

EUROOPAN KESKUSPANKKI

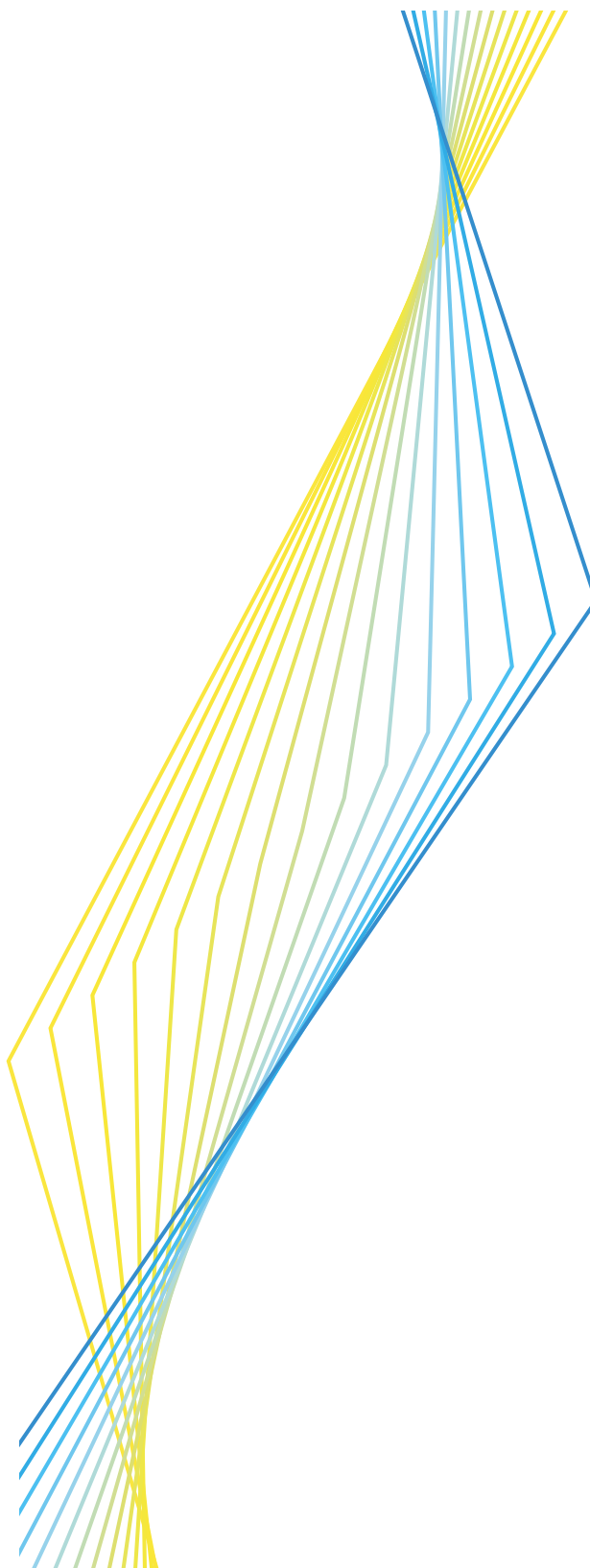
ECB EZB EKT BCE EKP

KUUKAUSIKATSAUS

Tammikuu 2003

EUROOPAN KESKUSPANKKI

KUUKAUSIKATSAUS

Tammikuu 2003

© Euroopan keskuspankki, 2003

Käyntiosoite	Kaiserstrasse 29 D-60311 Frankfurt am Main Germany
Postiosoite	Postfach 16 03 19 D-60066 Frankfurt am Main Germany
Puhelinnumero	+49 69 1344 0
Internet	http://www.ecb.int
Faksi	+49 69 1344 6000
Teleksi	411 144 ecb d

Kuukausikatsauksen laatimisesta vastaa EKP:n johtokunta. Pääkirjoitusta lukuun ottamatta Kuukausikatsaus on käännetty Suomen Pankissa, joka myös huolehtii katsauksen julkaisemisesta.

Kuukausikatsauksen voi tilata osoitteesta Suomen Pankki, osoiterekisteri, PL 160, 00101 HELSINKI; puh. (09) 1831, faksi (09) 174 872; sähköposti: publications@bof.fi.

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.

Tämän numeron tilastot perustuvat 15.1.2003 käytettävissä olleisiin tietoihin.

ISSN 1561-0322 (painettu julkaisu)

ISSN 1725-3020 (verkkojulkaisu)

Sisällys

Pääkirjoitus	5
Euroalueen talouskehitys	7
Rahatalous ja rahoitusmarkkinat	7
Hintakehitys	24
Tuotanto, kysyntä ja työmarkkinat	27
Valuuttakurssit ja maksutase	33
Kehikot:	
1 Rahapoliittiset operaatiot ja likviditeettitilanne 23.12.2002 päättäneenä pitoajanjaksona	12
2 Viimeaikaiset parannukset liikkeeseen laskettuja arvopapereita koskevissa tilastoissa	15
3 EKP:n uudet tilastot euroalueen sijoitusrahastoista	21
Rahan kysyntä euroalueella ja käteisen euron käyttöönoton vaikutus	39
CLS-järjestelmän tavoite, määritelmä ja vaikutukset	53
Euroalueen tilastot	1*
Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimenpiteet	91*
Euroopan keskuspankin (EKP) julkaisuja	93*

Lyhenteet

Maat

BE	Belgia
DK	Tanska
DE	Saksa
GR	Kreikka
ES	Espanja
FR	Ranska
IE	Irlanti
IT	Italia
LU	Luxemburg
NL	Alankomaat
AT	Itävalta
PT	Portugali
FI	Suomi
SE	Ruotsi
UK	Iso-Britannia
JP	Japani
US	Yhdysvallat

Muut

BIS	Kansainvälinen järjestelypankki
BKT	bruttokansantuote
BPM5	IMF:n maksutasekäsikirja (5. laitos)
cif	kulut, vakuutus ja rahti hintaan luettuina
ECU	Euroopan valuuttayksikkö
EKP	Euroopan keskuspankki
EKPJ	Euroopan keskuspankkijärjestelmä
EKT 95	Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä 1995
EMI	Euroopan rahapoliittinen instituutti
EMU	talous- ja rahaliitto
EU	Euroopan unioni
EUR	euro
fob	vapaasti laivassa
ILO	Kansainvälinen työjärjestö
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
KHI	kuluttajahintaindeksi
NACE Rev. 1	Euroopan yhteisön tilastollinen toimialaluokitus
repo	takaisinostosopimukseen perustuva käänteisoperaatio
SITC Rev. 3	Kansainvälinen ulkomaankaupan tavaranimikkeistö (3. tarkistettu laitos)
YKHI	yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

Euroopan yhteisön käytännön mukaisesti EU-maiden nimet ovat aakkosjärjestyksessä kunkin maan omakielisen nimen mukaan (eivät suomennoksen mukaan).

Pääkirjoitus

EKP:n neuvosto päätti 9.1.2003 pitämässään kokouksessa, että eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 2,75 %. Myös maksuvalmiusluoton korko ja talletuskorko jätettiin ennalleen 3,75 ja 1,75 prosenttiin.

Nämä päätökset perustuivat EKP:n rahapolitiikan strategian mukaisesti tehtyyn raha- ja reaali-talouden sekä rahoitusmarkkinoiden kehityksen kokonaisvaltaiseen analyysiin. EKP:n neuvoston arvion mukaan keskipitkän aikavälin hintavakaushälykymät eivät olleet muuttuneet sen jälkeen, kun se 5.12.2002 laski EKP:n ohjaukskorjoja. EKP:n neuvosto katsoi, että rahapolitiikan tämänhetkinen viritys on edelleen sopiva hintavakaushälykymien pitämiseksi suotuisina keskipitkällä aikavälillä.

EKP:n rahapolitiikan strategian ensimmäiseen pilariin liittyvien tietojen analyysistä käy ilmi, että M3:n vuotuisen kasvuvauhdin kolmen kuukauden keskiarvo oli vuoden 2002 syys-marraskuussa 7,1 % eli sama kuin elo-lokakuussa 2002. Merkittävin rahan määrän voimakasta kasvua selittävä tekijä on edelleen rahoitusmarkkinoiden, taloudellisen kehityksen ja geopoliittisen tilanteen jatkuva epävarmuus, joka saa sijoittajat suosimaan turvallisia ja likvidejä instrumentteja. Myös euroalueen alhainen korkotaso lisää likvidien varojen hallussapidon houkuttelevuutta suhteessa muihin omaisuuseriin.

Rahan määrän nopean kasvun vuoksi euroalueella on runsaasti likviditeettiä. Rahoitusmarkkinoiden ja taloudellisen tilanteen epävarmuudesta johtuva sijoitusten uudelleenallokointi voi kuitenkin olla ohimenevä ilmiö. Tällä hetkellä pidetäänkin epätodennäköisenä, että likviditeetin runsaus aiheuttaisi inflaatiopaineita hitaan talouskasvun vallitessa. Yksityiselle sektorille myönnettyjen lainojen kasvun jatkuva hidastuminen tukee tätä arviota.

Toisen pilarin suhteen voidaan todeta, että euroalueen talouden näkymät ovat pysyneet lähes muuttumattomina joulukuun alusta 2002. Viimeaikaisten kyselytutkimusten valossa talouskasvu oli luultavasti vaimeaa vuodenvaihteessa 2002–2003. Edelleen pidetään kuitenkin todennäköisimpänä, että jos yleistä epävarmuutta ylläpitä-

vät tekijät alkavat vähitellen väistyä, BKT:n määrän kasvu nopeutuu asteittain lähelle potentiaalista kasvuvauhtia myöhemmin vuonna 2003. Rahoitusmarkkinoilla on viime kuukausien aikana havaittu jonkinlaista tasapainottumista, joskin sijoittajat pitävät tilannetta edelleen hyvin epävarmana. Aiemmin kasautuneet makrotalouden tasapainottomuudet euroalueen ulkopuolella ja niiden mahdolliseen korjautumiseen liittyvät häiriöt ovat nekin edelleen riskitekijä. Lisäksi geopoliittiset jännitteet painavat luottamusta alaspäin. Öljyn hinnan viimeaikainen nousu johtuu enimmäkseen tilapäisistä tarjontapuolen rajoitteista. Hinnannousu heijastaa kuitenkin myös huolta, että jännitteet öljymarkkinoilla saattavat kasvaa tulevaisuudessa. Tämä vaikuttaisi haitallisesti talousnäkyymiin kaikkialla maailmassa. Euroalueen talouskasvun odotettuun kohentamiseen liittyy siis edelleen riskejä, vaikkakin tämänhetkisen matalan korkotason pitäisi osaltaan tasapainottaa niitä.

Euroalueen hintakehityksestä voidaan todeta, että Eurostatin ensimmäisen arvion mukaan vuotuinen YKHI-inflaatio oli vuoden 2002 joulukuussa 2,2 % eli sama kuin marraskuussa. Öljyn hinnan nousu on todennäköisesti aiheuttanut jonkin verran uusia nousupaineita kuluttajahintoihin vuodenvaihteen tienoilla. Nousupaineita ovat saattaneet vahvistaa myös vuoden 2003 alussa voimaantulleiden välillisten verojen ja hallinnollisten hintojen korotusten vaikutukset. Alkuvuodesta 2003 vuotuista YKHI-inflaatiota hidastaa muun muassa vertailuajankohdan vaikutus, joka liittyy lähinnä jalostamattomien elintarvikkeiden hintoihin mutta myös osittain palvelujen hintojen vuodentakaiseen nousuun. Kuluttajahintainflaatiota vaimentanee lisäksi muun muassa euron valuuttakurssin viimeaikaisen vahvistumisen suora vaikutus tuontihintoihin sekä tuontihintojen asteittainen välittyminen euroalueen inflaatioon. Nykyinen hidas talouskasvu hillitsee sekin inflaatiopaineita. Vaikka lyhyen aikavälin kehitystä on öljyn hintanäkymiin liittyvien merkittävien riskien vuoksi tällä hetkellä vaikea ennakoita, inflaatio luultavimmin hidastuu ja asettuu lopulta alle 2 prosenttiin vuoden 2003 kuluessa.

Jotta tällainen inflaatiokehitys voi toteutua, palkkakehityksen on oltava maltillista. Vuoden 2002 alkupuolelle asti palkat nousivat jatkuvasti talous-

kasvun heikkenemisestä huolimatta, mikä heijastaa euroalueen työmarkkinoiden olemassaolevia jäykkyyksiä. Vielä ei ole selvää, onko tämä kehitys pysähtynyt. Palkkamaltilta on hintavakauden ylläpitämisen kannalta oleellisen tärkeää. Siitä olisi apua myös talouden ja työllisyyden kasvulle.

Finanssi- ja rakennepolitiikankin pitäisi osaltaan vahvistaa merkittävästi euroalueen kasvunäkymiä. Näillä politiikan aloilla tarvitaan määrätietoisia uudistuspyrkimyksiä, jotta euroalueelle saadaan lisää kannustimia tukemaan investointeja ja työpaikkojen luomista.

Finanssipolitiikan alalla maat, joiden julkinen talous ei vielä ole tasapainossa, ovat sitoutuneet toteuttamaan vakauttamissuunnitelmia saadakseen julkisen talouden rahoitusaseman keskipitkällä aikavälillä lähelle tasapainoa tai ylijäämäiseksi. Osana tätä prosessia hallitusten tulisi suunnata vakauttamistoimia erityisesti talouskasvun tukemiseen. Talouskasvua tukevat toimet onnistuvat parhaiten osana laajaa uudistusstrategiaa, joka perustuu rakenteelliseen menojen leikkaamiseen.

Perustamissopimus sekä vakauserä- ja kasvusopimus tarjoavat finanssipolitiikalle terveen pohjan, joka vähentää riskiä julkisen talouden joutumisesta epätasapainoon. Samalla finanssipolitiikassa pystytään säilyttämään tarkoituksenmukainen keskipitkän aikavälin näkökulma. On tärkeää, että vakauseräohjelmien pohjana on realistinen käsitys talouden tulevasta kehityksestä. On myös välttämätöntä, että ohjelmiin sisältyvät toimenpiteet on määritelty selkeästi ja että vakauttamissuunnitelmien tavoitteet ovat riittävän kunnianhimoisia.

EKP:n neuvosto antaa tukensa komission toimenpiteille julkisen talouden tervehdyttämiseksi. Näihin toimenpiteisiin kuuluvat liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpano sekä ennakkovaroitusten antaminen tarvittaessa.

Rakenteellisten uudistusten alalla on ehdottoman tärkeää, että hallitukset lisäävät ponnistuksiaan parantaakseen euroalueen mahdollisuuksia inflaatiota kiihdyttämättömään kasvuun ja vähentääkseen nykyistä korkeaa työttömyyttä. Uusien toimenpiteiden tarve tällä saralla korostuu siinä vaiheessa, kun euroalueen talous joutuu sopeutumaan monenlaisiin häiriöihin. Uudistuksilla tulisi pyrkiä vähentämään työ- ja hyödyke-markkinoiden jäykkyyksiä. Tällaiset uudistukset voisivat näet parantaa merkittävästi talouden kykyä kestää häiriöitä niin koko euroalueella kuin sen yksittäisissä osissa. On tärkeää, että rakenteelliset uudistukset saadaan uuteen vauhtiin, koska se vahvistaa kuluttajien ja sijoittajien luottamusta pitkän aikavälin kasvuun ja työnsaanti-mahdollisuuksien kohentumiseen euroalueella. Myönteisten vaikutusten pitäisi näkyä kulutus- ja sijoituspäätöksissä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

Kuukausikatsauksen tässä numerossa on vakioartikkelin lisäksi kaksi muuta artikkelia. Ensimmäisessä tarkastellaan rahan kysyntää euroalueella ja käteisen euron käyttöönoton vaikutusta. Toisessa artikkelissa analysoidaan valuuttakauppojen CLS-järjestelmän (jatkuva linkitetty katteensiirto) tavoitetta, määritelmää ja vaikutuksia. CLS-järjestelmä poistaa euromääräisten sekä kuuden muun keskeisen valuutan määräraisten maksujen toimitusriskin.

Euroalueen talouskehitys

I Rahatalous ja rahoitusmarkkinat

Rahapoliittiset päätökset

Kokouksessaan 9.1.2003 EKP:n neuvosto päätti, että vaihtuvakorkoisina huutokauppoina toteutettavien perusrahoitusoperaatioiden minimitarjouskorko on edelleen 2,75 %. Maksuvalmiusluoton korko päätettiin niin ikään pitää edelleen 3,75 prosentissa ja talletuskorko 1,75 prosentissa (ks. kuvio 1).

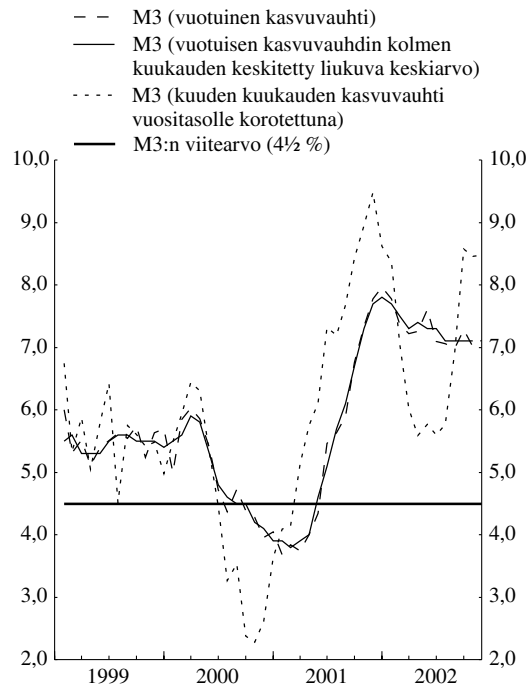
M3 kasvoi edelleen nopeasti marraskuussa

Lavean raha-aggregaatin M3:n vuotuinen kasvuvauhti oli 7,1 % marraskuussa 2002 oltuaan lokakuussa 7,0 % (ks. kuvio 2). M3:n vuotuisen kasvuvauhdin kolmen kuukauden keskiarvo oli syysmarraskuussa 7,1 % eli sama kuin elo-lokakuussa. M3:n lyhyen aikavälin kasvu pysyi samaan aikaan voimakkaana, ja vuositasolle korotettu kuuden kuukauden kasvuvauhti oli marraskuussa 8,5 %.

Kuvio 2.

M3:n kasvu ja viitearvo

(kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

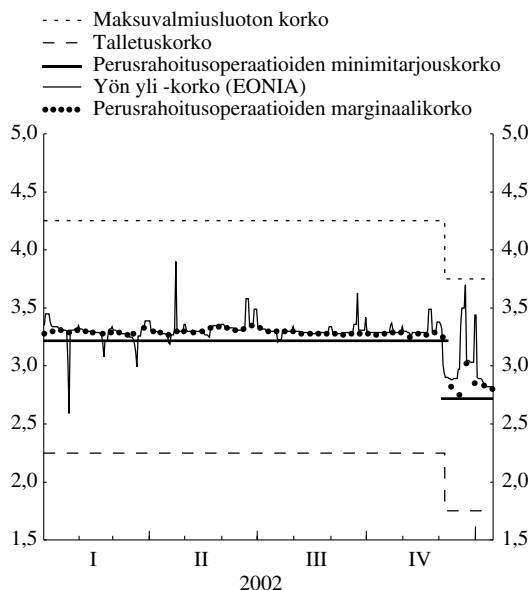

Lähde: EKP.

Kuvio 1.

EKP:n korot ja rahamarkkinakorot

(vuotuinen korko, päivähavaintoja)

Lähteet: EKP ja Reuters.

M3:n kasvuvauhdin pysyminen nopeana johtuu edelleenkin pääosin siitä, että sijoittajat selvästi suosivat turvallisia ja likvidejä instrumentteja, kun rahoitusmarkkinat ja sekä taloudellinen että geopoliittinen tilanne ovat varsin epävarmat. M3:n ripeää kasvua ovat viime kuukausina vauhdittaneet myös rahan hallussapidon pienet vaihtoehtokustannukset. M3:n kasvun jatkuminen pitkään nopeana on aiheuttanut sen, että euroalueelle on kertynyt runsaasti likviditeettiä. Ellei asia korjautu, tilanne saattaa olla huolestuttava keskipitkän aikavälin hintavakauden kannalta. Koska sijoitussalkkujen muutoksilla on huomattava vaikutus rahan määrän kehitykseen, likviditeetin liian suuri määrä saattaa kuitenkin jäädä osittain tilapäiseksi. Koska myös talouskasvu on vaikeaa, on tässä vaiheessa epätodennäköistä, että liiallinen likviditeetti aiheuttaisi inflatiopaineita.

M3:n pääeristä suppean raha-aggregaatin M1:n vuotuinen kasvuvauhti kiihtyi marraskuussa 2002 entisestään eli 9,1 prosenttiin oltuaan lokakuussa 8,2 % (ks. taulukko I). Nopeutuminen johtui liikkeessä olevan rahan määrän merkittävästä kasvusta: rahan määrä kasvoi edelleen voimakkaasti, joskin jonkin verran hitaammin kuin vuoden 2002 alkupuolelta lähtien. Kausivaihtelusta puhdistettuna liikkeessä olevan rahan määrä kasvoi marraskuussa 5 miljardia euroa edellisestä, kun se oli maaliskokuussa kasvanut keskimäärin 8 miljardia euroa kuukausittain. Liikkeessä olevan rahan määrän kehityksessä näkyy se, että sekä euroalueella että euroalueen ulkopuolella on vähitellen kasvatettu käteisvarantoja, jotka olivat supistuneet selvästi käteisen euron käyttöönottoa edeltävänä aikana. Yön yli -talletusten vuotuinen kasvuvauhti hidastui marraskuussa 8,3 prosenttiin oltuaan lokakuussa 8,6 %. Kasvuvauhdin hidastuminen johtui lähinnä vertailuajankohdan vaikutuksesta, sillä yön yli -talletusten lyhyen aikavälin kasvu on viime kuukausina itse asiassa ollut suhteellisen vahvaa. Kun liikkeessä olevan rahan määrää ja yön yli -talletuksia tarkastellaan yhdessä, näyttää siltä, että M3:een sisältyvien likvideimpien erien kysynnän jatkuminen vahvana johtuu todennäköisesti sijoitussalkkujen uudelleenjärjestelystä, joilla pyritään reagoimaan rahoitusmarkkinoiden epävarmuuteen, sekä näi-

den instrumenttien hallussapidon pienistä vaihtoehtokustannuksista.

Muiden lyhytaikaisten talletusten kuin yön yli -talletusten vuotuinen kasvuvauhti hidastui marraskuussa 4,9 prosenttiin edelliskuun 5,5 prosentista. Jälkimmäisten instrumenttien vuotuinen kasvuvauhti nopeutui marraskuussa hieman eli 8,5 prosenttiin, kun se lokakuussa oli ollut 8,3 %. Etenkin rahamarkkinarahastojen rahasto-osuudet kasvoivat edelleen voimakkaasti. Tämä kehitys vahvistaa sen, että likvidit ja turvalliset instrumentit olivat selvästi muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten suosiossa.

M3:n vastaeristä rahalaitossektorin taseessa rahalaitosten pitkäaikaisten velkojen (laskettuna ilman pääomaa ja varauksia) vuotuinen kasvuvauhti oli marraskuussa 5,2 % eli miltei sama kuin lokakuussa (5,1 %). Näiden instrumenttien kysyntään lienevät vaikuttaneet vastakkaisuuntaiset tekijät: yhtäältä osakemarkkinoiden epävarmuus on antanut aihetta suosia pitkäaikaisia talletuksia ja joukkolainoja, mutta toisaalta tuottoikäyrän loiveneminen ja joukkolainamarkkinoiden suhteellisen suuret heilahtelut ovat saattaneet vaikuttaa näiden instrumenttien kysyntään hillitsevästi.

Taulukko I.

Euroalueen rahataloudelliset muuttujat

(vuotuinen prosenttimuutos, neljännesvuosikeskiarvoja)

	2002 I	2002 II	2002 III	2002 Elokuu	2002 Syyskuu	2002 Lokakuu	2002 Marraskuu
<i>Kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistetut tiedot</i>							
M1	6,2	6,6	7,6	7,6	8,2	8,2	9,1
<i>joista: liikkeessä oleva raha</i>	-28,0	-19,9	-7,7	-5,7	-0,5	6,2	14,8
<i>joista: yön yli -talletukset</i>	13,0	11,7	10,3	10,0	9,6	8,6	8,3
M2-M1 (= muut lyhytaikaiset talletukset)	6,7	6,4	5,5	5,4	5,2	5,5	4,9
M2	6,5	6,5	6,5	6,4	6,6	6,8	6,9
M3-M2 (= jälkimmäisten instrumenttien)	14,6	12,7	10,7	10,2	11,5	8,3	8,5
M3	7,6	7,3	7,1	7,0	7,3	7,0	7,1
<i>Kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistamattomat tiedot</i>							
Pitkäaikaiset velat							
(ilman omaa pääomaa ja varauksia)							
Luotot euroalueelle	5,1	4,5	4,2	4,2	4,3	4,3	3,9
Luotot julkisyhteisöille	1,7	1,8	1,1	0,8	1,7	2,2	1,7
<i>joista: lainat julkisyhteisöille</i>	-0,8	-0,9	-0,9	-1,4	-1,1	-0,8	-1,6
Luotot muille euroalueella oleville	6,1	5,2	5,0	5,1	5,0	4,9	4,6
<i>joista: lainat yksityiselle sektorille</i>	5,7	5,6	5,3	5,4	5,2	5,0	4,5

Lähde: EKP.

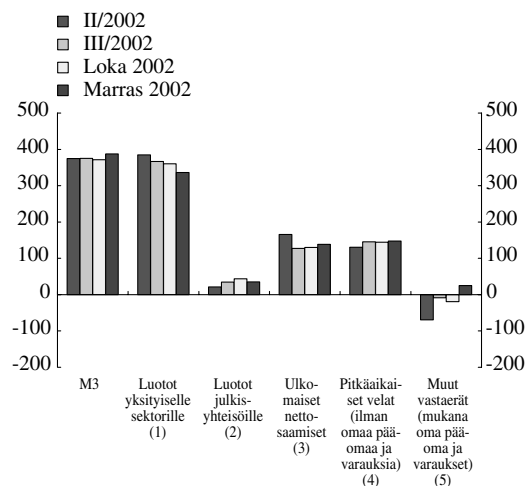
Yksityiselle sektorille suunnatun lainanannon kasvu hidastui edelleen

Rahalaitosten taseen vastaavaa-puolella euroalueella oleville myönnettyjen luottojen vuotuinen kasvuvauhti hidastui 3,9 prosenttiin marraskuussa 2002, kun se oli lokakuussa ollut 4,3 %. Tämä johtui sekä julkisyhteisöille että yksityiselle sektorille suunnatun luotonannon kasvun hidastumisesta: julkisyhteisöille myönnettyjen luottojen vuotuinen kasvuvauhti hidastui 1,7 prosenttiin edelliskuun 2,2 prosentista ja yksityiselle sektorille myönnettyjen luottojen vuotuinen kasvuvauhti 4,6 prosenttiin edelliskuun 4,9 prosentista. Yksityiselle sektorille myönnettyjen lainojen vuotuinen kasvuvauhti hidastui marraskuussa edelleen eli 4,5 prosenttiin oltuaan lokakuussa 5,0 %. Lainanannon hitaana jatkuvaan kasvuun ovat saattaneet vaikuttaa vaimea talouskasvu ja heikko luottamus. Muista luotonannon eristä rahalaitossektorin hallussa olevien muiden arvopaperien kuin osakkeiden kasvuvauhti nopeutui marraskuussa 6,0 prosenttiin, kun se lokakuussa oli ollut 5,8 %. Myös rahalaitossektorin hallussa olevien osakkeiden ja osuuksien vuotuinen kasvuvauhti kiihtyi lokakuun 3,6 prosentista 4,8 prosenttiin marraskuussa. Elokuusta alkanut kehitys siis jatkui, ja siinä mahdollisesti näkyy osittain

Kuvio 3.

M3:n ja sen vastaerien muutokset

(vuotuista virtatietoja, ajanjakson lopussa, mrd. euroa, kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistamattomia tietoja)

Lähde: EKP.

$M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$.

muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten haluttomuus sijoittaa osakkeisiin.

Marraskuussa 2002 euroalueen rahalaitossektorin ulkomaiset nettosaamiset suurensivat absoluuttisten ja kausivaihtelusta puhdistamattomien lukujen perusteella 36 miljardia euroa. Marraskuuhun ulottuneena 12 kuukauden jaksone nettosaamiset kasvoivat 139 miljardia euroa, kun ne lokakuuhun ulottuneena 12 kuukauden jaksone olivat kasvaneet 130 miljardia euroa (ks. kuvio 3). Maksutasetietojen mukaan ulkomaiden nettosaamisten lisääntyminen kuvasti sekä euroalueen vaihtotaseen kohentumista että suurta pääoman nettotuontia suorina sijoituksina ja arvopaperisijoituksina. Pääoman nettotuonti liittyi muun muassa siihen, että arvopaperisijoitukset euroalueelta euroalueen ulkopuolisiin osakkeisiin olivat vähäisiä. Tässä on puolestaan nähtävissä yhteys myös siihen, että tällä hetkellä euroalueen muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset varsin selvästi suosivat likvidejä instrumentteja.

Velkapaperien liikkeeseenlasku oli vakaata lokakuussa

Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkapaperien kannan vuotuinen kasvuvauhti oli lokakuussa 7,3 % eli sama kuin syyskuussa (ks. kuvio 4).¹ Tämä johtui siitä, että pitkäaikaisen velkapaperien kannan vuotuinen kasvuvauhti pysyi jokseenkin ennallaan eli 7,3 prosentissa. Lyhytaikaisten velkapaperien kannan vuotuinen kasvuvauhti puolestaan nopeutui 0,9 prosenttiyksikköä eli 7,3 prosenttiin. Kaikkien yksityisten sektorien velkapaperien kantojen kasvuvauhdit hidastuivat, mutta julkisella sektorilla ne sen sijaan kiihtyivät.

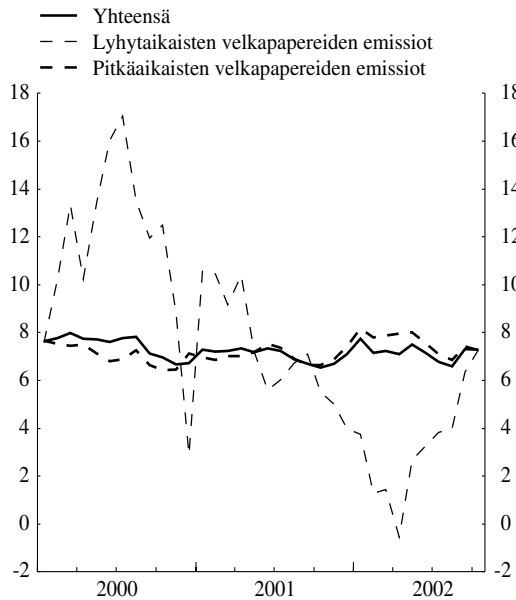
Valuuttakohtainen tarkastelu osoittaa, että euroalueella olevien liikkeeseen laskemien euroääräisten velkapaperien kannan vuotuinen kasvuvauhti hidastui syyskuun 6,7 prosentista 6,5 prosenttiin lokakuussa. Sen sijaan euroalueen

¹ Tästä lähtien velkapaperien kannan vuotuista kasvuvauhtia kommentoidaan kantatietojen indeksisarjojen perusteella. Indeksia selostetaan tämän Kuukausikatsauksen kehikossa 2, jossa käsitellään arvopaperien liikkeeseenlaskuja koskeviin tilastoihin tehtyjä parannuksia.

Kuvio 4.

Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkapapereiden kanta

(vuotuinen prosenttimuutos)

Lähde: EKP.

Huom. Vuotuisen kasvuvauhdin laskemisesta on lisätietoja tilasto-osan teknisessä huomautuksessa.

sijoittajien hallussa olevien muiden valuuttojen kuin euron määräisten velkapapereiden vuotuinen kasvuvauhti nopeutui lokakuussa 15,3 prosenttiin syyskuun 13,7 prosentista (ks. kehikko 2, jossa käsitellään erityisesti ulkomaanvaluutan määräisten velkapapereiden kasvuvauhtien laskentaan viime aikoina tehtyjä parannuksia).

Euromääräisten velkapaperiemissioiden tarkastelu sektoreittain puolestaan osoittaa, että rahalaitosten liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti hidastui lokakuussa 4,4 prosenttiin oltuaan syyskuussa 5,3 %; rahalaitokset laskevat liikkeeseen suurimman osan muista kuin julkisyhteisöjen velkapapereista. Rahalaitossektorin emissiot ovat olleet suhteellisen vähäisiä vuoden 2002 alusta lähtien aiempiin vuosiin verrattuna. Tämä kuvastaa rahalaitosten melko vähäisiä tarpeita hankkia rahoitusta markkinoilta, kun talletusten kasvu on vahvaa ja lainojen kysyntä heikkoa.

Muiden yritysten kuin rahalaitosten sektorilla – johon kuuluvat sekä muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset että yritykset – velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti hidastui lokakuussa 16,7 prosenttiin, kun se syyskuussa oli ollut 17,7 %. Yritysten liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti hidastui syyskuun 6,4 prosentista 5,9 prosenttiin lokakuussa. Tämän sektorin emissiot ovat tasaisesti vähentyneet vuoden 2002 alusta lähtien. Erityisesti lyhytaikaisten velkapapereiden liikkeeseenlasku on taantunut huomattavasti: yritysten liikkeeseen laskemien lyhytaikaisen velkapapereiden kanta supistui lokakuussa 20,2 % viime vuoden vastaavasta ajankohdasta; syyskuussa se supistui 18,0 %. Näin huomattava kannan pieneneminen – vastaavankaltaista oli viimeksi 1990-luvun alkupuoliskolla – viittaa siihen, että yritysten käyttöomaisuuden rahoitustarpeet ovat vähentyneet suhdannetilanteen vuoksi ja yrityskauppatoiminnan jatkuvan supistumisen myötä. Joillakin yrityksillä on saattanut lisäksi olla vaikeuksia rahoituksen hankinnassa, koska sijoittajat ovat luottoriskin suhteen aiempaa varovaisempia.

Muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti hidastui syyskuun 33,1 prosentista 30,8 prosenttiin lokakuussa. Tämän sektorin velkapapereiden edelleen nopeana pysynyt kasvuvauhti perustuu siihen, että monet yritykset käyttivät erillisyhtiöitä velkapapereiden liikkeeseenlaskuun. Erityisesti autoalan ja televiestintäsektorin yritykset ovat käyttäneet hyväkseen mahdollisuutta hankkia omien rahoitusyhtiöidensä tarjoamaa rahoitusta. Nämä rahoitusyhtiöt luokitellaan kuuluvaksi muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten sektoriin. Näin ollen muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten liikkeeseen laskemien velkapapereiden suhteellisen voimakas kasvu näyttää jossakin määrin korvaavan yrityssektorin omia emissioita.

Julkisella sektorilla valtion liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti kiihtyi lokakuussa 5,0 prosenttiin, kun se oli syyskuussa ollut 4,5 %. Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemien velkapapereiden kannan vuotuinen kasvuvauhti hidastui lokakuussa hieman eli 28,6 prosenttiin oltuaan syyskuussa 30,2 %. Nämä kasvuvauhdit pysyivät kuitenkin erittäin nopeina

edellisiin vuosiin verrattuna, mikä kertoo siitä, että paikallishallintojen rahoitusasema on joissakin maissa huonontunut.

Pitkät pankkikorot laskivat marraskuussa

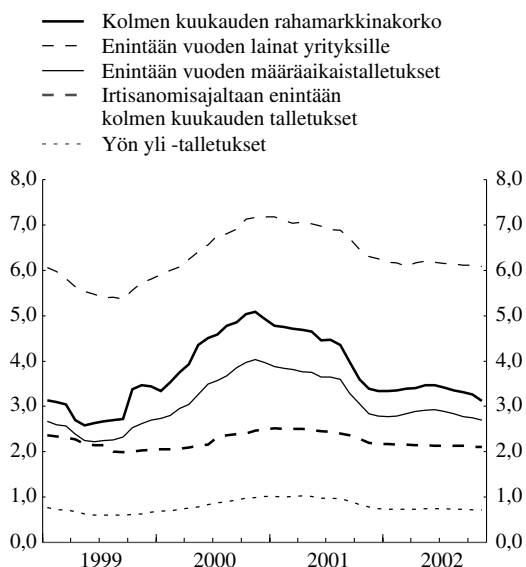
Lyhyet pankkikorot pysyivät marraskuussa suurin piirtein ennallaan ja lähes samoina kuin vuoden 2002 alussa. Tämä vastasi rahamarkkinakorkojen yleistä muutosta vuoden II ensimmäisen kuukauden aikana (ks. kuvio 5).

Pitkät pankkikorot laskivat marraskuussa edelleen jatkaen näin kesäkuussa 2002 alkanutta suuntaustaan (ks. kuvio 6). Kaikkiaan niiden lasku oli kesä-marraskuussa 50–60 peruspistettä. Samana ajanjaksona valtion viiden vuoden joukkolainojen keskimääräinen tuotto supistui hieman yli 100 peruspistettä. Pitkät pankkikorot heilahtelevat yleensä vähemmän kuin vastaavat markkinakorot. Pitkien pankkikorkojen ja vastaavien valtion joukkolainojen tuottojen välisen eron vaihtelut saattavatkin kuvastaa pankkikorkojen hitaampaa sopeutumista ja antolainauskoroissa myös luottoriskin muutoksia.

Kuvio 5.

Pankkien lyhyet korot ja vastaava markkinakorko

(vuotuinen korko, kuukausittaisia keskiarvoja)

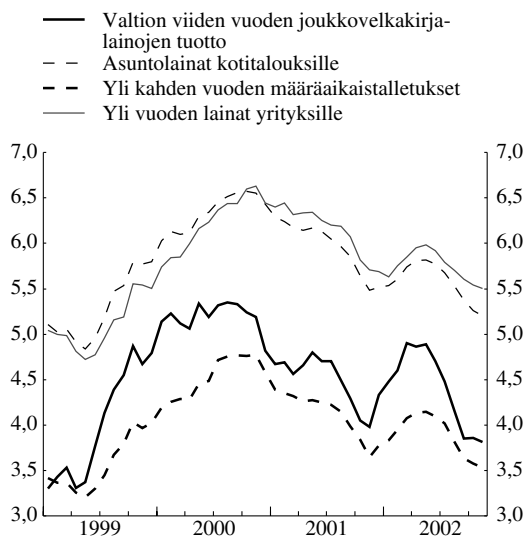

Lähteet: EKP:n yhteenlaskemat maittaiset tiedot ja Reuters. Huom. Sisältää myös Kreikan tiedot 1.1.2001 alkaen.

Kuvio 6.

Pankkien pitkät korot ja vastaava markkinakorko

(vuotuinen korko, kuukausittaisia keskiarvoja)

Lähteet: EKP:n yhteenlaskemat maittaiset tiedot ja Reuters. Huom. Sisältää myös Kreikan tiedot 1.1.2001 alkaen.

Rahamarkkinakorot laskivat joulukuussa

Rahamarkkinakorot laskivat joulukuussa 2002, kuten ne ovat tehneet toukokuun puolivälistä alkaen. Lyhyissä maturiteeteissa tämä johtui mukautumisesta eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden uuteen minimitarjouskorkoon, jota alennettiin 50 peruspistettä eli 2,75 prosenttiin siitä operaatiosta alkaen, jonka maksut suoritettiin 11.12. Kahdentoista ja yhden kuukauden euriborkoron erona mitattu rahamarkkinoiden tuottokäyrä oli marraskuun lopussa hieman negatiivinen ja pysyi suurin piirtein muuttumattomana tammikuun 15. päivään, mikä kuvasti sitä, että kaikki rahamarkkinakorot laskivat jokseenkin yhtä paljon.

Hyvin lyhyet rahamarkkinakorot heilahtelivat jonkin verran joulukuussa 2002 ja tammikuun 2003 alussa. Eonia-korkona mitattu yön yli -korko vaihteli marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään 2,82 ja 3,70 prosentin välillä. Eonia-korko oli siten ajoittain huomattavasti korkeampi kuin perusrahoitusoperaatioiden uusi 2,75 prosentin minimitarjouskorko. Vaihdeltuaan joulukuun puo-

Kehikko I.

Rahapoliittiset operaatiot ja likviditeettitilanne 23.12.2002 päättyneenä pitoajanjaksona

Eurojärjestelmä toteutti tarkasteltavana pitoajanjaksona neljä perusrahoitusoperaatiota, kaksi pitempiäaikaista rahoitusoperaatiota ja yhden likviditeettiä lisäävän hienosäätöoperaation.

Säännölliset rahapoliittiset operaatiot

(mrd. euroa, korot vuotuisina prosentteina)

Operaatio	Maksujen suorituspäivä	Operaation eräpäivä	Tarjousten määrä	Jaetun likviditeetin määrä	Tarjoukset/ jaettu likviditeetti	Vastapuolten määrä	Minimitarjouskorko	Marginaalikorko	Painotettu keski-korko
Perusrahoitusoperaatio	27.11.2002	11.12.2002	108,9	62,0	1,76	255	3,25	3,29	3,31
Perusrahoitusoperaatio	4.12.2002	18.12.2002	111,8	111,8	1,00	175	3,25	3,25	3,25
Perusrahoitusoperaatio	11.12.2002	24.12.2002	100,5	65,0	1,55	247	2,75	2,82	2,83
Perusrahoitusoperaatio	18.12.2002	31.12.2002	103,5	103,5	1,00	224	2,75	2,75	2,87
Pitempiaikainen rahoitusoperaatio	28.11.2002	27.2.2003	38,6	15,0	2,58	162	-	3,02	3,04
Pitempiaikainen rahoitusoperaatio	23.12.2002	27.3.2003	42,3	15,0	2,82	172	-	2,93	2,95
Muut	18.12.2002	24.12.2002	28,5	10,0	2,85	50	2,75	2,80	2,82

Lähde: EKP.

Marginaalikorko oli pitoajanjakson ensimmäisessä perusrahoitusoperaatiossa 3,29 %, josta se laski 3,25 prosenttiin operaatiossa, jonka maksut suoritettiin 4.12. Tässä operaatiossa EKP hyväksyi kaikki jätetyt tarjoukset, joiden määrä oli hieman alhaisempi kuin määrä, joka olisi varmistanut varantovelvoitteiden tasaisen täyttämisen sen viikon loppuajan, jolloin operaation maksut suoritettiin. EKP:n neuvosto päätti 5.12. laskea perusrahoitusoperaatioiden minimitarjouskorkoa 3,25 prosentista 2,75 prosenttiin. Tämän jälkeen marginaalikorko laski 2,82 prosenttiin perusrahoitusoperaatiossa, jonka maksut suoritettiin 11.12. Pitoajanjakson viimeisessä rahoitusoperaatiossa, jonka maksut suoritettiin 18.12., tarjousten määrä alitti jälleen varantovelvoitteen täyttämisen tarvittavan määrän. EKP hyväksyi kaikki tarjoukset, ja niiden perusteella operaation marginaalikoroksi muodostui 2,75 % ja painotetuksi keskikoroksi 2,87 %. Likviditeettialijäämän pienentämiseksi EKP toteutti 18.12. likviditeettiä lisäävän hienosäätöoperaation, jonka maturiteetti oli yksi viikko. Operaatiossa jaettiin likviditeettiä 10 miljardia euroa, ja sen marginaalikorko oli 2,80 % ja painotettu keski-

Pankkijärjestelmän likviditeettiin vaikuttavat tekijät

(mrd. euroa)

Päivittäinen keskiarvo pitoajanjaksona 24.11.–23.12.2002

	Likviditeettiä lisäävät	Likviditeettiä vähentävät	Nettovaikutus
(a) Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot	216,2	0,2	+ 215,9
Perusrahoitusoperaatiot	168,1	-	+ 168,1
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	45,0	-	+ 45,0
Maksuvalmiusjärjestelmä	1,1	0,2	0,9
Muut operaatiot	2,0	-	2,0
(b) Muut pankkijärjestelmän likviditeettiin vaikuttavat tekijät	371,5	458,2	- 86,7
Liikkeessä olevat setelit	-	350,7	- 350,7
Valtion talletukset eurojärjestelmässä	-	51,7	- 51,7
Ulkomaiset saamiset (ml. kulta), netto	371,5	-	+ 371,5
Muut tekijät, netto	-	55,8	- 55,8
(c) Luottolaitosten talletukset eurojärjestelmän sekkitileillä (a) + (b)			129,3
(d) Varantovelvoite			128,8

Lähde: EKP.

Huom. Pyöritysten vuoksi luvut eivät välttämättä täsmää.

korko 2,82 %. Jaetun likviditeetin määrässä näkyi EKP:n halu löytää tasapaino kahden tavoitteen välillä: EKP halusi yhtäältä palauttaa normaalin likviditeettitilanteen ja toisaalta ylläpitää vastapuolten kannustimet jättää perusrahoitusoperaatioissa riittävän suuria tarjouksia.

Eoniakorko pysytteli vakaana noin 3,30 prosentissa pitoajanjakson alussa. Se nousi 3,38 prosenttiin 29.11. kuukauden lopun vaikutuksesta. Seuraavina päivinä eoniakorko oli suhteellisen korkea, koska tarjousten määrän epäiltiin jäävän liian vähäiseksi markkinoiden odottaessa, että EKP:n neuvosto laskee perusrahoitusoperaatioiden minimitarjouskorkoa kokouksessaan 5.12.2002. Tämän päätöksen jälkeen eoniakorko laski vähitellen hieman alle 2,90 prosenttiin ja pysyi tällä tasolla 9.–16.12. Lyhyisiin korkoihin kohdistui jälleen nousupaineita, kun perusrahoitusoperaatiossa, jonka likviditeetin jakopäivä oli 17.12., ei tehty riittävästi tarjouksia ja kun likviditeettitilanne muuttui sen seurauksena kireäksi. Eoniakorko nousi tasaisesti pitoajanjakson loppuajan ja oli 3,70 % – ainoastaan 5 peruspistettä maksuvalmiusluoton korkoa alhaisempi – pitoajanjakson viimeisenä päivänä 23.12.

Pitoajanjakson päättyessä maksuvalmiusluottoa käytettiin suhteellisen paljon eli 18 miljardin euron arvosta. Osittain tämä johtui odotettua suuremmista riippumattomista tekijöistä. Sekkitalalletusten ja varanto-velvoitteen välinen ero oli keskimäärin 0,75 miljardia euroa.

Pankkijärjestelmän likviditeettiin vaikuttavien riippumattomien (eli muiden kuin rahapoliittisiin operaatioihin liittyvien) tekijöiden likviditeettiä vähentävä nettovaikutus (oheisen taulukon kohta b) oli keskimäärin 86,7 miljardia euroa. Julkistetut ennusteet riippumattomiin tekijöihin perustuvista keskimääräisistä likviditeettitarpeista vaihtelivat 72,6 miljardista eurosta 93,8 miljardiin euroon. Julkistetun arvion ja todellisen likviditeetin tarpeen välinen ero oli suurimmillaan 25.11.–3.12., jolloin se oli 3,6 miljardia euroa.

livälissä hieman 3,0 prosentin alapuolella eonia-korko nousi tuntuvasti kuukauden lopulla. Tämä oli seurausta poikkeuksellisesta markkinatilanteesta, joka johtui joulukuun 17. päivän perusrahoitusoperaation alitarjonnasta, ja tavanomaisesta vuoden lopun vaikutuksesta (joka puolestaan johtui rahoituslaitosten halusta korjata taseitaan vuoden lopussa). Eoniakorko vakautui tammikuun alussa vähitellen lähelle 2,75 prosentin minimitarjouskorkoa.

Siinä eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiossa, jonka maksut suoritettiin 4.12.2002, sekä marginaalikorko että keskikorko oli sama kuin tuolloinen minimitarjouskorko eli 3,25 %. Sitä vastoin joulukuun seuraavina viikkoina ja tammikuun 2003 alussa marginaalikorko oli 10 peruspistettä ja keskikorko 15 peruspistettä korkeampi kuin uusi 2,75 prosentin minimitarjouskorko (ks. kehikko 1). Operaatiossa, jonka maksut suoritettiin tammikuun 15. päivänä, marginaalikorko oli 5 peruspistettä ja keskikorko 6 peruspistettä minimitarjouskorkoa korkeampi. Koska tarjoustien määrä oli joulukuun 17. päivän operaatiossa

ollut liian vähäinen ja koska likviditeettitilanne oli kireä, toteutettiin 18.12. hienosäätöoperaatio, jolla pyrittiin jakamaan vastapuolille likviditeettiä ja saattamaan varantojen pitoajanjakso joustavasti päätökseen.

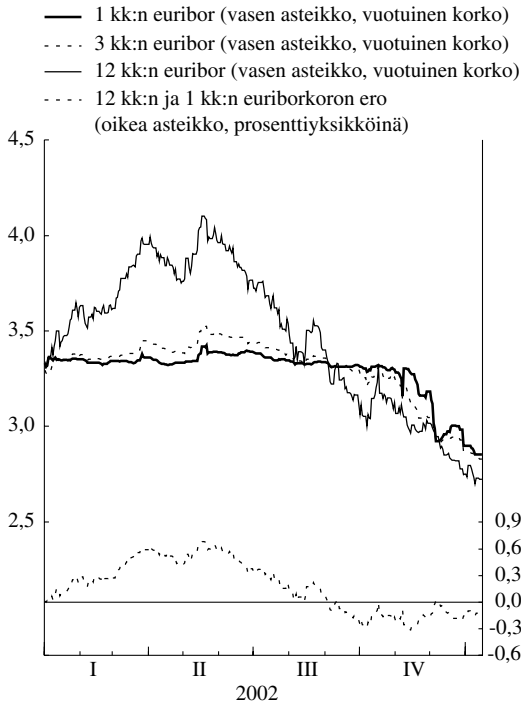
Yhden kuukauden euribor laski marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään 33 peruspistettä ja kolmen kuukauden euribor 22 peruspistettä. Yhden kuukauden euribor oli tuolloin 2,85 % ja kolmen kuukauden euribor 2,83 % (ks. kuvio 7). Eurojärjestelmän pitempiaikaisessa rahoitusoperaatiossa, jossa maksut suoritettiin 23.12., marginaalikorko oli 2,93 % ja keskikorko 2,95 %, eli kumpikin oli tuonhetkisen kolmen kuukauden euriborkoron, 2,95 %, mukainen. Marginaalikorko ja keskikorko olivat siten 9 peruspistettä alemmat kuin pitempiaikaisessa rahoitusoperaatiossa, jonka maksut suoritettiin 28.11.

Kuuden kuukauden euriborkorko laski marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään 22 peruspistettä ja 12 kuukauden euribor 30 peruspistettä. Kuuden kuukauden euribor oli tuolloin

Kuvio 7.

Euroalueen lyhyet korot ja rahamarkkinoiden tuottokäyrä

(päivähavaintoja)

Lähde: Reuters.

2,77 % ja 12 kuukauden euribor 2,72 %. Kahdentoista kuukauden ja yhden kuukauden euriborkorkojen erona mitattu rahamarkkinoiden tuottokäyrä oli tammikuun 15. päivänä -13 peruspistettä eli suurin piirtein sama kuin marraskuun lopussa.

Vuonna 2003 erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdetut 3 kuukauden odotetut euriborkorot ovat olleet laskussa marraskuun lopusta lähtien. Maaliskuussa 2003 erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdetut euriborkorot lasivat 15 peruspistettä 15. päivään tammikuuta, jolloin ne olivat 2,68 %. Kesäkuussa erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdetut euriborkorot lasivat samana aikana 35 peruspistettä eli 2,54 prosenttiin, syyskuussa erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdetut korot 47 peruspistettä eli 2,53 prosenttiin ja joulukuussa erääntyvien futuurisopimusten pohjalta johdetut korot 58 peruspistettä 2,63 prosenttiin.

Valtion pitkien joukkolainojen tuotot vaihtelivat joulukuussa

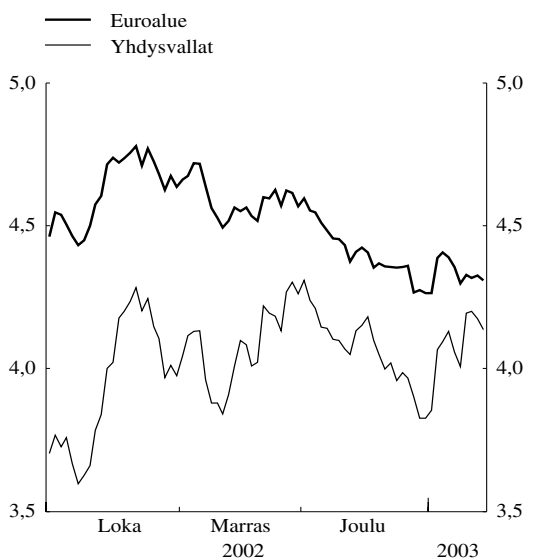
Joukkolainojen tuotot olivat suhteellisen vaihtelevia joulukuussa 2002 ja tammikuun 2003 alussa (ks. kuvio 8). Valtion 10 vuoden joukkolainojen tuotto supistui euroalueella kaiken kaikkiaan 25 peruspistettä marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään, jolloin se oli 4,3 %. Yhdysvalloissa valtion 10 vuoden joukkolainojen tuotot supistuivat samana aikana vähemmän eli noin 15 peruspistettä likimain 4,1 prosenttiin. Valtion 10 vuoden joukkolainojen tuottojen ero Yhdysvaltain ja euroalueen välillä kaventui siten 10 peruspistettä marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään, jolloin se oli noin -20 peruspistettä.

Valtion joukkolainojen tuotot supistuivat Yhdysvalloissa merkittävästi joulukuussa 2002, minkä jälkeen ne palautuivat tammikuun 2003 alussa. Joulukuussa markkinaosapuolet ilmeisesti pitivät Irakin vastaisen sodan käynnistymistä aiempaa todennäköisempänä, mikä käynnisti joukkolainojen tuottojen supistumisen. Lisäksi markkinaosapuolet vaikuttivat aiempaa huolestuneemmilta vaikutuksista, joita Lähi-idän jännitteillä olisi

Kuvio 8.

Valtion pitkien lainojen tuotot

(vuotuinen korko, päivähavaintoja)

Lähde: Reuters.

Huom. Pitkillä valtion lainoilla tarkoitetaan 10 vuoden joukkovelkakirjalainoja tai maturiteetiltaan lähimpiä vastaavia lainoja.

Kehikko 2.

Viimeaikaiset parannukset liikkeeseen laskettuja arvopapereita koskevissa tilastoissa

EKP julkaisee tässä Kuukausikatsauksessa ensi kertaa kuukausittaisia tilastoja noteeratuista osakkeista (ks. tilasto-osan taulukko 3.8). Lisäksi julkaistaan uusia tietoja, joiden avulla velkapaperien kantojen kasvu voidaan laskea entistä paremmin (ks. taulukko 3.7).¹ Tässä kehiössä selvitetään noteerattuja osakkeita koskevia uusia tilastoja sekä liikkeeseen laskettuja velkapapereita koskeviin nykyisiin tilastoihin tehtyjä parannuksia.

Noteerattuja osakkeita koskevien kuukausittaisten tilastojen julkaiseminen

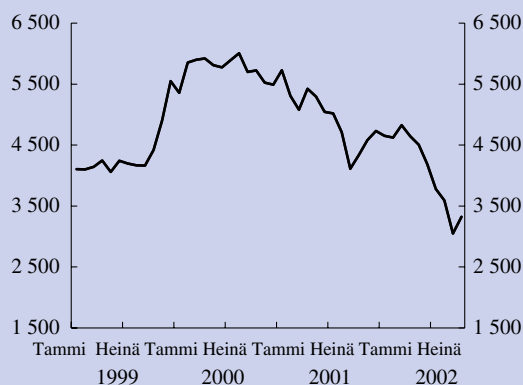
Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien noteerattujen osakkeiden kantatiedoista laaditut uudet tilastot antavat yleiskäsityksen euroalueen osakemarkkinoiden koosta. Rahapolitiikan kannalta on kiintoisaa seurata näitä tilastoja, koska osakemarkkinoiden kehitys kytkeytyy mm. kokonaisyntään ja tarjontaan sekä rahapolitiikan välittymismekanismiin.²

Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmässä (EKT 95) määriteltyjen standardien mukaisesti osakkeisiin sisältyvät kaikki rahoitusvaateet, jotka oikeuttavat omistusosuuteen yrityksessä. Yleensä tällaiset rahoitusvaateet oikeuttavat niiden haltijat osuuteen yrityksen voitoista ja myös nettovarallisuudesta, jos yrityksen toiminta päättyy. Noteerattujen (listattujen) osakkeiden ryhmään sisältyvät kaikki osakkeet, joiden hinnat on julkisesti noteerattu pörssissä tai muilla säännellyillä markkinapaikoilla. Noteerattujen osakkeiden alaryhmiin luetaan osuudet osakeyhtiöiden osakepääomasta, lunastetut osakeyhtiön osakkeet, osakeyhtiöiden liikkeeseen laskemat osinko-osakkeet sekä etuoikeutetut osakkeet tai osuudet.

Noteerattujen osakkeiden tilastot eritellään sektoreittain liikkeeseenlaskijan mukaan yrityksiin, rahalaitoksiin ja muihin rahoituslaitoksiin kuin rahalaitoksiin. Aikasarjat alkavat tammikuusta 1999, ja ne ilmoitetaan markkina-arvoon. Myöhemmin tilastoja saatetaan täydentää transaktiotiedoilla.

Kuvio A. Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien noteerattujen osakkeiden liikkeessä oleva määrä tammikuusta 1999 lokakuuhun 2002

(mrd. euroa, ajanjakson lopun kanta, markkina-arvoon)

Lähde: EKP.

Kuviosta A käy ilmi, että tammikuusta 1999 lähtien euroalueella olevien liikkeeseen laskemien noteerattujen osakkeiden kannan arvo on vaihdellut suuresti. Tammikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 arvo kasvoi 44 %, mikä pitkälti johtui siitä, että euroalueen osakkeiden hinnat nousivat tuona aikana huomattavasti. Maaliskuusta 2000 lähtien hinnat laskevat kuitenkin vielä merkittävämmän. Kun euroalueen liikkeeseen laskemien noteerattujen osakkeiden kanta oli 5 841 miljardia euroa maaliskuussa 2000, se oli lokakuuhun 2002 mennessä supistunut 3 262 miljardiin euroon. Lokakuun 2002 kannasta (ks. kuvio B) yli kolme neljäsosaa (76 %) oli yritysten liikkeeseen laskemia, kun rahalaitosten vastaava osuus oli 14 % ja muiden rahoituslaitosten 10 %. Jälkimmäisiin sisältyvät vakuutuslaitokset ja eläkerahastot sekä muut rahoituksenvälittäjät.

1 Eurojärjestelmä tuottaa arvopaperien liikkeeseenlaskuja koskevat tilastot kuukausittain, ja tilastot julkaistaan Kuukausikatsauksen tilasto-osan 3. osassa sekä EKP:n verkkosivuilla.

2 Osakemarkkinoiden merkitystä taloudessa ja EKP:n rahapolitiikan strategiassa käsitellään tarkemmin helmikuun 2002 Kuukausikatsauksen artikkelissa "Osakemarkkinat ja rahapolitiikka".

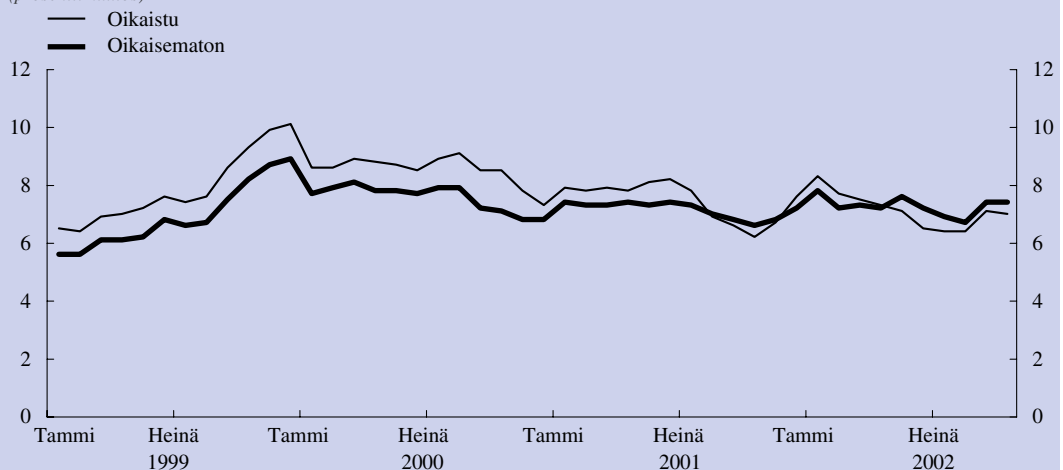
Velkaperien kasvuvauhtien uudistettu laskentamenetelmä

Velkaperien kasvuvauhteja ei enää lasketa kantatietojen muutosten perusteella. Kasvuvauhdin uusi laskemismenetelmä perustuu toteutuneiden virtojen kertymään bruttoemissioista ja kuoletuksista käytettävissä olevien tietojen perusteella. Näin ollen kasvuvauhti ilmentää niitä rahoitustransaktioita, jotka tehdään, kun institutionaalinen yksikkö hankkii tai luovuttaa rahoitusvaateita ja ottaa velkaa tai maksaa sen takaisin. Tämän uuden menetelmän avulla saadaan liikkeeseen laskettuja arvopapereita koskevista tilastoista entistä tarkempia ja yhdenmukaisia vuotuisia kasvuvauhteja ja välttyään vääristymiltä, jotka voivat johtua uudelleenluokittelusta, arvostusmuutoksista, valuuttakurssimuutoksista tai muista muutoksista, jotka eivät aiheudu transaktioista. Velkaperien vuotuiset kasvuvauhdit lasketaan tällä hetkellä kantatietojen indeksisarjojen perusteella, kuten tilasto-osan teknisissä huomautuksissa selvitetään.

Kuviossa C nähdään ero vuotuisessa kasvuvauhdissa, kun se lasketaan käyttäen rahoitustransaktioihin perustuvien kantatietojen indeksisarjoja (paksu viiva) ja oikaisemattomia kantatietoja (ohut viiva). Kun tarkastellaan kaikkia eri valuuttojen määräisiä velkaperiä, oikaistun ja oikaisemattoman vuotuisen kasvuvauhdin ero oli keskimäärin 0,7 prosenttiyksikköä tammikuusta 1999 lokakuuhun 2002 ja suurimmillaan 1,4 prosenttiyksikköä lokakuussa 2000. Ero johtui pääasiassa valuuttakurssien vaikutuksesta euroalueella olevien liikkeeseen laskemiin ulkomaanvaluutan määräisiin velkaperiäihin ja oli erityisen selvä EMUn kolmannen vaiheen kahtena ensimmäisenä vuonna, jolloin euro heikkeni. Siten ulkomaanvaluutan määräisenä liikkeeseen laskettujen velkaperien määrä euroina kasvoi euron arvon heikentyessä, jolloin niiden sarjojen kasvuvauhti nopeutui, joissa arvostusmuutoksia ei otettu huomioon.

Kuvio C. Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkaperien (kaikki valuutat yhteensä) vuotuinen kasvuvauhti tammikuusta 1999 lokakuuhun 2002

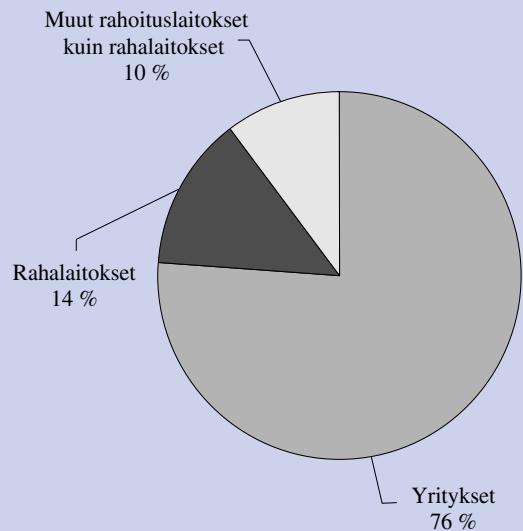
(prosenttimuutos)

Lähde: EKP.

Kuvio B. Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien noteerattujen osakkeiden liikkeessä olleen määrän jakauma sektoreittain lokakuun 2002 lopussa

(prosentteina)

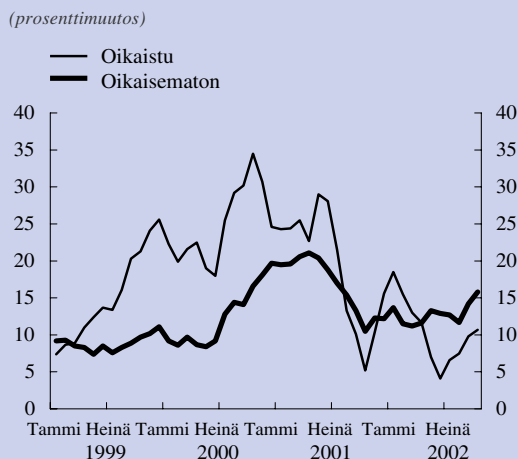

Lähde: EKP.

Uusien tietojen mukaan euroalueella olevat ovat laskeneet runsaasti liikkeeseen ulkomaanvaluutan määräisiä velkapapereita

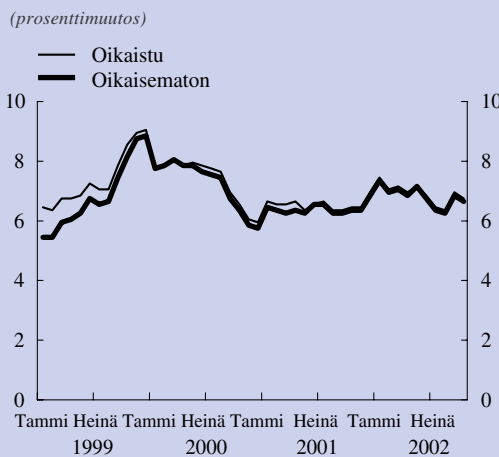
Kun tilastot oikaistaan valuuttakurssimuutosten aiheuttamien arvostusmuutosten vaikutuksesta, voidaan nykyistä tarkemmin arvioida ulkomaanvaluutan määräisten velkapaperien kannan muutoksia; näihin vaikuttavat liikkeeseenlaskijoiden valuuttavalinnat. Uudella tavalla lasketun vuotuisen kasvuvauhdin ero aiemmalla tavalla laskettuun kasvuvauhtiin oli euroalueella olevien liikkeeseen laskemien ulkomaanvaluutan määräisten velkapaperien kannassa keskimäärin 7,2 prosenttiyksikköä tammikuusta 1999 lokakuuhun 2000, ja ero oli suurin eli 17,9 prosenttiyksikköä lokakuussa 2000 (ks. kuvio D).

Kuvio D.
Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien muiden valuuttojen määräisten velkapapereiden vuotuinen kasvuvauhti tammikuusta 1999 lokakuuhun 2002
(prosenttimuutos)

Lähde: EKP.

Kuvio E.
Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien euromääräisten velkapapereiden vuotuinen kasvuvauhti tammikuusta 1999 lokakuuhun 2002
(prosenttimuutos)

Lähde: EKP.

Tällä tavalla oikaistun kasvuvauhdin tarkastelusta käy ilmi, että vuoden 1999 alusta vuoden 2000 alkupuolelle ulkomaanvaluutan määräisten velkapaperien kanta kasvoi vuositason verrattain tasaisesti eli noin 10 %. Vuoden 2000 puolivälin tienoilla euroalueella olevien ulkomaanvaluutan määräisten velkapaperien emissiot kuitenkin lisääntyivät, jolloin niiden vuotuinen kasvuvauhti nopeutui yli 20 prosenttiin. Vuosina 2001 ja 2002 niiden kasvuvauhti hidastui jälleen noin 10 prosenttiin, mutta oli jatkuvasti nopeampi kuin euromääräisten velkapapereiden liikkeeseenlaskujen kasvuvauhti.

Muiden valuuttojen määräisten velkapaperien emissioiden merkittävä lisääntyminen vuonna 2000 voi osittain johtua suojaustoimenpiteistä, jotka liittyvät euroalueella sijaitsevien yritysten Yhdysvaltoihin tekemiin huomattaviin suoriin sijoituksiin (ks. lokakuun Kuukausikatsauksen talouskehitysosien kehikko 5). Kun muut tekijät pysyivät ennallaan, nämä huomattavat suorat sijoitukset merkitsivät sitä, että euron dollarikurssin vaihtelut vaikuttivat euroalueella sijaitsevien yritysten taseisiin ja nettokassavirtoihin aiempaa herkemmin. Tähän liittyvien riskien pienentämiseksi jotkin euroalueella sijaitsevat yritykset ovat saattaneet suojautua valuuttakurssiriskiltä laskemalla liikkeeseen aiempaa enemmän muiden valuuttojen määräisiä velkapapereita. On merkillepantavaa, että kun suorat sijoitukset pienenevät asteittain vuonna 2001, euroalueella olevat laskivat myös muiden valuuttojen määräisiä velkapapereita liikkeeseen aiempaa vähemmän.

Suojausoperaatioiden lisäksi ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että euroalueella olevat liikkeeseenlaskijat spekuloiivat euron kurssikehityksellä vuonna 2000 voidakseen pitkällä aikavälillä pienentää velanhoitokustannuksiaan. Vuonna 2000 euro heikentyikin dollariin nähden. Jos rahoitusta tarvitseva liikkeeseenlaskija on ajatellut, että euro ennen pitkää vahvistuu, mikä pienentäisi muiden valuuttojen määräisten velkapaperien euro-

määräistä arvoa ja siten velanhoidokustannuksia, hän on saattanut laskea liikkeeseen muiden valuuttojen määräisiä velkapapereita euromääräisten sijaan.

Vaikka suojaus- ja spekulointinäkökulmia ei otettaisi huomioon, euroalueella olevien muiden valuuttojen määräisten velkapaperien emissioiden kasvuvauhti on EMUn kolmannen vaiheen alun jälkeen ollut jatkuvasti nopeampi kuin euromääräisten velkapaperien liikkeeseenlaskujen kasvuvauhti. Tämä saattaa liittyä pääomamarkkinoiden lisääntyvään kansainvälistymiseen, mikä on kannustanut euroalueen velkapaperien liikkeeseenlaskijoita laajentamaan valuuttajakaumaansa.

Uudella tavalla lasketun kasvuvauhdin ero aiemmalla tavalla laskettuun kasvuvauhtiin on laskettu euromääräisten velkapaperien liikkeeseenlaskuissa ainoastaan ajanjaksona tammikuusta 1999 lokakuuhun 2002 (ks. kuvio E). Ero oli keskimäärin vain 0,2 prosenttiyksikköä, ja suurimmillaan se oli tammikuussa 1999, jolloin se oli 1,0 prosenttiyksikköä.

Kasvuvauhtien laskemismenetelmän kehittämisen myötä velkapaperien ja erityisesti ulkomaanvaluutan määräisten velkapaperien kantojen trendejä on aiempaa helpompaa ymmärtää.

öljyn hintaan ja taloudelliseen toimeliaisuuteen. Muita tekijöitä, jotka osaltaan supistivat joukkolainojen tuottoja joulukuussa, olivat makrotaloudesta julkaistut tiedot, jotka tuntuivat viittaavat jonkin verran odotettua heikompaan talouden elpymiseen, sekä joidenkin yritysten antamat tulosvaroitukset. Joukkolainojen tuottojen kääntymisen kasvuun tammikuun alussa johtui siitä, että Yhdysvaltain tehdasteollisuussektorista julkistettiin odotettua parempia tietoja ja että maassa ehdotettiin uutta veronhuojennuspakettia.

Yhdysvalloissa valtion 10 vuoden indeksisidonnaisten joukkolainojen reaalityttö supistui noin 30 peruspistettä marraskuun 2002 lopusta tammikuun 15. päivään 2003, jolloin se oli 2,2 %. Tämä viittaa siihen, että markkinaosapuolet suhtautuivat yleisesti jonkin verran aiempaa pessimistisemmin pitkän aikavälin kasvunäkymiin. Koska joukkolainojen reaalitytöt supistuivat nimellistuottoja enemmän, 10 vuoden joukkolainojen nimellistuottojen ja 10 vuoden indeksisidonnaisten joukkolainojen tuottojen erotuksena mitattava 10 vuoden tuotot yhtenäistävä inflaatiovauhti nopeutui noin 10 peruspistettä marraskuun 2002 lopusta tammikuun 15. päivään 2003, jolloin se oli 1,9 %. Tuotot yhtenäistävä inflaatiovauhdin muutoksia on kuitenkin tulkittava varoen, koska siihen vaikuttavat useat ajan myötä vaihtelevat riskipreemiot. Vaikka joukkolainojen tuotot vaihtelivat huomattavasti tarkasteluajanjakson aika-

na, valtion 10 vuoden lainafutuureihin perustuvista optioista laskettuna implisiittisenä volatiliiteettina mitattu joukkolainamarkkinoiden epävarmuus väheni Yhdysvalloissa noin 1,2 prosenttiyksikköä marraskuun lopusta 15. päivään tammikuuta, jolloin se oli 7,3 %.

Japanissa valtion joukkolainojen tuotot supistuivat jonkin verran joulukuussa 2002 ja tammikuun alussa 2003 sen vuoksi, että markkinaosapuolet huolestuivat pankkijärjestelmän tilanteesta ja julkistetuista verrattain heikoista makrotalouden tiedoista. Valtion 10 vuoden joukkolainojen tuotto supistui 15 peruspistettä marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään, jolloin se oli noin 0,9 %. Tuotot olivat siten pienimmillään vuoden 1998 jälkeen.

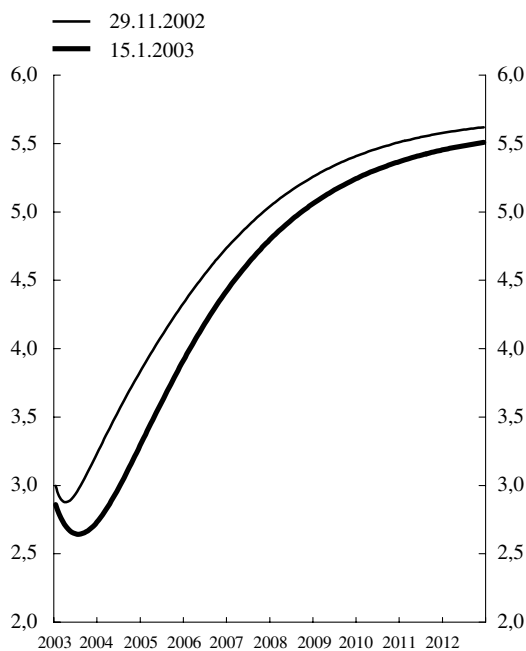
Euroalueella valtion joukkolainojen tuotot supistuivat merkittävästi joulukuussa 2002 ja alkoivat uudelleen kasvaa tammikuun 2003 alussa, kuten oli tapahtunut Yhdysvalloissakin. Joulukuussa supistuminen johtui lähinnä siitä, että markkinat kokivat geopolitiittisten jännitteiden tihenevän Lähi-idässä. Myös markkinoiden reaktiot julkistuihin euroalueen suhdannekyselyjen tuloksiin pienensivät osaltaan joukkolainojen tuottoja joulukuussa. Myöhemmin tammikuun alussa pitkien joukkolainojen nimellistuotot kääntyivät jälleen kasvuun euroalueella, joten kehitys oli samansuuntaista kuin Yhdysvalloissakin.

Taloukasvua koskevat markkinaosapuolten odotukset näyttivät kaiken kaikkiaan hieman vaimentuneen marraskuun 2002 lopun ja tammikuun 2003 alun välisenä aikana. Tämä ilmenee siitä, että ilman tupakan hintojen vaikutusta laskettuun euroalueen YKHLin sidottujen 10 vuoden indeksidonnaisten joukkolainojen tuottona mitattu euroalueen joukkolainojen reaalityttö supistui noin 45 peruspistettä marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään, jolloin se oli 2,3 %. Aiempaa pessimistisemmät näkemykset ilmenivät myös siinä, että korkojen aikarakenteesta johdettuja euroalueen yön yli -korkojen odotuksia kuvaava käyrä siirtyi alaspäin, etenkin lyhyissä ja keskipitkissä maturiteeteissa, marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään (ks. kuvio 9). Kuten Yhdysvalloissakin, 10 vuoden joukkolainojen reaalitytöt pienenevät kaiken kaikkiaan enemmän kuin nimellistuotot, minkä vuoksi 10 vuoden joukkolainojen nimellistuottojen ja 10 vuoden indeksidonnaisten (ilman tupakan hintojen vaikutusta laskettuun euroalueen YKHLin sidottujen) jouk-

Kuvio 9.

Korkojen aikarakenteesta johdetut euroalueen yön yli -korkojen odotukset

(vuotuinen korko, päivähavaintoja)

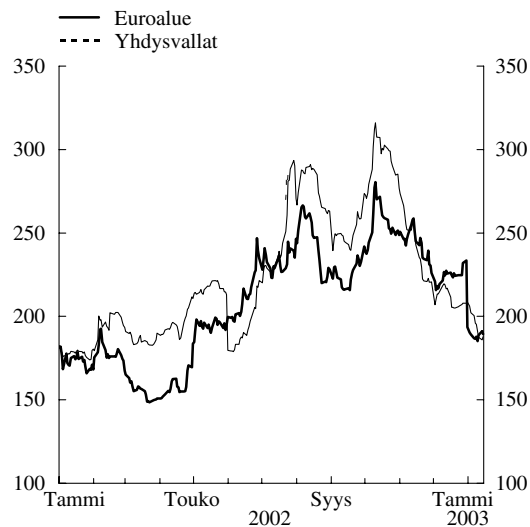
Lähde: EKP:n arvio.

Huom. Korkojen aikarakenteesta johdettu terminikorkokäyrä kuvaa markkinoiden odotuksia lyhyiden korkojen tulevasta kehityksestä. Käyrien laskentamenetelmää selostettiin tammikuun 1999 Kuukausikatsauksen sivulla 26. Estimoinnissa käytetyt tiedot on johdettu koronvaihtosopimuksista.

Kuvio 10.

Yritysten joukkolainojen tuottoerot euroalueella ja Yhdysvalloissa

(peruspisteinä, päivähavaintoja, BBB-luokitus)

Lähteet: Bloomberg ja EKP:n laskelmat.

Huom. Tuottoerot on laskettu yritysten 7–10 vuoden joukkolainojen tuottojen ja valtion 7–10 vuoden joukkolainojen tuottojen välisenä erona.

kolainojen tuottojen erona mitattava 10 vuoden tuotot yhtenäistävä inflaatiovauhti nopeutui noin 15 peruspistettä ajanjakson aikana. Eniten inflaatiovauhti nopeutui tammikuun alussa, kun sijoittajat ilmeisesti siirsivät varoja valtion joukkolainoista osakkeisiin.

Yritysten ja valtion joukkolainojen tuottoero kaventui joulukuussa 2002 ja tammikuun alussa 2003 edelleen sekä euroalueella että Yhdysvalloissa (ks. kuvio 10). Tämä viittaa siihen, että tilanne on hieman kohentunut pääomamarkkinoiden tässä segmentissä, joskin tuottoero oli 15.1.2003 edelleen hieman suurempi kuin vuoden 2002 alussa.

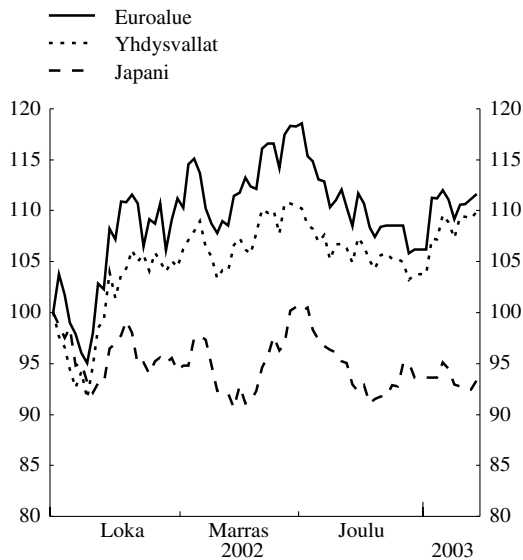
Osakkeiden hinnat laskivat euroalueella joulukuussa

Osakkeiden hinnat nousivat euroalueella lokamarraskuussa 2002, laskivat jonkin verran joulukuussa ja nousivat taas tammikuun alussa 2003. Laajalla Dow Jones Euro Stoxx -indeksillä mitattuna euroalueen osakkeiden hinnat laskivat kaiken kaikkiaan 7 % marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään (ks. kuvio 11). Yhdysvalloissa

Kuvio 11.

Osakeindeksit

(1.10.2002 = 100, päivähavaintoja)

Lähde: Reuters.

Huom. Dow Jones Euro Stoxx (laaja) euroalueen osalta. Standard & Poor's 500 Yhdysvaltojen ja Nikkei 225 Japanin osalta.

osakkeiden hinnat nousivat samana ajanjaksona Standard & Poor's 500 -indeksillä mitattuna kaiken kaikkiaan 1 prosentin, kun taas Japanissa Nikkei 225 -indeksi laski samana ajanjaksona 7 %.

Yhdysvalloissa osakkeiden hinnat laskivat lähes koko joulukuun 2002 lähinnä sen vuoksi, että markkinaosapuolet huolestuivat geopoliittisista jännitteistä ja joidenkin Yhdysvaltain yritysten tulosvaroituksista. Hintojen nousu tammikuun alussa johtui siitä, että Yhdysvaltain tehdasteollisuudesta saatiin odotettuja parempia tietoja ja maassa annettiin ehdotus uudeksi veronhuojennuspaketiksi. Standard & Poor's 500 -indeksiin perustuvista optioista johdettuna implisiittisenä volatilititeettinä mitattu epävarmuus pysyi lähellä viimeisten kahden vuoden keskiarvoaan marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään (ks. kuvio 12).

Japanissa osakkeiden hintojen yleinen lasku marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään näyttää johtuneen sekä maailmanmarkkinoiden heijastusvaikutuksista että siitä, että markkinat pitivät Japanin talouden lyhyen aikavälin näkymiä aiempaa huolestuttavampina. Epävarmuutta kuvaava, Nik-

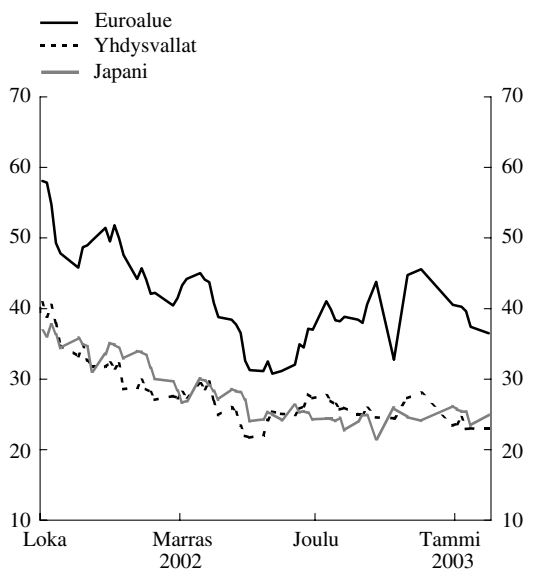
kei 225 -indeksiin perustuvista optioista johdettu implisiittinen volatilititeetti pysyi vakaana marraskuun lopusta tammikuun 15. päivään ja oli noin 4 prosenttiyksikköä pienempi kuin kahden viime vuoden aikana keskimäärin.

Euroalueella osakkeiden hinnat laskivat selvästi joulukuussa 2002 ja nousivat jonkin verran tammikuun alussa. Osakkeiden hintojen lasku oli euroalueella laaja-alaista. Sen taustalla olivat geopoliittiset jännitteet sekä markkinaosapuolten jatkuva huoli talousnäköymistä. Lisäksi erityisesti tekniikan alan yritysten, lentoyhtiöiden, vähittäiskaupan yritysten ja vakuutusyhtiöiden antamat tulosvaroitukset lisäsivät osakkeiden hintojen laskupaineita. Osakkeiden hintojen nousu tammikuun alussa näytti johtuneen Yhdysvaltojen markkinoiden positiivisista heijastusvaikutuksista. Toisin kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa, euroalueella sijoittajien epävarmuus kasvoi. Euro Stoxx -indeksiin perustuvista optioista laskettu implisiittinen volatilititeetti kasvoi 4 prosenttiyksikköä marraskuun lopusta tammikuun 15. päi-

Kuvio 12.

Osakekurssien implisiittinen volatilititeetti

(vuotuisina prosentteina; päivähavaintoja)

Lähde: Bloomberg.

Huom. Sarjat kuvaavat osakeindekseihin perustuvien optioiden hinnoista johdettua odotettua osakkeiden prosentteina lasketujen hinnannuutosten keskihajontaa enintään kolmen kuukauden aikana. Osakeindeksit, joiden implisiittistä volatilititeettiä kuvataan, ovat Dow Jones Euro Stoxx 50 euroalueen osalta, Standard & Poor's 500 Yhdysvaltojen osalta ja Nikkei 225 Japanin osalta.

vään, jolloin se oli noin 5 prosenttiyksikköä suurempi kuin kahtena viime vuonna keskimäärin. Vuoden 2002 toisen ja kolmannen neljänneksen tilanteeseen verrattuna epävarmuus on kuitenkin merkittävästi vähentynyt.

Yhteenlasketut tilastot euroalueen sijoitusrahastoista julkaistaan ensimmäistä kertaa tässä Kuukausikatsauksen numerossa (ks. kehikko 3).

Sijoitusrahastot ovat merkittäviä sijoittajia sekä joukkolainamarkkinoilla että osakemarkkinoilla. Euroalueen sijoitusrahastoilla oli kesäkuun 2002 lopussa hallussaan joukkolainoja 1 312 miljardin euron (19 % BKT:stä) ja osakkeita 1 057 miljardin euron (16 % BKT:stä) arvosta. Uudet tilastot julkaistaan tästä lähtien neljännesvuosittain noin neljän kuukauden viipeellä.

Kehikko 3.

EKP:n uudet tilastot euroalueen sijoitusrahastoista

EKP:n Kuukausikatsauksessa esitetään nyt ensimmäistä kertaa euroalueella olevien¹ sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase (ks. tilasto-osan taulukot 2.9, 2.10 ja 2.11). Sijoitusrahastot ovat tärkein Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmässä (EKT 1995) luokiteltuun rahoituslaitosten alasektoriin ”muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot” kuuluvista ryhmistä. Sijoitusrahastoilla on noin neljä viidesosaa tämän alasektorin kaikista saamisista. Uusissa sijoitusrahastotilastoissa eivät ole mukana rahamarkkinarahastot, jotka luokitellaan kuuluviksi rahalaitossektoriin.

Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot erottaa rahalaitossektorista varsinkin siitä, että ensiksi mainituilla ei ole taseen velkapuolella muiden kuin rahalaitosten talletuksia. Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot koostuu EKT 1995:n mukaan ”kaikista rahoitusyrityksistä ja yritysmäisistä yhteisöistä, jotka pääasiallisesti välittävät rahoitusta ottamalla velkaa muussa muodossa kuin valuuttana, talletuksina ja/tai talletusten läheisinä vastikkeina muilta institutionaalisilta yksiköiltä kuin rahalaitoksilta tai muussa muodossa kuin vakuutusteknisinä vastuuvelkoina”. Sijoitusrahastojen lisäksi tähän alasektoriin kuuluvat myös arvopaperi- ja johdannaispörssiidiilerit sekä lainaa välittävät rahoitusyritykset. Sijoitusrahastojen velat muodostuvat yleensä liikkeeseen lasketuista sijoitusrahasto-osuuksista.

Muiden rahoituslaitosten kuin vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen tiedot yleensä ja varsinkin sijoitusrahastojen tiedot ovat tärkeitä rahan määrän ja rahoitusmarkkinoiden kehityksen tarkastelun kannalta useista syistä. Ensiksi sijoitusrahastojen saamisen arvon muutokset välittyvät sijoitusrahasto-osuuksien arvon kautta yrityksiin ja kotitalouksiin, jolloin ne luovat välillisiä varallisuusvaikutuksia. Toiseksi koska sijoitusrahastot ovat suuria ammattimaisia sijoittajia, niiden sijoituspäätökset voivat antaa viitteitä yleisemmistä sijoitusten hajauttamissuunnauksista. Tätä voidaan hyödyntää esimerkiksi M3:n kehityksen selvittämisessä. Kolmanneksi sijoitusrahastotiedot selventävät euroalueen rahoitusrakennetta varsinkin rahalaitossektoriin nähden.

Äskettäin julkistettujen sijoitusrahastotilastojen keskeisimpiä piirteitä

Äskettäin julkistetut euroalueen sijoitusrahastojen neljännesvuositiedot ovat EKP:n kokoomat, ja ne perustuvat eurojärjestelmän käytettävissä oleviin tietoihin. Euroalueen tiedot eivät ole vielä täysin yhdenmukaisesti. Tilastoissa käytetyt määritelmät vastaavat – aina kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista – EKT 1995:ssä käytettyjä eurooppalaisia standardeja.

Julkistetut tiedot ovat neljännesvuoden lopun kantatietoja. Virtatietoja (transaktiotietoja) ei toistaiseksi ole saatavilla. Tästä syystä kasvua voidaan arvioida vain kantojen muutoksista laskettujen tietojen avulla. Koska

¹ ”Euroalueella olevalla” tarkoitetaan euroalueella sijaitsevia yksiköitä, mukaan lukien euroalueen ulkopuolella sijaitsevat emoyritysten tytäryhtiöt ja sellaisten yksiköiden euroalueella olevat haarakonttorit, joiden hallinnollinen päätoimipaikka on euroalueen ulkopuolella.

Irlannin tiedot puuttuvat, euroalueen yhteenlasketut tiedot kattavat tällä hetkellä ainoastaan 11 euroalueen maata. Irlannin tiedot julkistetaan noin neljän kuukauden viipeellä vuoden 1999 lopusta alkaen.

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase koostuu seuraavista kokonaisuuksista: 1) kaikki sijoitusrahastot, 2) sijoitusrahastot rahastotyyppin mukaan ja 3) sijoitusrahastot rahasto-osuuksien ostoon liittyvien rajoitusten mukaan, jos sellaisia on. Kokonaisuus 2) eli rahastotyyppin mukainen erittely jakautuu 5 erään: osakerahastot, pitkän ja keskipitkän koron rahastot, yhdistelmärahastot, kiinteistörahastot ja muut rahastot. Tästä jaottelusta ilmenee vaadetyyppi, johon rahasto pääasiassa sijoittaa (esimerkiksi jos rahasto sijoittaa pääasiassa osakkeisiin ja osuuksiin, tiedot sisällytetään osakerahastojen erään). Jos rahasto sijoittaa sekä osakkeisiin että pitkiin ja keskipitkiin joukkolainoihin ja jos kumpikaan sijoituskohte ei ole toista merkittävämpi, tiedot sisällytetään yhdistelmärahastojen erään. Jos rahastoja ei voida luokitella osakerahastoiksi, pitkän ja keskipitkän koron rahastoiksi, yhdistelmärahastoiksi tai kiinteistörahastoiksi, tiedot sisällytetään jäännöserään ”muut rahastot”. Kokonaisuus 3) eli sijoittajatyypin mukainen erittely jakautuu yleisölle tarjottaviin ja rajoitetulle sijoittajajoukolle tarjottaviin rahastoihin. Viimeksi mainittujen rahastojen osuuksia saavat ostaa vain tietyntyyppiset sijoittajat (esimerkiksi institutionaaliset sijoittajat).

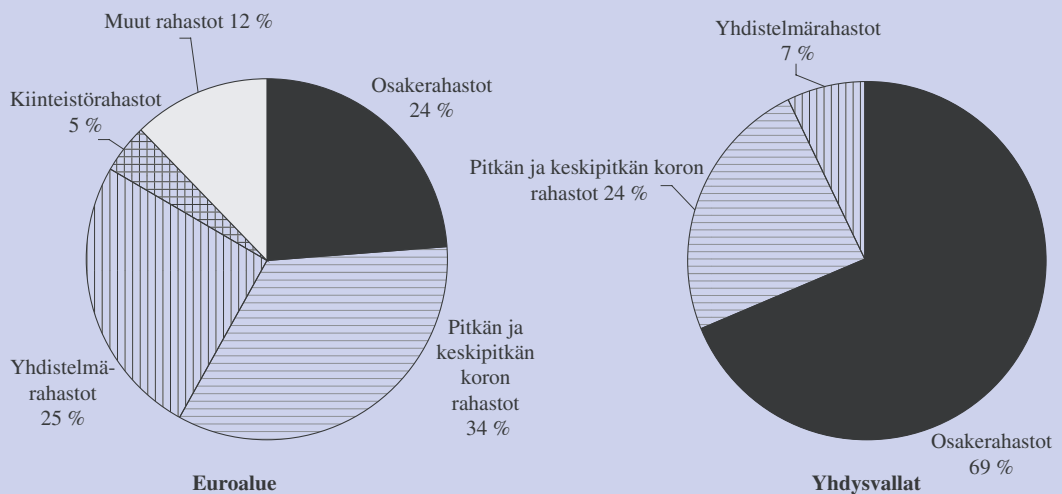
Euroalueen sijoitusrahastotilastot ovat saatavissa EKP:n verkkosivuilla (<http://www.ecb.int>) kohdassa ”Statistics”. Sivustossa on myös joitakin tietoja tilastojen laatimiseen käytettävistä menetelmistä.

Euroalueen sijoitusrahastomarkkinoiden piirteitä

Euroalueen (pl. Irlanti) sijoitusrahastojen saamiset olivat yhteensä 3 038 miljardia euroa vuoden 2002 toisen neljänneksen lopussa. Tänä aikana sijoitusrahastoihin liittyvä sijoitustoiminta oli vilkkainta Luxemburgissa (markkinaosuus oli 26 %), Saksassa (markkinaosuus oli 25 %) ja Ranskassa (markkinaosuus oli 21 %). Seuraavaksi vilkkainta sijoitustoiminta oli Italiassa, jonka markkinaosuus oli 11 %. Euroalueen sijoitusrahastojen saamiset olivat vuoden 2002 toisella neljänneksellä 45 % BKT:stä eli yhtä suuret kuin Yhdysvalloissa. Euroalueen rahalaitossektorin (pl. eurojärjestelmä) saamiset olivat samana aikana 266 % BKT:stä.

Sijoitusrahastojen saamisten jakauma rahastotyyppin mukaan vuoden 2002 toisella neljänneksellä

(prosentteina saamisista yhteensä)

Lähteet: EKP ja Investment Company Institute.

Huom. Euroalueen yhteenlaskettuihin saamisiin eivät sisälly Irlannin tiedot. Yhdysvalloissa saamisiin kuuluvat muiden sijoitusrahastojen kuin rahamarkkinarahastojen nettosaamiset; rahastoihin sisältyvät suljetut rahastot, pörssissä noteeratut indeksiosuudet sekä osuustrustien kokoajien osuudet.

Euroalueen sijoitusrahastojen erittelystä rahastotyypeittäin ilmenee, että pitkän ja keskipitkän koron rahastot olivat tärkein sijoituskohde ja että niiden saamiset olivat noin kolmasosa kaikista sijoitusrahastojen saamisista vuoden 2002 toisella neljänneksellä (ks. kuvio). Osakerahastot ja yhdistelmärahastot muodostivat kumpikin noin neljännesosan sijoitusrahastojen saamisista. Huomionarvoista on, että Yhdysvalloissa noin kaksi kolmasosaa kaikista sijoitusrahastojen saamisista on osakerahastojen saamia. Näin ollen rahasto-osuuksia hallussaan pitävät voivat reagoida euroalueella Yhdysvaltoja herkemmin korkojen muutoksiin kuin osakkeiden hintojen muutoksiin.

Sijoittajatyypin mukaisesta erittelystä ilmenee, että sijoitusrahastot ovat sekä euroalueella että Yhdysvalloissa enimmäkseen yleisölle tarjottavia rahastoja. Rajoitetulle sijoittajajoukolle tarjottavat rahastot ovat kuitenkin tärkeämpiä euroalueella (näiden rahastojen saamiset ovat noin 25 % kaikista sijoitusrahastojen saamisista) kuin Yhdysvalloissa (rahastojen saamiset kaikista sijoitusrahastojen saamisista ovat noin 2 %).

Viime vuosina pitkän ja keskipitkän koron rahastot ovat tulleet yhä merkittävämmiksi euroalueen sijoitusrahastojen saamisen kannalta, kun taas osakerahastojen merkitys on vähentynyt (ks. oheinen taulukko, jossa pitkän ja keskipitkän koron rahastot ilmoitetaan muina arvopapereina kuin osakkeina). Nämä kehityserot johtuvat suureksi osaksi kuitenkin osakkeisiin sijoitaviin rahastoihin liittyvistä arvostusmuutoksista.

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettujen saamisten jakauma

(prosentteina saamisista yhteensä)

	Vuoden 1999 lopussa	Vuoden 2000 lopussa	Vuoden 2001 lopussa	2002/I	2002/II
Talletukset	7,5	7,0	7,7	7,8	8,0
Muut arvopaperit kuin osakkeet	42,1	38,7	41,1	40,2	43,2
<i>Niistä:</i>					
Maturiteetiltaan enintään vuoden pituiset muut arvopaperit kuin osakkeet	2,7	1,8	2,0	2,2	2,5
Maturiteetiltaan yli vuoden pituiset muut arvopaperit kuin osakkeet	39,4	36,9	39,1	38,0	40,7
Osakkeet ja osuudet	40,9	42,8	38,2	38,8	34,8
Rahasto-osuudet	4,1	5,7	6,6	6,9	7,2
Kiinteä omaisuus	2,6	3,0	3,4	3,4	3,6
Muut saamiset (ml. johdannaiset)	2,8	2,8	3,1	3,0	3,3
Saamiset yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Lisätieto:</i> Saamiset yhteensä miljardeina euroina	2 969	3 256	3 189	3 259	3 038

Lähde: EKP.

2 Hintakehitys

YKHI-inflaatio pysyi todennäköisesti ennallaan joulukuussa 2002

Eurostatin alustavan arvion mukaan vuotuinen YKHI-inflaatio pysyi marras-joulukuussa 2002 ennallaan eli 2,2 prosentissa (ks. taulukko 2). Viimeaikaiset maakohtaiset tiedot kuitenkin viittaavat siihen, että vuotuinen YKHI-inflaatio saattaa olla hieman tätä nopeampi. Tuorein yksityiskohtainen erittely on saatavissa marraskuulta, jolloin YKHI-inflaatio hidastui 0,1 prosenttiyksikköä, kun se lokakuussa oli ollut 2,3 %. Hidastumiseen vaikuttivat energian, jalostettujen elintarvikkeiden ja palvelujen vuotuisen muutosvauhdin hidastuminen. Ilman jalostamattomia elintarvikkeita ja energiaa lasketun YKHI:n vuotuinen muutosvauhti hidastui loka-marraskuussa 0,1 prosenttiyksikköä

eli lokakuun 2,3 prosentista marraskuun 2,4 prosenttiin. Sekä YKHI:n että ilman jalostamattomia elintarvikkeita ja energiaa lasketun YKHI:n kolmen kuukauden vuotuisen muutosvauhdin kehitys lyhyellä aikavälillä oli marraskuussa 2002 niiden vuotuista muutosvauhtia hitaampaa. YKHI:n lyhyen aikavälin kehitys on siten sopuosinnassa sen kanssa, että vuotuisen inflaatiovauhdin odotetaan hidastuvan lähikuukausina.

YKHI:n vaihtelevimpien erien eli jalostamattomien elintarvikkeiden ja energian hintojen vuotuiset muutosvauhdit kehittyivät marraskuussa 2002 erisuuntaisesti. Vaikka jalostamattomien elintarvikkeiden hintojen kuukausittainen muutosvauhti olikin marraskuussa negatiivinen (koska hedelmien ja vihannesten hinnat laskivat), sen vuotuisen muutosvauhti nopeutui marraskuussa 1,9

Taulukko 2.

Euroalueen hinta- ja kustannuskehitys

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	2000	2001	2002	2002 I	2002 II	2002 III	2002 IV	2002 Heinä	2002 Elo	2002 Syys	2002 Loka	2002 Marras	2002 Joulu
Yhdenmukaistettu kuluttajahinta- indeksi (YKHI) ja sen erät													
Kokonaisindeksi ¹⁾	2,3	2,5	.	2,6	2,1	2,0	.	1,9	2,1	2,1	2,3	2,2	2,2
<i>josta:</i>													
Tavarat	2,7	2,5	.	2,2	1,4	1,3	.	1,2	1,4	1,4	1,7	1,8	.
Elintarvikkeet	1,4	4,5	.	4,9	2,8	2,2	.	2,1	2,3	2,3	2,2	2,3	.
Jalostetut elintarvikkeet	1,1	2,8	.	3,5	3,1	2,9	.	2,9	2,9	2,8	2,6	2,5	.
Jalostamattomat elintarvikkeet	1,7	7,0	.	7,0	2,4	1,3	.	0,9	1,3	1,7	1,6	1,9	.
Teollisuustuotteet	3,4	1,5	.	0,9	0,7	0,9	.	0,7	0,9	1,0	1,5	1,5	.
Muut teollisuustuotteet kuin energia	0,7	1,1	.	1,8	1,7	1,4	.	1,5	1,4	1,4	1,3	1,3	.
Energia	13,3	2,7	.	-2,1	-2,4	-0,9	.	-1,7	-0,5	-0,4	2,3	2,1	.
Palvelut	1,7	2,5	.	3,1	3,2	3,3	.	3,2	3,3	3,3	3,2	3,1	.
Muut hinta- ja kustannus- indikaattorit													
Teollisuuden tuottajahinnat ²⁾	5,5	2,2	.	-0,8	-0,8	-0,1	.	-0,3	-0,1	0,1	0,9	1,1	.
Yksikkötyökustannukset ³⁾	1,2	2,6	.	3,1	2,4	2,3	.	-	-	-	-	-	-
Työn tuottavuus ³⁾	1,4	0,1	.	-0,4	0,1	0,6	.	-	-	-	-	-	-
Työvoimakustannukset/työntekijä ³⁾	2,6	2,7	.	2,7	2,5	2,8	.	-	-	-	-	-	-
Työvoimakustannukset/tunti ⁴⁾	3,3	3,4	.	4,0	3,6	3,7	.	-	-	-	-	-	-
Öljyn hinta (euroa/barreli) ⁵⁾	31,0	27,8	26,5	24,6	27,8	27,2	26,5	25,9	27,0	28,9	27,9	24,2	27,1
Raaka-aineiden hinnat ⁶⁾	16,7	-7,6	-1,7	-3,6	-5,5	-1,6	4,4	-7,6	-1,3	4,7	7,8	3,4	2,1

Lähteet: Eurostat, kansalliset tiedot, Thomson Financial Datastream, HWWA – Institut für Wirtschaftsforschung (Hampuri) ja EKP:n laskelmat.

Huom. Kreikan tiedot vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta eivät sisälly YKHIin. Muut hinta- ja kustannusindikaattorit sisältävät Kreikan tiedot myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta.

1) Joulukuun 2002 YKHI-inflaatioluku perustuu Eurostatin alustavaan arvioon.

2) Ei sisällä rakentamista.

3) Koko kansantalous.

4) Koko kansantalous (paitsi maatalous, julkishallinto, koulutus, terveydenhoito ja muut palvelut).

5) Brent Blend -laatu (yhden kuukauden kuluttua tapahtuvaan toimitukseen).

6) Ei sisällä energian hintoja. Hinnat euroina. Painotettu euroalueen ulkopuolelta tulevan raaka-aineiden tuonnin mukaan.

prosenttiin lokakuun 1,6 prosentista vertailuajankohdan vaikutuksesta. Sitä vastoin energian hintojen vuotuinen muutosvauhti hidastui marraskuussa 2,1 prosenttiin, kun se lokakuussa oli ollut 2,3 % (ks. kuvio 13). Tämä johtui pääasiassa öljyn euromääräisen hinnan laskusta marraskuussa. Vertailuajankohdan epäsuotuisat vaikutukset ja öljyn euromääräisen hinnan nousu todennäköisesti nopeuttivat energiaerän vuotuista muutosvauhtia joulukuussa 2002.

Ilman jalostamattomia elintarvikkeita ja energiaa lasketun YKHI:n vuotuinen nousuvauhti hidastui marraskuussa 2,3 prosenttiin lokakuun 2,4 prosentista. Tähän liittyi se, että jalostettujen elin-

tarvikkeiden hintojen vuotuinen muutosvauhti hidastui 0,1 prosenttiyksikköä eli 2,5 prosenttiin ja palvelujen hintojen vuotuinen muutosvauhti hidastui myös 0,1 prosenttiyksikköä eli 3,1 prosenttiin. Palvelujen hintoihin vaikutti suuresti valmismatkojen hintojen lasku marraskuussa. Muiden teollisuustuotteiden kuin energian hintojen vuotuinen muutosvauhti pysyi loka-marraskuussa 2002 ennallaan eli 1,3 prosentissa; se on kuitenkin ollut laskusuunnassa vuoden 2002 alusta lähtien. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että aiempien hintasokkien epäsuora vaikutus on hävvenemässä.

Tuottajahintojen nousupaineet pysyivät vaimeina lokakuussa 2002

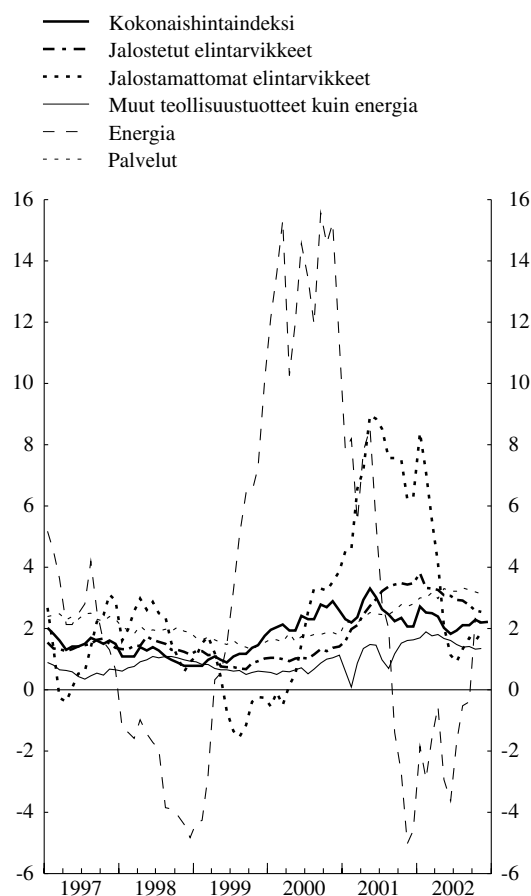
Euroalueen teollisuuden tuottajahintojen vuotuinen nousuvauhti kiihtyi marraskuussa 1,1 prosenttiin lokakuun 0,9 prosentista (ks. kuvio 14). Tämä johtui yksinomaan energian ja välituotteiden hintojen vertailuajankohdan vaikutuksesta. Tuotantoketjun myöhemmissä vaiheissa tuottajahintojen nousupaineet pysyivät vaimeina. Pääomahyödykkeiden hintojen vuotuinen muutosvauhti pysyi loka-marraskuussa 2002 ennallaan eli 0,9 prosentissa. Sitä vastoin kulutustavaroitten hintojen vuotuinen muutosvauhti hidastui loka-marraskuussa 0,1 prosenttiyksikköä eli 1,1 prosenttiin.

Ostoppäälliköille joulukuussa 2002 tehty kysely tukee näkemystä, että tuottajahintojen nousupaineet ovat edelleen vaimeat. Euroalueen tehdasteollisuuden tuotantopanosten hintaindeksi (Eurozone Price Index, EPI) laski edelleen hieman, vaikka se yhä joulukuussakin oli suurempi kuin 50, mikä viittaa siihen, että tuottajahintoihin kohdistuu vain hieman nousupaineita (ks. kuvio 15). Muiden raaka-aineiden kuin öljyn heikko kysyntä ja euron vahvistuminen Yhdysvaltain dollariin nähden olivat kyselyyn vastanneiden mukaan tärkeimmät nousupaineita vaimentavat tekijät. Energian ja välituotteiden hintoihin liittyvät vertailuajankohdan vaikutukset kuitenkin kiihdyttivät tuottajahintojen muutosvauhtia joulukuussa 2002. Lisäksi öljyn hinnan nousu joulukuussa 27,1 euroon barrelilta marraskuun 24,2 eurosta todennäköisesti aiheuttaa tuottajahintoihin hieman nousupaineita lyhyellä aikavälillä.

Kuvio 13.

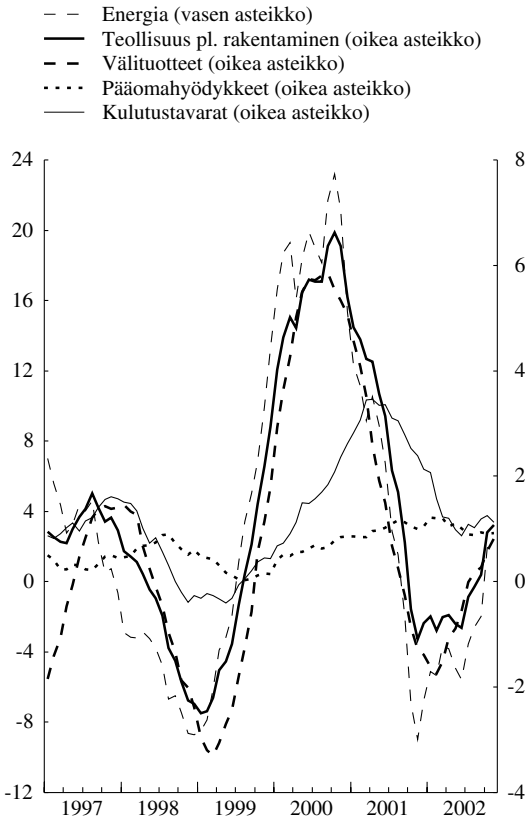
Euroalueen YKHI-inflaatio eriteltynä

(vuotuinen prosenttimuutos, kuukausihavaintoja)

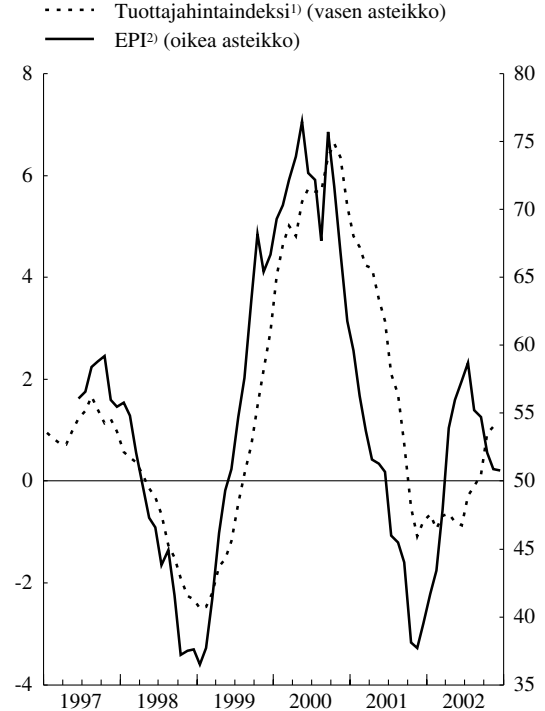
Lähde: Eurostat.

Huom. Kreikan tiedot vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta eivät sisälly YKHIin.

Kuvio 14.**Euroalueen teollisuuden tuottajahinnat eriteltyinä***(vuotuinen prosenttimuutos, kuukausihavaintoja)*

Lähde: Eurostat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

Kuvio 15.**Tuottajahinnat ja tehdasteollisuuden tuotantopanosten hinnat euroalueella***(kuukausihavaintoja)*

Lähteet: Eurostat ja Reuters.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta), mikäli tiedot ovat olleet saatavissa.

1) Vuotuinen prosenttimuutos; ei sisällä rakentamista.

2) Eurozone Price Index, euroalueen tehdasteollisuuden tuotantopanosten hintaindeksi, jonka tiedot perustuvat ostopäälliköille tehtävään kyselyyn. Indeksiluku, joka on yli 50, viittaa tehdasteollisuuden tuotantopanosten hintojen nousuun, ja 50:tä pienempi indeksiluku hintojen laskuun.

Työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten kasvu nopeutui vuoden 2002 kolmantena neljänneksenä

Työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten vuotuinen kasvuvauhti nopeutui vuoden 2002 kolmantena neljänneksenä 2,8 prosenttiin, kun se toisena neljänneksenä oli ollut 2,5 % (ks. kuvio 16). Lisäksi Eurostatin toisen arvion mukaan tuntia kohden laskettujen työvoimakustannusten vuotuinen kasvuvauhti yrityssektorilla nopeutui vuoden 2002 kolmantena neljänneksenä 3,7 % eli kasvu oli 0,1 prosenttiyksikköä nopeampaa kuin edellisenä neljänneksenä. Kuukausittaisten bruttoansioiden vuotuinen kasvuvauhti pysyi ennallaan vuoden 2002 toisesta neljänneksestä

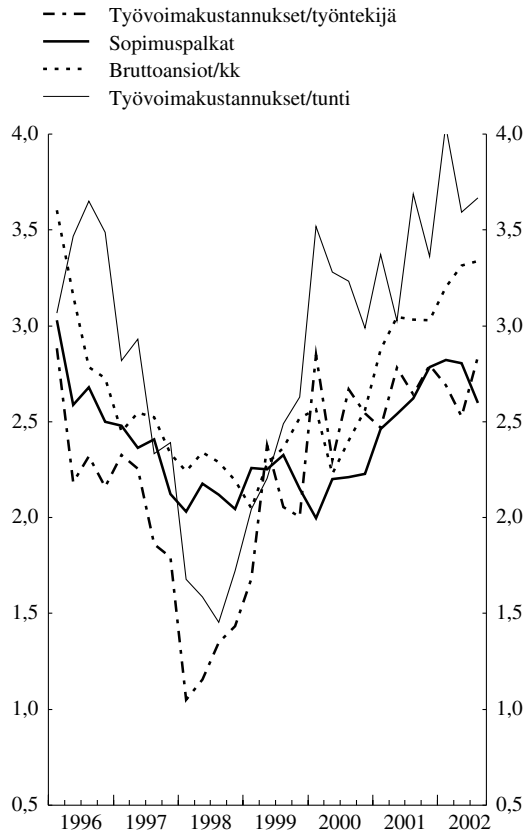
kolmanteen neljänneksen. Sitä vastoin sopimus-palkkojen vuotuinen kasvuvauhti hidastui kolmantena neljänneksenä 2,6 prosenttiin, kun se toisena neljänneksenä oli ollut 2,8 %.

Työvoiman tuottavuuden kasvu elpyi vuoden 2002 toisena ja kolmantena neljänneksenä, hidastuttuaan kahtena edellisenä neljänneksenä. Elpymisen ansiosta koko talouden yksikkötyökustannusten vuotuinen kasvuvauhti hidastui merkittävästi: ensimmäisenä neljänneksenä se oli 3,1 %, toisena neljänneksenä 2,4 % ja kolmantena neljänneksenä 2,3 %. Siten tuottavuus kasvoi toisesta neljänneksestä kolmanteen neljänneksen enemmän kuin työntekijää kohden lasketut palkkakustannukset.

Kuvio 16.

Euroalueen työvoimakustannusindikaattoreita

(vuotuinen prosenttimuutos)

Lähteet: Eurostat, kansalliset tiedot ja EKP:n laskelmat.

YKHI-inflaation odotetaan hidastuvan lähikuukausina

Jos öljyn hinnan viimeaikainen nousu jatkuu, se todennäköisesti aiheuttaa jonkin verran nousupaineita YKHI-inflaatioon lyhyellä aikavälillä. Lisäksi välillisten verojen ja hallinnollisesti säänneltyjen hintojen nousun odotetaan lisäävän kuluttajahintojen nousupaineita vuoden 2003 alkupuolella. Sitä vastoin jalostamattomien elintarvikkeiden ja palvelujen hintoihin liittyvät vertailuajankohdan vaikutukset pienentävät nousupaineita, mikä hidastaa YKHI-inflaation vuotuista muutosvauhtia vuoden 2003 ensimmäisinä kuukausina. Euron viimeaikainen vahvistuminen myös vaimentaa kuluttajahintainflaatiota, koska tuontihintojen nousu on hidastunut. Myös heikko kysyntä pienentää inflaatiopaineita. Kaikkiaan näyttää siltä, että vuotuinen YKHI-inflaatio todennäköisesti vakaantuu alle 2 prosenttiin vuoden 2003 aikana.

3 Tuotanto, kysyntä ja työmarkkinat

Toinen arvio vahvistaa BKT:n määrän kasvun olleen vaimeaa vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä

Eurostatin toisen arvion mukaan BKT:n määrä kasvoi vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä 0,3 % edellisestä neljänneksestä, mikä vastaa ensimmäisen arvion tulosta. BKT:n eri aluerien tarkistukset ensimmäiseen arvioon nähden olivat pieniä, ja tuonnin ja varastojen muutosten tarkistukset aiempaa arviota pienemmiksi kumosivat toistensa vaikutuksen. Näin ollen BKT:n määrän kasvu ei kaiken kaikkiaan muuttunut ensimmäisestä arviosta. Toinen arvio vahvisti kuvaa vuoden 2002 kasvun vaimeudesta. Se vahvisti myös kotimaisen lopputuotekysynnän (ilman

varastojen muutoksia) kasvuvaihtuksen lisääntyneen edelleen kolmannella neljänneksellä, kun taas varastojen muutoksen osuus muuttui negatiiviseksi. Nettovienti vaikutti BKT:n määrän kasvuun positiivisesti kolmannella neljänneksellä, kun viennin vahvan ja voimistuvan kasvun vaikutus oli suurempi kuin tuonnin kasvun vaikutus (ks. taulukko 3).

Teollisuustuotannon kasvu nopeutui hieman lokakuussa 2002

Teollisuustuotannon kasvu oli neljännen vuosineljänneksen alussa vaimeaa. Euroalueen teollisuustuotanto (ilman rakentamista) kasvoi loka-

Taulukko 3.

BKT:n määrän kasvu euroalueella

(prosenttimuutos, ellei toisin mainita; kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	Vuosimuutos ¹⁾								Neljännesvuosimuutos ²⁾				
	1999	2000	2001	2001 III	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III	2001 III	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III
Bruttokansantuotteen määrä	2,8	3,5	1,4	1,3	0,5	0,3	0,7	0,8	0,2	-0,2	0,4	0,3	0,3
<i>josta:</i>													
Kotimainen kysyntä	3,5	2,9	0,9	0,7	-0,2	-0,3	-0,2	0,2	-0,3	-0,3	0,1	0,3	0,1
Yksityinen kulutus	3,5	2,5	1,8	1,8	1,7	0,6	0,4	0,7	0,1	0,1	-0,1	0,3	0,5
Julkisen kulutus	2,0	1,9	1,9	2,2	1,6	2,2	2,5	2,3	0,4	0,5	0,8	0,7	0,3
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	6,0	4,8	-0,7	-1,6	-2,5	-3,1	-3,6	-2,9	-0,7	-0,8	-1,0	-1,2	0,1
Varastojen muutos ^{3),4)}	-0,2	0,0	-0,4	-0,4	-0,8	-0,4	-0,1	-0,1	-0,3	-0,2	0,2	0,2	-0,2
Nettovienti ³⁾	-0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,9	0,7	0,5	0,0	0,3	0,1	0,2
Vienti ⁵⁾	5,3	12,6	2,7	1,4	-2,6	-2,5	0,5	2,8	-0,1	-1,1	0,0	1,7	2,2
<i>josta tavarat</i>	5,0	12,5	2,6	1,3	-2,8	-1,8	0,8	3,6	-0,1	-1,3	0,7	1,5	2,8
Tuonti ⁵⁾	7,4	11,3	1,4	-0,3	-4,4	-4,2	-1,9	1,2	-1,3	-1,2	-0,9	1,6	1,7
<i>josta tavarat</i>	7,1	11,3	0,6	-1,4	-5,6	-4,1	-2,2	1,8	-1,7	-1,1	-0,8	1,4	2,3
Reaalinen arvonlisäys, brutto:													
Maa- ja kalatalous ⁶⁾	2,8	-0,8	-1,2	-1,1	-0,6	1,1	1,1	0,2	1,7	-0,4	-0,1	-0,1	0,8
Teollisuus	1,3	3,7	0,7	0,5	-1,5	-1,8	-0,6	-0,2	0,0	-1,3	0,5	0,2	0,4
Palvelut	3,3	3,9	2,3	2,2	1,7	1,4	1,5	1,3	0,4	0,2	0,4	0,5	0,2

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Vuosimuutos: prosenttimuutos edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

2) Neljännesvuosimuutos: prosenttimuutos edellisestä neljänneksestä.

3) Vaikutus BKT:n määrän kasvuun, prosenttiyksikköä.

4) Sisältää arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset.

5) Vienti ja tuonti käsittävät tavarat ja palvelut ja sisältävät euroalueen sisäisen kaupan. Euroalueen sisäisen kaupan tietoja ei ole poistettu kansallisen tilinpidon tuonti- ja vientiluvuista. Tästä syystä nämä tiedot ja maksutasetiedot eivät ole täysin verrannollisia.

6) Sisältää myös riista- ja metsätalouden.

kuussa 2002 kuukausitasolla 0,1 %, kun se oli pysynyt syyskuussa ennallaan. On kuitenkin merkkejä siitä, että teollisuustuotanto saattaa vaikuttaa lokakuun tietojen valossa liian heikolta, koska siihen ovat vaikuttaneet osaltaan esimerkiksi lakoista ja työpäivien määrästä johtuvat tekijät. Kolmen kuukauden keskiarvojen perusteella teollisuustuotanto kasvoi elo-lokakuussa 0,1 % touko-heinäkuuhun verrattuna, kun syyskuuhun päättyneenä kolmen kuukauden ajanjaksona kasvua ei ollut lainkaan (ks. taulukko 4). Samojen kolmen kuukauden jaksojen vertailun perusteella tehdasteollisuuden tuotannon kasvu jatkui tasais- ta 0,1 prosentin vauhtia.

Teollisuuden päätoimialoja koskevat tuoreimmat tiedot ovat ristiriitaisia. Pääomahyödykkeiden ja kestävien kulutustavaroiden tuotannon kasvuvauhti hidastui edelleen lokakuuhun päättyneenä kolmen kuukauden ajanjaksona edelliseen kolmen kuukauden jaksoon verrattuna. Ei-kestävien kulutustavaroiden tuotannon supistumis-

vauhti hidastui. Ainoa toimiala, jonka tuotannon kasvuvauhti pysyi kolmen kuukauden ajanjaksojen vertailussa positiivisena, oli välituotteita tuotava teollisuus.

Suhdannekyselyjen tulokset antavat ristiriitaisen kuvan talouskasvusta vuoden 2002 lopulla

Sekä Euroopan komission julkaisema teollisuuden luottamusindikaattori että ostopäälliköiden indeksi (Purchasing Managers' Index, PMI) nousivat jonkin verran loka-marraskuussa 2002, kun ne olivat laskeneet kolmannella vuosineljänneksellä (ks. kuvio 17). Joulukuussa nämä indikaattorit kehittyivät vastakkaisiin suuntiin: PMI laski ja teollisuuden luottamusindikaattori nousi. Vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä PMI jäi keskimäärin alhaisemmaksi kuin kolmannella neljänneksellä, kun taas teollisuuden luottamusindikaattori oli noussut edellisestä vuosineljänneksestä

Taulukko 4.

Euroalueen teollisuustuotanto

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	2000	2001	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002
			Elo	Syys	Loka	Elo	Syys	Loka	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys
				Kuukausimuutos			3 kk:n liukuva keskiarvo						
Koko teollisuus pl. rakentaminen	5,5	0,4	-1,2	-0,4	0,7	0,2	0,0	0,1	0,6	0,4	0,4	0,0	0,1
<i>pääaloittain:</i>													
Koko teollisuus pl. rakentaminen ja energiantuotanto ¹⁾	6,0	0,2	-1,4	-0,7	0,1	0,7	-0,4	-0,3	0,6	0,2	0,4	0,0	0,1
Väli tuotteet	5,9	-0,8	0,0	1,3	1,1	1,4	-0,7	-0,8	0,8	0,1	0,3	0,3	0,3
Pääomahyödykkeet	9,4	1,3	-2,5	-2,7	-0,7	0,1	-0,5	0,4	0,9	0,7	1,1	0,3	0,2
Kulutustavarat	2,2	0,4	-2,6	-1,5	-0,1	0,7	-0,3	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,5	-0,2
Kestävät	6,5	-2,5	-9,2	-3,0	-2,4	-1,7	1,4	-1,4	-1,0	-0,5	0,4	-0,1	-0,9
Ei-kestävät	1,4	1,0	-1,6	-1,2	0,0	0,8	-0,3	0,0	0,4	0,1	-0,2	-0,6	-0,2
Energiantuotanto	2,0	1,2	0,0	0,9	4,0	-0,6	0,6	1,1	1,2	1,2	0,4	-0,5	-0,2
Tehdasteollisuus	5,9	0,2	-1,6	-0,4	0,3	0,0	0,1	-0,2	0,7	0,3	0,4	0,1	0,1

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

Huom. Vuotuiset prosenttimuutokset on laskettu käyttämällä työpäivien määrällä korjattuja tietoja. Prosenttimuutokset edellisestä kuukaudesta ja kolmen kuukauden keskitetyt liukuvat keskiarvot, joita verrataan vastaavaan kolmea kuukautta aiempaan keskiarvoon, on laskettu käyttämällä tietoja, jotka on puhdistettu kausivaihtelusta ja korjattu työpäivien lukumäärällä. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Tehdasteollisuus ei sisällä kocsin ja öljytuotteiden tuotantoa, mutta sisältää mineraalien kaivun (pl. energiaraaka-aineet).

(ks. taulukko 5). Kumpikin indikaattori jäi kuitenkin suhteellisen alhaiseksi, joten niiden perusteella tehdasteollisuuden tuotannon kasvu jatkuu heikkona. Yksittäisistä eristä voidaan todeta, että teollisuuden luottamusindikaattorin nousu jouluukuussa johtui lähinnä tuotanto-odotusten

muuttumisesta vähemmän pessimistiseksi, mutta myös tilauskantaa ja valmiiden tuotteiden varastoja koskevat arviot kohenivat. PMI:n lasku johtui suureksi osaksi uusien tilausten ja tuotantomäärien heikkenemisestä.

Taulukko 5.

Euroalueen yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt

(kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	2000	2001	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002	2002
				I	II	III	IV	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
Talouden luottamusindeksi ¹⁾	2,5	-2,8	-1,9	0,3	0,3	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3	0,3	-0,2	-0,4	0,1
Kuluttajien luottamusindikaattori ²⁾	12	6	0	1	3	1	-3	1	0	2	-1	-3	-5
Teollisuuden luottamusindikaattori ²⁾	12	-1	-5	-7	-4	-5	-3	-4	-5	-5	-4	-4	-2
Rakentamisen luottamusindikaattori ²⁾	16	10	1	5	3	-2	-3	0	-4	-2	-2	-4	-2
Vähittäiskaupan luottamusindikaattori ²⁾	5	0	-9	-9	-11	-10	-8	-10	-9	-10	-9	-7	-9
Palvelualojen luottamusindikaattori ²⁾	9	-6	-20	-18	-16	-22	-25	-21	-23	-21	-25	-25	-26
Suhdanneindikaattori ³⁾	1,3	-0,1	-0,5	-0,8	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,4	-0,4	-0,2
Kapasiteetin käyttöaste, % ⁴⁾	84,4	83,1	.	81,1	81,1	81,3	.	81,0	-	-	81,5	-	-

Lähteet: Yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt ja Euroopan komissio (talouden ja rahoituksen pääosasto). Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Prosenttimuutos edellisestä kaudesta.

2) Saldoluvut prosenttiyksikköinä. Palvelualojen luottamusindikaattorin tiedot on laskettu poikkeamina huhtikuusta 1995 alkaen lasketusta keskiarvosta, vähittäiskaupan luottamusindikaattorin tiedot poikkeamina heinäkuusta 1986 alkaen lasketusta keskiarvosta ja muiden luottamusindikaattorien tiedot poikkeamina tammikuusta 1985 alkaen lasketusta keskiarvosta.

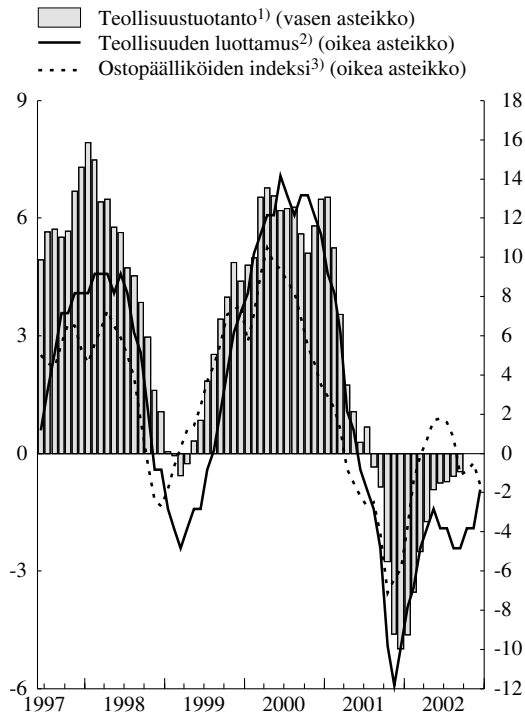
3) Poikkeama keskiarvosta keskihajontoina mitattuna.

4) Tiedot on koottu kunkin vuoden tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuussa. Esitetyt neljännesvuositiedot ovat kahden peräkkäisen kyselyn eli kyselyn neljänneksen alussa ja seuraavan neljänneksen alussa tehdyn kyselyn keskiarvoja. Vuositiedot on johdettu neljännesvuosihavaintojen keskiarvoista.

Kuvio 17.

Teollisuustuotanto, teollisuuden luottamus ja ostopäällikköiden indeksi euroalueella

(kuukausihavaintoja)

Lähteet: Eurostat, yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt, Reuters ja EKP:n laskelmat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta), mikäli tiedot ovat olleet saatavissa.

- 1) Tehdasteollisuus; kolmen kuukauden liukuvien keskiarvojen vuotuisia prosentimuutoksia; työpäivien lukumäärällä korjattuja tietoja.
- 2) Saldoluvut prosenteina; poikkeamat keskiarvosta tammikuusta 1985 lähtien.
- 3) PMI = Purchasing Managers' Index; poikkeamat 50:stä; positiiviset arvot viittaavat taloudellisen toimeliaisuuden lisääntymiseen.

Markkinaehtoisia palveluja koskevien kyselyjen tuloksista sekä Euroopan komission julkaisema palvelualojen luottamusindikaattori että palvelualan ostopäällikköiden indeksi laskivat joulukuussa 2002 huolimatta myönteisistä merkeistä edellisessä kuussa. Molempien indikaattoreiden neljännen neljänneksen keskiarvot olivat jonkin verran laskeneet edellisestä neljänneksestä. Palvelualojen luottamusindikaattorin lasku joulukuussa johtui lähinnä kysyntäodotusten heikkenemis-

tä. Ostopäällikköiden kyselyn mukaan senhetkisen liiketoiminnan vilkkaus heikkeni, mutta odotukset paranivat ensimmäistä kertaa vuoden 2002 puolivälin jälkeen.

Kuluttajien luottamus heikkeni edelleen joulukuussa 2002

Tuoreimmat kuukausittaiset luottamusindikaattorit antoivat ristiriitaisia viitteitä yksityisen kulutuksen vahvuudesta vuoden 2002 viimeisellä neljänneksellä.

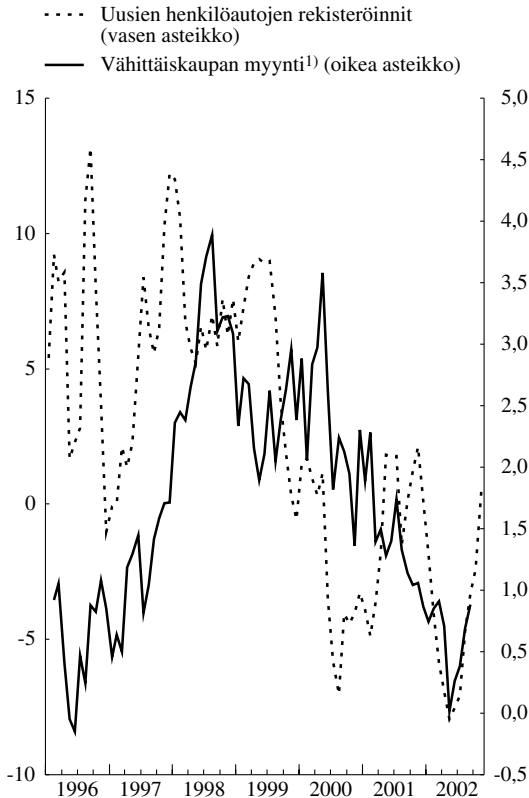
Yhtäältä Euroopan komission julkaisema kuluttajien luottamusindikaattori laski edelleen joulukuussa 2002, toisin sanoen kolmatta peräkkäistä kuukautta, ja on nyt alimmillaan noin kuuteen vuoteen (ks. taulukko 5). Joulukuun lasku johtuu pääasiassa siitä, että yleistä taloustilannetta ja työttömyyttä koskevat odotukset ovat edelleen heikenneet huomattavasti. Sen sijaan kotitalouksien omaa taloustilannetta koskevat odotukset pysyivät ennallaan. Tämä viittaa siihen, että kuluttajien mielialoihin vaikuttavat nyt enemmän geoliittisistä jännityksistä johtuva yleinen epävarmuus ja rahoitus- ja työmarkkinoiden kehitys kuin itse kotitalouksiin liittyvät tekijät.

Toisaalta vähittäiskaupan määrä kasvoi lokakuussa 0,7 % edellisestä kuukaudesta; syyskuussa se oli vähentynyt. Kolmen kuukauden jaksojen vertailu osoittaa, että kasvuvauhti oli pysynyt elo-lokakuussa ennallaan verrattuna heinä-syyskuun kasvuvauhtiin. Vuodentakaisiin kasvuvauhteihin verrattuna kolmen kuukauden jaksojen keskimääräiset kasvuvauhdit nopeutuivat edelleen asteittain, mutta jäivät alle 1 prosenttiin (ks. kuvio 18). Euroopan komission julkaisema vähittäiskaupan luottamusindikaattori laski jonkin verran joulukuussa 2002, mutta oli viimeisellä vuosineljänneksellä keskimäärin hieman korkeampi kuin kolmannella neljänneksellä. Tämä on yhdenmuukaista vuoden 2002 lopulla tapahtuneen vähittäismyynnin vuotuisen kasvuvauhdin nopeutumisen kanssa. Uusien henkilöautojen rekisteröintien määrä kasvoi selvästi joulukuussa. Myös koko neljännellä neljänneksellä niiden määrä oli 4 % suurempi kuin kolmannella neljänneksellä.

Kuvio 18.

Uusien henkilöautojen rekisteröinnit ja vähittäiskaupan myynti euroalueella

(vuotuinen prosenttimuutos, kolmen kuukauden keskitettyjä liukuvia keskiarvoja, työpäivien määrällä korjattuja tietoja)

Lähteet: Eurostat ja ACEA (European Automobile Manufacturers' Association, Bryssel).

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Laskennassa on käytetty kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja.

Epävarmuus hallitsee yhä kasvunäkymiä

Tuoreimmat indikaattoritiedot vahvistavat kaiken kaikkiaan aiemmat odotukset BKT:n kasvun jat-

kumisesta vaimeana vuodenvaihteessa. Pidemmällä aikavälillä monien tekijöiden, kuten inflaation hidastumisen ja alhaisten reaalkorkojen, pitäisi tukea kasvun asteittaista elpymistä vuonna 2003. Koska talouskehitykseen euroalueella ja yleisesti maailmantaloudessa liittyy tällä hetkellä hyvin suurta epävarmuutta, tämän elpymisen tarkkaa ajankohtaa ja voimakkuutta on kuitenkin vaikea ennustaa.

Työttömyysaste pysyi ennallaan marraskuussa 2002

Marraskuussa 2002 euroalueen standardoitu työttömyysaste pysyi ennallaan ja oli 8,4 % työvoimasta (ks. taulukko 6). Työttömien määrä kuitenkin kasvoi edellisestä kuukaudesta noin 63 000:lla. Työttömien määrän kuukausittainen kasvu oli kesän mittaan ollut useina kuukausina tätä vähäisempää, mutta marraskuussa kuukausikasvuvauhti nopeutui jälleen vuoden 2002 alkupuoliskon kasvuvauhtia vastaavaksi. Marraskuussa 2002 työttömiä oli euroalueella kaiken kaikkiaan 11,7 miljoonaa.

Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste nousi 16,2 prosenttiin marraskuussa 2002, kun se oli edellisessä kuussa ollut 16,1 %. Vaikuttaa siltä, että nuorten työttömien määrän kasvuvauhti on syksyllä jälleen nopeutunut. Huolimatta siitä, että 25-vuotiaiden ja sitä vanhempien työttömien osuus työvoimasta pysyi marraskuussa ennallaan 7,4 prosenttina, työttömien määrä kasvoi marraskuussa suunnilleen yhtä paljon kuin lokakuussa eli merkittävästi enemmän kuin kesäkuukausina.

Taulukko 6.

Euroalueen työttömyys

(% työvoimasta, kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	1999	2000	2001	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III	2002 Kesä	2002 Heinä	2002 Elo	2002 Syys	2002 Loka	2002 Marras
Yhteensä	9,4	8,5	8,0	8,0	8,1	8,2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,4	8,4
Alle 25-vuotiaat ¹⁾	18,5	16,7	15,7	15,7	15,8	16,1	16,1	16,2	16,1	16,1	16,1	16,1	16,2
25-vuotiaat ja sitä vanhemmat	8,2	7,4	7,0	7,0	7,1	7,2	7,3	7,2	7,3	7,3	7,3	7,4	7,4

Lähde: Eurostat.

Huom. ILO:n suositusten mukaan, 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Vuonna 2001 tämän ryhmän osuus työttömien kokonaismäärästä oli 22,9 %.

Työllisyys heikkeni vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä

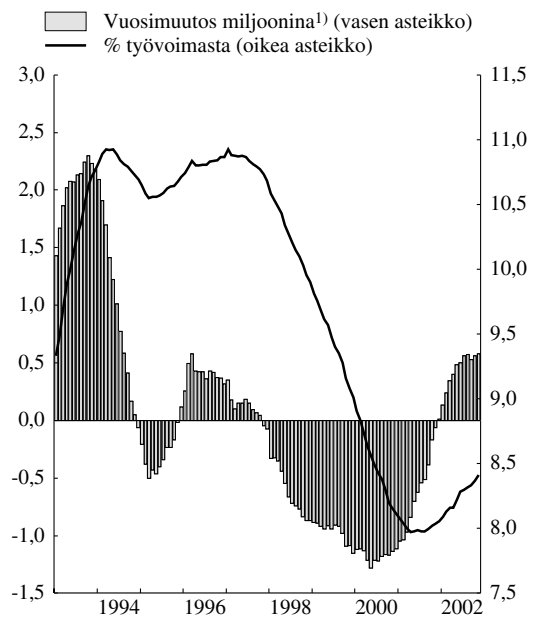
Kansantalouden tilinpitoon perustuvat työllisyystiedot vahvistavat ennakoarviot siitä, että vuoden 2002 kolmannella neljänneksellä työllisyys heikkeni 0,1 % edellisestä neljänneksestä (ks. taulukko 7). Työllisyyden vuotuinen kasvuvauhti hidastui edelleen toisen neljänneksen 0,5 prosentista kolmannen neljänneksen 0,3 prosenttiin. Tätä hitaampi se ei ole ollut sitten vuoden 1994.

Työllisyyden kasvun hidastuminen näkyy kaikilla sektoreilla. Vaikka työllisyyden heikkeneminen teollisuudessa näytti jonkin verran hidastuneen toisella neljänneksellä, se nopeutui jälleen huomattavasti kolmannella neljänneksellä: ilman rakentamista lasketun teollisuuden työllisyys heikkeni kolmannella neljänneksellä 0,4 % edellisestä neljänneksestä ja rakennusalan työllisyys 0,8 % edellisestä neljänneksestä. Vaikka palvelusektorin työllisyyden neljännesvuosikasvuvauhti pysyi edelleen positiivisena, se hidastui kolmannella neljänneksellä 0,1 prosenttiin eli 0,1 prosenttiyksikköä edellisestä neljänneksestä. Tämä johtui pääasiassa siitä, että rahoitustoiminnan ja liike-elämän palvelujen työllisyyden kasvuvauhti hidastui selvästi eli vuoden 2002 toisen neljänneksen 0,6 prosentista nolnaan kolmannella neljännek-

Kuvio 19.

Euroalueen työttömyys

(kuukausihavaintoja; kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

Lähde: Eurostat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Vuosimuutostietoja ei ole puhdistettu kausivaihtelusta.

sellä. Muiden markkinaehtoisten palveluiden (eli kaupan, kuljetuksen ja tietoliikenteen) työllisyys pysyi kolmannella neljänneksellä ennallaan. Tämä

Taulukko 7.

Työllisyyden kasvu euroalueella

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita; kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

	1999	2000	2001	2001 III	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III	2001 III	2001 IV	2002 I	2002 II	2002 III
	Neljännesvuosimuutokset ¹⁾												
Koko kansantalous	1,8	2,1	1,4	1,2	0,8	0,7	0,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	-0,1
<i>josta:</i>													
Maa- ja kalatalous ²⁾	-2,6	-1,6	-0,8	-1,1	-1,6	-2,2	-1,9	-1,9	-0,9	-0,5	-0,3	-0,2	-0,8
Teollisuus													
pl. rakentaminen	0,4	0,9	0,3	0,1	-0,5	-1,0	-1,0	-1,3	-0,2	-0,3	-0,4	-0,2	-0,5
Rakentaminen	-0,2	0,6	0,3	0,0	-0,6	-1,1	-1,1	-1,2	-0,3	-0,3	-0,4	-0,2	-0,4
Palvelut	2,0	1,6	0,3	0,3	-0,2	-0,7	-0,8	-1,5	-0,1	-0,2	-0,4	-0,1	-0,8
Kauppa ja kuljetus ³⁾	2,7	2,9	1,9	1,8	1,5	1,6	1,4	1,1	0,4	0,4	0,4	0,2	0,1
Rahoitustoiminta ja	2,3	2,8	1,5	1,4	1,2	1,6	1,0	0,4	0,6	0,3	0,2	-0,2	0,0
liike-elämän palvelut ⁴⁾	5,6	6,0	3,8	3,3	2,8	1,8	1,7	1,2	0,5	0,5	0,0	0,6	0,0
Julkishallinto ⁵⁾	1,8	1,5	1,4	1,4	1,2	1,6	1,5	1,5	0,2	0,4	0,6	0,2	0,3

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja (myös vuotta 2001 edeltäneeltä ajalta).

1) Neljännesvuosimuutokset: prosenttimuutos edellisestä neljänneksestä.

2) Sisältää myös riista- ja metsätalouden.

3) Sisältää myös korjaustoiminnan, tietoliikenteen, majoitus- ja ravitsemistoiminnan.

4) Sisältää myös kiinteistö- ja vuokrauspalvelut.

5) Sisältää myös koulutuksen, terveydenhuollon ja muut palvelut.

merkitsee kuitenkin hienoista kohentumista verrattuna toiseen neljännekseen, jolloin näiden alojen työllisyys heikkeni edellisestä neljänneksestä.

Työllisyysodotukset vuoden 2002 loppuun saakka eivät viittaa työllisyysnäköymien kohentumiseen lyhyellä aikavälillä, ja niissä korostuu yleisesti ottaen riski siitä, että työpaikkojen nettomääräinen kasvu heikkenee entisestään. Tuoreimpien ostopäällikköiden kyselyn tulosten mukaan työllisyys heikkeni sekä tehdasteollisuudessa että pal-

velualoilla vuoden 2002 loppuun asti. Yrityksiä ja kuluttajia koskevien Euroopan komission kyselytutkimusten mukaan vuoden 2002 neljännen neljänneksen työllisyysodotukset viittaavat siihen, että rakennusalan työllisyys heikkenee edelleen ja että vähittäiskaupan työllisyyden kasvu jatkuu heikkona. Kaiken kaikkiaan kyselytiedoista saakuvan, että työllisyyden heikentyminen on saattanut jatkua vuoden 2002 neljännellä neljänneksellä.

4 Valuuttakurssit ja maksutase

Euro vahvistui joulukuussa 2002 ja tammikuun 2003 ensimmäisellä puoliskolla

Joulukuussa 2002 ja tammikuun 2003 ensimmäisellä puoliskolla euro vahvistui suhteessa kaikkiin tärkeimpiin valuuttoihin Sveitsin frangia lukuun ottamatta. Vahvistuminen oli erityisen huomattavaa Yhdysvaltain dollariin nähden ja vähäisemmässä määrin myös Englannin puntaan ja Japanin jeniin nähden.

Joulukuun ensimmäisten viikkojen aikana Yhdysvaltain dollari heikkeni edelleen, kun markkinoilla oli epävarmuutta Yhdysvaltain taloudellisista näköymistä sekä budjettisuunnitelmista ja maan vaihtotase pysyi sitkeästi alijäämäisenä. Vuoden 2002 lopussa ja tammikuun 2003 alkupuoliskolla arvioitiin, että kasvaneet geopolittiset jännitteet ja niitä seurannut sijoittajien perääntyminen kotimarkkinoilleen lisäävät dollariin kohdistuvia paineita entisestään (ks. kuvio 20). Lisäksi Yhdysvalloissa julkaistut taloustiedot kertovat edelleen talouden elpymisen hitaudesta, heikkenevästä työmarkkinatilanteesta ja vaimeasta investointien kasvusta yksityisellä sektorilla. Yhdysvaltain keskuspankin 10.12. tekemää päätöstä korkojen pitämisestä ennallaan, samoin kuin EKP:n 5.12. antamaa ilmoitusta korkojen alentamisesta 50 peruspisteellä, oli markkinoilla odotettu laajalti, eikä se vaikuttanut merkittävästi valuuttakursseihin. Tammikuun 15. päivänä 2003 euron dollarikurssi oli 1,05 eli noin 6 % kor-

keampi kuin vuoden 2002 marraskuun lopussa ja noin 11 % korkeampi kuin vuonna 2002 keskimäärin.

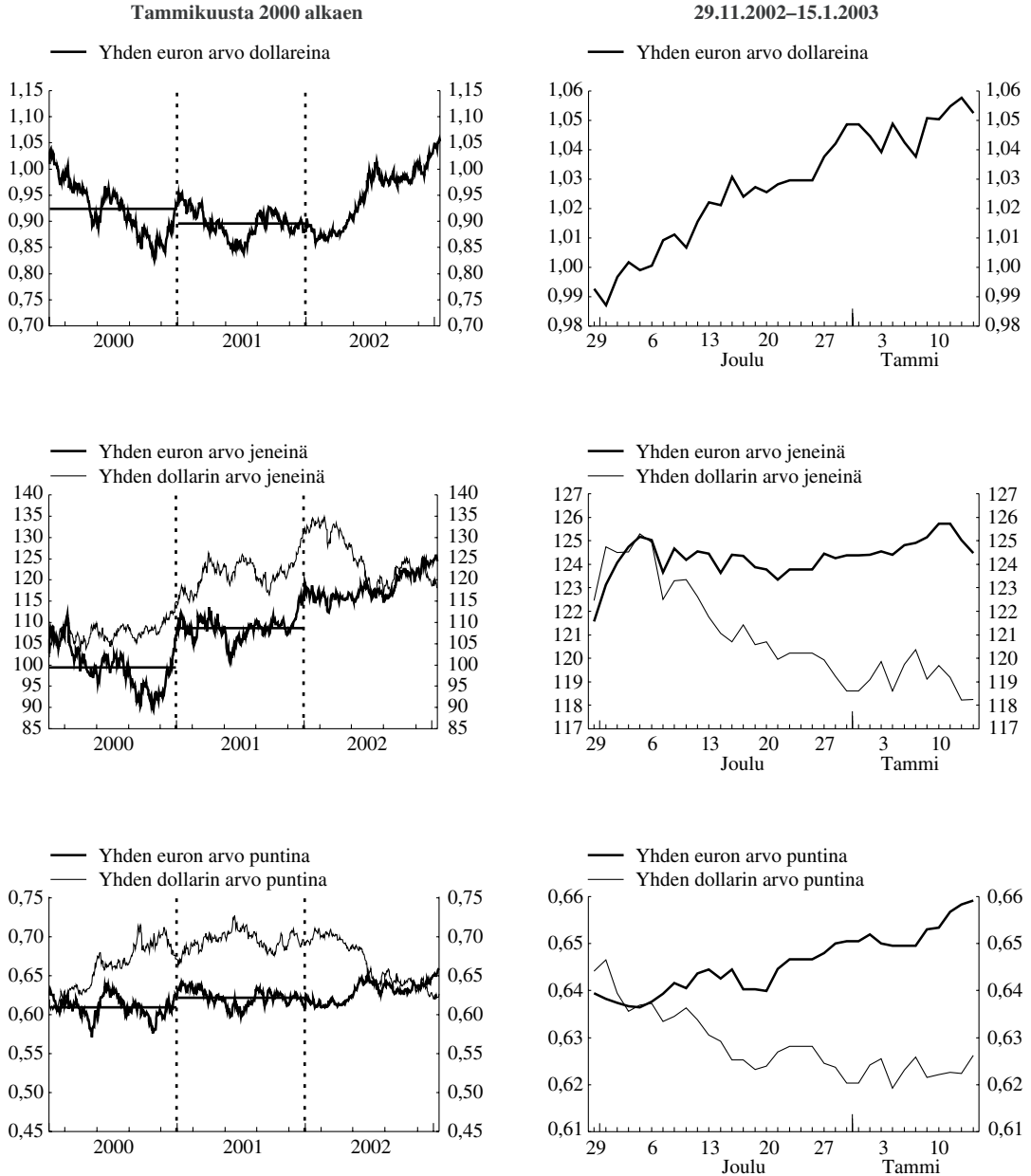
Suhteessa Japanin jeniin euro vahvistui joulukuun 2002 muutaman ensimmäisen päivän aikana ja sitten jokseenkin vakaantui aiempaa korkeammalle tasolle tarkastelujakson loppuun saakka (ks. kuvio 20). Euron ja jenin välisen kurssin kehitys näyttää olevan sidoksissa Japanin lyhyen aikavälin taloudellisten näköymien heikkenemiseen, joka on seurausta pääasiassa Japanin viennin supistumisesta. Japanin jeni kuitenkin vahvistui huomattavasti Yhdysvaltain dollariin nähden joulukuussa 2002 dollarin yleistä heikkenemistä vastaavasti. Tammikuun 15. päivänä 2003 euron jenukurssi oli 124 eli 2,4 % korkeampi kuin vuoden 2002 marraskuun lopussa ja noin 5,4 % korkeampi kuin vuonna 2002 keskimäärin.

Joulukuussa 2002 ja tammikuun 2003 ensimmäisellä puoliskolla Englannin punta heikkeni euroon nähden (ks. kuvio 20). Heikkeneminen liittyi pelkoihin, että Ison-Britannian taloudelliset näköymät voisivat olla hieman vähemmän myönteiset kuin aiemmin oli ennakoitu. Samaan aikaan Englannin punta vahvistui Yhdysvaltain dollariin nähden, mikä liittyy osittain korkoeroon, joka on suhteellisen suuri Englannin punnan eduksi. Tammikuun 15. päivänä 2003 euron puntakurssi oli 0,66 eli noin 3,1 % korkeampi kuin vuoden 2002 marraskuun lopussa ja noin 4,8 % korkeampi kuin vuonna 2002 keskimäärin.

Kuvio 20.

Valuuttakurssikehitys

(päivähavaintoja)

Lähde: EKP.

Huom. Oikeassa ja vasemmassa asteikossa on sama mittakaava kussakin kuviossa. Vaakasuorat viivat kuvaavat vuosikeskiarvoja.

Muista eurooppalaisista valuutoista Tanskan kruunu vaihteli edelleen kapean vaihteluvälin sisällä hieman ERM II -järjestelmän mukaista eurokeskuskurssiaan heikompana (ks. kuvio 21). Euro vahvistui Ruotsin kruunuun nähden mutta heikkeni Sveitsin frangiin nähden. Tarkastelujakson aikana frangi vahvistui yleisemmin myös muihin tärkeimpiin valuuttoihin nähden pääasiassa siksi, että geopolittinen tilanne ohjasi rahavirtoja tur-

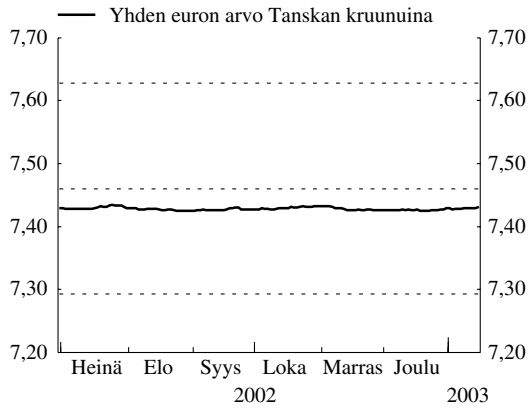
vallisiin paikkoihin. Tammikuun 15. päivänä 2003 euron kurssi suhteessa Ruotsin kruunuun oli 9,17 eli noin 1,4 % alempi kuin vuonna 2002 keskimäärin, kun taas euron kurssi suhteessa Sveitsin frangiin oli 1,46, joka on lähellä vuoden 2002 keskitasoa.

Edellä kuvatun kehityksen myötä euron nimellinen efektiivinen kurssi – mitataan euroalueen 12

Kuvio 21.

Valuuttakurssikehitys ERM II:ssä

(päivähavaintoja)

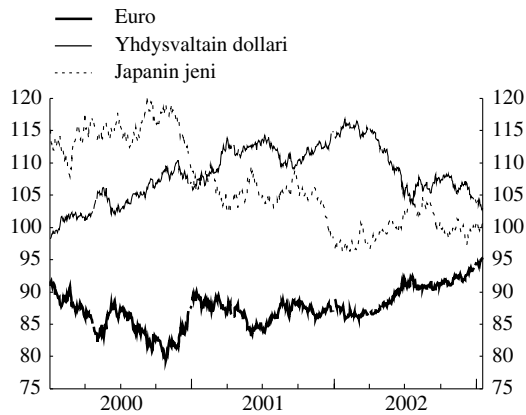
Lähde: EKP.

Huom. Vaakasuorat viivat osoittavat Tanskan kruunun keskus-kurssia (7,46) ja vaihteluväliä ($\pm 2,25\%$).

Kuvio 23.

Euron, Yhdysvaltain dollarin ja Japanin jenin efektiiviset valuuttakurssit¹⁾

(päivähavaintoja; 1999/I = 100)

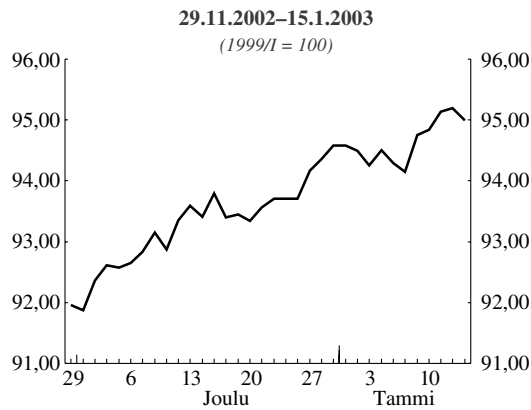
Lähde: EKP.

1) Indeksien nousu merkitsee efektiivisen valuuttakurssin vahvistumista 12 kauppakumppanimaan valuuttaan nähden.

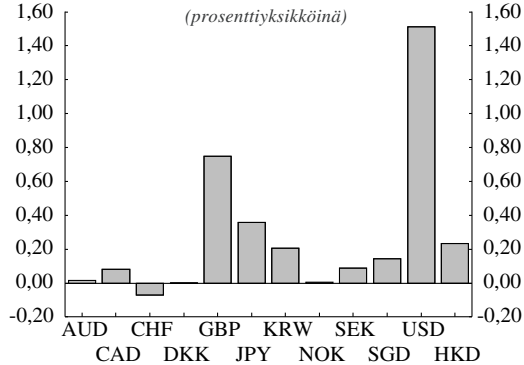
Kuvio 22.

Euron efektiivinen valuuttakurssi ja sen jakauma¹⁾

(päivähavaintoja)

Valuuttakurssimuutosten vaikutus efektiivisen valuuttakurssi-indeksiin²⁾

Lähde: EKP.

1) Indeksien nousu merkitsee efektiivisen valuuttakurssin vahvistumista 12 kauppakumppanimaan valuuttaan nähden.

2) Muutosten laskemisessa on käytetty 12 suurimman kauppakumppanin valuuttoja kauppapainoilla painotettuina.

merkittävimmän kauppakumppanin valuuttaan nähden – oli vuoden 2003 tammikuun 15. päivänä 3,3 % korkeampi kuin vuoden 2002 marraskuun lopussa (ks. kuvio 22) ja lähes 6 % korkeampi kuin vuonna 2002 keskimäärin. Yhdysvaltain dollarin nimellinen efektiivinen valuuttakurssi heikentyi tarkastelujaksolla noin 3,5 % ja oli 15. tammikuuta 2003 yli 6 % heikempi kuin vuonna 2002 keskimäärin (ks. kuvio 23). Samaan aikaan Japanin jenin nimellinen efektiivinen kurssi vahvistui jonkin verran. Tammikuun 15. päivänä 2003 se oli 1,1 % korkeampi kuin vuoden 2002 marraskuun lopussa ja lähes 1 % korkeampi kuin vuonna 2002 keskimäärin (ks. kuvio 23).

Vaihtotaseen ylijäämä supistui hieman lokakuussa 2002

Euroalueen vaihtotase oli 3,7 miljardia euroa ylijäämäinen lokakuussa 2002, kun ylijäämä oli ollut 4,1 miljardia euroa lokakuussa 2001. Pienehkö supistuminen johtui lähinnä siitä, että palvelutaseen ylijäämän kasvu kompensoitui, koska tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen alijäämän kasvu oli sitä suurempaa. Tavarakaupan ylijäämä kasvoi lokakuun 2001 ja lokakuun 2002 välillä vain vähän (ks. taulukko 8).

Vuoden 2002 kymmenen ensimmäisen kuukauden aikana kumulatiivinen vaihtotase muuttui

vuoden 2001 vastaavan ajankohdan 18,7 miljardin euron alijäämästä 40,9 miljardin euron ylijäämäksi. Tämä kehitys johtui pääasiassa tavarakaupan ylijäämän huomattavasta 51,4 miljardin euron kasvusta sekä palvelutaseen ylijäämän kasvusta. Sitä vastoin tuotannontekijäkorvausten taseen ja tulonsiirtojen taseen alijäämät pysyivät jokseenkin ennallaan. Tavarakaupan ylijäämän kasvu johtui lähinnä tuonnin arvon laskusta (-4,0 %) sekä pienestä viennin arvon noususta (2,2 %).

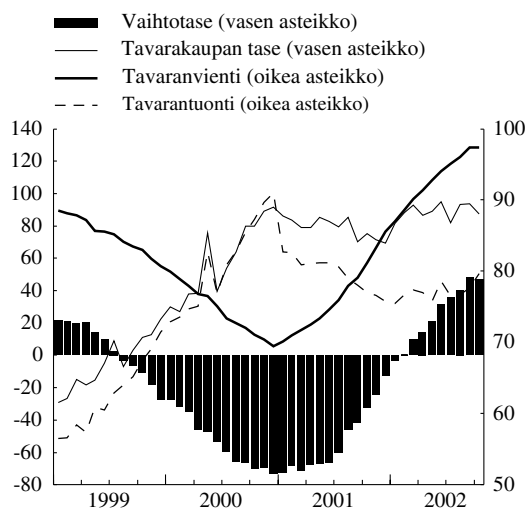
Euroalueeseen kuulumattomien maiden kanssa käydyssä kaupassa määrien ja hintojen muutokset vuoden 2002 alusta lähtien (tietoja on saatavilla heinäkuuhun 2002 asti; ks. tilasto-osan taulukko 9.1) olivat jokseenkin vaimeita, erityisesti tuonnin osalta (ks. kuviot 24 ja 25).

Vaikka euroalueen ulkopuolelle suuntautuvan viennin volyyymi vuoden 2002 aikana kasvoi ulkomaisen kysynnän elpymisen ansiosta, kasvu ei ole heijastunut täysin viennin arvoon vaan vaikutus on osittain kumoutunut vientihintojen laskun takia (viennin yksikköarvoindekseillä mitatuna; ks. kuvio 26). Euroalueen ulkopuolelle suun-

Kuvio 24.

Euroalueen vaihtotase, tavarakaupan tase sekä tavaravienti ja -tuonti

(mrd. euroa, kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja)

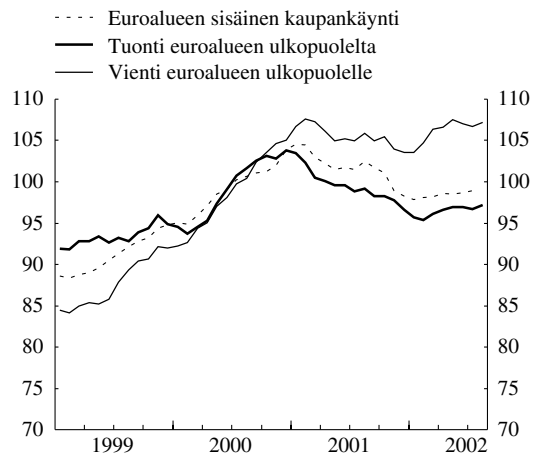
Lähde: EKP.

Huom. 12 maata käsittävän euroalueen tietoja. Taseet ovat 12 kuukauden summia. Vienti- ja tuontitiedot ovat kuukausittaisia arvoja.

Kuvio 25.

Euroalueen kaupankäynti alueen sisällä ja ulkopuolisten maiden kanssa: määrän tarkastelu¹⁾

(2000 = 100, kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja, kolmen kuukauden liukuva keskiarvo)

Lähteet: Eurostat sekä Eurostatin tilastoihin perustuvat EKP:n laskelmat.

1) Tuoreimmat havainnot kaupankäynnistä euroalueen ulkopuolisten maiden kanssa ovat elokuulta 2002 ja alueen sisäisestä kaupasta heinäkuulta 2002. Molemmat perustuvat osaksi arvioihin.

tautuneen viennin hintojen lasku viittaa siihen, että euroalueen viejät ovat saattaneet pienentää katteitaan kompensoidakseen euron arvon nousun aiheuttamaa kilpailukyvyyn heikkenemistä.

Tuonnin hidaskasvu vuoden 2002 seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana johtui siitä, että sekä euroalueen ulkopuolelta peräisin olevan tuonnin määrä että sen arvo ovat pysyneet jakson aikana jokseenkin ennallaan, heikompina kuin vuonna 2001 (ks. kuviot 25 ja 26). Tuonnin määrän vähäisyys vuoden 2002 alusta lähtien heijastaa lähinnä euroalueen kotimaisen kysynnän heikoutta ja näyttää olevan sidoksissa erityisesti menojen supistukseen joissakin tuontipainotteisissa tavararyhmissä, erityisesti pääomahyödykkeissä. Myös euroalueen sisäisen tuonnin määrä (joka määritelmän mukaan on yhtä suuri kuin euroalueen sisäisen viennin määrä) vuoden 2002 seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana jokseenkin mukaili euroalueen ulkopuolelta tulevan tuonnin kehitystä ja myös heijasti euroalueen vaimeaa kysyntää.

**Pääoman nettotuonti
arvopaperisijoituksina
jatkui lokakuussa 2002**

Euroalueelle tuotiin lokakuussa 2002 pääomaa yhteenlaskettuina suorina sijoituksina ja arvopaperisijoituksina nettomääräisesti 14,4 miljardia euroa, mikä muodostui lähinnä arvopaperisijoi-

tuksiin liittyvästä 19,4 miljardin euron suuruisesta nettopääomatuonnista. Samalta ajanjaksolta euroalueen maksutaseen suoriin sijoituksiin kirjattiin 5,0 miljardin euron nettovienti (ks. taulukko 8). Lokakuussa euroalueen suorien sijoitusten kehitys oli samansuuntaista kuin edeltävinä kuukausina, jolloin tämän tase-erän kuukausittaiset virrat ovat yleisesti ottaen olleet pieniä.

Taulukko 8.

Euroalueen maksutase

(mrd. euroa, kausivaihtelusta puhdistamattomia tietoja)

	2001 Tammi-lokakuu	2001 Lokakuu	2002 Tammi-lokakuu	2002 Elokuu	2002 Syyskuu	2002 Lokakuu
Vaihtotase	-18,7	4,1	40,9	9,7	8,0	3,7
Tulot	1 428,4	148,8	1 416,1	132,8	139,5	150,2
Menot	1 447,2	144,7	1 375,2	123,1	131,5	146,5
Tavarat	56,5	11,4	107,9	11,7	11,3	11,7
Vienti	862,9	94,5	881,8	80,8	88,4	97,6
Tuonti	806,4	83,1	773,9	69,1	77,1	85,9
Palvelut	2,0	0,5	9,3	1,3	3,9	1,4
Vienti	268,1	28,0	271,6	28,4	29,4	28,7
Tuonti	266,2	27,5	262,3	27,1	25,5	27,3
Tuotantontekijäkorvaukset	-37,8	-2,4	-37,8	-0,1	-2,6	-3,1
Tulonsiirrot	-39,5	-5,4	-38,4	-3,2	-4,5	-6,3
Pääomansiirrot	8,0	0,4	10,4	0,7	1,2	1,5
Rahoitustase	-30,5	-22,0	-113,5	-11,8	-20,3	-21,5
Suorat sijoitukset	-114,0	4,0	-29,7	1,7	-3,4	-5,0
Ulkomaille	-220,3	7,3	-131,6	-0,2	-13,5	-11,4
Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot	-145,4	-8,2	-104,2	-5,7	-10,4	-6,4
Muu pääoma, lähinnä konsernien sisäiset lainat	-74,8	15,5	-27,4	5,5	-3,1	-5,0
Euroalueelle	106,3	-3,3	101,9	1,9	10,1	6,4
Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot	77,0	-9,6	64,6	2,1	6,4	5,4
Muu pääoma, lähinnä konsernien sisäiset lainat	29,3	6,2	37,3	-0,3	3,7	1,0
Arvopaperisijoitukset	34,2	1,4	69,2	4,5	15,8	19,4
Osakkeet	101,9	15,1	25,6	3,3	12,1	-3,5
Saamiset	-91,8	-8,0	-36,3	4,0	12,8	0,6
Velat	193,7	23,1	61,9	-0,7	-0,7	-4,2
Velkapaperit	-67,7	-13,7	43,6	1,1	3,8	23,0
Saamiset	-141,9	-24,7	-106,1	-7,5	-10,9	-3,0
Velat	74,2	11,0	149,6	8,6	14,7	26,0
Lisätieto: Suorat sijoitukset ja arvopaperisijoitukset yhteensä	-79,8	5,4	39,5	6,2	12,4	14,4
Johdannaiset	0,2	-2,9	-9,2	-1,9	0,9	-0,0
Muut sijoitukset	37,2	-21,8	-145,1	-17,8	-29,8	-38,0
Valuuttavaranto	11,9	-2,7	1,3	1,8	-3,8	2,1
Virheelliset ja tunnistamattomat erät	41,3	17,5	62,2	1,4	11,1	16,3

Lähde: EKP.

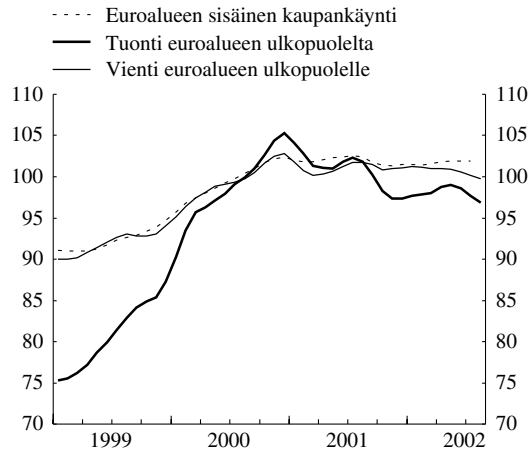
Huom. Pyörästysten vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää. Rahoitustaseessa positiivinen luku osoittaa pääoman tuontia ja negatiivinen luku sen vientiä. Valuuttavarannossa negatiivinen luku osoittaa valuuttavarannon lisäystä ja positiivinen luku sen vähennystä. Yksityiskohtaisia taulukoita 12 maata käsittävän euroalueen maksutaseesta on EKP:n WWW-sivustossa.

Kuvio 26.

Euroalueen kaupankäynti alueen sisällä ja ulkopuolisten maiden kanssa:

yksikköarvoindeksien tarkastelu¹⁾

(2000 = 100, kausivaihtelusta puhdistettuja tietoja, kolmen kuukauden liukuva keskiarvo)

Lähteet: Eurostat sekä Eurostatin tilastoihin perustuvat EKP:n laskelmat.

1) Tuoreimmat havainnot kaupankäynnistä euroalueen ulkopuolisten maiden kanssa ovat elokuulta 2002 ja alueen sisäisestä kaupasta heinäkuulta 2002. Molemmat perustuvat osaksi arvioihin.

Lokakuun suuret arvopaperisijoitusten nettomääräiset tuontivirrat liittyivät velkainstrumentteihin kohdistuneisiin mittaviin 23,0 miljardin euron tuontivirtoihin (ks. kuvio 27). Viimeksi mainitut puolestaan muodostuivat pääasiassa rahamarkkinainstrumentteihin kohdistuneista 17,6 miljardin euron nettomääräisistä tuontivirroista, jotka aiheutuivat lähinnä 13,9 miljardin euron suuruisista ulkomaisista sijoituksista euroalueella olevien liikkeelle laskemiin lyhyisiin velkapapereihin. Kaiken kaikkiaan euroalueen ulkopuolisten euroalueella liikkeeseen laskettuihin velkainstrumentteihin tekemät nettosijoitukset, jotka pelkästään lokakuussa olivat 26,0 miljardia euroa, ovat edelleen tärkein syy positiivisiin yhteenlaskettuihin suorien sijoitusten ja arvopaperisijoitusten nettopääomavirtoihin euroalueelle. Muiden sijoitusten 38,0 miljardin euron nettovienti heijastaa lähinnä euroalueen rahalaitosten ulkomaisten saamisten kasvua.

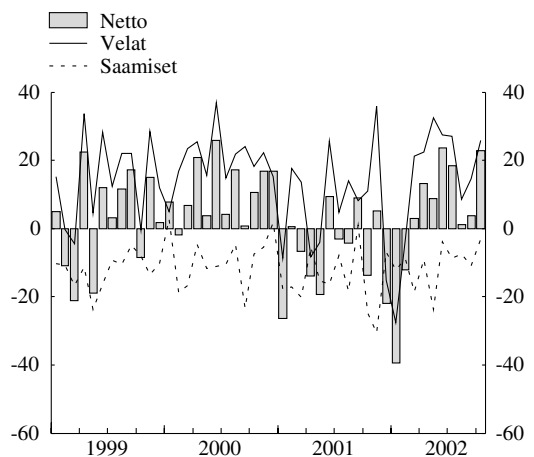
Lokakuu 2002 oli kolmas peräkkäinen kuukausi, jolloin euroalueella olevat kotiutuvat ulkomaisissa osakesijoituksissa olevia varojaan (0,6 miljardia euroa), joskaan syyskuun laajamittainen kotiuttaminen (12,8 miljardia euroa) ei toistunut. Vastaavasti euroalueen ulkopuoliset jatkoivat euroalueen yritysten liikkeeseen laskemien osakkeiden nettomääräistä myyntiä (4,2 miljardia euroa). Kaikkiaan euroalueen rahoitustaseen kehitys viittaa sijoitussalkkujen uudelleenjärjestelyyn sijoituspääoman siirtyessä viime kuukausien mittaan osakkeista velkainstrumentteihin.

Kumulatiivisesti tarkasteltuna yhteenlasketut suorat sijoitukset ja arvopaperisijoitukset kääntyivät vuoden 2001 kymmenen ensimmäisen kuukauden 79,8 miljardin euron nettoviennistä 39,5 miljardin euron nettotuontiin vastaavana ajanjaksona vuonna 2002. Lisäksi arvopaperisijoitusvirtojen yleiset muutokset eivät enää johdu pääasiassa osakesijoittamisen muutoksista, kuten vuonna 2001 ja vuoden 2002 alkupuolella enimmäkseen, vaan niihin ovat viime kuukausina vaikuttaneet yhä enemmän velkainstrumentteihin kohdistuneet virrat.

Kuvio 27.

Sijoitukset velkapapereihin euroalueen maksutaseessa

(mrd. euroa, kuukausihavaintoja)

Lähde: EKP.

Rahan kysyntä euroalueella ja käteisen euron käyttöönoton vaikutus

Tässä artikkelissa tarkastellaan rahan kysyntään euroalueella keskeisesti vaikuttavia tekijöitä ja keskitytään erityisesti eurosetelien käyttöönoton vaikutukseen rahan kysyntään. Rahaa pidetään transaktiotarkoituksiin, odottamattomia menoja varten ja spekulatiivisessa. Transaktioihin vaikuttavat taustamuuttujat (kuten yksityinen kulutus) ja rahan hallussapidon vaihtoehtokustannukset (esimerkiksi menetetyt korkotulon muodossa) sekä muut tekijät, kuten ulkomainen rahan kysyntä, verotus ja lainsäädäntö, vaikuttavat olennaisesti rahan kysyntään.

Käteisen euron käyttöönoton valmisteluajana – pääasiassa vuonna 2001 – liikkeessä olevan rahan määrä supistui tuntuvasti suureksi osaksi säästöön kerättyjen passiivisten setelien palautumisen vuoksi. Käteisrahan vaihtoa seuranneiden ensimmäisten kuukausien aikana liikkeessä olevan rahan määrä puolestaan kasvoi huomattavasti lähinnä siksi, että euroalueella olevat täydensivät käteisvarantojaan ja että eurosetelien kysyntä euroalueen ulkopuolella vilkastui. Liikkeessä olevan rahan määrä poikkesi silti lokakuussa 2002 vuoden 2000 lopun määrästä. Tällä hetkellä on kuitenkin vielä liian aikaista tehdä lopullisia johtopäätöksiä siitä, onko eurosetelien käyttöönotto aiheuttanut rakenteellisia muutoksia setelien kysynnässä.

I Johdanto

Tammikuun 1. päivänä 2002 eurosetelit ja -kolikot korvasivat 12 euromaan setelit ja kolikot. Tämä vaikutti merkittävästi liikkeessä olevan rahan kokonaismäärään vuosina 2001 ja 2002, mutta voi pitkällä aikavälillä vaikuttaa rahan kysyntään myös koko euroalueella. Tätä taustaa vasten käteisen euron käyttöönotto tarjoaa hyvät mahdollisuudet tutkia tiettyjä rahan kysyntään liittyviä taustaselittäjiä.

Artikkelin osassa 2 käsitellään rahan kysyntään euroalueella keskeisesti vaikuttavia tekijöitä. Osassa 3 tarkastellaan käteisrahan vaihdon val-

misteluaajan pääpiirteitä. Osassa 4 puolestaan selvitetään käytettävissä olevien tietojen perusteella eurosetelien ja -kolikoiden kysyntää käteisen euron käyttöönoton jälkeisenä aikana. Lopuksi esitetään päätelmät edellisten osien analyyseista. Artikkeleihin sisältyy kolme selittävää kehikkoa. Kehikossa 1 määritellään liikkeessä olevat setelit ja liikkeessä oleva raha. Kehikossa 2 tarkastellaan käteisrahan vaihdon vaikutusta raha-aggregaateihin M1 ja M3, ja kehikossa 3 kerrotaan eurosetelien ja euromääräisten talletusten kysynnästä euroalueen ulkopuolella.

2 Rahan kysyntään euroalueella keskeisesti vaikuttavia tekijöitä

Käteisrahan (ks. määritelmät kehikosta 1) kysyntään vaikuttaa lähinnä rahan käyttö transaktioihin sekä varallapito- ja spekulatiivisiksi. Käteisrahan tarpeen ja taloudellisten transaktiomuuttujien, kuten tuotannon, yksityisen kulutuksen tai vähittäiskaupan myynnin määrän, välillä on positiivinen riippuvuus, kun taas rahan kysynnän ja rahan hallussapidon vaihtoehtokustannusten, kuten vaihtoehtoista sijoituskohteita mahdollisesti saatavaa tuottoa mittaavan lyhyen koron, välillä on negatiivinen riippuvuus. Näi-

den tekijöiden lisäksi euroalueen rahan kysyntä riippuu myös sellaisista tekijöistä kuin eurosetelien kysyntä euroalueen ulkopuolella, verotus ja lainsäädäntö, ns. harmaa talous, tai käteisrahan korvautuminen muilla vaihtoehtoilla maksuvälineillä.

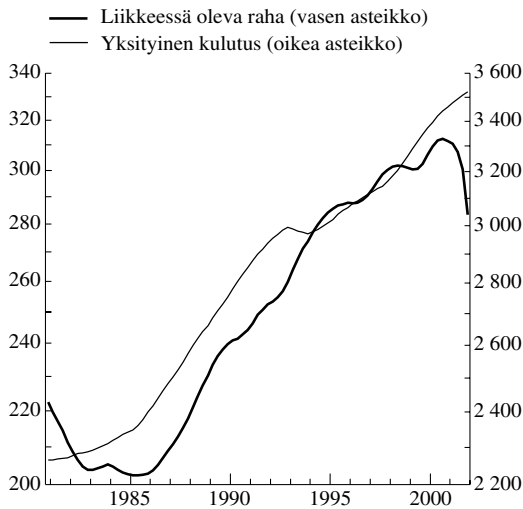
Aiemmin rahan kysyntään vaikuttavat tekijät kehittyivät hyvin eri tavoin euroalueen 12 maassa, mikä on aiheuttanut merkittäviä eroja rahan kysynnässä. Tämä näkyy esimerkiksi rahan määrän

Kuvio 1.

Reaalinen liikkeessä oleva raha ja yksityisen kulutuksen määrä euroalueella

(mrd. euroa, logaritmiasteikko)

Lähde: EKP.

Huom. Liikkeessä olevan rahan kannan neljännesvuosikeskiarvo deflaatioina yksityisen kulutuksen deflaattorilla. Yksityisen kulutuksen määrä vuositasolle korotettuna.

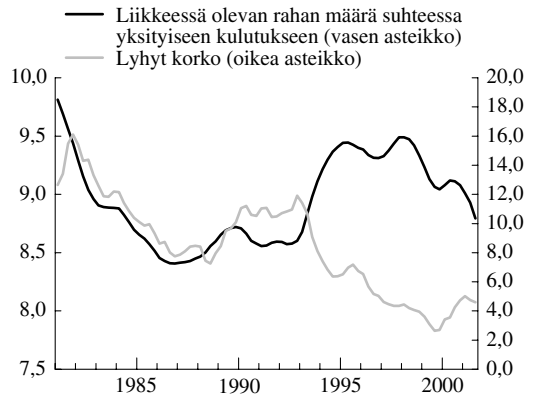
ja yksityisen kulutuksen suhteessa euroalueen 12 maassa (ks. taulukko 1). Rahan määrän ja yksityisen kulutuksen suhde pysyi koko euroalueella kuitenkin melko vakaana eli noin 9–10 prosentissa vuodesta 1980 vuoteen 2000.

Kuten edellä todettiin, käteisrahan määrä yleensä lisääntyy sitä mukaa kuin *transaktioiden* määrä kasvaa. Koska käteistä käytetään enimmäkseen pieniin ja keskisuuriin ostoihin, yksityinen kulutus lienee sopivin muuttuja rahan transaktiokäytön kuvaamiseen. Kuten kuviosta 1 ilmenee, käteisrahan määrä on lisääntynyt euroalueella suurin piirtein yksityisen kulutuksen kasvun mukai-

Kuvio 2.

Rahan määrä suhteessa yksityiseen kulutukseen ja rahan hallussapidon vaihtoehtokustannukset

(prosentteina, neljännesvuositietoja)

Lähde: EKP.

Huom. Lyhyt korko on euroalueen maiden lyhyiden korkojen BKT-painotettu keskiarvo.

Taulukko 1.

Liikkeessä olevan rahan määrä suhteessa yksityiseen kulutukseen

(prosenttia)

	1980	1985	1991 ¹⁾	1995	1998	1999	2000	2001
Euroalue	10,0	9,2	8,8	9,6	9,4	9,3	9,2	8,0
Belgia ²⁾	16,9	12,5	10,0	8,5	8,3	8,6	8,5	7,4
Saksa ¹⁾	9,6	9,6	9,8	11,2	11,1	10,8	10,6	8,8
Kreikka	14,2	11,9	9,8	8,1	8,0	8,3	8,1	7,7
Espanja	10,4	10,3	14,1	16,4	15,6	15,2	14,8	13,1
Ranska	9,0	7,6	6,8	6,0	5,7	5,6	5,7	4,8
Irlanti	4,4	6,6	7,4	7,5	8,0	9,2	8,8	7,6
Italia	9,5	8,4	8,1	8,7	8,6	8,9	9,1	8,8
Luxemburg ²⁾	..	..	..	..	..	6,9	5,9	4,4
Alankomaat	11,6	12,6	12,8	11,3	9,6	8,8	8,2	6,5
Itävalta	12,1	10,4	9,8	9,9	9,4	9,4	9,7	8,9
Portugali	15,7	9,8	8,3	7,4	6,5	6,7	7,0	6,6
Suomi	3,8	3,3	3,2	3,8	4,1	4,1	4,0	3,9

Lähteet: EKP, kansalliset keskuspankit, Eurostat ja kansantalouden tilinpito.

Huom. Irlannin, Portugalin ja Luxemburgin luvut ovat osittain arvioita. Vuodesta 2001 lähtien euroalueen tiedoissa ovat mukana Kreikan tiedot.

1) Länsi-Saksa ennen vuotta 1991.

2) Luxemburgin luvut sisältyvät Belgian lukuihin ennen vuotta 1999.

Kehikko I.

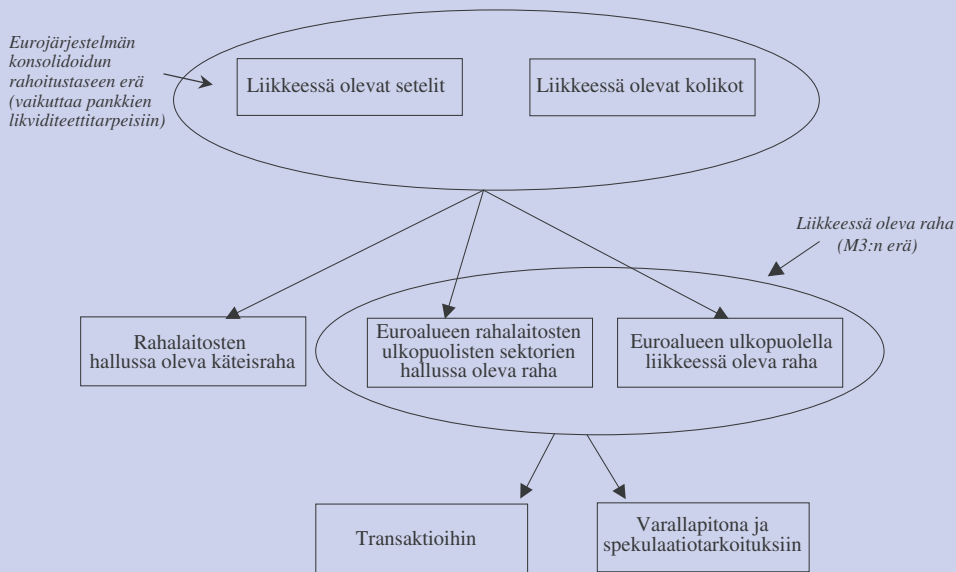
Liikkeessä olevien setelien ja liikkeessä olevan rahan määritelmät

Tässä kehiössä kuvataan lyhyesti termejä ”liikkeessä olevat setelit” ja ”liikkeessä oleva raha”, joita tässä artikkelissa käytetään analysoitaessa rahan kysyntää euroalueella.

Euromääräiset *setelit* laskee liikkeeseen eurojärjestelmä. Eurosetelit vaikuttavat keskeisesti pankkien likviditeettitarpeisiin EKP:n rahapoliittisten operaatioiden kautta. Eurokolikoiden liikkeeseenlaskusta vastaavat sen sijaan periaatteessa euroalueen maiden valtionhallinnot.

Termi ”*liikkeessä oleva raha*” (artikkelissa termiä ”*raha*” käytetään usein synonyyminä) on suppeampi käsite kuin liikkeessä olevat setelit ja kolikot, koska liikkeessä olevaan rahaan sisältyvät ainoastaan muiden sektoreiden kuin rahalaitosten hallussa olevat setelit ja kolikot eli siihen ei sisälly euroalueen rahalaitosten hallussa oleva raha. Liikkeessä oleva raha on yksi lavean raha-aggregaatin M3:n eristä. Liikkeessä olevan rahan osuus tämän aggregaatin kannasta oli 6 % lokakuussa 2002. Euroalueen ulkopuolisten rahoituslaitosten hallussa olevia seteleitä ja kolikoita ei kuitenkaan tiedetä. Tämän vuoksi liikkeessä oleva raha sisältää euroalueen rahalaitosten ulkopuolisten sektorien hallussa olevan rahan lisäksi euroalueen ulkopuolella olevan eurokäteisen.

Liikkeessä olevien setelien ja liikkeessä olevan rahan määritelmät

sesti kahtena viime vuosikymmenenä. Erityisesti nimellis-arvoltaan pienten setelien kysyntä riippuu transaktioiden määrästä.

Sitä vastoin rahan hallussapidon *vaihtoehtokustannusten* pieneneminen yleensä lisää rahan kysyntää, mikä liittyy rahan hallussapidon spekulatiivimotiiviin. Rahan hallussapidon vaihtoehtokustannusten väheneminen kasvattaa yleensä arvon säilyttämiseen hyvin soveltuvien, nimellis-arvoltaan suurten setelien määrää. Kuten kuvios-

ta 2 nähdään, näin on tapahtunut euroalueella varsinkin 1990-luvulta lähtien, kun nimelliskorot ovat olleet suhteellisen alhaiset.¹

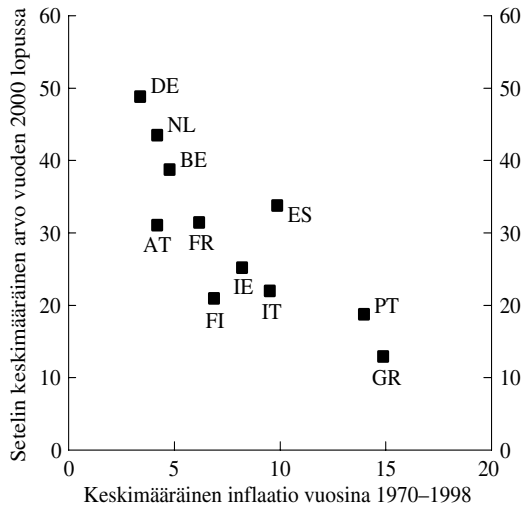
Toteutunut inflaatio kuvastaa paitsi nimelliskorkoa, joka voidaan hajottaa erilleen reaalikorkoksi ja odotetuksi inflaatioksi, myös rahan hallussa-

¹ Kuvios- ei ilmene kovinkaan vahvaa negatiivista suhdetta korkojen ja rahan kysynnän välillä 1980-luvulla, mikä mahdollisesti liittyy osittain siihen, että korkojen ollessa korkealla rahan kysyntä tulee suhteellisen joustamattomaksi koronmuutoksille.

Kuvio 3.

Setelin arvo ja inflaatio keskimäärin euroalueen maissa

(euroina, vuotuisia prosenttilukuja)

Lähde: EKP.

pidon kustannusta, koska se pienentää rahoitusomaisuuden suhteellista arvoa reaaliomaisuuden arvoon verrattuna. Tässä yhteydessä on kiintoisaa todeta, että – kuten kuvioista 3 nähdään – euroalueen muodostavissa maissa, joissa keskimääräinen inflaatio oli vuosina 1970–1998 nopea, setelin keskimääräinen arvo (eli liikkeessä olevien setelien yhteisarvo jaettuna liikkeessä olevien setelien lukumäärällä) euroiksi muunnettuna oli suhteellisen pieni vuoden 2000 lopussa. Setelin keskimääräinen arvo oli suurin maissa, joissa inflaatio oli hidas (ja korot alhaiset). Näissä maissa on pidetty tärkeänä käyttää käteisrahaa maksuvälineenä ja nimellisarvoltaan suuria seteleitä säästämiseen.²

Rahan määrän kehitys euroalueella heijastaa myös euroalueen maiden kansallisten valuuttojen ulkomaista kysyntää. Tässä yhteydessä on tärkeää huomata, että rahan anonyymisuuden vuoksi ulkomailla liikkeessä olevan rahan määrää on yleensä erittäin vaikea arvioida. Vaikka maasta toiseen pankkijärjestelmän kautta kulkeutuvista seteleistä on olemassa tilastoja ja kyselytutkimuksista saadaan joitakin suorita arvioita sekä ekonometrisia estimaatteja ulkomailla liikkeessä olevan kotimaisen rahan määrästä, niin kunkin valuutta-alueen ulkopuolella liikkeessä olevan rahan täsmällisestä määrästä ei ole olemassa tilastoja.

Niillä valuutta-alueilla, joiden rahatalous ei ole erityisen vakaa, taloudenpitäjät saattavat pitää hallussaan varallisuuden arvon säilyttämiseksi euroalueen maiden kansallisia valuuttoja, erityisesti niitä, jotka ovat aikaisemmin yleensä olleet vahvoja. Euroalueen ulkopuolella varsin kysytyjä ovat olleet etenkin nimellisarvoltaan suuret setelit, jotka soveltuvat erinomaisesti setelisäästämiseen.

Euroalueen maiden kansallisten setelien ulkomaisessa kysynnässä onkin ollut huomattavia maa-kohtaisia eroja kahden viime vuosikymmenen aikana. Kaikista euroalueen maiden kansallisista valuutoista ulkomailla käytettiin eniten Saksan markkaa. Myös Itävallan šillinki ja Ranskan frangi olivat kysytyjä ulkomailla, joskin paljon vähäisemmässä määrin. Vierastyöläisten rahalähetykset, turismi sekä Keski- ja Itä-Euroopan poliittiset ja taloudelliset muutokset 1980-luvun lopulla – nämä muutokset merkitsivät aluksi kotimaisten hintojen voimakasta kallistumista – sekä myös entisen Jugoslavian alueen sota ja sitä seurannut hyperinflaatio olivat kaikki tapahtumia, jotka osaltaan vaikuttivat Saksan markan kysynnän kasvuun. Saksan keskuspankin julkaiseman selvityksen mukaan arviolta noin 30–40 % Saksan markkaseteleistä oli 1990-luvun puolivälissä liikkeessä ulkomailla, todennäköisimmin lähinnä Keski- ja Itä-Euroopassa, läntisen Balkanin alueella ja Turkissa. Tämä vastasi tuolloin suunnilleen 35–45:tä miljardia euroa.³ Sen sijaan 1990-luvun jälkipuoliskolla itäisen Euroopan tilanteen vakautuminen luultavasti vähensi näissä maissa euroalueen maiden kansallisten valuuttojen kysyntää.

Lisäksi *ansio- ja pääomatulon verotus* sekä veronmaksujen valvonta ovat tärkeitä selittäviä taustatekijöitä rahan kysynnän vaihtelulle euroalueen maissa. Nämä tekijät vaikuttavat tyypillisesti ulkomaille suuntautuvien rahasiirtojen määrään ja siihen, miten suureksi *harmaa talous* muodostuu;

2 Euroalueen maiden kansallisten setelien nimellisarvot euroiksi muunnettuna esitettiin toukokuun 2002 Kuukausikatsauksen artikkelin ”Käteisen euron käyttöönoton vaikutus liikkeessä olevien setelien ja kolikkojen määrään” taulukossa 1.

3 Ks. F. Seitz, ”Circulation of Deutsche Mark Abroad”, Saksan keskuspankin Discussion Paper -sarjan julkaisu 1195 (1995). Yhdysvaltain dollareista arvioidaan olevan maan ulkopuolella noin 60 %. Ks. R. Porter ja R. Judson, ”Overseas Dollar Holdings: What do we know?”, *Wirtschaftspolitische Blätter*, 2001, 48 (4), s. 431–440.

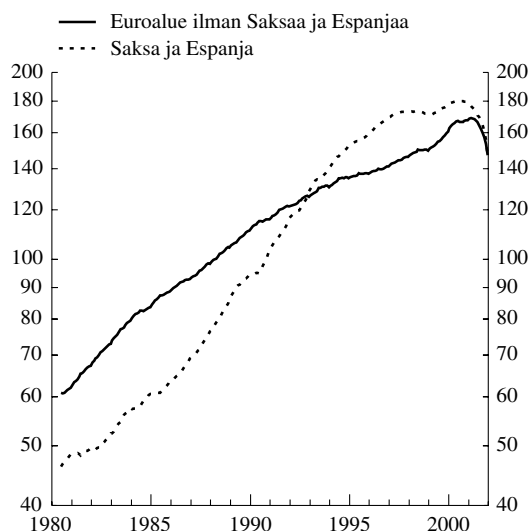
harmaassa taloudessahan rahaa käytetään sen anonymiteetin vuoksi paljon.⁴ Osittain kansallisen verolainsäädännön muutosten vuoksi liikkeessä olevan rahan keskimääräinen vuotuinen kasvuvauhti vuosina 1986–1994 oli Saksassa ja Espanjassa yli kaksi kertaa niin nopea (yhteensä 10,6 %) kuin euroalueella ilman näitä kahta maata (4,2 %) (ks. kuvio 4)⁵. Saksassa ilmoitus rahoitusomaisuuden korkotulon ennakkopidätyksen käyttöönotosta vuonna 1987 ja liittovaltion perustuslakituomioistuimen päätös pääomatulon verotuksesta vuonna 1991 aikaansaiivat käteisrahan määrän tuntuva kasvun.⁶ Myös Espanjassa liikkeessä olevan rahan määrä kasvoi merkittävästi tuona ajanjaksona, sillä vuonna 1985 tuli voimaan laki rahoitusomaisuuden pääomatulon aiempaa yhdenmukaisemmasta verokohtelusta⁷ ja lisäksi vuonna 1986 otettiin käyttöön arvonlisävero, joka lisäsi veronkiertotarkoituksessa tehtyjen transaktioiden määrää.⁸

Kahtena viime vuosikymmenenä *muiden kuin käteismaksuvälineiden* käytön lisääntyminen on myös osaltaan vaikuttanut transaktioihin liittyvän käteisrahan kysynnän vähenemiseen. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että liikkeessä olevan rahan määrän suhteellinen osuus raha-aggregaatti M3:sta on hieman supistunut 1980-luvun alusta

Kuvio 4.

Liikkeessä oleva raha euroalueella

(mrd. euroa, kuuden kuukauden liukuva keskiarvo, logaritmiasteikko)

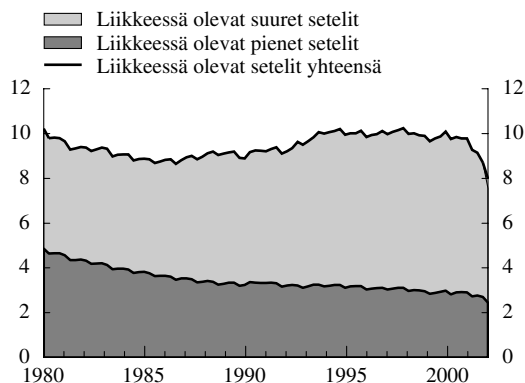

Lähde: EKP.

Kuvio 5.

Euroalueen maiden nimellisarvoltaan pienten ja suurten kansallisten setelien kehitys

(arvon mukaan, % yksityisestä kulutuksesta)

Lähteet: EKP ja kansalliset keskuspankit.

Huom. Euroalueen maiden kansalliset setelit on muunnettu euroiksi (kiintein muuntokurssein) ja laskettu yhteen. Pienten setelien nimellisarvo on määritelty enintään 49 euroksi ja suurten setelien yli 49 euroksi.

lähtien. Kun tämä suhdeluku oli vuonna 1980 keskimäärin noin 9 %, se pieneni 7,1 prosenttiin vuonna 2000 (ja 6,1 prosenttiin vuonna 2001 käteisen euron käyttöönoton myötä). Tämän mukaisesti maksukorttien, kuten suoraveloitusta ja luottokorttien, käyttö suhteessa yksityiseen kulutukseen on yleensä huomattavan suurta maissa, joissa rahan määrä suhteessa yksityiseen kulutukseen on melko pieni. Näin on esimerkiksi Suomessa, jossa käteisrahattomilla maksutavoilla on pitkä perinne. Sitä vastoin varsinkin Espanjassa, mutta myös Saksassa, Kreikassa, Italiassa ja Itävallassa, maksukorttien käyttö on ollut suhteellisen vähäistä.

Tässä yhteydessä kannattaa mainita, että joissakin maissa *lainsäädäntö* pakottaa muiden kuin käteismaksujen käyttöön. Esimerkiksi Ranskassa käteisen käyttöä suurissa maksuissa ja palkan-

4 Harmaan talouden suuruutta koskevista arvioista ks. Schneider, F., Enste, D. H., "Shadow Economies: Size, Causes, and Consequences", *Journal of Economic Literature*, Vol. XXXVIII, Maaliskuu 2000, s. 77–114.

5 Saksan tapauksessa tämä johtui osaksi myös Keski- ja Itä-Euroopan poliittisista ja taloudellisista muutoksista.

6 Ks. Saksan keskuspankin maaliskuun 2002 Monthly Report -julkaisun artikkeli "Circulation of the Deutsche Mark – from currency reform to European monetary union".

7 Ley 14/1985, de 29 de mayo, de Régimen Fiscal de Determinados Activos Financieros.

8 Ks. Espanjan keskuspankin maaliskuun 1996 Economic Bulletin -julkaisun artikkeli "Determinantes de la demanda de efectivo en España".

maksussa rajoitetaan lailla. Belgiassa kauppiat veloitetaan käyttämään suurissa maksuissa määrättyjä muita maksuvälineitä kuin käteistä. Alankomaissa laki edellyttää ministeriöiden edistävän pankkisiirtojen käyttöä valtiolle tarkoitetuissa maksuissa, ja Suomessa on voimassa laki muuna kuin käteisenä suoritettavista vuokranmaksuista.

On myös huomattava, että yksityiseen kulutukseen suhteutettuna nimellisarvoltaan suurten kansallisten setelien (tässä artikkelissa määritelty euroalueen maiden kansallisiksi seteleiksi, joiden arvo on yli 49 euroa) osuus euroalueen

maiden liikkeessä olevien kansallisten setelien kokonaisarvosta kasvoi huomattavasti vuodesta 1980 vuoteen 2000. Sitä vastoin nimellisarvoltaan pienten kansallisten setelien (arvo enintään 49 euroa) osuus supistui samana ajanjaksona, etenkin 1980-luvulla (ks. kuvio 5). Tässä oletettavasti näkyy paitsi setelisäästämisen merkityksen kasvu myös rahan reaalisen arvon heikkeneminen. Joulukuun 2000 lopussa nimellisarvoltaan suurten kansallisten setelien osuus oli 70 % euroalueen maiden liikkeessä olevien kansallisten setelien kokonaisarvosta. Setelin keskimääräinen arvo oli tuolloin 36 euroa.

3 Valmistautuminen käteisen euron käyttöönottoon

Vuonna 2001 rahan määrän kehitykseen euroalueella vaikutti olennaisesti valmistautuminen käteisen euron käyttöönottoon. Viime vuosina ja heti käteisrahan vaihdon jälkeenkin rahan määrän kehitystä euroalueella on ollut vaikeaa selittää rahan kysyntään yleensä vaikuttavien taloudellisten taustatekijöiden perusteella. Käteisen euron käyttöönoton valmisteluajana rahan määrän kehitykseen näyttää vaikuttaneen pääasiassa se, että säästöön kerättyjen kansallisten setelien määrä supistui euroalueella ja sen ulkopuolella.

Näitä seteleitä oli käytetty arvon säilyttämisessä tai harmaassa taloudessa. Niiden määrän pieneminen johtui siitä, että ne haluttiin joko vaihtaa euroseteleiksi tai siirtää pankkitileille euroiksi muuntamista varten. Liikkeessä olevan rahan määrän supistuminen vaikutti euroalueen raha-aggregaatteihin kuitenkin vain rajoitetusti, koska suurin osa tästä supistumisesta korvautui raha-aggregaattien muiden erien kasvulla (ks. kehikko 2).

Kehikko 2.

Käteisen euron käyttöönoton vaikutus raha-aggregaatteihin lyhyellä aikavälillä

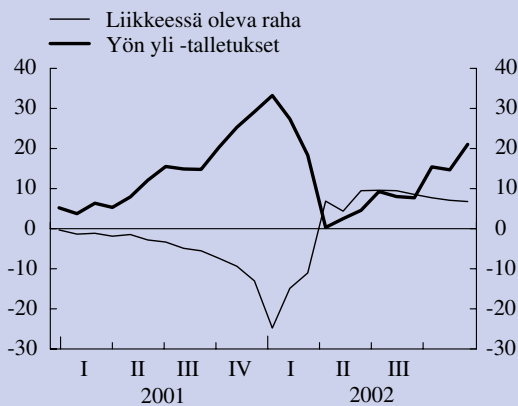
Tässä kehikossa selvitetään käteisen euron käyttöönoton vaikutusta rahan määrän kehitykseen. Liikkeessä olevan rahan osuus oli lokakuussa 2002 ainoastaan 6 % lasean raha-aggregaatin M3:n kannasta. Tästä huolimatta herää kysymys, vaikuttivatko liikkeessä olevan rahan määrän jyrkkä supistuminen vuonna 2001 ja sen voimakas kasvu vuonna 2002 merkittävästi rahan määrän kehitykseen.

Käytettävissä olevien tietojen mukaan käteisrahan kysynnän väheneminen näkyi suureksi osaksi M3:n muiden erien kysynnän kasvuna. Näyttää siltä, että palautuvat euroalueen maiden kansalliset setelit korvautuivat vuonna 2001 lähinnä yön yli -talletuksilla. Näiden talletusten määrää ovat kasvattaneet joko suoraan pankkitileille tehdyt setelitalletukset tai välillisesti tavaroiden ja palveluiden käteisostot rahaa hallussa pitävään sektoriin kuuluvilta muilta talouden toimijoilta. Oheisesta kuviosta ilmenee, että rahan määrän vähenemisellä ja samanaikaisella yön yli -talletusten merkittäväällä kasvulla oli vuonna 2001 läheinen yhteys. Sekä liikkeessä olevan rahan että yön yli -talletukset käsittävän M1:n ekonometrisista malleista¹ ei myöskään ilmene, että M1:n kysyntäyhtälössä olisi negatiivista häiriötä vuonna 2001. Tämä tukee ajatusta siitä, että M1:ssä käteisraha on varsin laajalti korvautunut muilla rahoitusvaateilla. Muut M3:een sisältyvät rahoitusvaateet, kuten muut lyhytaikaiset talletukset kuin yön yli -talletukset, ovat ilmeisesti näitä korvaavia eriä. Siksi on todennäköistä, että suurin osa liikkeessä olevan rahan määrän supistumisesta on näkynyt M3:een sisältyvien muiden vaateiden vastaavana kasvuna. Vuoden 2002 alkupuolella rahan määrän kasvun voimakkaaseen kiih-

¹ Esimerkiksi M1:n kysyntämalli, Stracca L. (2001) "The functional form of the demand for euro area M1", EKP:n Working Paper -sarjan julkaisu nro 51.

Yön yli -talletukset ja liikkeessä oleva raha

(kuukausittaisen virtojen kolmen kuukauden keskiarvo, mrd. euroa)

Lähde: EKP.

maat ovat todennäköisesti siirtäneet näitä varoja M3:een kuulumattomiin rahoitusvaateisiin, esimerkiksi euro-määräisiin talletuksiin tai euroalueen ulkopuolisten maiden paikallisen valuutan määräisiin talletuksiin. Lisäksi muiden keskeisten valuuttojen kehitys vuosina 2001–2002, kuten tämän artikkelin osissa 3 ja 4 kuvataan, viittaa siihen, että euroalueen maiden kansallisia seteleitä vaihdettiin suhteellisen vähän muiden valuuttojen määräisiin seteleihin, lähinnä Yhdysvaltain dollariin ja Sveitsin frangiin. Ennen käteisen euron käyttöönottoa euroalueen ulkopuolisten hallussa olevista euroalueen maiden kansallisista seteleistä näyttää suurin osa kuitenkin korvautuneen euroseteleillä. Tämä merkitsee, että käteisrahan vaihdon vähäinen vaikutus M3:een lienee suurimmaksi osaksi hävinnyt syksyyn 2002 mennessä.

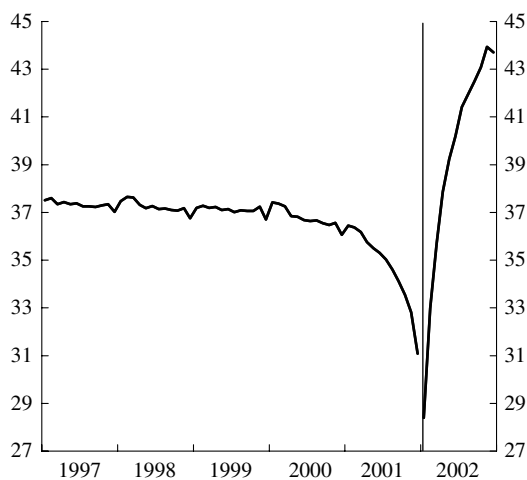
tymiseen liittyi yön yli -talletusten vastakkaissuuntainen kehitys (ks. kuvio). Tämä vahvistaa sen, että huomattava osa rahan määrän kasvusta johtuu euroalueen M1:een sisältyvien rahoitusvaateiden korvaamisesta toisillaan.

Vaikka edellä olevan perusteella voidaan torjua käsitys käteisrahan vaihdon merkittävästä vaikutuksesta M3:een, ei voida sivuuttaa sitä tosiasiaa, että M3:n vuotuinen kasvuvauhti on tämän vuoksi saattanut hidastua jonkin verran pääasiassa vuoden 2001 lopulla. Tähän viittaa lähinnä se, että erityisesti euroalueen ulkopuoliset korvasivat euroalueen maiden kansallisia seteleitä muilla M3:een kuulumattomilla rahoitusvaateilla. Euroalueen maiden kansallisten setelien palautuminen vuoden 2001 aikana euroalueen ulkopuolelta on saattanut aiheuttaa raha-aggregaattien hienoista supistumista, sillä euroalueen ulkopuoliset

Kuvio 6.

Setelin keskimääräinen arvo euroalueella

(euroina)

Lähde: EKP. Tiedot perustuvat osittain arvioihin.

Huom. Ennen vuotta 2002 euroalueen maiden kansalliset setelit on muunnettu euroiksi (kiintein muuntokurssein) ja laskettu yhteen. Tammikuun 1. päivästä 2002 alkaen ainoastaan eurosetelit on otettu huomioon.

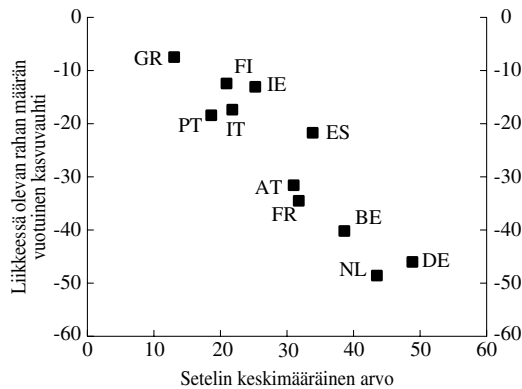
Joulukuusta 2000 joulukuuhun 2001 liikkeessä olevan rahan määrä supistui 116 miljardia euroa eli lähes kolmanneksen. Säästöön kerättyjen käteisvarojen merkittävä supistuminen näkyi siten, että nimellisarvoltaan suurten kansallisten setelien – säästöön kerättiin pääasiassa juuri näitä seteleitä – liikkeessä oleva määrä pieneni samana aikana noin 30 %. Sitä vastoin nimellisarvoltaan pienten kansallisten setelien liikkeessä oleva määrä supistui samana aikana ainoastaan noin 20 %. Lisäksi niiden määrän supistuminen keskityi joulukuuhun 2001, koska nimellisarvoltaan pieniä seteleitä käytettiin aktiivisesti transaktioihin, kun taas nimellisarvoltaan suurten setelien liikkeessä oleva määrä oli supistunut selvästi jo vuoden 2001 toisella neljänneksellä. Tämän seurauksena kansallisten setelien keskimääräinen arvo laski 31 euroon joulukuussa 2001, kun se oli joulukuussa 2000 ollut 36 euroa (ks. kuvio 6).

Säästöön kerättyjen varojen merkittävään supistumiseen viittaa sekkin, että käteisrahan vaihdon

Kuvio 7.

Liikkeessä olevan rahan määrän vuotuinen kasvuvauhti joulukuussa 2001 ja setelin keskimääräinen arvo joulukuussa 2000

(euroina, vuotuiset luvut prosentteina)

Lähde: EKP.

Huom. Ei sisällä Luxemburgin tietoja, koska Luxemburgissa oli käytössä myös Belgian setelit.

valmisteluajana liikkeessä olevan rahan määrä väheni kaikkein selvimmin maissa, joissa kansallisten setelien arvo oli ollut suurin (ks. kuvio 7). Liikkeessä olevan rahan määrä supistuikin vuoden 2000 lopusta vuoden 2001 loppuun eniten Saksassa (46,0 %) ja Alankomaissa (48,6 %), joissa tuhannen Saksan markan ja tuhannen guldenin setelit olivat nimellisarvoltaan euroalueen suurimmat setelit. Sitä vastoin Kreikassa, jossa kansallisen setelin keskimääräinen arvo oli euroalueen pienin, liikkeessä olevan rahan määrän vuotuinen supistumisvauhti oli joulukuussa 2001 vain 7,2 %.

Myös euroalueen ulkopuoliset näyttävät keränneen vähemmän säästöön euroalueen kansallisissa valuutoissa olleita varoja vuonna 2001 kuin

aiemmin. Edellä jo mainittiin, että Keski- ja Itä-Euroopassa, Länsi-Balkanin alueella ja Turkissa euroalueen maiden kansallisia seteleitä käytettiin paljolti lähinnä arvon säilytykseen ja jossakin määrin myös maksuvälineinä. Yleisö piti hallussaan euroalueen kansallisia seteleitä osin jopa vuoden 2001 loppuun saakka, jotta ne olisi voitu vaihtaa suoraan euroseteleihin. Näyttäisi siltä, että euroalueen ulkopuoliset ovat vaihtaneet hallussaan olleita euroalueen kansallisia seteleitä kotimaissaan euromääräisiksi pankkitalletuksiksi (ks. kehikko 3).⁹

Käteisen euron käyttöönotto on todennäköisesti jopa edistänyt kotimaisten pankkitilalletusten kasvua joissakin Keski- ja Itä-Euroopan maissa. Luottamus maiden omaan pankkisektoriin ja kansalliseen valuuttaan lisääntyi jo ennen käteisrahan vaihtoa, koska inflaatio oli pysynyt näissä maissa useita vuosia alhaisena ja pankkisektori aiempaa vakaampana. Useissa Keski- ja Itä-Euroopan sekä Länsi-Balkanin maissa pankkisektori jopa edisti setelien vaihtoa. Pankit vaihtoivat euroalueen maiden kansallisia seteleitä suotuisin ehdoin euromääräisiksi tai paikallisen valuutan määräisiksi säästöiksi, jos samalla asiakkaat avasivat pankkitilin paikallisessa pankissa. Käteisrahan vaihto tarjosikin näiden maiden pankkisektoreille mahdollisuuden kasvattaa talletuskantaa. Euro-määräiset talletukset kasvoivat voimakkaasti Keski- ja Itä-Euroopassa, Länsi-Balkanilla ja Turkissa vuonna 2001 ja varsinkin vuoden viimeisellä neljänneksellä, jolloin yksittäisten tietojen mukaan

⁹ Tietoja euroalueen maiden kansallisten setelien vaihdosta euroseteleiksi ja paikallisen valuutan määräisiksi seteleiksi Keski- ja Itä-Euroopassa, ks. H. Stix, "The euro in central and eastern Europe – survey evidence from five countries", CESifo Forum, 3/2002. Tutkimus on Itävallan keskuspankin tilaama ja Gallupin toteuttama.

Kehikko 3.

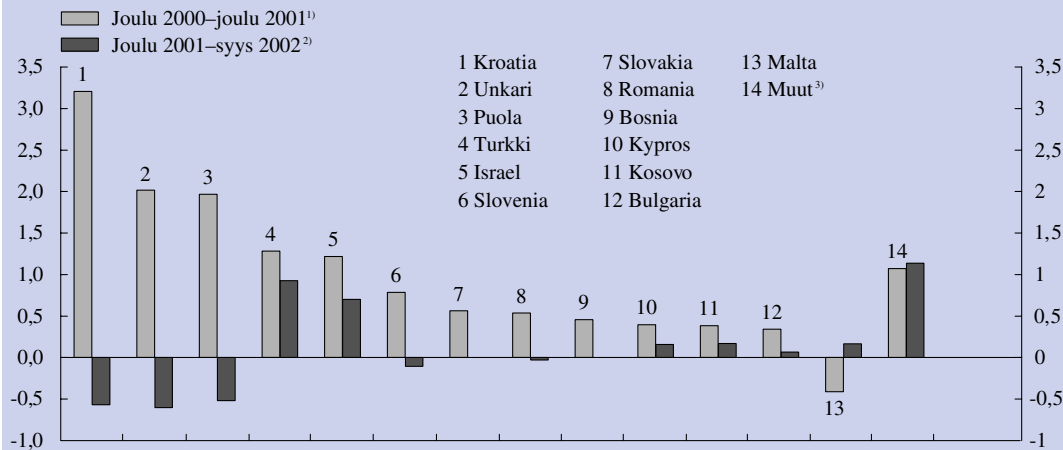
Eurosetelien ja euromääräisten talletusten kysyntä ulkomailla¹

Eurosetelien ja -kolikoiden käyttöönotto tammikuussa 2002 tarjosi EKP:lle ainutlaatuisen mahdollisuuden kerätä tietoja eurosetelien kysynnästä ulkomailla, sillä käteisen euron käyttöönotto edellytti euroalueen maiden kansallisten setelien vaihtoa euroseteleiksi. Setelitoimitukset EU:n ulkopuolisiin maihin – toimitukset hoidettiin pankkijärjestelmän kautta – antanevat hyvän arvion eurosetelien ulkomaisesta kysynnästä vuonna 2002. Voidaan nimittäin olettaa, että juuri pankkien eurosetelitoimitukset euroalueen ulkopuolelle olivat vuoden 2002 alussa pääasiallinen kanava eurosetelien viemiseen ulkomaille ja että niitä käytettiin lähinnä muuntaamaan euroalueen ulkopuolella olevat euroalueen maiden kansalliset setelit euromääräisiksi.

¹ Euron käyttöä rinnakkaisvaluuttana EU:n ulkopuolisissa maissa on käsitelty yksityiskohtaisesti EKP:n vuoden 2002 katsauksessa euron kansainvälisestä asemasta, "Review of the international role of the euro".

Euromääräisten pankkitalletusten muutokset

(mrd. euroa, euromääräisten pankkitalletusten absoluuttinen kasvu vuonna 2001, suuruusjärjestyksessä)

Lähteet: Kansalliset keskuspankit ja EKP:n laskelmat.

Huom. Tietoja ei ole saatavilla suurimmalta osalta vuotta 2002 seuraavista maista: Albania, Bosnia-Hertsegovina, Makedonia, Liettua, Slovakia, Valko-Venäjä ja Ukraina.

1) Unkarin ja Slovakian osalta tarkastelujakso ulottuu kesäkuuhun 2001.

2) Kroatian osalta tarkastelujakso ulottuu kesäkuuhun 2002, Etelä-Afrikan osalta elokuuhun 2002 ja Moldovan osalta toukokuuhun 2002. Montenegro laski liikkeeseen uuden setelisarjan vuonna 2002.

3) Entinen Jugoslavia (Serbia), Latvia, Etelä-Afrikka, Egypti, Viro, Albania, Makedonia, Marokko, Liettua, Valko-Venäjä, Moldova, Ukraina, Montenegro ja Libanon.

Käytettävissä olevien tietojen mukaan eurosetelitoimitukset (ml. ennakkojakelussa joulukuussa 2001 toimitetut eurosetelit) olivat lokakuun 2002 loppuun mennessä kumulatiivisesti ja nettomääräisesti tarkasteltuna noin 27 miljardia euroa. Huomattava osa ennakkojakelusta ja -toimituksista suuntautui Keski- ja Itä-Euroopan maihin, Länsi-Balkanin alueelle, Turkkiin ja muihin Välimeren maihin, koska näillä alueilla tiedettiin aiemmin olleen huomattavaa kysyntää euroalueen maiden kansallisista seteleistä arvon säilytystä ja suurten maksujen maksamista varten. Käytettävissä olevien Bulgarian, Kroatian, Kosovon, Serbian ja Slovenian keskuspankkien tietojen mukaan näissä maissa on viidesosa euroalueen ulkopuolelle toimitetuista euroseteleistä. Samalla näyttää siltä, että euroalueen kansallisten maiden seteleitä on korvautunut, mahdollisesti Turkkiä lukuun ottamatta, muilla valuutoilla (kotimaisilla tai ulkomaisilla) vähän. Lisäksi Venäjällä, jossa Yhdysvaltain dollari on ollut tärkein ulkomaanvaluutta, euroa käytetään yhä yleisemmin valtuutettujen pankkien ulkomaisissa käteismaksuissa. Venäjän keskuspankin julkistamien tietojen mukaan vuoden 2002 puolivälissä asiakkaat ostivat euroja jopa lähes yhtä paljon kuin Yhdysvaltain dollareita. Tämä viittaa siihen, että matkailuun liittyvä ulkomaisen valuutan kysyntä jakautuu Venäjällä aiempaa tasaisemmin euron ja Yhdysvaltain dollarin kesken.

On myös näyttöä siitä, että käteisen euron käyttöönottoon on liittynyt euromääräisten talletusten merkittävää kasvua (ks. oheinen kuvio). EKP on toteuttanut yhteistyössä 30 naapurimaan keskuspankin kanssa selvityksen, jonka mukaan euromääräiset talletukset lisääntyivät yli 13,5 miljardia euroa (noin 40 %) vuonna 2001, ja suurin osa kasvusta keskittyi käteisrahan vaihdon valmisteluajkaan eli vuoden 2001 loppuun. Yhtenä syynä talletusten kasvuun on ollut se, että yleisö on tallettanut hallussaan olleita euroalueen maiden kansallisia valuuttoja käteisvaroiksi pankkeihin. Pankkijärjestelmän vakaus on parantunut selvitykseen osallistuneissa maissa ja koska euroalueen maiden kansallisia valuuttoja on voitu vaihtaa suotuisin ehdoin, kun vaihdon yhteydessä on avattu pankkitili. Useimmat selvitykseen osallistuneista keskuspankeista ovat itse asiassa vahvistaneet, että euromääräisten talletusten kasvu vuonna 2001 on liittynyt käteisen euron käyttöönottoon.

Talletukset kasvoivat erityisen merkittävästi Euroopan unionin lähellä sijaitseissa maissa, kuten Kroatiassa, Unkarissa, Puolassa, Turkissa ja Israelissa. Alueittain tarkasteltuna euromääräiset talletukset kasvoivat vuonna

2001 eniten entisen Jugoslavian maissa, yli 80 % (4,4 miljardia euroa). Toiseksi eniten eli 50 % (4,0 miljardia euroa) talletukset kasvoivat EU:n jäsenyyttä hakeneissa maissa.

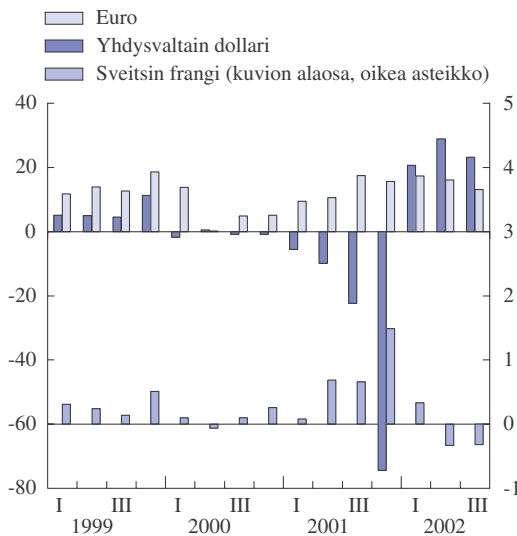
Euromääräisten talletusten kasvu näyttää olleen tammi-syyskuussa 2002 yleisesti yhtä nopeaa kuin vuoden 2001 lopulla. Se hidastui hieman vain joissakin muutamissa maissa, kuten Kroatiassa, Unkarissa ja Puolassa, joissa se on ollut nopeaa jo vuonna 2001. Koska talletusten kasvuvauhti ei ole myöskään nopeutunut entisestään merkittävästi (muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta), näyttäisi siltä, että käteisen euron käyttöönottoon on liittynyt kysynnän kertaluonteinen siirtyminen euroalueen kansallisten maiden valuutoista euromääräisiin talletuksiin.

suurin osa euroalueen maiden kansallisista seteleistä palautui ulkomailta euroalueelle.

Kuvio 8.

Liikkeessä olevien keskeisimpien valuuttojen neljännesvuosivirrat

(mrd. euroa¹)

Lähteet: BIS ja EKP (kausivaihtelusta puhdistettujen Sveitsin frangin virtojen osalta EKP:n omat laskelmat).

1) Yhdysvaltain dollarin ja Sveitsin frangin virrat on muunnettu euroiksi vuoden 2001 keskimääräisen valuuttakurssin mukaan.

Sekä euroalueen ulkopuoliset että euroalueella olevat ovat saattaneet vaihtaa euroalueen maiden kansallisia seteleitä myös muihin tärkeimpiin valuuttoihin kuten Yhdysvaltain dollareihin ja Sveitsin frangeihin (ks. kuvio 8). Kansallisia seteleitä on vaihdettu jonkin verran Sveitsin frangeihin, mutta tämä vaikutti vain vähän euroalueella liikkeessä olevan rahan määrän kehitykseen vuosina 2001 ja 2002, koska Sveitsin frangeja oli liikkeessä verrattain vähän. Yhdysvaltain dollarin kysyntä oli sitä vastoin vuonna 2001 ja myös vuonna 2002 selvästi suurempaa kuin vuosina 1995–2000 keskimäärin. On kuitenkin vaikeaa selvittää, johtuuko Yhdysvaltain dollarin kysynnän kasvu käteisen euron käyttöönotosta. Esimerkiksi Latinalaisen Amerikan tilanne vuosina 2001 ja 2002 on saattanut lisätä Yhdysvaltain dollarin kysyntää Yhdysvaltain ulkopuolella tänä aikana. Tällä on todennäköisesti ollut suurempi merkitys Yhdysvaltain dollarin kysyntään kuin millään käteisrahan vaihtoon liittyvällä tekijällä. Kun tämä ja muut yksittäiset tiedot otetaan huomioon, on todennäköistä, että euroalueen maiden kansallisia seteleitä on mahdollisesti vaihtunut Yhdysvaltain dollareiksi alle 10 miljardin euron arvosta.

4 Käteisen euron käyttöönoton vaikutus rahan kysyntään

Vuoden 2002 yhdentoista ensimmäisen kuukauden aikana liikkeessä olevan rahan määrä kasvoi tasaisesti eli vuositasolle korotettuna 40,9 % joulukuusta 2001. Marraskuussa 2002 liikkeessä olevan rahan määrä oli silti vielä alhaisempi kuin vuoden 2000 lopussa (ks. kuvio 9). Rahan kysynnän elpymisvauhdin vuoksi on kuitenkin liian

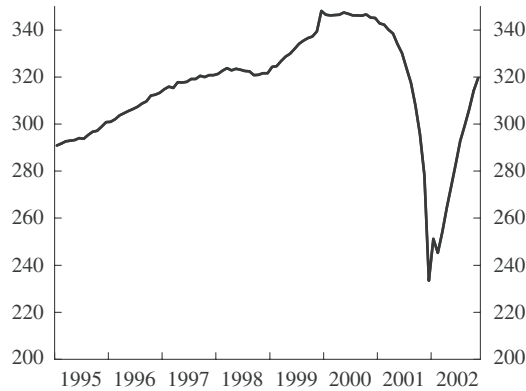
aikaista päätellä, onko käteisen euron käyttöönotto aiheuttanut rakenteellisen muutoksen rahan kysynnässä euroalueella.

Koska säästöön kerätyt varat supistuivat vuonna 2001, rahan kysyntä elpyi vuonna 2002 lähinnä siitä syystä, että sekä euroalueella olevat että

Kuvio 9.

Liikkeessä olevan rahan määrä euroalueella

(kannat miljardeina euroina, kuukauden lopun tietoja)

Lähde: EKP.

euroalueen ulkopuoliset alkoivat jälleen kasvattaa säästöön kerättäviä varojaan. Varsinkin nimellisarvoltaan suurten eurosetelien kysyntä kasvoi voimakkaasti, mikä ilmeni siten, että liikkeessä olevien viidensadan euron setelien määrä lähes kolminkertaistui tammi-joulukuussa 2002. Myös muiden nimellisarvoltaan suurten eurosetelien kysyntä kasvoi merkittävästi, mutta nimellisarvoltaan pienten eurosetelien kysyntä väheni samaan aikaan.¹⁰ Kuten taulukosta 2 ilmenee, eurosetelin keskimääräinen arvo nousi yli 50 % tammi-kuun 2002 lopusta (28 euroa) joulukuun 2002 loppuun (44 euroa).¹¹ Näin ollen eurosetelin arvo oli joulukuun lopussa 21 % suurempi kuin euro-

alueen maiden kansallisten setelien keskimääräinen arvo joulukuussa 2000.¹²

Eurosetelin keskimääräinen arvo on nyt hieman suurempi kuin kansallisen setelin arvo Alankomaissa joulukuussa 2000, mutta edelleen pienempi kuin kansallisen setelin arvo Saksassa. Molemmissa maissa setelien nimellisarvot olivat hyvin lähellä nykyisten eurosetelien nimellisarvoja. Kansallisen setelin keskimääräinen arvo olikin vuoden 2000 lopussa Saksassa 49 euroa ja Alankomaissa 43 euroa.

Eurosetelin keskimääräisen arvon nousu euroalueen maiden kansallisten setelien keskimääräiseen arvoon nähden saattaa viitata siihen, että euromääräisen valuutan kysyntä on rakenteellisesti kasvanut, koska saatavilla on nimellisarvoltaan suurempia seteleitä. Tämä saattaa myös lisätä talouden toimijoiden halukkuutta pitää käteisrahaa säästämistarkoituksiin maissa, joissa nimellisarvoltaan suuria seteleitä ei aiemmin ollut. Samalla jonkin verran harmaan talouden säästöjä on ”pesty” suoraan korkoa tuottaviksi sijoituksiksi tai muutettu epäsuorasti esimerkiksi yle-

¹⁰ Liikkeessä olevien setelien määrän kasvu marraskuusta joulukuuhun liittyy lähinnä tavanomaiseen kausivaihteluun.

¹¹ Eurosetelin keskimääräisen arvon nousuun vaikutti myös se, että käteisrahan vaihdon jälkeisinä ensimmäisinä viikkoina laskettiin varotoimenpiteinä ja logistisista syistä runsaasti liikkeeseen nimellisarvoltaan pieniä euroseteleitä.

¹² Tällaisessa vertailussa eurosetelin keskimääräinen arvo on hieman tosiasiallista arvoaan suurempi, koska joidenkin euroalueen kansallisten setelien lähin vastaava arvo on jonkin eurokolikon arvo.

Taulukko 2.

Liikkeessä olevat eurosetelit vuonna 2002

(lukumäärät miljoonina, arvo miljoonina euroina, kausivaihtelusta puhdistamattomia tietoja)

2002	500 euroa	200 euroa	100 euroa	50 euroa	20 euroa	10 euroa	5 euroa	Yhteensä (lukumäärä)	Yhteensä (arvo)	Setelin keskimääräinen arvo euroina
tammi	61	75	364	1 417	1 962	2 000	1 922	7 800	221 489	28
helmi	80	88	438	1 612	1 926	1 822	1 506	7 473	246 535	33
maalis	93	95	477	1 780	1 910	1 742	1 302	7 398	264 150	36
huhti	103	99	502	1 820	1 828	1 622	1 186	7 159	271 138	38
touko	112	103	527	1 896	1 802	1 587	1 149	7 174	281 492	39
kesä	120	106	550	1 930	1 815	1 570	1 135	7 226	290 375	40
heinä	131	110	578	2 039	1 833	1 548	1 120	7 358	304 774	41
elo	134	110	583	2 068	1 814	1 518	1 110	7 336	307 710	42
syys	140	111	592	2 093	1 793	1 512	1 112	7 353	312 440	42
loka	147	113	606	2 143	1 802	1 523	1 115	7 448	320 875	43
marras	155	115	619	2 165	1 774	1 495	1 107	7 430	326 468	44
joulu	167	121	673	2 435	1 975	1 643	1 191	8 204	358 535	44

Lähde: EKP.

lisyytavarahankinnoiksi. Nämä säästöt eivät välttämättä palaudu takaisin käyttöön.

Tällä hetkellä ei ole myöskään vielä selvää näyttöä siitä, että käteisrahan vaihdon yhteydessä olisi siirrytty käteisen käytön sijaan merkittävästi suoraveloitus- ja luottokorttien käyttöön. Suoraveloitus- ja luottokorttien käytön lisääntyminen tammikuun 2002 ensimmäisinä päivinä¹³ näyttää pikemminkin olleen varsin tilapäistä.

Ei ole tiedossa, miten käteisrahan vaihto on vaikuttanut euroalueella maasta toiseen tehtävistä transaktioista aiheutuvaan setelien kysyntään. Yhtäältä yhteinen raha voi vähentää hallussa olevan käteisrahan määrää, sillä euroalueella matkustavat eivät tarvitse useita valuuttoja, koska 12 euroalueen maan valuuttaa vaihtavat rahanvaihtopisteet ovat käyneet tarpeettomiksi. Myös käteismaksuttomilla välineillä (esim. maksukortit) euroalueella maasta toiseen tehtävien transaktioiden kustannukset ovat pienentyneet. Toisaalta esimerkiksi niiden kulujen halpeneminen, jotka veloitetaan nostettaessa rahaa jonkin toisen jäsenvaltion maan pankkiautomaatista, voi vastaavasti lisätä käteisrahan käyttöä euroalueella matkustettaessa. Samanaikaisesti näiden kulujen halpeneminen voi kuitenkin myös vähentää käteisvaroja, kun tarve pitää hallussa suuria rah summia vähenee.

Se että euroalueella olevat ja euroalueen ulkopuoliset ovat vaihtaneet euroalueen kansallisia seteleitä Yhdysvaltain dollareiksi tai Sveitsin frangeiksi, näyttää suureksi osaksi jääneen väliaikai-

seksi ilmiöksi. Tämä näkyy siinä, että liikkeessä olevan rahan määrän kasvuvauhti hidastui Yhdysvalloissa ja että Sveitsissä uusien liikkeeseen laskettujen Sveitsin frangien nettomäärät olivat negatiiviset vuoden 2002 toisella ja kolmannella neljänneksellä, ts. palautettuja Sveitsin frangeja oli uusia liikkeeseen laskettuja frangeja vähemmän (ks. kuvio 8).

Euroseteleitä jaettiin ennakkoon euroalueen ulkopuolelle suhteellisen vähän, vain noin 5 miljardin euron arvosta joulukuussa 2001. Tästä syystä euroseteleiden nettovienti euroalueen ulkopuolelle oli lokakuuhun 2002 mennessä euroalueen maksutasetilastojen mukaan noin 27 miljardia euroa, mikä viittaa siihen, että suurin osa ulkomailla olleista euroalueen kansallisten maiden seteleistä oli jo korvautunut euroseteleillä (ks. kehikko 3). Eurosetelit ovatkin todennäköisesti ottaneet Saksan markan aiemman roolin joissakin Keski- ja Itä-Euroopan maissa sekä Länsi-Balkanilla. Koska myös euromääräisten talletusten kasvu oli heikkoa useassa euroalueen naapurimaassa vuonna 2002, rahoitusvaateiden kasvu vuonna 2001 eli euroalueen kansallisten maiden setelien korvautuminen euromääräisillä talletuksilla näyttää olleen lähinnä kertaluonteista. Korvautumisen kasvua ovat hyvin todennäköisesti tukeneet pankkitilin avaamiseen sidotut suotuisat ehdot euroalueen kansallisten setelien vaihtamisessa euroseteleiksi. Myös euroalueen ja sen naapurimaiden kiinteät kauppasuhteet sekä EU:n jäsenyysneuvottelut saattavat vahvistaa euron kysyntää näissä maissa edelleen.

5 Päätelmät

Rahan kysyntään euroalueella vaikuttavat keskeisesti taloudellisia transaktioita mittaavat muutujat (esimerkiksi yksityinen kulutus) ja rahan hallussapidon vaihtoehtokustannukset (esimerkiksi lyhyet korot). Rahan kysyntä näyttää myös olevan sidoksissa eurosetelien ulkomaiseen kysyntään, mikä puolestaan riippuu muiden valuuttojen suhteellisesta vakaudesta euroon nähden. Rahan kysyntään euroalueella vaikuttavat merkittävästi myös verotus, harmaan talouden suuruus, muiden kuin käteismaksuvälineiden käytön

yleistyminen ja jotkin käteisrahattomia maksutapoja edistävät säännökset.

Käteisen euron käyttöönoton valmisteluajana pääasiassa vuonna 2001 hallussa olevan käteisrahan määrä supistui tuntuvasti suureksi osaksi säästöön kerättyjen setelien määrän pienenemisen vuoksi. Tämä vaikutti euroalueen raha-aggregaatteihin kuitenkin vain rajallisesti, koska käteis-

¹³ Ks. esim. *Europay International News*, Issue 1, tammikuu 2002.

varojen väheneminen korvautui pitkälti raha-aggreaattien muiden erien kasvulla. Käteisrahan vaihtoa seuranneena ensimmäisenä vuonna halussa olevia käteisvaroja kasvatettiin nopeassa tahdissa lähinnä siitä syystä, että euroalueella olevat ja euroalueen ulkopuoliset kasvattivat säästöön kerättäviä rahavarojaan. Tästä huolimatta liikkeessä olevan rahan määrä oli marraskuussa 2002 edelleen pienempi kuin vuoden 2000 lopussa.

Tällä hetkellä on kuitenkin vielä aikaista arvioida käteisen euron käyttöönoton pitkän ajan vaikutuksia. Arvioita on esitetty sekä käteisen euron kysynnän kasvusta että sen vähenemisestä pitkällä aikavälillä. Se, että nyt on saatavilla nimellisarvoltaan suuria euroseteleitä, kun aikaisemmin suuria nimellisarvoja ei useimmissa euroalueen kansallisissa valuutoissa ollut lainkaan, voi pitää

euron kysynnän vakaana vastaisuudessakin tai jopa kasvattaa sitä. Lisäksi euroalueen ja sen naapurimaiden yhä läheisemmät suhteet voivat vahvistaa euron kysyntää tulevina vuosina. Euro voi myös lisätä käteisrahan käyttöä euroalueella, koska euroalueen sisällä tehtyjen pankkiautomaattinostojen kulut ovat vähentyneet. Toisaalta euromääräisen käteisrahan määrä saattaa olla pienempi kuin euroalueen kansallisten valuuttojen määräisen käteisrahan, koska joitakin harmaan talouden käteisvaroja on todennäköisesti ”pesty” ennen käteisen euron käyttöönottoa. Lisäksi rahan kysyntää saattaa vähentää se, että käteismaksuttomilla välineillä, esimerkiksi maksukortteilla, euroalueella maasta toiseen tehtävien transaktioiden kustannukset ovat laskeneet ja että euro on korvannut kaikkiaan 12 erillistä valuutaa.

CLS-järjestelmän tavoite, määritelmä ja vaikutukset

Valuuttakauppojen selvitys- ja toimitusjärjestelmä CLS (Continuous Linked Settlement eli jatkuva linkitetty katteensiirto) käynnistyi 9.9.2002. Järjestelmässä hoidetaan seitsemän tärkeimmän valuutan, mm. euron, Yhdysvaltain dollarin ja Japanin jenin, välisten valuuttakauppojen katteensiirtoja. CLS-järjestelmä on pankkialan vastaus G10-maiden keskuspankkien esittämään tavoitteeseen vähentää valuuttakaupan maksujen toimitusriskiä, sillä järjestelmä on suunniteltu siten, että riski voidaan sen avulla suurelta osin poistaa. CLS-järjestelmän selvitysosapuolten on noudatettava katteensiirroissa tiukkaa päivittäistä aikataulua, mikä asettaa jonkin verran haasteita niiden likviditeettihallinnalle. Järjestelmän odotetaan vaikuttavan myös markkinoiden infrastruktuuriin ja markkinaoloihin. Euro on järjestelmän katteensiirtojen toiseksi yleisin valuutta, ja muissa järjestelmissä, joissa välitetään euromääräisiä suuria maksuja, maksujen määrät ja arvot tullevat pienemmän vaikka kokonaisvolyymit pysyisivät muuttumattomina. Jotkin markkinaosapuolet odottavat CLS-järjestelmän antavan alkusysäyksen päivänsisäisten rahamarkkinoiden kehitykselle sekä valuuttakauppojen kaksitasoiselle hinnoittelulle, mutta näistä kysymyksistä on myös eräviä mielipiteitä, joten tässä vaiheessa on vielä liian aikaista tehdä asiasta johtopäätöksiä.

I Valuuttakaupan maksujen toimitusriski

Valuuttakaupan maksujen toimitusriski määritellään yleensä riskiksi, että valuuttakaupan toinen osapuoli siirtää myymänsä valuutan, mutta ei saa ostamaansa valuuttaa. Valuuttakaupan maksujen toimitusriskiin sisältyy sekä luotto- että likviditeettiriski. Valuuttakaupan toisen puolen ensiksi maksanut osapuoli on tilanteessa, jossa vastapuoli ei välttämättä toimitakaan valuuttaa sovittuun aikaan (likviditeettiriski). Osapuoli joutuisi tällöin rahoittamaan vajeen siihen asti, kunnes vastapuoli suoriutuu velvoitteestaan. Osuutensa ensiksi hoitaneella osapuolella on myös riski siitä, että vastapuoli ei toteuta kaupan toista puolta ollenkaan (luottoriski). Sekä likviditeetti- että luottoriski koskee koko ostetun valuutan määrää. Valuuttakaupan osapuoliin kohdistuu tietenkin myös muita riskejä (mm. markkinariski, operatiivinen riski, jälleenhankintariski), mutta ne koskevat vain pientä osaa kaupan arvosta. Näin ollen valuuttakaupan maksujen toimitusriski on suuruutensa vuoksi merkittävin.

Tunnettu esimerkki valuuttakaupan maksujen toimitusriskistä on valuuttamarkkinoilla aktiivisesti toimineen saksalaisen pankin, Bankhaus Herstattin, tapaus. Kesäkuussa 1974 Saksan pankkivalvontaviranomaiset määräsivät pankin selvitystilaan maan maksujärjestelmän sulkeuduttua. Vastapuolet, jotka olivat tehneet Bankhaus Herstattin kanssa Yhdysvaltojen dollarin ja Saksan markan välisiä valuuttakauppoja, olivat ehtineet siirtää kauppoihin liittyvät Saksan markan määräiset maksunsa peruuttamattomasti Saksan maksujärjestelmän kautta, mutta Bankhaus Herstattin vararikon jälkeen sen kirjeenvaihtajapankit keskeyttivät valuutta-

kauppojen toisten puolten eli dollarien siirrot, mikä aiheutti Bankhaus Herstattin vastapuolille huomattavat tappiot. Tästä syystä valuuttakaupan maksujen toimitusriskistä käytetään kirjallisuudessa usein nimitystä Herstattin riski.

Perinteistä tapaa hoitaa valuuttakaupan katteensiirrot voidaan kuvata esimerkillä, jossa pankki A ostaa euroilla Yhdysvaltain dollareita pankilta B. Tällöin pankki A (tai sen eurokirjeenvaihtajapankki) yleensä maksaa eurot euroalueella pankille B (tai sen kirjeenvaihtajapankille) käyttäen euromääräisiä maksuja välittävää maksujärjestelmää, kuten TARGET-järjestelmää, joka on euromääräinen reaaliaikainen bruttomaksujärjestelmä (RTGS-järjestelmä). Vastaavasti pankki B (tai sen dollarikirjeenvaihtajapankki) maksaa dollarit Yhdysvalloissa pankille A (tai sen kirjeenvaihtajapankille) käyttäen dollarimääräisiä maksuja välittävää maksujärjestelmää. Vaikka euro- ja dollarimääräisiä maksuja välittävien maksujärjestelmien aukioloajat ovat nykyään osittain päällekkäiset, näiden kahden valuutan määräisiä maksuja ei yleensä suoriteta samanaikaisesti. Aikaerojen takia ja sen vuoksi, että suuret dollarimääräiset maksut toteutetaan Yhdysvalloissa usein pikemminkin pankkipäivän lopussa, pankin B vastasuoritus saattaa toteutua vasta 10–15 tuntia sen jälkeen, kun pankilta A lähtenyt maksu on lopullisesti suoritettu. Näiden kahden maksun eriaikaisuus aiheuttaa tässä esimerkissä pankille A riskin, että pankki B ei hoidakaan dollarimääräistä maksuaan sovitusti. Sen mukaan, mikä valuutta on kyseessä, aikaero voi olla tätä suurempikin (esim. Japanin jenit ja Yhdysvaltain dollarit).

Kuvio 1.

Valuuttakaupan katteensiirto kirjeenvaihtajapankkien kautta

2 Keskuspankkien strategia valuuttakaupan maksujen toimitusriskin vähentämiseksi

Valuuttakaupan valtava päivävaihto¹ sekä valuuttamarkkinoiden ja maksujärjestelmien maailmanlaajuinen keskinäinen riippuvuus ovat herättäneet huolta keskuspankeissa. G10-maiden keskuspankit julkaisivat 1980-luvulla ja 1990-luvun alkupuolella useita tutkimuksia, miten maksujen välittäminen maasta toiseen on järjestetty. Tutkimuksissa suositeltiin vähimmäisvaatimuksia ja arvioitiin keskuspankkien mahdollisuuksia omilla palveluillaan vähentää valuuttakaupan maksujen toimitusriskiä. Maaliskuussa 1996 Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) julkaisi tätä koskevan raportin ("Settlement Risk in Foreign Exchange Transactions"), joka tunnetaan myös Allsoppin raportina sen laatineen G10-maiden keskuspankkien maksu- ja selvitysjärjestelmäkomitean CPSS:n ohjausryhmän puheenjohtajan Peter Allsoppin mukaan. Raportissa analysoitiin erityisesti valuuttakaupan katteensiirtoon liittyviä riskejä ja hahmoteltiin niiden vähentämiseen tähtäävää strategiaa. Raportissa kehitettiin myös valuuttakaupan maksujen toimitusriskin määritelmää ja riskin mittaamisen menetelmiä. Siinä esitellyt empiiriset tutkimukset osoittivat, että yksittäisen valuuttakaupan maksujen toimitusriski saattoi kohdistua pankkiin jopa kahden pankkipäivän ajan (ja senkin jälkeen saattoi kuluja vielä päivä tai kaksi ennen kuin pankki tiesi varmasti saaneensa ostamansa valuutan). Lisäksi raportin mukaan tällaiset, mahdollisesti yhteen ainoaan vastapuoleen liittyvät riskit saattoivat joissakin tapauksissa olla pankin pääomaa suuremmat. Näiden riskien ja niihin liittyvän systeemiriskin vähentämiseksi

G10-maiden keskuspankit laativat kolmitahoisen strategian.

Ensinnäkin yksittäisiä pankkeja pyydettiin rajoittamaan valuuttakauppoihinsa liittyviä maksujen toimitusriskejä ja tehostamaan riskien mittaamista ja hallintaa. Pankkien odotettiin tehostavan back-office -toimintojaan, kirjeenvaihtajapankkijärjestelyitään ja riskienhallintajärjestelmiään hyödyntämällä aiempaa enemmän nettoutusta². Toiseksi pankkiryhmiä kehoitettiin rakentamaan kehittyneitä monivaluuttaympäristössä toimivia palveluja, jotka tukisivat yksittäisten pankkien pyrkimyksiä riskien vähentämiseksi. G10-maiden keskuspankit katsoivat, että yksityinen sektori pystyisi tarjoamaan tällaisia palveluja julkista sektoria paremmin, ja juuri tämän perusteella pankit käynnistivät CLS-projektin. Kolmanneksi keskuspankit itse sitoutuivat edistämään riskin vähentämiseen tähtääviä yksityisen sektorin kehittämishankkeita. Ne sopivat myös tehostavansa kansallisia maksujärjestelmiä.

Heinäkuussa 1998 BIS julkisti tilannekatsauksen valuuttakaupan maksujen toimitusriskin vähen-

¹ Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) tuoreimman kolmen vuoden välein toteuttaman selvityksen mukaan valuuttakaupan päivävaihto oli huhti-kesäkuussa 2001 noin 1 200 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Koska kussakin valuuttakaupassa on suoritettava kaksi puolta eli kaupan kumpaankin valuuttaan liittyvät maksut, maksujen kokonaisarvo oli 2 400 miljardia Yhdysvaltain dollaria.

² Nettoutuksella tarkoitetaan kaupan osapuolten sopimaa vastakaisten positioiden tai velvoitteiden kuitaamista keskenään. Nettoutuksen ansiosta yksittäisten positioiden tai velvoitteiden suuri lukumäärä saadaan vähenemään. EKP, Blue Book, kesäkuu 2001.

tymisestä ("Reducing Foreign Exchange Settlement Risk: a Progress Report"). Raportin mukaan monet markkinaosapuolet olivat edistyneet asiassa merkittävästi lisäämällä ylimmän johdon tietoisuutta asiasta ja määrittelemällä vastuualueet. Pankit olivat tosiasiallisesti pienentäneet riskejään ja tehostaneet niiden mittaamismenetelmiä. Markkinoilla toimijat olivat kehittäneet monivaluuttaympäristössä toimivia palveluja, joiden avulla oli mahdollista vähentää valuuttakaupan maksujen toimitusriskiä, ja keskuspankit olivat tehostaneet suuria maksuja välittäviä maksujärjestelmiä (mm. pidentämällä maksujärjestel-

mien aukioaikoja katkosten välttämiseksi eri aikavyöhykkeiden välillä). G10-maiden keskuspankkien strategian tukemiseksi Baselin pankkivalvontakomiteaa pyydettiin laatimaan kansainvälisiä valvontaohjeita, jotka ohjaisivat pankkeja hallinnoimaan ja vähentämään valuuttakaupan maksujen toimitusriskiä toimintansa vakauden turvaamiseksi Allsoppin raportin suositusten mukaisesti. Pankkivalvontakomitea julkisti syyskuussa 2000 asiasta raporttinsa ("Supervisory Guidance for Managing Settlement Risk in Foreign Exchange Transactions").

3 CLS – markkinoiden ratkaisu valuuttakaupan maksujen toimitusriskin vähentämiseksi

Pankkialalla valmisteltiin useita aloitteita valuuttakaupan maksujen toimitusriskin pienentämiseksi. Kaksi monivaluuttaympäristössä toimivaa nettouutushanketta, ECHO ja Multinet, saivat pankeilta laimean vastaanoton. Kun CLS-pankki perustettiin vuonna 1997, ECHO ja Multinet fuusioitiin siihen, sillä pankit eivät halunneet investoida useisiin erilaisiin maksujen toimitusriskin pienentämiseen tähtääviin hankkeisiin, vaan keskittivät mieluummin resurssinsa yhteen ainoaan projektiin.

CLS-järjestelmän yleiskuvaus

CLS-järjestelmästä tuli pankkialan panos valuuttakaupan maksujen toimitusriskin pienentämiseen tähtäävään G10-maiden strategiaan. Keskuspankit ovat tukeneet CLS-järjestelmän kehittämistä, ja marraskuuhun 2002 mennessä 67 suurta rahoituslaitosta 17:stä eri maasta oli liittynyt järjestelmään ja tullut CLS-pankin osakkaiksi. Pankeista 22 eli kolmannes osakkaista sijaitsee euroalueella. CLS-pankki sai vuonna 1999 New Yorkissa erityisen pankkitoimiluvan, jossa rajoitetaan sen toiminta-alueita. Itse asiassa ainoa CLS-pankin toiminta-alue on valuuttakaupan katteensiirrot. Se, että CLS-pankki suunniteltiin vain yhden toiminnon pankiksi, oli tärkeä tekijä keskuspankkien tuen saamiseksi hankkeelle. Se takasi, että CLS-pankki ei voi joutua alttiiksi riskeille, joita tavallisilla pankeilla on, kun ne sijoittavat saamiaan talletuksia antamalla niitä lainoiksi muille pankeille tai asiakkaille. Se takasi myös, että täl-

laiset riskit eivät vaarantaisi CLS-pankin toimintaa katteensiirtoja hoitavana pankkina.

Monivaluuttaympäristössä toimivan CLS-järjestelmän avulla valuuttakaupan maksujen toimitusriski pyritään eliminoimaan siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista. Tähän tavoitteeseen päästään soveltamalla tiukkaa riskienhallintajärjestelmää ja siirtämällä kauppoihin liittyvät katteet järjestelmän omilla tileillä maksu maksua vastaan -periaatteella (payment versus payment, PVP). Tätä periaatetta soveltavassa järjestelmässä valuuttakaupan kumpaankin puoleen liittyvät katteensiirrot synkronoidaan niin, että kaupan toinen valuutta siirretään vain, jos samalla toteutuu myös toisen valuutan siirto. Maksu maksua vastaan -periaatteen soveltaminen merkitsee sitä, että yhden valuutan määräinen veloitus ja toisen valuutan määräinen hyvitys tehdään samanaikaisesti. CLS-pankki toimii ikään kuin uskottuna miehenä, joka varmistaa sen, että valuuttakaupan kummallekin osapuolelle joko maksetaan valuutta, jonka ne odottavat saavansa, tai annetaan jonkin toisen valuutan määräinen hyvitys. CLS-pankin toiminnot valuuttakauppojen katteensiirtoprosessissa rajoittuvat tiukasti selvityskeskukseksi toimimiseen. CLS-pankki ei missään vaiheessa tule valuuttakaupan osapuolten vastapuoleksi.

Valuuttakauppojen katteensiirrot aloitettiin CLS-pankissa 9.9.2002. Tällä hetkellä CLS-pankissa voidaan suorittaa seitsemän keskeisen valuuttavälisen kauppojen katteensiirrot. Nämä valuu-

tat ovat Yhdysvaltain dollari, euro, Japanin jeni, Englannin punta, Sveitsin frangi, Australian dollari ja Kanadan dollari. CLS-järjestelmän osapuolet siirtävät katemaksut CLS-pankille oman valuutta-alueensa RTGS-järjestelmän välityksellä, jotta varmistettaisiin, että katteensiirto on heti lopullinen. CLS-pankilla on tätä tarkoitusta varten tilit asianomaisissa keskuspankeissa. Euromääräisiä katteita varten CLS-pankille on avattu tili EKP:ssä, jotta euromaksut voitaisiin välittää EKP:n maksumekanismien kautta. EKP:n maksumekanismi on TARGET-maksujärjestelmän EKP-komponentti. RTGS-järjestelmien kautta siirrettävät varat ovat keskuspankkirahaa, joten CLS-järjestelmän katemaksuihin ei liity lainkaan luotto- tai likviditeettiriskiä.

Kullakin järjestelmän osapuolella on kaikkien järjestelmässä käsiteltävien valuuttojen määräinen monivaluuttatili CLS-pankissa. Osapuolten valuuttakauppojen katteensiirrot suoritetaan bruttoperiaatteella eli kauppakohtaisesti. Katteensiirto-prosessiin ei liity nettoutusta. Tästä huolimatta osapuolet hyötyvät nettoutusvaikutuksesta pienempien katemaksujen muodossa. CLS-pankki nimittäin laskee vain yhden nettovelan tai -saamisen valuuttaa kohti kaikista kaupoista, jotka osapuoli lähettää sen hoidettavaksi. Koska osapuolet käyvät kauppaa eri valuutoilla, eri maturiteeteissa ja eri vastapuolten kanssa, nettovelat ja saamiset, joita niille kertyy yhdessä ainoassa selvitysjä toimitusjärjestelmässä, ovat huomattavasti pienemmät kuin jos kauppojen katteensiirtoihin käytettäisiin useita eri kanavia. Esimerkiksi jos pankki A myy pankille B 100 Yhdysvaltain dollaria euroja vastaan ja ostaa pankilta C Japanin jeneillä 100 Yhdysvaltain dollaria, pankin A dollaripositioksi tulee nolla eikä sen tarvitse maksaa lainkaan Yhdysvaltain dollareita. Tästä syystä maksut, joita pankkien pitää suorittaa valuuttakauppojensa katteeksi, ovat CLS-järjestelmässä huomattavasti pienemmät kuin perinteisiä valuuttakaupan katteensiirtomekanismeja käytettäessä.

CLS-järjestelmän rakenne

CLS-järjestelmän rakenne on melko monimutkainen. Jotta järjestelmä voisi toimia asianmukaisesti, sen osapuolten tulee täyttää velvoitteensa täsmälleen järjestelmän säännöissä määritellyllä

tavalla. Säännöissä määritellään myös riskienhallintamenettelyt, toimintojen aikataulut sekä menettelyt siinä tapauksessa, että järjestelmän osapuoli ei täytä maksuvelvoitettaan.

Järjestelmän osapuolet

CLS-järjestelmässä on useita osapuolia, joilla kullakin on erilaisia tehtäviä. *Selvitysosapuolet* (settlement members) voivat antaa valuuttakauppojen katteensiirtotoimeksiantoja suoraan CLS-pankille. Kun toimeksiantojen oikeellisuus on tarkistettu, katteet voidaan siirtää edellyttäen, että toimeksiannot läpäisevät vaaditut riskienhallintatestetit (näitä kuvataan jäljempänä). Selvitysosapuoli siirtää katemaksut CLS-pankissa olevalle tililleen keskuspankissaan olevan RTGS-tilinsä kautta ja saa RTGS-tililleen sille kuuluvat hyvitykset CLS-pankista. CLS-järjestelmän osapuolista suurin osa on selvitysosapuolia. Selvitysosapuolen on oltava CLS-pankin osakas, toimittava asianmukaisen viranomaisvalvonnan alaisuudessa sekä täytettävä tiukat taloudelliset ja toiminnalliset vaatimukset.

Käyttäjösapuolet (user members), joiden on myös oltava CLS-pankin osakkaita, voivat lähettää katteensiirtotoimeksiantoja suoraan CLS-pankille. Käyttäjösapuolilla ei kuitenkaan ole tiliä CLS-pankissa, joten niiden pitää siirtää valuuttakauppojensa katteet jonkin selvitysosapuolen kautta. Käyttäjösapuoliksi saattavat pyrkiä esimerkiksi sellaiset pankit, jotka eivät halua hoitaa keskuspankissa olevaa likviditeettiään kovin aktiivisesti tai joilla ei ole siihen tarvittavaa infrastruktuuria. Toistaiseksi vain harvat osakkaat ovat olleet kiinnostuneita käyttäjösapuoleksi tulemisesta. Sekä selvitys- että käyttäjösapuolet voivat välittää CLS-katteensiirtopalveluja muille pankeille tai yritysasiakkaille, jotka eivät ole CLS-järjestelmän osapuolia (*kolmansille osapuolille tarjottavat palvelut*).

Selvitysosapuolet voivat käyttää *CLS-nostropalvelujen tarjoajaa* (nostro agent) suorittamaan ja vastaanottamaan puolestaan CLS-maksuja silloin, kun niillä ei ole maksun valuutan määräistä tiliä keskuspankissaan tai kun ne eivät pysty hankkimaan riittävästi tuon valuutan määräistä likviditeettiä. Esimerkiksi japanilaisella pankilla, joka osallistuu aktiivisesti Yhdysvaltain dollarin ja

Japanin jenin väliseen valuuttakauppaan, voi olla runsaasti likviditeettiä Japanin jenin määräisten maksujensa kattamiseen. Sillä voi olla myös Yhdysvalloissa vahva dollaripositio likviditeetin tarpeidensa täyttämiseksi. Sen sijaan sille saattaa olla hankalaa hankkia eurolikviditeettiä, koska euro ei ole sen toimintojen kannalta keskeinen valuutta. Tällaisessa tapauksessa japanilainen pankki voisi käyttää CLS-nostropalvelujen tarjoajana jotakin euroalueen pankkia, joka pystyy hankkimaan riittävästi euromääräistä likviditeettiä. Näin japanilainen pankki voisi varmistua siitä, että kaikki sen euromääräiset maksut voidaan suorittaa kaikissa olosuhteissa. CLS-nostropalvelujen tarjoajien ei tarvitse olla CLS-pankin osakkaita, mutta käytännössä suurin osa niistä on. Koska nostropalvelujen tarjoajat usein tarjoavat palvelujaan monille eri selvitysosapuolille, niillä on CLS-järjestelmän toiminnan kannalta keskeinen asema. Jos niistä selvitysosapuolista, joille nostropalvelujen tarjoaja tarjoaa palvelujaan, useilla on samanaikaisesti nettovelka, nostropalvelujen tarjoajalta saatetaan vaatia huomattavia määriä likviditeettiä. Tämän vuoksi CLS-nostropalvelujen tarjoajien on aina pystyttävä hankkimaan riittävästi likviditeettiä. Lisäksi niiden tulee olla hyvin toimintavarmoja, sillä mahdolliset ongelmat niiden toiminnassa saattaisivat vaikuttaa haitallisesti useisiin selvitysosapuoliin. Huolimatta siitä, että nostropalvelujen tarjoajat ovat vastuussa toimintansa vakauudesta ja luotettavuudesta, vastuu siitä, että katteet toimitetaan CLS-pankille oikea-aikaisesti ja täsmällisesti, on kuitenkin viime kädessä selvitysosapuolilla. Tästä syystä selvitysosapuolten on varmistettava palvelusopimuksin, että CLS-nostropalvelujen tarjoajat tarjoavat niille palvelujaan asianmukaisella ja luotettavalla tavalla.

CLS-järjestelmän osapuolista *likviditeetin toimittajat* (liquidity providers) ovat ratkaisevassa asemassa silloin, kun jokin selvitysosapuoli ei täytä katemaksuvelvoitettaan. Sellaisissa tapauksissa CLS-pankilta jää puuttumaan valuuttaa, jota selvitysosapuolen olisi pitänyt toimittaa sille, eikä pankki pysty maksamaan kaikkia tuon valuutan määräisiä hyvityksiä muille selvitysosapuolille. Voidakseen suorittaa hyvitykset CLS-pankki pyytää tällöin niitä likviditeetin toimittajia, jotka ovat sitoutuneet toimittamaan kyseisen valuutan määräistä likviditeettiä tiettyyn enimmäismäärään asti, vaihtamaan tarvittavan määrän tätä valuuttaa niihin valuuttoihin, joita

maksuvaikeuksissa olevalla selvitysosapuolella on CLS-tilillään. Koska CLS-pankki yrittää mahdollisimman pitkään saada tarvittavan likviditeetin maksuvaikeuksissa olevalta selvitysosapuolelta itseltään, jotta toiminnot voitaisiin hoitaa normaalisti, likviditeetin toimittajien apua pyydetään vasta hyvin myöhään CLS-päivänä. Likviditeetin toimittajien onkin vastattava CLS-pankin pyyntöihin erittäin nopeasti. CLS-pankki tarvitsee yleensä ainakin kolme likviditeetin toimittajaa kutakin valuuttaa kohti. Pienempien valuuttojen kyseessä ollessa saatetaan kuitenkin käyttää vain kahta likviditeetin toimittajaa.

Kuten edellä on selostettu, CLS-nostropalvelujen tarjoajilla ja likviditeetin toimittajilla on CLS-järjestelmän toiminnan kannalta keskeinen rooli. Niiden tulee taata erityinen operatiivinen valmius ja likviditeetin lähteet, joita voidaan käyttää, kun likviditeetin tarve on odottamaton ja tavallista suurempi. Näistä syistä EKP edellyttää, että valuuttakaupoissa, joissa toisena kaupankäyntivaluuttana on euro, käytetään vain sellaisia CLS-nostropalvelujen tarjoajia ja likviditeetin toimittajia, jotka voivat käyttää TARGET-järjestelmää suoraan ja voivat rajoituksetta saada eurojärjestelmän päivänsisäistä ja yön yli -luottoa. Vain euroalueella sijaitsevat rahoituslaitokset pystyvät täyttämään nämä ehdot.

Riskienhallinnan piirteet

CLS-järjestelmä on suunniteltu siten, että sen avulla voidaan eliminoida valuuttakaupan maksujen toimitusriski. Jotta pystyttäisiin saavuttamaan tarkoituksenmukainen tasapaino yhtäältä luottoriskin ja likviditeettiriskin ja toisaalta valuuttakauppojen katteensiirron tehokkuuden välillä,³ CLS-järjestelmän osapuolet voivat ylittää CLS-tilinsä, kunhan tilinylitysten ”vakuutena” on aina muiden valuuttojen määräisiä vastaavan suuruisia positiivisia saldoja. CLS-järjestelmään on luotu monia ominaisuuksia, jotka mahdollistavat tar-

3 CLS-järjestelmän avulla voitaisiin eliminoida luottoriski täysin, jos järjestelmä sallisi jonkin valuutan määräisen maksun suorittamisen vain siinä tapauksessa, että maksajan tilillä on riittävästi kyseistä valuuttaa. Tällainen järjestely kuitenkin tekisi likviditeetti-pyyntöistä entistä aikakriittisempiä ja heikentäisi huomattavasti valuuttakauppojen katteensiirron tehokkuutta järjestelmässä. Lisäksi se pahentaisi maksuvelvoitteen täyttämättä jättämisestä aiheutuvia vaikutuksia.

koituksenmukaisen riskienhallinnan. Jokainen tapahtuma tarkistetaan kolmen eri riskienhallintakriteerin kannalta, ja katteensiirrot suoritetaan vain, jos kaikki kolme kriteeriä täyttyvät.

Ensimmäinen kriteeri on selvitysosapuolen valuuttakohtaiselle tilinlylykselle asetettu enimmäismäärä. Sitä kutsutaan *lyhyen position limiitiksi* (short position limit), ja se vaihtelee valuutoittain. Kunkin valuutan osalta limiitti on sama kaikille selvitysosapuolille. Euron osalta limiitti on 1 miljardi euroa. Lyhyen position limiitin arvo riippuu siitä, kuinka paljon asianomaisen valuutan määräistä likviditeettiä likviditeetin toimittajat ovat sitoutuneet toimittamaan. Limiitin arvo lasketaan siten, että likviditeettiä on varmasti riittävästi siinäkin tapauksessa, että osapuoli, jolla on suurin kyseisen valuutan määräinen nettovelka, ei täytä katemaksuvelvoitettaan. Eurolikviditeetin toimittajia on neljä, ja kukin niistä on sitoutunut toimittamaan tarvittaessa 500 miljoonaa euroa. Jos eurolikviditeetin toimittajana olevalla selvitysosapuolella olisi 1 miljardin euron lyhyt positio (negatiivinen saldo) eikä se pystyisi suorittamaan katemaksujaan, eurolikviditeettiä olisi silti vielä saatavissa 1,5 miljardia euroa eli 500 miljoonaa euroa yli vajeen.

Toinen kriteeri on selvitysosapuolen yhteenlasketuille valuuttakohtaisille tilinlylyksille asetettu enimmäismäärä. Sitä kutsutaan *yhteenlaskettujen lyhyiden positioiden limiitiksi* (aggregate short position limit), ja se määritellään erikseen kullekin selvitysosapuolelle sen ensisijaisten omien varojen (Tier I capital) määrän ja lyhyen aikavälin luottokelpoisuusluokituksen perusteella. Mitä

suuremmat osapuolen ensisijaiset omat varat ovat ja mitä parempi sen lyhyen aikavälin luotto-luokitus on, sitä suurempi on sen yhteenlaskettujen lyhyiden positioiden limiitti. Tämän limiitin enimmäismääräksi kutakin selvitysosapuolta kohden on kuitenkin asetettu 1,5:tä miljardia Yhdysvaltain dollaria vastaava määrä.

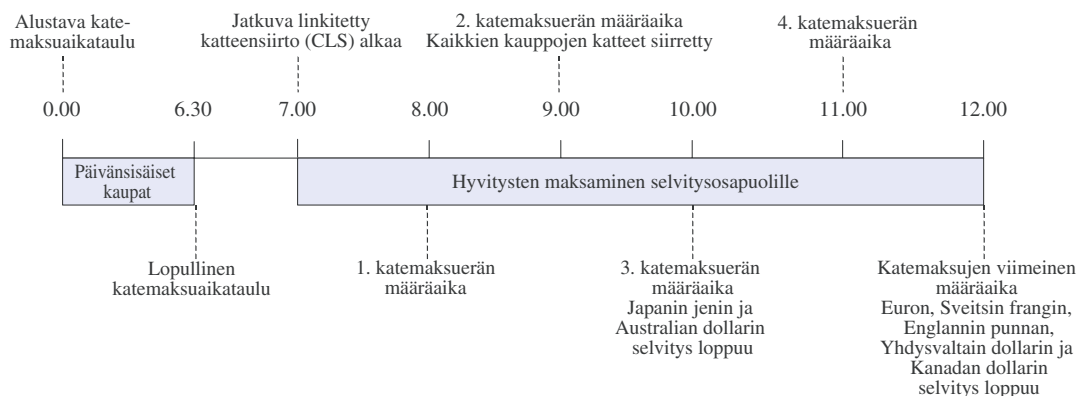
Kolmantena kriteerinä on, että kullakin selvitysosapuolella on aina oltava *positiivinen tilin nettosaldo* (net positive overall account value) eli tilillä olevien valuuttakohtaisten saldojen summan on oltava positiivinen. Tämä on looginen seuraus siitä, ettei CLS-pankki saa antaa luottoa selvitysosapuolilleen. CLS-pankin suojaamiseksi markkinariskiltä (eli riskiltä, että jonkin tietyn valuutan määräinen positiivinen saldo, jota CLS-pankki pitää osapuolen jonkin toisen valuutan määräisen lyhyen position vakuutena, heikkenisi arvotetaan valuuttamarkkinoiden muutosten seurauksena) kaikilla CLS-tileillä oleville negatiivisille ja positiivisille saldoille sovelletaan markkina-arvon aliarvostusta (haircut).

CLS-järjestelmän päivärakenne

CLS-järjestelmän päivärakenne on erittäin tiukka. Selvitysosapuolten on suoritettava valuutakaupoista aiheutuvat katemaksut (jotka voivat olla hyvinkin suuria) erittäin lyhyen ajan sisällä ja etukäteen asetettuihin määräaikoihin mennessä. Eurooppalaisten selvitysosapuolten kannalta aikataulu on hieman parempi kuin muiden, sillä CLS-järjestelmä on toiminnassa sellaiseen aikaan päivästä (klo 7.00–12.00 Keski-Euroopan aikaa), jol-

Kuvio 2.

CLS-järjestelmän päivittäinen aikataulu

loin Euroopan rahoitusmarkkinat ovat avoinna ja täysin likvidit. Aasian ja Tyynenmeren alueella CLS-järjestelmän toiminta-aika on pankkipäivän loppupuolella (kun pohjoisella pallonpuoliskolla on talviaika, CLS-järjestelmä sulkeutuu Australian aikaa klo 20.00), ja Pohjois-Amerikassa järjestelmä on toiminnassa yöllä (klo 01.00–6.00 Itä-Yhdysvaltojen aikaa).

Yleensä selvitysosapuolet siirtävät ensin varoja keskuspankeissa oleville CLS:n tileille valuuttakohtaisten nettovelkojensa mukaisesti. Kun CLS-pankki on vastaanottanut nämä katemaksut, se aloittaa valuuttakauppojen katteensiirto prosessin omilla tileillään. Kun katteensiirtoon ei tarvita enää lisää varoja, CLS-pankki maksaa keskuspankeissa olevilta tileiltään kunkin selvitysosapuolen valuuttakohtaiset nettosaamiset. Tavanomaisena päivänä tarkempi aikataulu olisi oheisessa kuviossa 2 esitetyn kaltainen.

Selvitysosapuolet toimittavat valuuttakauppojen katteensiirtotoimeksiantonsa CLS-pankille ennen varsinaista katteensiirtopäivää. CLS-pankki vertaa keskenään valuuttakaupan kahden osapuolen toimeksiantoja ja laskee suoritettavaksi kelpaavien toimeksiantojen perusteella selvitysosapuolten valuuttakohtaiset nettovelat ja saamiset. Kello 00.00 Keski-Euroopan aikaa CLS-pankki laatii kullekin selvitysosapuolelle alustavan katemaksuaikataulun (kehikossa I on esimerkki tällaisesta aikataulusta), jossa on lueteltu alustavat valuuttakohtaiset nettovelat ja -saamiset sekä maksettavat katemaksut. Aikataulu toimitetaan selvitysosapuolille.

Puoliyön jälkeen Keski-Euroopan aikaa selvitysosapuolet voivat sopia kahdenvälisesti tuona päivänä tehtävistä lisäkaupoista tai peruuttaa kauppvoja, joista oli jo aiemmin annettu katteensiirtotoimeksiantoja. Tällaisia järjestelyjä tehdään

Kehikko I.

Esimerkki selvitysosapuolen katemaksuaikataulusta

CLS-pankin kutakin selvitysosapuoltaan varten laskemat katemaksuaikataulut perustuvat valuuttakohtaisiin nettovelkoihin ja -saamisiin, joihin arvioidaan päädyttävän, kun kaikki kyseisen selvitysosapuolen valuuttakauppojen katteensiirrot on tehty. Seuraavassa esimerkissä selvitysosapuolelle jäävät Kanadan dollarin, Japanin jenin, Sveitsin frangin ja Englannin punnan määräiset nettosaamiset (eli hyvitykset) ja Australian dollarin, euron ja Yhdysvaltain dollarin määräiset nettovelat (eli katemaksut). CLS-pankki jakaa nettovelat eriin, jotka on maksettava niille asetettuihin määräaikoihin mennessä.

Selvitysosapuolen katemaksuaikataulu (kumulatiivisia määriä miljoonina yksikköinä kutakin valuuttaa)						
	Arvioitu nettovelka tai -saaminen	Viimeistään klo 8.00 Keski-Euroopan aikaa	Viimeistään klo 9.00 Keski-Euroopan aikaa	Viimeistään klo 10.00 Keski-Euroopan aikaa	Viimeistään klo 11.00 Keski-Euroopan aikaa	Viimeistään klo 12.00 Keski-Euroopan aikaa
Australian dollari	-300	-100	-250	-300	-300	-300
Kanadan dollari	400	0	0	0	0	0
Euro	-500	-100	-280	-300	-400	-500
Japanin jeni	200 000	0	0	0	0	0
Sveitsin frangi	3 000	0	0	0	0	0
Englannin punta	800	0	0	0	0	0
Yhdysvaltain dollari	-4 500	-900	-3 800	-3 800	-4 200	-4 500

Katemaksuaikatauluissa otetaan huomioon, että kaikki Aasian ja Tyynenmeren alueen valuuttojen määräiset katteet on siirrettävä viimeistään klo 10.00 Keski-Euroopan aikaa, sillä paikalliset RTGS-järjestelmät sulkeutuvat pian sen jälkeen. Siksi esimerkissä Australian dollarin määräiset katteet on siirrettävä tuohon määräaikaan mennessä. Katemaksuja ei jaeta keskenään yhtä suuriin eriin, sillä CLS-järjestelmän riskienhallintamenettelyjä on noudatettava, ja katemaksut on laskettava siten, että kaikkien kauppojen katteet on siirretty viimeistään klo 9.00 Keski-Euroopan aikaa. Koska katteensiirto prosessissa on kaiken aikaa noudatettava selvitysosapuolen valuuttakohtaisia lyhyen position limiittejä, yhteenlaskettujen lyhyiden positioiden limiittejä ja positiivista tilin nettosaldoa, määräajasta seuraa, että Yhdysvaltain dollarin määräinen katemaksu, joka selvitysosapuolen on maksettava viimeistään klo 9.00 Keski-Euroopan aikaa, muodostuu melko suureksi. Kello 10.00 mennessä Keski-Euroopan aikaa on kerryttävä niin suuret katemaksut, että CLS-pankki pystyy suorittamaan kaikki Japanin jenin määräiset hyvitykset.

Kehikko 2.

In/out-swapien perusteet ja haitat

CLS-järjestelmässä selvitysosapuolten maksettaviksi tulevat katemaksut ovat erittäin aikakriittisiä ja voivat ajoittain olla hyvinkin suuria. Kehikon 1 esimerkissä selvitysosapuolen pitäisi maksaa katteina 3,8 miljardia Yhdysvaltain dollaria viimeistään klo 9.00 Keski-Euroopan aikaa eli klo 3.00 Itä-Yhdysvaltojen aikaa. Tällaisen aikakriittisen likviditeetintarpeen pienentämiseksi pankit ovat luoneet automaattisen välineen, jolla CLS-järjestelmän positioita voidaan vaihtaa CLS-järjestelmän ulkopuolisiksi positioiksi. Pankit ostavat valuuttaa, jonka määräinen suuri nettovelka niillä on CLS-järjestelmässä (esimerkiksi Yhdysvaltain dollareita), ja myyvät valuuttaa, jonka määräinen nettosaaminen niillä on CLS-järjestelmässä (esimerkiksi Sveitsin frangeja). Voidakseen tehdä kaupan selvitysosapuoli etsii toisen selvitysosapuolen, jolla on vastakkaiset tarpeet, ja sopii tämän kanssa valuuttakaupasta, jonka katteet siirretään saman päivän aikana CLS-järjestelmässä. Koska tämä kauppa muuttaa kummankin pankin valuuttakohtaisia nettosaamisia ja velkoja, selvitysosapuolet tekevät CLS-järjestelmän ulkopuolella vastakkaisen kaupan (tässä esimerkissä ensimmäinen selvitysosapuoli ostaisi toiselta osapuolelta Sveitsin frangeja Yhdysvaltain dollareilla CLS-järjestelmän ulkopuolisilla markkinoilla) ja siirtävät kaupan katteet samana päivänä. Näillä in/out-swapeiksi kutsutuilla kaupoilla on se etu, että niiden avulla selvitysosapuolet voivat käyttää koko pankkipäivän kerätäkseen riittävästi likviditeettiä tällaisen suuren alkuperäisen tietyn valuutan määräisen maksuvaateen täyttämiseksi. In/out-swapien haittana on kuitenkin se, että niiden myötä valuuttakaupan maksujen toimitusriski tulee jälleen mukaan CLS-järjestelmän ulkopuolisiin kaappoihin. EKP ymmärtää, että pankit pitävät in/out-swapeja hyödyllisenä likviditeetin hallinnan apuvälineenä CLS-järjestelmän alkuvaiheessa, mutta odottaa, että niistä luovuttaisiin vähitellen, kun pankit ovat perehtyneet riittävästi CLS-järjestelmään ja kun järjestelmän volyymit ovat kasvaneet niin suuriksi, että katemaksujen nettouttamisesta voidaan saada huomattavasti etua.

Kaikki selvitysosapuolet eivät käytä in/out-swapeja, koska niitä voidaan käyttää vain hyvin myöhäisessä vaiheessa (alustavan ja lopullisen katemaksuaikataulun julkistamisen välisenä aikana) ja koska niihin tarvitaan erityisiä sijoitusvalmiuksia ja operatiivisia valmiuksia (pankkien pitäisi voida olla toiminnassa miltei kellon ympäri). Näistä syistä jotkin selvitysosapuolet ovat kehittäneet vaihtoehdoisen välineen. Ne ilmoittavat valuuttakohtaiset CLS-positionsia Reutersin ruudulla katteensiirtopäivää edeltävänä päivänä ja yrittävät löytää ratkaisuja (esimerkiksi suorat kaupat, termiinkaupat tai swapit), joilla niiden katteensiirtopäivän likviditeetintarvetta voitaisiin vähentää.

lähinnä katemaksuvelvoitteiden pienentämiseksi. Tätä pyrkimystä ilmentää myös se, että päivänsäiset valuuttakaupat ovat nykyisin useimmiten ns. in/out-swapeja (ks. kehikko 2). Kello 6.30 Keski-Euroopan aikaa CLS ilmoittaa lopullisen katemaksuaikataulun, jossa on otettu huomioon myös kaupat, joista on sovittu alustavan katemaksuaikataulun laatimisen jälkeen. Lopullisesta katemaksuaikataulusta selviävät kunkin selvitysosapuolen maksettaviksi tulevat valuuttakohtaiset minimikatemaksut ja niiden määräjajat.

CLS-järjestelmä aloittaa päivittäisen toimintansa klo 7.00 Keski-Euroopan aikaa. Selvitysosapuolet alkavat suorittaa katemaksujaan, ja CLS-pankki aloittaa katteensiirtoprosessin, jossa noudatetaan koko ajan edellä selostettuja riskienhallintamennettelyjä. Katemaksuaikataulu on laskettu siten, että kaikkien kauppojen katteet voidaan siirtää viimeistään klo 9.00 Keski-Euroopan aikaa. Jäl-

jellä olevana aikana CLS-järjestelmän sulkeutumiseen asti ne selvitysosapuolet, joilla on vielä valuuttakohtaisia nettovelkoja, maksavat vastaavat katemaksut ja CLS-pankki puolestaan maksaa selvitysosapuolille tulevat hyvitykset.

Vaikka selvitysosapuolten maksettaviksi tulevat katemaksut onkin maksettava määräaikojen sisällä, CLS ei maksa selvitysosapuolille tulevia hyvityksiä ennalta määrätyn aikataulun mukaan. Hyvitykset maksetaan niin pian kuin mahdollista, mutta vain jos CLS-pankin asianomaisen valuutan määräisellä keskuspankkitalilla on riittävästi varoja. Periaatteena on, että Aasian ja Tyynenmeren alueen valuutan määräiset hyvitykset maksetaan ensimmäiseksi selvitysosapuolille, koska niiden maiden RTGS-järjestelmät sulkeutuvat muita aikaisemmin. Lisäksi suuret hyvitykset maksetaan ennen pieniä. Selvitysosapuolille tulevat hyvitykset voidaan maksaa vain, jos kullakin sel-

vitysosapuolella on hyvityksen maksamisen jälkeen positiivinen tilin nettosaldo. CLS-järjestelmässä käytetään erityistä hyvitysalgoritmia selvitysosapuolille tulevien hyvitysten laskemiseksi siten, että asianomaisten RTGS-järjestelmien likviditeettivaheet vältettäisiin.

Jos kaikki katemaksut on maksettu katemaksu-aikataulun mukaisesti, CLS-pankki maksaa kaikki loputkin Japanin jenin ja Australian dollarin määräiset hyvitykset selvitysosapuolille pian klo 10.00:n jälkeen Keski-Euroopan aikaa, koska kyseisten maiden RTGS-järjestelmät sulkeutuvat pian sen jälkeen. Osapuolet voivat kattaa Euroopan ja Pohjois-Amerikan valuuttojen määräisiä nettovelkojaan aina klo 12.00:een asti Keski-Euroopan aikaa, ja loppujenkin CLS-selvitysosapuolille tulevien hyvitysten pitäisi olla suoritettu pian tämän jälkeen.

Maksukyvyttömyystilanteiden hallinta CLS-järjestelmässä

CLS-pankki on ottanut käyttöön useita menetelyjä, joiden avulla se pystyy hoitamaan loppuun asti sille toimeksi annetut katteensiirrot sekä varmistamaan, että selvitysosapuolet saavat toimeksiannoistaan niille kuuluvat valuuttakohtaiset hyvitykset siinäkin tapauksessa, että jokin selvitysosapuolista tulee maksukyvyttömäksi.

Jos selvitysosapuoli ei pysty maksamaan päivän ensimmäistä katemaksueräänsä, CLS-pankki lähettää sille maksupyynnön heti klo 8 Keski-Euroopan aikaa olevan määräajan ylityttyä. Samanaikaisesti CLS-pankki jäädyttää tilapäisesti kaikki selvitysosapuolen tililtä maksettavat hyvitykset, kunnes tilille on toimitettu riittävästi varoja. Jos tämän katemaksuerän maksamatta jäämisen vuoksi joidenkin katteensiirtojonossa olevien kauppohen katteet ovat vielä suorittamatta klo 9 Keski-Euroopan aikaa olevaan määräaikaan mennessä, CLS-pankki lähettää katemaksupyynnöt niille (ei-maksukyvyttömille) selvitysosapuolille, joiden kaikkia toimeksiantoja ei ole vielä suoritettu. Jos jonkin valuutan selvityksen lopussa jollakin selvitysosapuolella on tuon valuutan määräinen nettovelka (Aasian ja Tyynenmeren alueen valuuttojen selvitys loppuu klo 10.00 Keski-Euroopan aikaa, ja Euroopan ja Pohjois-Ameri-

kan valuuttojen klo 12.00 Keski-Euroopan aikaa), CLS-pankki lähettää tälle selvitysosapuolelle katemaksupyynnön valuutan selvitysprosessin sulke- miseksi ja pyytää sitä siirtämään tarvittavat varat tilille. Jos maksupyyntöä ei noudateta, CLS-pankki turvautuu kyseisen valuutan määräisen likviditeetin toimittajiin ja pyytää niitä vaihtamaan (swap) tätä valuuttaa mitä tahansa muuta CLS-tilillä olevaa valuuttaa vastaan. Saatuaan likviditeetin CLS-pankki suorittaa loputkin selvitysosapuolille maksettavat hyvitykset. Seuraavana pankkipäivänä CLS-pankki tekee likviditeetin toimittajan kanssa vastakkaisen swapin, ja maksun laiminlyönti selvitysosapuoli joutuu maksamaan tuon swapin kustannukset (sekä sakkomaksut).

Sellaisessa äärimmäisessä tapauksessa, jossa useampi kuin yksi selvitysosapuoli tai likviditeetin toimittaja tulee maksukyvyttömäksi, sekä likviditeetti, jonka likviditeetin toimittajat ovat sitoutuneet toimittamaan, ei välttämättä riitä selvitysosapuolille maksettavien hyvitysten suorittamiseen. Tällaisissa tapauksissa CLS-pankki voi joko turvautua muihin luottolimiitteihin, joita sillä on rahoituslaitoksissa, tai maksaa hyvitykset muina valuuttoina, joita sillä on keskuspankkiteileillään, tai siirtää saldot seuraavaan pankkipäivään ja vaihtaa ne silloin asianmukaisesti valuuttoihin.

Tappion jakaminen

CLS-järjestelmässä voi syntyä tappioita vain, jos jokin selvitysosapuoli tulee maksukyvyttömäksi ja jos samaan aikaan niiden valuuttojen valuuttakurssit, joita maksukyvyttömäksi tulleella selvitysosapuolella on tilillään, muuttuvat epäedulliseen suuntaan. Kuten edellä selitettiin, CLS-pankki voi käyttää jonkin valuutan määräistä positiivista saldoa selvitysosapuolen tilillä vakuutena osapuolen jonkin toisen valuutan määräiselle negatiiviselle saldolle. Jos tuolloin positiivisen saldon valuutan arvo heikkenee enemmän kuin negatiivisen saldon valuuttaan sovelletun markkina-arvon aliarvostuksen verran, vakuusvaluutta ei ehkä riitä negatiivisen saldon kattamiseen. Sellaisessa tilanteessa syntyvät tappiot jaettaisiin niiden selvitysosapuolten kesken, joilla oli kauppohen maksukyvyttömäksi tulleen selvitysosapuolen kanssa sinä päivänä, jolloin se tuli maksukyvyttömäksi.

4 Keskuspankkien rooli CLS-järjestelmässä

Keskuspankit ovat olleet läheisesti tekemisissä CLS-järjestelmän kanssa heti sen perustamisvuodesta 1997 alkaen. Tämä ei ole yllättävää, sillä CLS-järjestelmä on pankkialan vastaus keskuspankkien esittämään tavoitteeseen vähentää valuutakaupan maksujen toimitusriskiä. Hankkeen valmisteluvaiheessa CLS-pankki otti koko ajan myönteisesti vastaan G10-maiden keskuspankkien kommentteja, ja myös G10-maiden keskuspankkien pääjohtajat ovat ilmaisseet tukevansa järjestelmää. Keskuspankit ovat tiiviisti mukana CLS-järjestelmän toiminnassa kahdella tavalla. Keskuspankit vastaavat ensiksikin CLS-järjestelmän yleisvalvonnasta ja toiseksi ne tarjoavat CLS-pankille tili- ja katteensiirtopalveluja.

Tällä hetkellä keskuspankit pohtivat lisäksi, olisiko niiden omien valuuttakauppojen katteensiirrot syytä hoitaa CLS-järjestelmässä.

Järjestelmän yleisvalvontaan liittyvä G10-maiden keskuspankkien yhteistyö

CLS-järjestelmän yleisvalvonnassa noudatetaan Lamfalussyn raportissa⁴ määriteltyjä periaatteita, jotka koskevat maasta toiseen maksuja välittäviä järjestelmiä sekä monivaluuttaympäristössä toimivia maksujärjestelmiä. Koska CLS-pankki sijaitsee Yhdysvalloissa, Yhdysvaltain keskuspankilla on päävastuu CLS-järjestelmän yleisvalvonnasta. Keskuspankki toimii myös yhteistyössä kaikkien niiden maiden keskuspankkien kanssa, joiden valuuttaa CLS-järjestelmässä käsitellään, sekä sellaisten muiden maiden keskuspankkien kanssa, joissa sijaitsee CLS-järjestelmän selvitysosapuolia. EKP vastaa yleisvalvonnasta euron osalta, ja tässä ominaisuudessa se on arvioinut, millaisia riskejä eurolle aiheutuisi sen ottamisesta CLS-järjestelmässä käsiteltäväksi valuutaksi. Yhteistyössä muista CLS-järjestelmässä käsiteltävistä valuutoista vastaavien keskuspankkien kanssa EKP on arvioinut, miten CLS-järjestelmä täyttää Lamfalussyn raportissa määritellyt vaatimukset. Lisäksi EKP on arvioinut erityisesti euroalueeseen liittyviä riskejä. Näiden arviointien tuloksena EKP katsoi, että valuuttakaupoissa, joissa toisena kaupankäyntivaluuttana on euro, katteensiirrot voitaisiin yleisesti ottaen suorittaa turvallisesti ja tehokkaasti CLS-jär-

jestelmässä, ja että järjestelmästä ei pitäisi aiheutua kohtuuttomia riskejä euromääräisille rahamarkkinoille ja maksujärjestelmille. Näin ollen EKP hyväksyi euron CLS-järjestelmässä käsiteltäväksi valuutaksi. Muista CLS-järjestelmässä käsiteltävistä valuutoista vastaavat keskuspankit päätyivät vastaavaan lopputulokseen omien valuuttojensa suhteen, minkä jälkeen Yhdysvaltain keskuspankki hyväksyi CLS-järjestelmän käytännön toiminnan aloittamisen.

Keskuspankkien osallistuminen järjestelmän toimintaan

CLS-järjestelmän yleisvalvontaan liittyvien tehtäviensä lisäksi keskuspankit osallistuvat myös järjestelmän toimintaan. Ne pitävät järjestelmää varten tilejä ja tarjoavat sille useimmissa tapauksissa myös katteensiirtopalveluja. EKP on avannut CLS-pankille asiakastilin, jonka kautta selvitysosapuolten maksamat euromääräiset katemaksut ja niille maksettavat euromääräiset hyvitykset käsitellään EKP:n maksumekanismissa eli TARGET-maksujärjestelmässä. Koska CLS-maksut ovat aikakriittisiä, eurojärjestelmä on tehostanut TARGET-maksujärjestelmän varautumismenettelyjä, jotta mahdollisiin toimintahäiriöihin voitaisiin varautua. Muutkin keskuspankit ovat toteuttaneet vastaavanlaisia varotoimia. Jotta estettäisiin systeemiriskien syntyminen toimintahäiriöiden yhteydessä, eurojärjestelmä ja Euroopan pankkisektori sopivat helmikuussa 2001 euromääräisiä CLS-maksuja koskevista suosituksista ("Recommendations for CLS payments in euro"). Suositukset eivät ole juridisesti sitovia. Niiden mukaan pankit pyrkivät suorittamaan CLS-järjestelmään liittyvät maksut riittävän aikaisessa vaiheessa ja ovat toimintahäiriöiden sattuessa valmiita vähentämään tällaisia maksuja. Eurojärjestelmä puolestaan pyrkii avustamaan pankkeja CLS-maksujen suorittamiseen liittyvissä ongelmissa. Suositusten perusteella TARGET-maksujärjestelmän tehostettuja varajärjestelmiä on testattu todellisissa olosuhteissa yhteistyössä Euroopan pankkisektorin kanssa. Testaus onnistui hyvin.

⁴ "Report of the Committee on Interbank Netting Schemes of the Central Banks of the Group of Ten Countries", BIS, Basel, marraskuu 1990.

5 Odotukset CLS-järjestelmän vaikutuksista euromarkkinoihin

CLS-järjestelmää koskeneen hyväksymisprosessinsa yhteydessä EKP tarkasteli erityisesti järjestelmän vaikutuksia euromarkkinoihin. EKP:n johtopäätöksenä oli, että CLS-järjestelmä loisi uusia haasteita pankkien likviditeetinhallinnalle, mutta kaiken kaikkiaan pankkien pitäisi pystyä hoitamaan positionsa sekä normaaleissa olosuhteissa että silloin, jos jokin järjestelmän osapuoli ei hoida katmaksuvelvoitteitaan. Kun CLS-järjestelmän likviditeettivaikutusta euromääräisten suurten maksujen järjestelmiin analysoitiin, maksujen arvon ja määrän katsottiin todennäköisesti pienenevän kaikissa näissä järjestelmissä.

Näitä analyyseja sekä CLS:n käytännön toiminnasta saatuja ensikokemuksia selostetaan seuraavassa yksityiskohtaisemmin. Analyysi perustuu CLS-pankin antamiin tietoihin, ja siitä on keskusteltu laajasti euroalueella olevien CLS-pankin osakkaiden kokouksissa.

Euron asema CLS-järjestelmässä

Selvitysosapuolet ovat tukeneet CLS-järjestelmän toiminnan alkamista kasvattamalla nopeasti järjestelmän kautta käsittelemiensä valuuttakauppojen lukumäärää ja arvoa. Marraskuussa 2002 CLS-järjestelmässä suoritettujen valuuttakauppojen katteensiirtojen päivittäinen arvo oli keskimäärin noin 192 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Järjestelmän osuus koko kansainvälisen valuuttakaupan arvioidusta yhteenlasketusta päivittäisestä vaihdosta (1 200 miljardia Yhdysvaltain dollaria huhtikuussa 2001) oli noin 16 %.

CLS-järjestelmän katteensiirroissa euro on toiseksi yleisin valuutta, ja marraskuussa 2002 sen osuus kaikkien järjestelmässä käsiteltyjen valuuttakauppojen katteensiirroista oli 25 %. Yhdysvaltain dollarin osuus oli 47 %.

Vaikutus suurten maksujen järjestelmiin

EKP analysoi CLS-järjestelmän todennäköisiä keskipitkän aikavälin vaikutuksia maksujen lukumäärään ja arvoon kussakin euromääräisiä suuria maksuja käsittelevässä maksujärjestelmässä.

Analyysien mukaan näistä suurten maksujen järjestelmistä TARGET-maksujärjestelmää ja EURO I -järjestelmää käytettiin kaikkein eniten katteensiirtoihin valuuttakaupoissa, joissa toisena kaupankäyntivaluuttana on euro. Ennen kuin CLS-järjestelmä aloitti toimintansa, TARGET-järjestelmällä arvioitiin olleen 62 prosentin ja EURO I:llä 32 prosentin osuus euroa vastaan tehtyjen valuuttakauppojen kokonaisarvosta. Lopuissa 6 prosentissa valuuttakaupoista katteensiirrot suoritetaan pienemmissä euromääräisiä suuria maksuja käsittelevissä järjestelmissä.

CLS-järjestelmän selvitysosapuolet ovat ilmoittaneet, että niiden euromääräisten valuuttakauppojen arvo, joiden katteensiirrot ne aikovat hoitaa päivittäin CLS-järjestelmän kautta, on keskipitkällä aikavälillä noin 271 miljardia euroa. Se olisi noin 55 % eurovaluuttamarkkinoiden kokonaisarvosta (arviolta noin 495 miljardia euroa vuonna 2001). Jos oletetaan, että TARGET-maksujärjestelmästä ja EURO I -järjestelmästä siirtyvä vastaava määrä valuuttakauppojen katteensiirtoja CLS-järjestelmän hoidettavaksi, voidaan laskea karkea arvio siitä, miten paljon ensin mainituissa järjestelmissä käsiteltävät maksut vähenisivät. Oletuksen perusteella TARGET-maksujärjestelmän kautta välitettävien maksujen arvo pienenesi keskipitkällä aikavälillä enintään 185 miljardia euroa päivässä (12 %) ja EURO I -järjestelmän kautta välitettävien maksujen arvo pienenesi 77 miljardia euroa (37 %). Maksujen lukumäärät eivät muuttuisi näin paljon. TARGET-järjestelmässä maksujen lukumäärä pienenesi noin 13 000:lla (5 %) ja EURO I:ssä noin 10 000:lla (9 %).

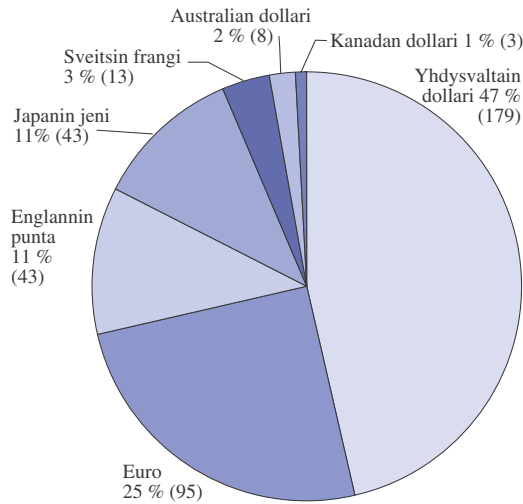
Oheisessa taulukossa I on yhteenvedo CLS-järjestelmän arvioiduista vaikutuksista kahteen tärkeimpään euromääräisiä suuria maksuja välittävään maksujärjestelmään. Taulukossa esitetyt arviot keskipitkän aikavälin vaikutuksista liittyvät skenaarioon, jossa CLS-järjestelmän markkinaosuus valuuttakauppojen katteensiirroista on 55 %. ”Vaikutukset enimmillään” puolestaan liittyvät skenaarioon, jonka mukaan CLS-järjestelmässä hoidettaisiin katteensiirrot kaikkien niiden valuuttakauppojen osalta, joissa toisena kaupankäyntivaluuttana on euro. Jää vielä nähtäväksi, missä määrin muut tekijät kompensoivat CLS-

Kuvio 3.

CLS-katteensiirtojen arvo valuutoittain marraskuussa 2002¹⁾

(osuus prosentteina, keskimääräinen päivittäinen arvo miljardeina Yhdysvaltain dollareina)

1) Kunkin valuutan määrien katteensiirtojen arvo on kaksinkertainen kauppajen arvoon nähden, sillä kussakin kaupassa on kaksi puolta – yksi kutakin valuuttaa kohti.

järjestelmästä aiheutuvan maksuliikenteen arvojen ja määrien pienenemisen.

Marraskuussa 2002 CLS-järjestelmän välittämät katteensiirrot valuuttakaupoissa, joissa toisena kaupankäyntivaluuttana oli euro, olivat 96 miljardia euroa päivässä (eli kolmasosa arvioidusta keskipitkän aikavälin vaikutuksesta). Tämän perusteella CLS-järjestelmä on toistaiseksi vaikuttanut melko vähän euromääräisiä suuria maksuja käsitteleviin järjestelmiin. Kuitenkin pitkällä aikavälillä eli sitä mukaa kuin selvitysosapuolet toimittavat entistä enemmän valuuttakauppoja CLS-järjestelmälle, kun uusia selvitysosapuoletia ja

kolmansia osapuolia tulee mukaan järjestelmään ja kun järjestelmässä käsiteltävien valuuttojen määrä kasvaa, maksujen lukumäärän ja arvon pieneneminen muissa järjestelmissä on todennäköisesti aiempaa selvempää.

Vaikutukset pankkien likviditeetin hallintaan

CLS-järjestelmän myötä pankkien on suoritettava aiempaa vähemmän maksuja euromääräisiä suuria maksuja välittävien järjestelmien kautta. Tämä vapauttaa pankkien varoja muun maksuliikenteen hoitoon ja vähentää kaiken kaikkiaan niiden likviditeetin tarvetta. On kuitenkin huomattava, että vaikka valuuttakauppojen katteensiirtoihin tarvittavien maksujen nimellinen määrä onkin aiempaa pienempi, CLS-järjestelmään toimitettavat katteet, jotka voivat olla odottamattoman suuria, on maksettava aamulla (Keski-Euroopan aikaa) tiettyihin määräaikoihin mennessä. Ajoittamalla muille pankeille menevät maksunsa muilta pankeilta tulevien maksujen mukaan pankit tulevat nykyisellään toimeen suhteellisen vähäisellä määrällä likviditeettiä verrattuna niiden maksujen arvoon, joita ne välittävät RTGS-järjestelmän kautta. CLS-järjestelmässä pankit eivät enää voikaan odottaa muilta pankeilta tulevia maksuja rahoittaakseen CLS-järjestelmään maksettavat kattemaksunsa. Nämä tiettyyn määräaikaan mennessä suoritettavat maksut CLS-järjestelmään ovatkin uusi haaste monien pankkien likviditeetin hallinnalle.

Selvitysosapuolet voivat arvioida etukäteen CLS-järjestelmään toimitettavien kattemaksujen todennäköisen määrän, mutta ne eivät kuitenkaan voi

Taulukko 1.

CLS-järjestelmän vaikutus TARGETin ja EURO 1:n kautta välitettyjen maksujen päivittäisiin arvoihin ja määriin

	Maksujen päivittäinen arvo		Maksujen päivittäinen lukumäärä	
	TARGET	EURO 1	TARGET	EURO 1
	Mrd. euroa	Mrd. euroa	Tuhansina	Tuhansina
Vaihto	1 485	208	264	114
Vaihdon absoluuttinen pieneneminen				
Arvioitu keskipitkän aikavälin vaikutus	185	77	13	10
Vaikutus enimmillään	338	140	41	30
	%	%	%	%
Vaihdon suhteellinen pieneneminen				
Arvioitu keskipitkän aikavälin vaikutus	12	37	5	9
Vaikutus enimmillään	23	67	15	26

tietää maksujen tarkkoja määriä ennen katteensiirtopäivän alkua. Tästä seuraa, että vaikka likviditeetin tarpeen pitäisi kaiken kaikkiaan pienentyä, hetkelliset likviditeetin tarpeet saattavatkin kasvaa nykyisestä. Huolellinen likviditeetin hallinta ja positioiden seuranta on näistä syistä välttämätöntä.

Ennen kuin CLS-järjestelmän käytännön toiminta aloitettiin, toimintoja simuloitiin. Simuloinneissa euromääräisten kattemaksujen päivittäinen tarve oli keskimäärin 15,6 miljardia euroa (päivittäiset määrät vaihtelivat 10,0 miljardista eurosta 22,7 miljardiin euroon). In/out-swapeja käyttämällä päivittäinen euromääräisten kattemaksujen tarve voitiin pienentää noin 4,7 miljardiin euroon. Marraskuussa 2002 euromääräiset kattemaksut olivat keskimäärin 4,1 miljardia euroa.

CLS-järjestelmää kehitettäessä analysoitiin myös sitä, miten paljon likviditeettiä CLS-pankin tileillä olisi päivittäin. Koska järjestelmän osapuolet maksavat kattemaksunsa järjestelmään ennen kuin järjestelmästä maksetaan niille tulevat hyvitykset, CLS-pankin tilillä EKP:n maksumekanismissa seisoo ajoittain jonkin verran eurolikviditeettiä. CLS-järjestelmän simuloinnit osoittivat, että klo 7.30–10.00 Keski-Euroopan aikaa CLS-pankin tilillä EKP:n maksumekanismissa olisi keskimäärin vain 500 miljoonan euron saldo. Tämä ei ole kovinkaan paljon, kun määrää verrataan TARGET-maksujärjestelmässä saatavissa olevaan likviditeettiin. Näin ollen CLS-järjestelmällä ei odotettu olevan huomattavaa vaikutusta TARGET-järjestelmän likviditeetin kokonaismäärään. Kuviosta 4 ilmenee CLS-pankin tilin keskimääräinen saldo marraskuussa 2002. CLS-pankin tilillä on ollut jonkin verran odotettua enemmän likviditeettiä. Tilin saldo päivittäin klo 7.30–10.00 Keski-Euroopan aikaa on ollut keskimäärin 919 miljoonaa euroa. Marraskuun suurin saldo oli 2,8 miljardia euroa.

Kattemaksuhäiriöiden vaikutukset

Ennen kuin EKP hyväksyi CLS-järjestelmän toiminnan aloittamisen, se tutki, mitä seurauksia olisi selvitysosaapuolen kattemaksuvelvoitteen täyttämättä jättämisestä. EKP kiinnitti huomiota erityisesti siihen, miten Lamfalussyn neljättä vaatimusta noudatettaisiin. Tämän Lamfalussyn rapor-

tissa määritellyn vaatimuksen mukaan järjestelmässä tulisi voida taata katteensiirtojen loppuun saattaminen silloinkin, kun osapuoli, jolla on suurin yksittäinen maksuvelvoite, jättää tuon velvoitteen täyttämättä. EKP:n analyysin tuloksena oli, että CLS-järjestelmän katsottiin täyttävän tämän vaatimuksen. CLS-järjestelmän riskienhallintamenettelyt vähentäisivät hyvin suurelta osin tällaisen häiriön mahdollisia systeemisiä vaikutuksia.

EKP kuitenkin totesi, että jos jokin osapuoli laiminlöisi maksunsa, huomattava määrä tämän osapuolen kanssa tehtävien kauppojen katteensiirroista jäisi todennäköisesti suorittamatta. Jotta kaikki muidenkin osapuolten kanssa käytyihin kauppoihin liittyvät katteensiirrot voitaisiin suorittaa loppuun, pienen joukon selvitysosaapuolia tulisi ajoittain toimittaa CLS-järjestelmään suuria määriä lisäkatteita.

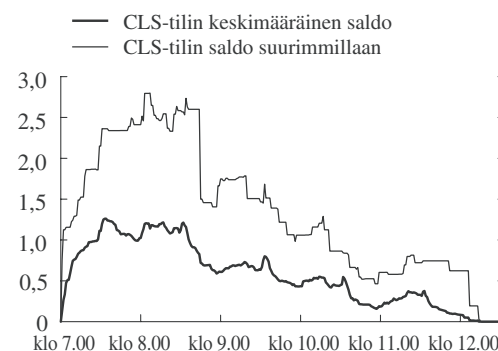
Siitä alkaen, kun CLS-järjestelmän käytännön toiminta alkoi, ei ole ollut vakavia häiriöitä, jotka olisivat vaarantaneet valuuttakauppojen kitkatoman katteensiirron järjestelmässä.

Mahdolliset seuraukset markkinoiden rakenteiden kannalta

CLS-järjestelmä on ollut toiminnassa vain muutamien kuukauden, joten sen seurauksia markkinoiden rakenteiden kannalta ei voida vielä täysin arvioida. Järjestelmän mahdollisista vaikutuksista on kuitenkin keskusteltu rahoitusalan foorumeilla.

CLS-järjestelmän kautta siirrettävien valuuttakauppojen katteiden osalta maksujen toimitusriski pys-

Kuvio 4.
CLS:n eurotilin saldo marraskuussa 2002
(mrd. euroa)

tytään suurimmaksi osaksi eliminoimaan. Jos tälle riskille asetettaisiin hinta, katteensiirto CLS-järjestelmässä olisi ”halvempaa” kuin perinteisiä valuuttakaupan katteensiirtomenettelyjä käytettäessä. CLS-järjestelmässä käsitellyissä valuuttakaupoissa osto- ja myyntihintojen erot voisivat olla pienemmät kuin perinteisten kanavien kautta käsitellyissä valuuttakaupoissa. Jää kuitenkin vielä nähtäväksi, toteutuuko tällainen valuuttakauppojen kaksitasoinen hinnoittelu käytännössä.

Päivänsisäisellä likviditeetillä on arvonsa, sillä aamalla saatuja varoja voidaan käyttää maksujen suorittamiseen myöhemmin samana päivänä. Luoton hinnoittelu perustuu kuitenkin edelleen arvopäiviin, eikä ole olemassa markkinoita varoille, jotka maksetaan takaisin samana päivänä. Nykyisin keskeisin päivänsisäisen eurolikviditeetin lähde on eurojärjestelmän myöntämä päivänsisäinen luotto hyväksytyjä vakuuksia vastaan. Vakuuksia, joita toimitetaan keskuspankille luoton saamiseksi, ei voida käyttää muualla (esimerkiksi arvopaperilainaukseen), joten niiden käyttöön liittyy vaihtoehtokustannuksia. CLS-järjestelmän toiminnan alettua on ollut aiempaa enemmän pelkästään tiettyinä ajankohtina päivän mittaan ilmenevää likviditeetintarvetta. Tällaiset tarpeet saattaisivat käyn-

nistää päivänsisäisten rahamarkkinoiden kehittymisen. On kuitenkin myös huomattava, että tarve päivänsisäisille markkinoille ei ole ilmeinen, sillä keskuspankit myöntävät nykyisin korotonta päivänsisäistä luottoa. Toiminnalliset kustannukset, joita aiheutuisi likvidien päivänsisäisten rahamarkkinoiden järjestämisestä, olisivat myös todennäköisesti suuremmat kuin vakuuksien tämänhetkiset vaihtoehtokustannukset.

Toinen CLS-järjestelmän vaikutuksesta esiin noussut aihe, josta on keskusteltu laajasti pankkipiireissä, on se, voitaisiinko keskuspankista saada likviditeettiä ulkomailla olevia vakuuksia vastaan. Tällainen ulkomaisten vakuuksien varanto (cross-border collateral pool, CCP) lisäisi pankkien mahdollisuuksia saada muun kuin oman valuutan määräistä päivänsisäistä luottoa. Parhaillaan keskustellaankin siitä, millaiset tarkalleen olisivat tällaisen järjestelyn hyödyt ja kustannukset ja missä määrin keskuspankkien pitäisi olla mukana tarvittavan infrastruktuurin luomisessa. On perustettu yksityisen pankkisektorin työryhmä (CCPTask Force) tutkimaan ulkomaisten vakuuksien käyttöä. Työryhmän odotetaan antavan esityksensä jatkotoimista vuoden 2003 alkupuolella.

6 Päätelmät

CLS-järjestelmä on markkinoiden vastaus G10-maiden keskuspankkien pyrkimykseen vähentää valuuttakaupan maksujen toimitusriskiä. Nämä keskuspankit ovat olleet tiiviisti mukana järjestelmän pitkään kestäneessä kehitysvaiheessa. CLS-järjestelmän käytännön toiminta alkoi syyskuussa 2002, kun keskuspankit olivat hyväksyneet valuuttojensa ottamisen mukaan järjestelmään ja kun Yhdysvaltain keskuspankki oli antanut lopullisen hyväksyntänsä järjestelmän yleisvalvonnasta päävastuussa olevana viranomaisena.

CLS-järjestelmässä käsiteltävien valuuttakauppojen osalta maksujen toimitusriski pystytään suurimmaksi osaksi eliminoimaan. Toisaalta CLS-järjestelmä luo uusia haasteita siihen osallistuville pankeille, etenkin likviditeetin hallinnan suhteen. Se saa myös aikaan aiempaa tiiviimpiä yhteyksiä

niiden maiden maksuliikenneinfrastruktuurien välille, joiden valuuttoja järjestelmässä käsitellään. Tämä merkitsee myös sitä, että jossakin maassa ilmenevät ongelmat saattavat levitä nopeasti muiden maiden järjestelmiin. CLS-järjestelmän riskienhallintamenettelyjen avulla tällaisia vaikutuksia pitäisi kuitenkin voida pienentää riittävästi.

CLS-järjestelmä on ollut toiminnassa vain muutaman kuukauden ajan. Selvitysosapuolten määrä kasvaa yhä, ja liikevaihto suurenee edelleen. Kun järjestelmän toiminnasta on saatu enemmän kokemuksia ja riittävästi tilastotietoja, EKP analysoi yksityiskohtaisemmin järjestelmän vaikutuksia sen osapuoliin, euromääräisiä maksuja käsitteleviin järjestelmiin ja markkinoiden rakenteisiin yleensä.

Euroalueen tilastot

Tilastot

	Yhteenveto euroalueen taloustilastoista	5*
I	Rahapolitiikkatilastot	
	1.1 Eurojärjestelmän konsolidoitu tase	6*
	1.2 EKP:n keskeiset korot	8*
	1.3 Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot, huutokaupoissa hyväksytyt määrät	8*
	1.4 Vähimmäisvarantotilastot	10*
	1.5 Pankkijärjestelmän likviditeettiasema	11*
2	Euroalueen rahatalous ja sijoitusrahastot	
	2.1 Eurojärjestelmän yhteenlaskettu tase	12*
	2.2 Euroalueen rahalaitosten yhteenlaskettu tase (pl. eurojärjestelmä)	13*
	2.3 Euroalueen rahalaitosten konsolidoitu tase (ml. eurojärjestelmä)	14*
	2.4 Raha-aggregaatit ja niiden vastaerät	16*
	2.5 Rahalaitosten lainat vastapuolen, käyttötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan	21*
	2.6 Talletukset rahalaitoksissa vastapuolen ja vaateen mukaan	24*
	2.7 Euroalueen ulkopuolisiin kohdistuvat rahalaitosten saamiset ja velat; pääerät	26*
	2.8 Euroalueen rahalaitosten joidenkin velkojen ja saamisten tarkastelu valuutoittain	28*
	2.9 Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase	30*
	2.10 Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyyppin mukaan	31*
	2.11 Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase sijoittajatyypin mukaan	33*
3	Euroalueen rahoitusmarkkinat ja korot	
	3.1 Rahamarkkinakorot	34*
	3.2 Valtion lainojen tuotot	35*
	3.3 Osakeindeksit	36*
	3.4 Pankkien luotto- ja talletuskorot	37*
	3.5 Muiden arvopapereiden kuin osakkeiden liikkeeseenlaskut alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja valuutan mukaan	38*
	3.6 Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan	40*
	3.7 Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien muiden arvopaperin kuin osakkeiden vuosikasvuvauhdit	46*
	3.8 Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet	48*
4	YKHI ja euroalueen muut hinnat	
	4.1 Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	50*
	4.2 Muut hinnat ja kustannukset	51*
5	Euroalueen reaalitytöt	
	5.1 Kansantalouden tilinpito	52*
	5.2 Muita keskeisiä reaalitytöiden tilastoja	54*
	5.3 Euroopan komission suhdannekyselyt	55*
	5.4 Työmarkkinat	56*
6	Euroalueen säästäminen, investoinnit ja rahoitus	
	6.1 Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta	57*
	6.2 Säästäminen, investoinnit ja rahoitus	61*
7	Julkisen talouden rahoitusasema euroalueella ja yksittäisissä euromaissa	
	7.1 Tulot, menot ja alijäämä/ylijäämä	62*
	7.2 Velka	63*
	7.3 Velan muutos	64*
8	Euroalueen maksutase ja ulkomainen varallisuus (ml. valuuttavaranto)	
	8.1 Maksutase	65*

¹ Katso EKP:n verkkosivuilta (www.ecb.int) pitkän aikavälin tilastoja sekä yksityiskohtaisia tilastoja.

8.2	Maksutase: vaihtotase ja pääomansiirrot	66*
8.3	Maksutase: tuotannontekijäkorvaukset	67*
8.4	Maksutase: suorat sijoitukset	68*
8.5	Maksutase: arvopaperisijoitukset	69*
8.6	Maksutase: muut sijoitukset ja valuuttavaranto	70*
8.7	Ulkomainen varallisuus ja valuuttavaranto	72*
9	Euroalueen ulkomaankauppa	74*
10	Valuuttakurssit	76*
11	Taloudellinen kehitys muissa EU-maissa	78*
12	Taloudellinen kehitys EU:n ulkopuolella	
12.1	Taloudellinen kehitys	79*
12.2	Säästäminen, investoinnit ja rahoitus	80*
	Teknisiä huomautuksia	81*
	Yleistä	85*

Kreikka liittyi euroalueeseen 1.1.2001

Kuukausikatsauksen tilasto-osassa euroalueen tilastot kattavat ne euroalueen maat, jotka tarkasteluajankohtana kuuluivat euroalueeseen. Siten euroalueen tilastot vuoden 2000 loppuun saakka kattavat 11 maata ja vuoden 2001 alusta 12 maata. Poikkeukset on erikseen merkitty.

Kreikan liittymisen ajankohta on taulukoissa merkitty viivalla ja kuvioissa katkoviivalla. Absoluuttiset muutokset ja prosenttimuutokset vuodesta 2000 vuoteen 2001 perustuvat mahdollisuuksien mukaan sellaisiin aikasarjoihin, joissa Kreikan liittyminen euroalueeseen on otettu huomioon.

Kreikan tiedoilla täydennettyjä euroalueen taloustilastoja vuoden 2000 loppuun saakka on saatavissa CSV-muodossa EKP:n verkkosivuilla (www.ecb.int).

Taulukkomerkitöjen selityksiä

”.”	Tiedot puuttuvat / Loogisesti mahdoton.
”-”	Tiedot eivät ole vielä saatavissa.
”..”	Nolla tai merkityksetön.
”miljardia”	10 ⁹
^(p)	Ennakkotieto.
kp.	Kausivaihtelusta puhdistettu.

Yhteenveto euroalueen talustilastoista

(vuotuinen prosentimuutos, ellei toisin mainita)

1. Rahatalouden kehitys ja korot

	M1 ¹⁾	M2 ¹⁾	M3 ^{1),2)}		Rahalaitosten lainat euroalueelle (pl. rahalaitokset ja julkisyhteisöt) ¹⁾	Yritysten ja muiden rahoituslaitosten kuin rahalaitosten liikkeesen laskemat arvopaperit ¹⁾	3 kk:n korko (euribor, vuotuisina prosentteina, ajanjakson keskiarvot)	Valtion 10 vuoden lainojen tuotot, vuotuisina prosentteina, ajanjakson keskiarvot
	1	2	3	3 kk:n liukuva keskiarvo 4				
2001	3,6	4,2	5,4	-	7,8	27,3	4,26	5,03
2002	.	.	.	-	.	.	3,32	4,92
2002 I	6,2	6,5	7,6	-	5,7	29,2	3,36	5,13
II	6,6	6,5	7,3	-	5,6	24,4	3,45	5,26
III	7,6	6,5	7,1	-	5,3	18,1	3,36	4,77
IV	.	.	.	-	.	.	3,11	4,54
2002 heinä	7,6	6,5	7,1	7,1	5,1	18,7	3,41	5,03
elo	7,6	6,4	7,0	7,1	5,4	16,3	3,35	4,73
syys	8,2	6,6	7,3	7,1	5,2	17,7	3,31	4,52
loka	8,2	6,8	7,0	7,1	5,0	16,6	3,26	4,62
marras	9,1	6,9	7,1	.	4,5	.	3,12	4,59
joulu	.	.	.	.	.	.	2,94	4,41

2. Hintojen ja reaalitalouden kehitys

	YKHI	Teollisuuden tuottajahinnat	Työ-kustannukset tuntia kohden (koko taloudessa)	BKT:n määrä	Teollisuus-tuotanto (pl. raken-taminen)	Kapasiteetin käyttöaste teollisuudessa %	Työllisyys (koko taloudessa)	Työttömyys (% työvoimasta)
	9	10	11	12	13	14	15	16
2001	2,5	2,2	3,4	1,4	0,4	83,6	1,4	8,0
2002	.	.	.	.	.	81,2	.	.
2002 I	2,6	-0,8	4,0	0,3	-2,7	81,1	0,7	8,1
II	2,1	-0,8	3,6	0,7	-0,6	81,2	0,5	8,2
III	2,0	-0,1	3,7	0,8	-0,6	81,0	0,3	8,3
IV	.	.	.	.	.	81,5	.	.
2002 heinä	1,9	-0,3	-	-	-0,2	-	-	8,3
elo	2,1	-0,1	-	-	-1,2	-	-	8,3
syys	2,1	0,1	-	-	-0,4	-	-	8,3
loka	2,3	0,9	-	-	0,7	-	-	8,4
marras	2,2	1,1	-	-	.	-	-	8,4
joulu	2,2	.	-	-	.	-	-	.

3. Maksutase, valuuttavaranto ja valuuttakurssi

(miljardia euroa, ellei toisin mainita)

	Maksutase (nettovirrat)				Valuuttavaranto (ajanjakson lopun kanta)	Euron efektiivinen valuuttakurssi: laaja maaryhmä (1999/I = 100)		Yhden euron arvo dollareina
	Vaihtotase ja pääomansiirrot	Tavarat	Suorat sijoitukset	Arvopaperisijoitukset		Nimellinen	Reaalinen (KHI)	
2001	-4,9	75,8	-101,5	38,1	392,7	91,0	88,1	0,896
2002	.	.	.	.	.	95,6	92,0	0,946
2002 I	14,9	26,3	-15,0	-51,8	408,9	91,3	88,1	0,877
II	8,6	32,7	-4,4	67,1	367,0	93,9	90,5	0,919
III	22,7	37,2	-5,3	34,5	380,9	97,9	94,1	0,984
IV	.	.	.	.	.	99,4	95,1	0,999
2002 heinä	3,1	14,2	-3,6	14,2	372,0	98,2	94,4	0,992
elo	10,4	11,7	1,7	4,5	373,0	97,7	93,8	0,978
syys	9,2	11,3	-3,4	15,8	380,9	98,0	94,1	0,981
loka	5,2	11,7	-5,0	19,4	375,5	98,5	94,6	0,981
marras	.	.	.	.	374,5	99,3	95,0	1,001
joulu	.	.	.	.	.	100,4	95,9	1,018

Lähteet: EKP, Euroopan komissio (Eurostat ja talous- ja rahoitusasioista vastaava pääosasto) ja Reuters.

Lisätietoja tämän tilasto-osan vastaavissa taulukoissa.

1) Kuukausittaiset kasvuvauhdit ajanjakson lopussa, neljännesvuosittaiset ja vuosittaiset kasvuvauhdit ajanjakson keskiarvoja. M1:n, M2:n, M3:n ja lainojen suhteelliset muutokset lasketaan kausivaihtelusta puhdistetuista kuukausittaisista kannoista ja virroista.

2) M3 ja sen erät laskettu ilman euroalueen ulkopuolisten hallussa olevia rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksia, rahamarkkinapapereita ja enintään kahden vuoden velkapapereita.

I Rahapolitiikkatilastot

Taulukko 1.1

Eurojärjestelmän konsolidoitu tase

(miljoonaa euroa)

1. Vastaavaa

		Kulta ja	Valuutta-	Valuutta-	Euromääräiset	Euromääräiset	Perus-	Pitempi-	Käänteiset	
		kultasaamiset	määräiset	määräiset	saamiset	luotot				rahoitus-
		1	saamiset	saamiset	euroalueen	euroalueen	operaatiot	rahoitus-	operaatiot	
			euroalueen	euroalueelta	luottolaitoksilta	rahoitus-		operaatiot		
			ulkopuolelta			sektorille				
			2	3	4	5	6	7	8	
2002	elo	9.	128 323	239 409	19 302	4 824	192 067	136 998	54 999	0
		16.	128 323	237 438	19 399	4 949	189 105	133 999	54 999	0
		23.	128 323	239 979	17 924	4 827	189 037	133 999	54 999	0
		30.	128 323	238 451	17 005	5 304	197 034	146 998	50 000	0
syys		6.	128 322	239 668	18 537	4 801	191 040	141 001	50 000	0
		13.	128 322	241 413	18 246	4 574	186 051	136 002	50 000	0
		20.	128 322	242 967	18 494	4 795	194 047	144 000	50 000	0
		27.	128 322	242 538	18 267	4 961	194 085	149 000	44 998	0
loka		4.	131 211	248 348	18 472	4 475	190 377	145 000	44 998	0
		11.	131 211	247 235	19 355	4 247	191 031	146 000	44 998	0
		18.	131 211	246 437	19 628	4 239	187 124	141 999	44 998	0
		25.	131 189	246 588	20 960	4 618	209 137	164 000	44 998	0
marras		1.	131 157	244 894	21 007	4 315	190 072	144 999	44 999	0
		8.	131 157	246 441	19 802	3 844	189 009	143 999	44 999	0
		15.	131 137	246 907	20 443	3 887	183 092	138 000	44 999	0
		22.	131 137	246 911	21 014	3 789	196 263	150 000	44 999	0
		29.	131 106	245 572	20 036	3 518	206 092	160 999	45 000	0
joulu		6.	131 065	248 397	20 125	3 668	219 704	173 791	45 000	0
		13.	131 034	250 736	20 192	3 700	221 816	176 792	45 000	0
		20.	130 961	248 555	20 196	3 720	223 805	168 501	45 000	9 999
		27.	130 858	248 634	19 881	4 020	236 589	191 501	45 000	0
2003	tammi	3.	130 739	236 765	19 948	4 030	225 117	180 000	45 000	0

2. Vastattavaa

		Liikkeessä	Euromääräiset					Muut	Liikkeeseen		
			olevat	velat	RTGS-tilit	Talletus-	Määrä-			Käänteiset	Vakuuksien
		asetelit	euroalueen	(ml.	mahdol-	aikais-	hieno-	muutos-	velat euro-	sijoitus-	
		1	luotto-	vähimmäis-	lisuus	talletukset	säätö-	pyyntöihin	alueen luotto-	todistukset	
			laitoksille	varanto-			operaatiot	liittyvät	laitoksille		
				talletukset)	4	5	6	talletukset	8	9	
2002	elo	9.	326 029	127 605	127 592	10	0	0	3	281	2 939
		16.	325 804	129 440	129 406	31	0	0	3	209	2 939
		23.	321 224	131 308	128 703	2 602	0	0	3	115	2 939
		30.	321 780	126 066	125 935	130	0	0	1	131	2 939
syys		6.	325 814	129 856	129 836	15	0	0	5	260	2 939
		13.	325 663	126 812	126 799	10	0	0	3	135	2 939
		20.	324 542	129 987	129 927	58	0	0	2	142	2 939
		27.	325 399	126 910	126 900	10	0	0	0	198	2 939
loka		4.	331 672	127 336	127 250	85	0	0	1	235	2 939
		11.	331 640	132 319	132 288	31	0	0	0	374	2 939
		18.	330 793	128 882	128 833	38	0	0	11	173	2 939
		25.	329 550	136 845	136 823	11	0	0	11	131	2 939
marras		1.	334 839	122 651	122 615	35	0	0	1	132	2 939
		8.	336 722	130 667	130 616	51	0	0	0	266	2 029
		15.	335 687	129 674	129 603	71	0	0	0	183	2 029
		22.	334 601	126 769	126 280	489	0	0	0	210	2 029
		29.	340 039	121 903	121 860	43	0	0	0	192	2 029
joulu		6.	351 340	127 068	127 002	66	0	0	0	262	2 029
		13.	355 673	130 036	129 942	94	0	0	0	15	2 029
		20.	367 890	127 909	126 745	1 164	0	0	0	15	2 029
		27.	374 600	129 305	129 146	159	0	0	0	15	2 029
2003	tammi	3.	354 528	130 012	129 938	74	0	0	0	15	2 029

Lähde: EKP.

Käänteiset rakenteelliset operaatiot	Maksuvalmiusluotot	Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot	Muut euromääräiset saamiset euroalueen luotolaitoksilta	Euromääräiset arvopaperit euroalueelta	Euromääräiset saamiset julkis-yhteisöiltä	Muut saamiset	Yhteensä			
							12	13	14	15
9	10	11	12	13	14	15	16			
0	23	47	402	30 630	67 638	86 034	768 630	2002	elo	9.
0	69	38	151	30 673	67 198	86 272	763 509			16.
0	28	11	144	30 919	67 198	85 740	764 092			23.
0	22	14	367	31 361	67 198	85 794	770 838			30.
0	5	34	244	31 538	67 198	84 224	765 573		syys	6.
0	12	37	164	31 480	67 198	84 690	762 139			13.
0	3	44	213	31 524	67 198	85 077	772 638			20.
0	55	32	312	31 503	67 199	85 634	772 822			27.
0	355	24	616	32 125	67 209	85 503	778 337		loka	4.
0	6	27	619	32 253	67 209	85 545	778 706			11.
0	10	117	441	32 256	67 209	85 768	774 314			18.
0	27	112	155	32 142	67 209	86 029	798 028			25.
0	60	14	361	32 264	67 209	88 379	779 659		marras	1.
0	3	8	360	32 554	67 201	87 126	777 495			8.
0	66	27	364	32 675	67 222	87 604	773 332			15.
0	1 229	35	154	33 099	67 223	89 076	788 667			22.
0	65	28	258	33 242	67 225	89 414	796 464			29.
0	892	21	211	33 231	67 224	89 080	812 706		joulu	6.
0	15	9	197	33 205	67 106	90 733	818 720			13.
0	275	30	163	33 253	67 106	92 688	820 448			20.
0	40	48	109	33 098	66 306	93 062	832 558			27.
0	45	72	120	27 824	44 486	105 962	794 992	2003	tammi	3.

Euromääräiset velat muille euroalueella oleville	Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	Valuuttamääräiset velat euroalueelle	Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	Myönnettyjen erityisnosto-oikeuksien vastaerä	Muut velat	Arvonmuutos-tilit	Pääoma ja rahastot	Yhteensä			
								12	13	14	15
10	11	12	13	14	15	16	17	18			
52 290	8 643	1 312	19 716	6 521	59 910	99 114	64 270	768 630	2002	elo	9.
47 496	8 609	1 285	17 306	6 521	60 512	99 114	64 274	763 509			16.
49 783	9 128	1 287	18 418	6 521	59 980	99 114	64 275	764 092			23.
63 849	8 972	1 271	16 111	6 521	59 807	99 114	64 277	770 838			30.
51 729	8 671	1 282	15 092	6 521	60 016	99 114	64 279	765 573		syys	6.
50 133	8 588	1 309	16 613	6 521	60 031	99 114	64 281	762 139			13.
55 839	8 992	1 518	18 110	6 521	60 651	99 114	64 283	772 638			20.
58 763	8 903	1 443	17 851	6 521	60 495	99 114	64 286	772 822			27.
47 782	9 245	1 303	18 145	6 567	62 516	106 307	64 290	778 337		loka	4.
43 890	8 468	1 300	17 970	6 567	62 640	106 307	64 292	778 706			11.
43 801	8 328	1 449	17 324	6 567	63 456	106 307	64 295	774 314			18.
59 081	8 368	1 605	18 752	6 567	63 585	106 307	64 298	798 028			25.
50 648	8 359	1 352	17 305	6 567	64 336	106 307	64 224	779 659		marras	1.
41 235	8 454	1 355	17 013	6 567	62 653	106 307	64 227	777 495			8.
36 809	8 400	1 629	17 097	6 567	64 722	106 307	64 228	773 332			15.
55 095	8 252	1 683	19 268	6 567	63 446	106 307	64 440	788 667			22.
64 849	8 634	1 338	17 292	6 567	62 870	106 307	64 444	796 464			29.
62 194	8 489	1 341	20 045	6 567	62 616	106 307	64 448	812 706		joulu	6.
58 514	8 428	1 296	22 432	6 567	62 972	106 307	64 451	818 720			13.
49 967	9 541	1 382	20 693	6 567	63 728	106 307	64 420	820 448			20.
55 085	8 810	1 232	20 067	6 567	64 121	106 307	64 420	832 558			27.
47 408	11 555	1 126	20 996	6 339	73 817	82 844	64 323	794 992	2003	tammi	3.

Taulukko 1.2

EKP:n keskeiset korot

(korko vuotuisina prosentteina, muutokset prosenttiyksikköinä)

Voimassa alkaen ¹⁾	Talletusmahdollisuus		Perusrahoitusoperaatiot			Maksuvalmiusluotto		
			Kiinteäkorkoiset huutokaupat	Vaihtuvakorkoiset huutokaupat	Muutos	Korko	Muutos	
	Kiinteä korko	Korkotarjousten alaraja	Korko	Korko				
	1	2	3	4	5	6	7	
1999 tammi	1.	2,00	-	3,00	-	-	4,50	-
	4. 2)	2,75	0,75	3,00	-	...	3,25	-1,25
	22.	2,00	-0,75	3,00	-	...	4,50	1,25
huhti	9.	1,50	-0,50	2,50	-	-0,50	3,50	-1,00
marras	5.	2,00	0,50	3,00	-	0,50	4,00	0,50
2000 helmi	4.	2,25	0,25	3,25	-	0,25	4,25	0,25
maalis	17.	2,50	0,25	3,50	-	0,25	4,50	0,25
huhti	28.	2,75	0,25	3,75	-	0,25	4,75	0,25
kesä	9.	3,25	0,50	4,25	-	0,50	5,25	0,50
	28. 3)	3,25	...	-	4,25	...	5,25	...
syys	1.	3,50	0,25	-	4,50	0,25	5,50	0,25
loka	6.	3,75	0,25	-	4,75	0,25	5,75	0,25
2001 touko	11.	3,50	-0,25	-	4,50	-0,25	5,50	-0,25
elo	31.	3,25	-0,25	-	4,25	-0,25	5,25	-0,25
syys	18.	2,75	-0,50	-	3,75	-0,50	4,75	-0,50
marras	9.	2,25	-0,50	-	3,25	-0,50	4,25	-0,50
2002 joul	6.	1,75	-0,50	-	2,75	-0,50	3,75	-0,50

Lähde: EKP.

- 1) Päiväys viittaa talletuskoroon ja maksuvalmiusluoton korkoon. Perusrahoitusoperaatioiden koron muutokset ovat voimassa ensimmäisestä päivästä alkaen seuranneesta operaatiosta alkaen, ellei toisin mainita. Syyskuun 18. päivänä 2001 tehty koron muutos tuli voimaan samana päivänä.
- 2) EKP ilmoitti 22.12.1998, että maksuvalmiusluoton koron ja talletuskoron välillä sovelletaan poikkeuksellisesti 4.–21.1.1999 kapeaa 50 peruspisteen korkoputkea. Tämän järjestelyn tarkoituksena oli helpottaa markkinaosapuolten sopeutumista uuteen regiimiin.
- 3) EKP ilmoitti 8.6.2000, että siitä operaatiosta alkaen, jonka maksut suoritetaan 28.6.2000, eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot toteutetaan vaihtuvakorkoisina huutokauppoina. Korkotarjousten alaraja tarkoittaa alinta korkoa, jolla vastapuolet voivat tehdä tarjouksia.

Taulukko 1.3

Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot, huutokaupoissa hyväksytyt määrät¹⁾

(määrät miljoonaa euroa, korot vuotuisista korkoa)

1. Perusrahoitusoperaatiot²⁾

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset (määrä)	Hyväksytyt tarjoukset (määrä)	Kiinteäkorkoiset huutokaupat	Vaihtuvakorkoiset huutokaupat			Operaation kesto [...] päivää	
			Kiinteäkorko	Korkotarjousten alaraja	Marginaalikorko ³⁾	Painotettu keskikorko		
	1	2	3	4	5	6	7	
2002 heinä	3.	108 626	57 000	-	3,25	3,33	3,33	14
	10.	102 931	69 000	-	3,25	3,30	3,32	14
	17.	104 849	65 000	-	3,25	3,30	3,31	14
	24.	108 732	84 000	-	3,25	3,30	3,31	14
	31.	86 879	55 000	-	3,25	3,30	3,31	14
elo	7.	104 266	82 000	-	3,25	3,28	3,29	14
	14.	85 232	52 000	-	3,25	3,28	3,29	14
	21.	115 921	82 000	-	3,25	3,28	3,29	14
	28.	104 816	65 000	-	3,25	3,28	3,29	14
syys	4.	124 579	76 000	-	3,25	3,28	3,29	14
	11.	105 528	60 000	-	3,25	3,27	3,28	14
	18.	116 252	84 000	-	3,25	3,28	3,29	14
	25.	105 130	65 000	-	3,25	3,28	3,29	14
loka	2.	125 630	80 000	-	3,25	3,28	3,29	14
	9.	111 824	66 000	-	3,25	3,27	3,28	14
	16.	106 563	76 000	-	3,25	3,28	3,29	14
	23.	115 642	88 000	-	3,25	3,29	3,30	14
	30.	101 910	57 000	-	3,25	3,29	3,29	14
marras	6.	104 397	87 000	-	3,25	3,25	3,26	14
	13.	85 033	51 000	-	3,25	3,28	3,28	14
	20.	120 351	99 000	-	3,25	3,27	3,29	14
	27.	108 905	62 000	-	3,25	3,29	3,31	14
joul	4.	111 791	111 791	-	3,25	3,25	3,25	14
	11.	100 511	65 000	-	2,75	2,82	2,83	13
	18.	103 502	103 502	-	2,75	2,75	2,87	13
	24.	146 157	88 000	-	2,75	3,02	3,08	15
	31.	117 377	92 000	-	2,75	2,85	2,95	15
2003 tammi	8.	133 781	82 000	-	2,75	2,83	2,84	14
	15.	120 349	79 000	-	2,75	2,80	2,81	14

2. Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset (määrä)	Hyväksytyt tarjoukset (määrä)	Kiinteäkorkoiset huutokaupat		Vaihtuvakorkoiset huutokaupat			Operaation kesto [...] päivää
			Kiinteäkorko	Marginaalikorko ³⁾	Painotettu keskikorko			
1	2	3	4	5	6	7	8	
2001 tammi 25.	31 905	20 000	-	4,66	4,69		90	
maalis 1.	45 755	20 000	-	4,69	4,72		91	
29.	38 169	19 101	-	4,47	4,50		91	
huhti 25.	43 416	20 000	-	4,67	4,70		92	
touko 31.	46 448	20 000	-	4,49	4,51		91	
kesä 28.	44 243	20 000	-	4,36	4,39		91	
heinä 26.	39 369	20 000	-	4,39	4,42		91	
elo 30.	37 855	20 000	-	4,20	4,23		91	
syys 27.	28 269	20 000	-	3,55	3,58		85	
loka 25.	42 308	20 000	-	3,50	3,52		98	
marras 29.	49 135	20 000	-	3,32	3,34		91	
joulu 21.	38 178	20 000	-	3,29	3,31		97	
2002 tammi 31.	44 547	20 000	-	3,31	3,33		84	
helmi 28.	47 001	20 000	-	3,32	3,33		91	
maalis 28.	39 976	20 000	-	3,40	3,42		91	
huhti 25.	40 580	20 000	-	3,35	3,36		91	
touko 30.	37 602	20 000	-	3,45	3,47		91	
kesä 27.	27 670	20 000	-	3,38	3,41		91	
heinä 25.	28 791	15 000	-	3,35	3,37		98	
elo 29.	33 527	15 000	-	3,33	3,34		91	
syys 26.	25 728	15 000	-	3,23	3,26		88	
loka 31.	27 820	15 000	-	3,22	3,24		91	
marras 28.	38 644	15 000	-	3,02	3,04		91	
joulu 23.	42 305	15 000	-	2,93	2,95		94	

3. Muut huutokauppina toteutetut operaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Operaation tyyppi	Tehdyt tarjoukset (määrä)	Hyväksytyt tarjoukset (määrä)	Kiinteäkorkoiset huutokaupat		Vaihtuvakorkoiset huutokaupat			Operaation kesto [...] päivää
				Kiinteäkorko	Korkotarjousten alaraja	Marginaalikorko ³⁾	Painotettu keskikorko		
1	2	3	4	5	6	7	8		
2000 tammi 5. ⁴⁾	Määräaikaistalletusten kerääminen	14 420	14 420	-	-	3,00	3,00	7	
kesä 21.	Käänteisoperaatio	18 845	7 000	-	-	4,26	4,28	1	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001 huhti 30.	Käänteisoperaatio	105 377	73 000	-	4,75	4,77	4,79	7	
syys 12.	Käänteisoperaatio	69 281	69 281	4,25	-	-	-	1	
13.	Käänteisoperaatio	40 495	40 495	4,25	-	-	-	1	
marras 28.	Käänteisoperaatio	73 096	53 000	-	3,25	3,28	3,29	7	
2002 tammi 4.	Käänteisoperaatio	57 644	25 000	-	3,25	3,30	3,32	3	
10.	Käänteisoperaatio	59 377	40 000	-	3,25	3,28	3,30	1	
joulu 18.	Käänteisoperaatio	28 480	10 000	-	2,75	2,80	2,82	6	

Lähde: EKP.

- 1) Esitetyt summat voivat hieman poiketa taulukossa 1.1 (vastaavaa) esitetystä (sarakkeet 6–8) likviditeetin jaon yhteydessä suorittamattomien maksujen vuoksi.
- 2) EKP ilmoitti 8.6.2000, että siitä operaatiosta alkaen, jonka maksut suoritetaan 28.6.2000, eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot toteutetaan vaihtuvakorkoisina huutokauppina. Korkotarjousten alaraja tarkoittaa alinta korkoa, jolla vastapuolet voivat tehdä tarjouksia.
- 3) Likviditeettiä lisäävissä (vähentävissä) operaatioissa marginaalikorko tarkoittaa alinta (korkeinta) korkoa, jolla tarjoukset hyväksyttiin.
- 4) Operaatioissa tarjousten yläraja oli asetettu 3,00 prosentiksi.

Taulukko 1.4

Vähimmäisvarantotilastot

1. Vähimmäisvarantovelvoitteen alaisten luottolaitosten varantopohja^{1),2)}

(miljardia euroa; ajanjakson lopussa)

Varantopohja	Yhteensä	Velat, joihin sovelletaan 2 prosentin velvoitetta			Velat, joihin sovelletaan 0 prosentin velvoitetta		
		Talletukset (yön yli, enintään 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Enintään 2 vuoden velkapaperit	Rahamarkkina- paperit	Talletukset (yli 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Repot	Yli 2 vuoden velkapaperit
	1	2	3	4	5	6	7
2001 marras	10 798,1	6 073,4	199,0	191,3	1 300,9	656,5	2 376,9
joulu	10 910,1	6 226,1	204,7	185,0	1 315,2	605,1	2 374,0
2002 tammi	10 952,8	6 195,2	194,7	202,2	1 350,7	610,8	2 399,0
helmi	10 964,1	6 164,7	196,8	196,0	1 337,1	653,2	2 416,3
maalis	11 031,8	6 178,0	202,2	198,4	1 349,9	663,1	2 440,1
huhti	11 076,4	6 176,1	205,1	199,8	1 355,1	699,1	2 441,2
touko	11 111,6	6 150,4	204,3	206,2	1 355,8	741,7	2 453,2
kesä	11 009,1	6 083,3	203,3	204,2	1 355,3	699,2	2 463,9
heinä	10 999,6	6 069,3	202,3	206,3	1 368,0	691,0	2 462,7
elo	10 952,0	6 010,3	200,3	201,3	1 359,7	703,2	2 477,2
syys	11 054,3	6 055,4	201,3	203,7	1 373,5	747,6	2 472,7
loka	11 113,6	6 052,0	202,1	212,1	1 379,1	790,5	2 477,8
marras ^(p)	11 201,1	6 140,7	206,3	219,0	1 365,4	783,3	2 486,3

Lähde: EKP.

- 1) Luottolaitosten velkoja muille EKPJ:n vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille, EKP:lle tai kansallisille keskuspankeille ei sisällytetä varantopohjaan. Jos luottolaitos ei pysty osoittamaan liikkeeseen laskemiensa edellä mainittujen euroalueen laitosten hallussa olevien enintään kahden vuoden velkapaperien ja rahamarkkinapaperien määrää, se voi tehdä varantopohjaansa näistä veloista prosenttivähennyksen. Varantopohjaan sovellettava vähennys oli 10 % marraskuuhun 1999 saakka, sen jälkeen 30 %.
- 2) Pitoajanjaksot alkavat kunkin kuukauden 24. päivänä ja päättyvät seuraavan kuukauden 23. päivänä. Varantovelvoite lasketaan edeltävän kuukauden lopun varantopohjan perusteella.

2. Varantojen pito¹⁾

(miljardia euroa, korko vuotuisena prosenttina)

Varantojen pitoajanjakso päättyy	Vaaditut varantotalletukset ²⁾	Toteutuneet varantotalletukset ³⁾	Varantovelvoitteen ylittävät talletukset ⁴⁾	Varantovaje ⁵⁾	Vähimmäisvarantojen korko ⁶⁾ , %
	1	2	3	4	5
2002 tammi	128,7	130,1	1,4	0,0	3,34
helmi	131,7	132,4	0,7	0,0	3,30
maalis	131,3	132,0	0,7	0,0	3,28
huhti	130,6	131,1	0,5	0,0	3,30
touko	131,0	131,5	0,5	0,0	3,30
kesä	131,0	131,7	0,7	0,0	3,33
heinä	130,7	131,3	0,6	0,0	3,32
elo	129,3	129,7	0,5	0,0	3,29
syys	129,0	129,5	0,5	0,0	3,28
loka	127,7	128,2	0,5	0,0	3,28
marras	128,7	129,2	0,5	0,0	3,28
joulu	128,8	129,4	0,7	0,0	3,06
2003 tammi ^(p)	130,8	.	.	.	.

Lähde: EKP.

- 1) Tässä taulukossa ilmoitetaan päättyneiden pitoajanjaksojen täydelliset tiedot ja nykyisen pitoajanjakson varantovelvoitteet.
- 2) Kunkin luottolaitoksen varantovelvoitteen määrä lasketaan varantopohjana olevista veloista niiden velvoiteprosenttien mukaan, joita sovelletaan kuhunkin velkaerään. Velat lasketaan kuukauden lopun tasetietojen mukaan. Jokainen luottolaitos saa tehdä 100 000 euron suuruisen kättäsummavähennyksen varantovelvoitteestaan. Euroalueen varantovelvoitteet lasketaan yhteen.
- 3) Vähimmäisvarantovelvoitteen alaisten luottolaitosten yhteenlasketut keskimääräiset päivittäiset varantotalletukset varantotilillä pitoajanjakson aikana.
- 4) Keskimääräiset varantovelvoitteen ylittävät toteutuneet varantotalletukset pitoajanjakson aikana laskettuna niiden luottolaitosten perusteella, jotka ovat täyttäneet varantovelvoitteen.
- 5) Keskimääräiset varantovelvoitteen alittavat toteutuneet varantotalletukset pitoajanjakson aikana laskettuna niiden luottolaitosten perusteella, jotka eivät ole täyttäneet varantovelvoitetta.
- 6) EKP:n (kalenteripäivien määrällä painotettu) eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden keskimääräinen korko pitoajanjakson aikana (ks. taulukko 1.3).

Taulukko 1.5

Pankkijärjestelmän likviditeettiasema¹⁾

(miljardia euroa; jakson päivittäisten arvojen keskiarvoja)

Pitoajanjakso päättyy	Likviditeettiä lisäävät tekijät					Likviditeettiä vähentävät tekijät					Luotto- laitosten sekkiti- tilit ⁴⁾	Perusraha (keskus- pankki- rahat) ⁵⁾				
	Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot					Talletus- mahdol- lisuus	Muut likvi- diteettiä vähentävät operaatiot ²⁾	Liikkeessä olevat setelit	Valtioiden tilit euro- järjestel- mässä	Muut tekijät (netto) ³⁾						
	Eurojär- jestelmä kulta- ja valuutta- saamiset (netto)	Perus- rahoitus- operaatiot	Pitempi- aikaiset- rahoitus- operaatiot	Maksu- valmius- luotto	Muut likvi- diteettiä lisäävät operaatiot ²⁾								1	2	3	4
2001 marras	385,0	132,3	60,0	0,2	0,0	0,3	0,0	311,3	46,1	93,1	126,7	438,3				
joulu	383,7	122,5	60,0	0,5	12,4	0,8	0,0	298,0	43,5	109,3	127,4	426,2				
2002 tammi	385,2	118,5	60,0	0,4	3,7	0,6	0,0	344,3	38,3	54,2	130,4	475,2				
helmi	386,0	127,3	60,0	0,2	0,0	0,1	0,0	306,2	49,6	85,2	132,6	438,8				
maalis	386,7	114,6	60,0	0,2	0,0	0,1	0,0	283,3	54,2	91,8	132,1	415,6				
huhti	395,4	112,7	60,0	0,4	0,0	0,2	0,0	285,9	55,9	95,3	131,2	417,3				
touko	397,7	110,6	60,0	0,1	0,0	0,3	0,0	293,7	49,2	93,5	131,7	425,6				
kesä	396,2	112,6	60,0	0,5	0,0	0,4	0,0	300,8	45,1	91,2	131,8	433,0				
heinä	369,1	130,4	60,0	0,2	0,0	0,2	0,0	313,4	54,4	60,3	131,4	445,0				
elo	360,0	139,2	55,2	0,1	0,0	0,1	0,0	322,8	50,9	50,8	129,9	452,8				
syys	362,3	140,9	50,8	0,1	0,0	0,2	0,0	323,6	49,1	51,7	129,6	453,4				
loka	370,0	146,1	45,3	0,1	0,0	0,1	0,0	329,2	45,6	58,2	128,3	457,6				
marras	372,1	147,5	45,0	0,1	0,0	0,1	0,0	334,0	42,8	58,6	129,3	463,4				
joulu ⁶⁾	371,5	168,1	45,0	1,1	2,0	0,2	0,0	350,7	51,7	55,5	129,5	480,5				

Lähde: EKP.

1) Pankkijärjestelmän likviditeettiasema määritellään euroalueen luottolaitosten eurojärjestelmään kuuluvissa keskuspankeissa pitämien sekkitilialdojen yhteissummana. Summat johdetaan eurojärjestelmän konsolidoidusta taseesta.

2) Ei sisällä kansallisten keskuspankkien EMUn toisen vaiheen aikana liikkeeseen laskemia velkasitoumuksia.

3) Eurojärjestelmän konsolidoidun taseen muut erät.

4) Likviditeettiä lisäävien (erät 1–5) ja likviditeettiä vähentävien erien (erät 6–10) erotus.

5) Talletusmahdollisuuden (erä 6), liikkeessä olevien setelien (erä 8) ja sekkitilien (erä 11) summa.

2 Euroalueen rahatalous ja sijoitusrahastot

Taulukko 2.1

Eurojärjestelmän yhteenlaskettu tase

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Saamiset

	Lainat				Hallussa				Hallussa			Ulko- maiset saamiset ¹⁾	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
	euro- alueelle	Raha- laitok- sille ¹⁾	Julkis- yhtei- söille	Muulle	olevat euro- alueella olevien liikkee- seen laskemat muut arvopape- rit kuin osakkeet	Raha- laitosten	Julkis- yhtei- söjen	Muiden	olevat euro- alueella olevien liikkee- seen laskemat osakkeet ja osuudet	Raha- laitosten	Muiden				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1999	444,6	424,3	19,7	0,5	89,1	1,9	86,1	1,1	14,1	4,3	9,8	400,6	9,9	56,2	1 014,5
2000 IV	445,0	427,4	17,1	0,5	97,4	2,5	93,6	1,3	15,3	4,3	11,0	380,7	11,2	56,1	1 005,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001 I	401,7	373,9	27,2	0,6	105,0	2,7	101,2	1,1	14,7	4,6	10,1	396,7	11,3	54,3	983,8
II	426,0	398,2	27,2	0,6	105,8	3,1	101,5	1,2	14,2	4,6	9,6	414,7	11,9	54,5	1 027,2
III	388,2	360,4	27,2	0,6	106,6	3,7	101,9	1,1	13,1	4,8	8,3	397,1	11,9	54,8	971,7
2001 marras joulu	370,0 412,7	342,4 386,4	27,1 25,7	0,6 0,6	107,3 107,0	3,8 3,8	102,2 101,8	1,2 1,3	13,6 13,8	4,7 4,6	8,9 9,2	400,5 399,0	12,1 11,9	55,0 54,3	958,5 998,6
2002 tammi	400,1	373,7	25,7	0,6	104,1	3,8	99,0	1,3	13,8	4,7	9,1	409,0	12,0	98,1	1 037,1
helmi	373,4	347,1	25,7	0,6	105,9	4,1	100,6	1,2	13,7	4,7	9,0	413,5	12,0	98,8	1 017,2
maalis	381,3	354,9	25,8	0,6	106,5	4,1	101,0	1,4	13,8	4,7	9,1	414,4	11,9	101,5	1 029,4
huhti	344,2	317,8	25,8	0,6	107,5	5,0	101,4	1,1	13,5	4,7	8,8	401,2	12,0	103,3	981,7
touko	356,1	329,7	25,7	0,6	107,0	4,9	101,0	1,0	13,3	4,7	8,6	394,4	12,0	105,5	988,3
kesä	387,7	361,3	25,7	0,6	107,9	4,9	101,6	1,4	12,9	4,7	8,2	372,7	12,0	108,9	1 001,9
heinä	364,0	337,7	25,7	0,6	108,8	5,3	101,9	1,7	12,7	4,7	7,9	377,9	12,1	111,3	986,8
elo	363,4	337,5	25,3	0,6	110,8	5,4	103,3	2,1	12,8	4,8	8,0	377,9	12,1	110,9	987,9
syys	365,6	339,6	25,3	0,6	112,5	5,8	104,6	2,2	12,3	4,8	7,5	386,0	12,1	112,5	1 001,0
loka	370,8	344,8	25,3	0,6	113,4	6,4	106,1	0,9	13,0	4,9	8,1	379,9	12,1	115,1	1 004,5
marras ^(p)	377,3	351,3	25,3	0,6	115,0	7,0	107,1	0,9	13,6	5,0	8,6	378,8	9,8	119,2	1 013,8

2. Velat

	Liikkeessä- oleva raha	Talletukset euro- alueelta	Raha-			Raha- markkina- paperit ja liikkeeseen lasketut velkapaperit	Oma pääoma ja varaukset	Ulkomaiset velat ¹⁾	Muut velat	Yhteensä
			Raha- laitosten ¹⁾	Valtion	Muiden julkis- yhtei- söjen/ muiden					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1999	393,3	341,5	279,3	53,4	8,8	7,9	174,3	49,8	47,6	1 014,5
2000 IV	390,2	327,3	270,4	47,1	9,8	3,8	197,5	29,9	57,0	1 005,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001 I	370,5	312,6	253,4	46,8	12,4	5,5	204,6	26,8	63,8	983,8
II	368,8	342,2	274,1	51,8	16,3	5,6	223,7	32,6	54,2	1 027,2
III	346,1	323,6	269,4	37,6	16,6	5,5	209,2	30,0	57,3	971,7
2001 marras joulu	317,4 285,9	330,4 391,9	277,5 342,4	35,2 35,1	17,6 14,4	4,7 4,6	210,1 209,8	35,3 35,6	60,6 70,8	958,5 998,6
2002 tammi	339,7	344,8	284,7	44,9	15,2	4,6	214,5	37,4	96,1	1 037,1
helmi	308,2	349,1	282,3	52,1	14,7	4,6	219,9	33,9	101,5	1 017,2
maalis	309,1	355,1	282,4	56,3	16,4	4,6	217,8	36,9	105,9	1 029,4
huhti	311,3	323,5	254,8	50,8	17,9	4,6	212,7	32,4	97,2	981,7
touko	319,6	326,6	268,4	40,7	17,4	4,6	207,9	31,6	98,0	988,3
kesä	329,3	354,3	285,2	51,5	17,5	4,6	182,3	31,0	100,5	1 001,9
heinä	340,1	316,0	247,4	52,9	15,6	4,6	183,7	35,1	107,3	986,8
elo	342,3	318,7	255,8	47,3	15,6	4,6	186,4	31,0	104,9	987,9
syys	347,0	317,6	258,9	41,7	17,0	4,6	190,2	32,5	109,1	1 001,0
loka	355,4	313,5	254,4	40,8	18,3	4,6	187,9	31,3	111,9	1 004,5
marras ^(p)	360,8	319,3	255,2	46,2	17,9	3,6	185,7	31,5	112,9	1 013,8

Lähde: EKP.

1) Marraskuun lopusta alkaen TARGET-järjestelmän saamiset ja velat nettoutetaan päivittäin järjestämällä ne uudelleen (netting by novation). Tämä tarkoittaa, että kansallisten keskuspankkien ja EKP:n kahdenväliset saamiset ja velat on korvattu yhdellä kunkin kansallisen keskuspankin ja EKP:n kahdenvälisellä nettomääräisellä positiolla. Vuosien 1999 ja 2000 kunkin kuukauden lopun bruttomääräinen tilanne on esitetty vastaavassa alaviitteessä Kuukausikatsauksen helmikuun ja joulukuun 2000 numeroissa.

Taulukko 2.2

Euroalueen rahalaitosten yhteenlaskettu tase (pl. eurojärjestelmä)

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Saamiset

	Lainat euroalueelle				Hallussa olevat euroalueella olevien liikkeen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet	Rahalaitosten	Julkis-yhteisöjen	Muiden	Rahamarkkina-paperit	Hallussa olevat euroalueella olevien liikkeen laskemat osakkeet ja osuudet	Rahalaitosten	Muiden	Ulko-maiset saamiset	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
	1	2	3	4												
1999	9 779,9	3 414,1	828,2	5 537,6	2 179,4	828,8	1 123,8	226,7	129,9	650,6	211,5	439,1	1 719,6	154,0	919,4	15 532,8
2000 IV	10 419,8	3 510,4	817,8	6 091,5	2 193,4	933,3	995,9	264,2	141,4	750,9	240,2	510,8	2 026,2	158,7	1 015,2	16 705,6
<i>Euroalueen laajeneminen</i>																
2001 I	10 814,0	3 715,6	824,4	6 274,0	2 322,4	969,1	1 066,2	287,1	157,1	812,3	255,3	557,0	2 242,1	160,8	1 097,2	17 606,0
II	10 894,4	3 698,3	808,5	6 387,6	2 397,4	991,6	1 104,9	300,9	164,6	799,3	251,3	548,0	2 290,1	163,5	1 128,3	17 837,7
III	10 953,2	3 729,3	802,6	6 421,3	2 415,5	995,8	1 093,3	326,4	163,8	771,6	245,1	526,4	2 300,6	165,7	1 115,8	17 886,2
2001 marras joulu	11 118,2 11 134,7	3 800,8 3 794,0	816,2 822,1	6 501,2 6 518,7	2 430,4 2 421,3	1 009,7 1 008,3	1 088,8 1 077,4	331,9 335,6	158,7 153,1	782,5 811,0	246,8 251,9	535,7 559,1	2 427,1 2 408,7	167,1 168,1	1 136,6 1 129,5	18 220,6 18 226,3
2002 tammi	11 066,2	3 713,4	819,1	6 533,7	2 466,9	1 018,9	1 107,3	340,6	168,8	811,5	252,3	559,2	2 420,4	165,4	1 159,9	18 259,1
helmi	11 049,6	3 679,7	821,8	6 548,1	2 486,7	1 030,8	1 107,1	348,7	167,0	812,1	254,3	557,9	2 419,5	164,6	1 096,1	18 195,6
maalis	11 210,8	3 778,4	826,8	6 605,5	2 519,6	1 046,2	1 128,1	345,3	174,0	811,6	260,1	551,5	2 430,6	164,5	1 031,1	18 342,2
huhti	11 264,9	3 817,7	806,7	6 640,6	2 524,9	1 055,2	1 127,8	341,8	175,9	825,6	267,5	558,1	2 425,1	164,2	1 011,2	18 391,9
touko	11 329,0	3 866,4	803,4	6 659,1	2 543,0	1 057,8	1 141,2	343,9	181,7	826,2	265,8	560,4	2 451,3	164,4	984,6	18 480,1
kesä	11 334,7	3 839,8	804,4	6 690,5	2 538,6	1 059,5	1 137,5	341,7	194,7	819,2	263,5	555,7	2 358,4	164,3	1 002,3	18 412,2
heinä	11 339,5	3 844,7	802,8	6 691,9	2 527,3	1 048,2	1 135,5	343,6	205,0	808,3	267,0	541,3	2 378,7	164,7	1 025,6	18 449,0
elo	11 321,2	3 836,8	792,7	6 691,7	2 515,3	1 044,7	1 131,7	338,9	203,1	816,8	265,7	551,2	2 367,2	165,6	1 011,0	18 400,2
syys	11 404,0	3 880,4	795,8	6 727,8	2 536,5	1 041,5	1 148,0	347,0	207,9	804,8	261,0	543,8	2 430,1	166,2	1 048,6	18 598,1
loka	11 460,4	3 921,8	795,4	6 743,3	2 529,7	1 037,0	1 141,8	350,9	209,8	818,7	263,3	555,3	2 486,5	167,1	1 011,5	18 683,6
marras ^(p)	11 587,6	4 028,3	804,2	6 755,2	2 540,9	1 039,6	1 146,9	354,4	227,2	822,9	260,9	561,9	2 561,2	167,1	1 047,2	18 954,1

2. Velat

	Liikkeessä oleva raha	Talletukset euroalueelta	Rahalaitosten	Valtion	Muiden julkis-yhteisöjen/muiden	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irri-sanomis- ehtoiset	Repot	Rahamarkkina- rahastojen rahasto- osuudet ¹⁾	Rahamarkkina- paperit ja liikkeeseen lasketut velka- paperit ¹⁾	Oma pääoma ja varaukset	Ulko- maiset velat	Muut velat	Yhteensä
1999	0,7	8 735,7	3 590,9	88,6	5 056,2	1 537,6	2 043,2	1 331,5	143,9	293,4	2 531,1	849,1	1 870,4	1 252,4	15 532,8
2000 IV	0,0	9 057,1	3 679,3	117,4	5 260,5	1 648,9	2 159,8	1 276,9	174,9	323,3	2 712,9	940,5	2 299,5	1 372,2	16 705,6
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001 I	0,0	9 325,3	3 814,5	103,6	5 407,2	1 624,0	2 237,8	1 322,8	222,6	371,7	2 817,4	982,4	2 636,2	1 473,1	17 606,0
II	0,0	9 424,1	3 805,6	113,7	5 504,8	1 715,9	2 236,6	1 330,8	221,5	393,3	2 861,3	998,1	2 710,6	1 450,1	17 837,7
III	0,0	9 484,8	3 839,0	110,2	5 535,5	1 733,7	2 233,5	1 342,6	225,7	420,8	2 875,5	1 011,1	2 609,9	1 484,1	17 886,2
2001 marras joulu	0,0 0,0	9 601,5 9 696,6	3 875,9 3 829,6	115,1 103,9	5 610,5 5 763,1	1 780,8 1 882,1	2 238,8 2 257,5	1 365,0 1 405,0	225,9 218,5	443,8 440,5	2 888,6 2 882,9	1 023,9 1 041,9	2 690,9 2 683,4	1 571,9 1 480,9	18 220,6 18 226,3
2002 tammi	0,0	9 630,1	3 804,4	104,0	5 721,7	1 832,9	2 253,8	1 418,8	216,2	462,1	2 921,5	1 050,1	2 717,8	1 477,6	18 259,1
helmi	0,0	9 571,1	3 745,5	103,7	5 721,9	1 828,9	2 251,1	1 420,9	221,1	473,9	2 933,1	1 050,6	2 729,4	1 437,3	18 195,6
maalis	0,0	9 695,4	3 852,1	101,2	5 742,1	1 823,1	2 266,3	1 423,0	229,6	482,5	2 966,1	1 057,6	2 749,8	1 390,7	18 342,2
huhti	0,0	9 742,5	3 871,8	106,7	5 763,9	1 852,1	2 269,0	1 414,7	228,1	489,7	2 969,4	1 064,1	2 736,8	1 389,4	18 391,9
touko	0,0	9 810,7	3 920,5	108,3	5 781,9	1 852,8	2 278,8	1 415,5	234,8	498,1	2 994,0	1 071,3	2 718,7	1 387,2	18 480,1
kesä	0,0	9 836,5	3 926,6	103,5	5 806,4	1 898,8	2 256,3	1 421,7	229,6	502,0	2 984,6	1 071,6	2 584,4	1 433,2	18 412,2
heinä	0,0	9 818,1	3 932,1	99,0	5 787,1	1 870,1	2 263,8	1 424,3	228,8	516,0	2 989,6	1 081,4	2 607,8	1 436,1	18 449,0
elo	0,0	9 779,9	3 918,3	93,6	5 768,0	1 836,2	2 265,4	1 429,8	236,5	529,6	3 002,0	1 088,2	2 579,9	1 420,5	18 400,2
syys	0,0	9 869,8	3 956,1	106,7	5 807,0	1 891,4	2 242,8	1 432,7	240,0	522,9	3 004,1	1 091,6	2 639,9	1 469,9	18 598,1
loka	0,0	9 941,0	4 015,7	113,2	5 812,2	1 873,1	2 263,8	1 438,0	237,2	526,7	3 010,2	1 094,5	2 664,1	1 447,1	18 683,6
marras ^(p)	0,0	10 089,6	4 121,0	103,4	5 865,2	1 925,3	2 260,7	1 448,6	230,7	543,2	3 038,8	1 097,6	2 703,2	1 481,6	18 954,1

Lähde: EKP.

1) Sisältää euroalueella olevien hallussa olevat instrumentit. Euroalueen ulkopuolisten hallussa olevat instrumentit sisältyvät erään "ulkomaiset velat".

3. Saamiset: virrat¹⁾

											Yhteensä			
		Lainat euro-alueelle			Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet			Hallussa olevat euro-alueella olevien liikkeeseen laskemat osakkeet ja osuudet			Ulkomaiset saamiset ²⁾	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
2001	kesä	57,4	-2,6	60,0	14,0	13,3	0,7	-32,4	27,5	0,9	-1,4	66,0		
	heinä	12,7	-2,5	15,1	9,5	-3,2	12,7	-8,1	-41,3	1,1	-50,5	-76,5		
	elo	-18,9	-3,7	-15,2	4,9	-4,3	9,2	-6,0	57,2	0,3	-10,6	26,9		
	syys	48,6	1,0	47,5	-1,4	-4,3	2,9	-5,0	49,1	0,7	51,9	143,9		
	loka	25,7	-2,7	28,4	-7,0	-9,6	2,6	5,7	43,7	0,7	30,1	99,0		
	marras	65,7	16,0	49,7	9,9	7,9	2,1	-3,2	66,0	1,1	5,9	145,6		
	joulu	25,5	3,7	21,8	-8,4	-10,3	2,0	22,3	-26,4	1,1	-17,1	-3,0		
2002	tammi	9,5	-3,1	12,6	27,1	21,8	5,2	-0,3	-0,2	-2,5	26,6	60,2		
	helmi	19,0	2,7	16,2	9,2	1,2	8,0	0,6	0,3	-0,9	-39,3	-11,0		
	maalis	64,2	5,2	59,0	14,1	16,9	-2,9	-7,6	19,9	0,0	-48,2	42,4		
	huhti	21,7	-20,0	41,7	-1,9	1,5	-3,3	6,3	18,0	-0,2	-13,1	30,8		
	touko	25,4	-2,8	28,3	12,7	9,7	3,0	0,9	73,9	0,2	-20,8	92,4		
	kesä	40,8	1,4	39,3	-3,0	-1,3	-1,7	-5,2	-26,8	-0,2	23,7	29,2		
	heinä	-4,7	-1,8	-2,8	-2,5	-2,0	-0,6	-11,6	-2,4	0,5	24,7	4,1		
	elo	-10,6	-10,9	0,3	-5,6	-3,1	-2,5	9,2	-10,6	1,0	-12,9	-29,5		
	syys	40,6	3,2	37,5	18,7	11,0	7,7	-2,1	68,4	0,5	38,8	165,0		
	loka	17,7	-0,4	18,1	-0,5	-2,7	2,1	9,9	53,7	1,0	-36,2	45,5		
	marras ^(p)	27,1	9,0	18,1	9,6	6,4	3,2	3,5	84,9	-2,3	41,6	164,3		

4. Velat: virrat¹⁾

													Yhteensä		
		Liikkeessä oleva raha	Valtion talletukset	Muiden julkisyhteisöjen/ muiden talletukset euro-alueelta	Yön yli	Määräaikaiset	Irtisanomiset	Repot	Rahamarkkina-rahastojen osuudet ³⁾	Rahamarkkina-paperit ja liikkeeseen lasketut velkapaperit ³⁾	Oma pääoma ja varaukset	Ulkomaiset velat ²⁾	Muut velat	Rahalaitosten väliset velat, netto	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2001	kesä	0,1	18,6	34,8	40,4	-1,7	8,3	-12,3	-1,5	20,4	19,1	-5,3	-18,1	-2,3	66,0
	heinä	-5,0	-10,0	-8,2	-17,4	4,4	3,0	1,9	9,5	2,9	-6,5	-58,0	-11,1	9,8	-76,5
	elo	-8,8	-3,1	-1,8	-29,6	16,4	3,9	7,5	10,5	1,4	7,3	30,1	-7,5	-1,2	26,9
	syys	-9,6	-4,6	51,2	68,4	-17,4	5,3	-5,1	3,7	15,8	9,0	18,0	41,4	19,1	143,9
	loka	-14,2	5,4	22,6	0,9	3,0	9,2	9,5	11,6	13,0	7,9	18,4	46,0	-11,8	99,0
	marras	-15,7	-3,0	51,4	47,2	0,3	13,1	-9,2	9,8	23,9	2,9	38,5	33,2	4,6	145,6
	joulu	-40,0	-11,2	149,3	98,4	18,4	40,0	-7,4	-1,1	-0,7	13,6	-17,8	-75,7	-19,5	-3,0
2002	tammi	6,8	10,4	-42,5	-49,5	-3,1	12,4	-2,3	19,8	10,4	14,3	13,8	15,9	11,3	60,2
	helmi	-6,2	6,9	0,2	-4,3	-2,5	2,1	4,9	10,8	4,8	-0,8	10,7	-36,9	-0,7	-11,0
	maalis	14,0	1,7	22,8	-3,8	16,1	2,2	8,4	3,2	18,5	2,6	25,6	-55,3	9,3	42,4
	huhti	7,4	0,0	27,6	32,1	5,2	-8,2	-1,5	8,0	-1,7	-5,1	20,6	-16,4	-9,6	30,8
	touko	12,2	-8,5	24,6	2,4	14,4	1,1	6,7	4,0	29,7	3,8	35,0	-9,8	1,5	92,4
	kesä	12,0	6,0	31,1	48,2	-17,3	6,4	-6,1	-7,4	1,4	-17,1	-67,4	55,1	15,6	29,2
	heinä	11,0	-3,1	-24,5	-31,8	5,4	2,5	-0,7	12,7	0,2	9,8	-0,7	12,3	-13,5	4,1
	elo	4,4	-11,0	-4,7	-33,6	15,7	5,5	7,7	12,4	4,1	8,7	-24,9	-21,4	2,8	-29,5
	syys	5,6	3,7	41,2	56,5	-21,8	3,0	3,5	-1,6	17,5	10,1	44,8	45,1	-1,4	165,0
	loka	7,2	5,5	7,4	-16,8	21,7	5,3	-2,8	2,1	11,7	0,0	25,3	-23,3	9,7	45,5
	marras ^(p)	7,5	-4,4	53,4	52,1	-2,8	10,6	-6,5	14,9	14,3	3,5	49,0	32,4	-6,2	164,3

Taulukko 2.4

Raha-aggregaatit¹⁾ ja niiden vastaerät

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Raha-aggregaatit: kannat ajanjakson lopussa

				M1		Enintään 2 vuoden määrä- aikais- talletukset	Irtisanomis- ajaltaan enintään 3 kk:n talletukset	M2	
		Liikkeessä oleva raha	Yön yli -talletukset	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾			Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾
2001	touko	332,9	1 759,2	2 092,1	94,58	1 069,0	1 273,2	4 434,3	94,90
	kesä	333,0	1 798,4	2 131,4	96,38	1 066,2	1 283,0	4 480,6	95,91
	heinä	328,0	1 780,3	2 108,3	95,41	1 073,2	1 287,2	4 468,7	95,74
	elo	319,2	1 747,5	2 066,7	93,61	1 088,8	1 292,9	4 448,4	95,41
	syys	309,6	1 815,1	2 124,7	96,23	1 070,9	1 299,7	4 495,3	96,40
	loka	295,5	1 816,1	2 111,6	95,66	1 074,7	1 311,6	4 497,9	96,46
	marras	279,7	1 864,6	2 144,3	97,11	1 077,6	1 326,4	4 548,2	97,50
	joulu	239,7	1 968,2	2 207,9	100,00	1 088,8	1 367,9	4 664,6	100,00
2002	tammi	246,5	1 921,9	2 168,3	98,16	1 081,0	1 390,4	4 639,7	99,44
	helmi	240,3	1 917,1	2 157,4	97,67	1 076,7	1 394,5	4 628,6	99,21
	maalis	254,3	1 914,2	2 168,5	98,19	1 088,5	1 397,9	4 654,8	99,79
	huhti	261,7	1 945,5	2 207,2	100,01	1 092,1	1 391,9	4 691,2	100,65
	touko	273,9	1 945,4	2 219,3	100,66	1 099,6	1 394,0	4 712,8	101,24
	kesä	285,8	1 992,1	2 277,9	103,41	1 074,8	1 400,0	4 752,8	102,23
	heinä	296,8	1 959,3	2 256,1	102,37	1 083,7	1 403,0	4 742,8	101,89
	elo	301,2	1 927,3	2 228,4	101,12	1 096,9	1 408,9	4 734,2	101,72
	syys	306,7	1 984,1	2 290,9	103,96	1 073,7	1 411,0	4 775,6	102,61
	loka	313,9	1 968,0	2 281,9	103,56	1 093,7	1 417,7	4 793,3	103,01
	marras ⁴⁾	321,4	2 020,5	2 341,9	106,30	1 086,8	1 428,7	4 857,4	104,40

2. Raha-aggregaatit: virrat⁴⁾

				M1		Enintään 2 vuoden määrä- aikais- talletukset	Irtisanomis- ajaltaan enintään 3 kk:n talletukset	M2	
		Liikkeessä oleva raha	Yön yli -talletukset	Yhteensä	Suhteellinen vuosi- muutos ³⁾ , %			Yhteensä	Suhteellinen vuosi- muutos ³⁾ , %
2001	kesä	0,1	39,6	39,7	4,3	-2,2	9,8	47,3	4,5
	heinä	-5,0	-16,4	-21,4	3,3	9,0	4,4	-7,9	4,4
	elo	-8,8	-30,9	-39,7	3,2	18,4	5,9	-15,4	4,3
	syys	-9,6	67,4	57,7	5,5	-18,2	6,8	46,3	5,3
	loka	-14,2	1,6	-12,6	5,0	3,3	11,8	2,6	5,4
	marras	-15,7	47,8	32,0	5,5	1,9	14,8	48,7	5,9
	joulu	-40,0	103,8	63,8	5,1	11,1	41,5	116,4	6,1
2002	tammi	6,8	-47,3	-40,6	6,7	-6,7	21,1	-26,2	6,7
	helmi	-6,2	-4,6	-10,8	6,3	-4,0	4,1	-10,7	6,3
	maalis	14,0	-2,6	11,5	6,3	12,3	3,4	27,2	6,4
	huhti	7,4	32,8	40,2	6,6	5,4	-5,8	39,8	6,4
	touko	12,2	2,1	14,3	6,4	10,9	2,3	27,5	6,7
	kesä	12,0	48,6	60,6	7,3	-20,6	6,3	46,3	6,6
	heinä	11,0	-33,8	-22,9	7,3	4,2	2,8	-15,9	6,4
	elo	4,4	-31,8	-27,5	8,0	13,5	6,0	-8,0	6,6
	syys	5,6	56,9	62,4	8,0	-22,8	2,1	41,8	6,4
	loka	7,2	-16,0	-8,8	8,3	20,5	6,7	18,3	6,8
	marras ⁴⁾	7,5	52,9	60,4	9,5	-6,8	11,1	64,7	7,1

Lähde: EKP.

- 1) Raha-aggregaateihin kuuluvat rahalaitosten sekä joidenkin valtionhallintoon kuuluvien yksiköiden (kuten posti ja valtiokonttori) monetaariset velat muille euroalueella oleville kuin rahalaitoksille ja valtioille.
- 2) M3 ja sen erät laskettu ilman euroalueen ulkopuolisten hallussa olevia rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksia, rahamarkkinapapereita ja enintään kahden vuoden velkapapereita.

M3 ²⁾							
Repot	Raha- markkina- rahastojen rahasto- osuudet	Rahamarkkina- paperit ja enintään 2 vuoden velka- paperit	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾			
9	10	11	12	13			
233,8	363,0	135,0	5 166,1	95,04	2001	touko	
221,5	360,5	145,2	5 207,8	95,83		kesä	
223,4	369,6	140,4	5 202,1	95,80		heinä	
230,8	380,7	142,5	5 202,4	95,90		elo	
225,7	384,7	147,6	5 253,4	96,71		syys	
235,1	395,9	149,5	5 278,4	97,16		loka	
225,9	404,5	152,2	5 330,8	98,16		marras	
218,5	402,0	145,9	5 430,9	100,00		joulu	
216,2	420,8	141,8	5 418,6	99,83	2002	tammi	
221,1	431,6	138,8	5 420,1	99,85		helmi	
229,6	435,9	137,2	5 457,6	100,57		maalis	
228,1	442,2	134,7	5 496,2	101,37		huhti	
234,8	447,3	144,0	5 539,0	102,26		touko	
229,6	443,7	132,9	5 558,9	102,73		kesä	
228,8	455,5	125,5	5 552,7	102,50		heinä	
236,5	468,7	126,6	5 566,0	102,74		elo	
240,0	461,7	132,1	5 609,4	103,63		syys	
237,2	464,0	134,1	5 628,6	104,00		loka	
230,7	478,6	131,7	5 698,4	105,31		marras ⁴⁾	

M3 ²⁾							
Repot	Raha- markkina- rahastojen rahasto- osuudet	Rahamarkkina- paperit ja enintään 2 vuoden velka- paperit	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %			
9	10	11	12	13			
-12,3	-1,5	9,2	42,9	5,6	2001	kesä	
1,9	9,5	-4,9	-1,5	5,6		heinä	
7,5	10,5	2,8	5,4	5,9		elo	
-5,1	3,7	-0,9	43,9	6,9		syys	
9,5	11,6	0,5	24,2	7,3		loka	
-9,2	9,8	5,0	54,4	7,7		marras	
-7,4	-1,1	-8,0	99,9	7,6		joulu	
-2,3	19,8	-0,4	-9,1	7,8	2002	tammi	
4,9	10,8	-3,9	1,2	7,4		helmi	
8,4	3,2	0,3	39,1	7,3		maalis	
-1,5	8,0	-3,3	43,1	7,3		huhti	
6,7	4,0	10,0	48,2	7,6		touko	
-6,1	-7,4	-7,0	25,8	7,2		kesä	
-0,7	12,7	-8,9	-12,8	7,0		heinä	
7,7	12,4	1,2	13,2	7,1		elo	
3,5	-1,6	4,5	48,2	7,2		syys	
-2,8	2,1	2,5	20,1	7,0		loka	
-6,5	14,9	-2,4	70,6	7,3		marras ⁴⁾	

3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

4) Laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.4 (jatkoa)

Raha-aggregaatit¹⁾ ja niiden vastaerät

(miljardia euroa; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

3. Kausivaihtelusta puhdistetut kannat ajanjakson lopussa

		M1						M2	
		Liikkeessä oleva raha 1	Yön yli -talletukset 2	Yhteensä		Muut lyhytaikaiset talletukset ⁵⁾		Yhteensä 7	Indeksi ⁴⁾ 8
				3	4	5	6		
2001	touko	334,0	1 748,7	2 082,7	94,15	2 337,0	94,97	4 419,7	94,58
	kesä	330,1	1 764,7	2 094,8	94,72	2 356,7	95,80	4 451,5	95,29
	heinä	323,8	1 769,8	2 093,6	94,74	2 372,2	96,52	4 465,8	95,68
	elo	317,5	1 789,2	2 106,6	95,42	2 378,0	96,88	4 484,7	96,19
	syys	307,8	1 822,4	2 130,2	96,48	2 390,8	97,39	4 521,0	96,96
	loka	295,8	1 843,6	2 139,4	96,92	2 405,6	97,97	4 545,0	97,47
	marras	278,3	1 877,0	2 155,3	97,61	2 421,1	98,56	4 576,3	98,11
	joulu	233,4	1 922,1	2 155,5	97,63	2 441,6	99,39	4 597,1	98,55
2002	tammi	251,2	1 927,2	2 178,5	98,62	2 450,4	99,73	4 628,8	99,21
	helmi	245,3	1 932,6	2 177,9	98,60	2 457,8	100,04	4 635,7	99,36
	maalis	254,1	1 923,7	2 177,8	98,61	2 473,6	100,71	4 651,4	99,72
	huhti	264,4	1 932,8	2 197,2	99,56	2 479,8	101,04	4 677,0	100,34
	touko	273,6	1 942,2	2 215,8	100,50	2 483,4	101,34	4 699,2	100,94
	kesä	283,0	1 945,9	2 228,9	101,19	2 486,5	101,64	4 715,4	101,43
	heinä	292,8	1 954,0	2 246,8	101,95	2 496,5	101,86	4 743,3	101,90
	elo	299,3	1 964,1	2 263,4	102,71	2 502,1	102,10	4 765,5	102,39
	syys	306,2	1 993,1	2 299,4	104,34	2 509,8	102,43	4 809,2	103,34
	loka	314,1	1 997,5	2 311,7	104,91	2 531,7	103,34	4 843,3	104,08
	marras ⁶⁾	319,6	2 026,6	2 346,2	106,50	2 532,5	103,39	4 878,8	104,86

4. Kausivaihtelusta puhdistetut virrat⁷⁾

		M1						M2				
		Liikkeessä oleva raha 1	Yön yli -talletukset 2	Yhteensä		Muut lyhytaikaiset talletukset ⁵⁾		Yhteensä 9	Suhteellinen kuukausi-muutos ⁴⁾ , % 10	Suhteellinen vuosimuutos ⁴⁾ , % 11		
				3	4	5	6				7	8
2001	kesä	-3,8	16,4	12,6	0,6	4,0	20,4	0,9	4,6	33,0	0,7	4,3
	heinä	-6,3	6,8	0,5	0,0	3,4	17,8	0,8	5,3	18,2	0,4	4,4
	elo	-6,4	21,3	15,0	0,7	3,6	8,8	0,4	5,1	23,8	0,5	4,4
	syys	-9,6	32,9	23,3	1,1	5,0	12,4	0,5	5,2	35,7	0,8	5,1
	loka	-12,0	21,7	9,7	0,5	5,2	14,2	0,6	5,7	24,0	0,5	5,5
	marras	-17,5	32,7	15,2	0,7	5,9	14,5	0,6	5,9	29,7	0,7	6,0
	joulu	-44,9	45,4	0,5	0,0	5,5	20,4	0,8	7,2	20,9	0,5	6,4
2002	tammi	17,9	4,1	21,9	1,0	6,6	8,4	0,3	6,8	30,4	0,7	6,7
	helmi	-6,0	5,5	-0,4	0,0	6,2	7,6	0,3	6,5	7,2	0,2	6,3
	maalis	8,8	-8,5	0,3	0,0	6,0	16,4	0,7	6,6	16,7	0,4	6,3
	huhti	10,3	10,6	20,9	1,0	6,6	8,2	0,3	6,1	29,1	0,6	6,3
	touko	9,2	11,6	20,8	0,9	6,7	7,3	0,3	6,7	28,1	0,6	6,7
	kesä	9,4	5,7	15,1	0,7	6,8	7,4	0,3	6,1	22,6	0,5	6,4
	heinä	9,8	6,9	16,7	0,8	7,6	5,2	0,2	5,5	21,9	0,5	6,5
	elo	6,4	10,4	16,9	0,8	7,6	6,0	0,2	5,4	22,9	0,5	6,4
	syys	6,9	29,0	36,0	1,6	8,2	8,2	0,3	5,2	44,1	0,9	6,6
	loka	7,9	4,5	12,5	0,5	8,2	22,3	0,9	5,5	34,8	0,7	6,8
	marras ⁶⁾	5,5	29,5	35,0	1,5	9,1	1,0	0,0	4,9	36,0	0,7	6,9

Lähde: EKP.

- 1) Raha-aggregaateihin kuuluvat rahalaitosten sekä joidenkin valtionhallintoon kuuluvien yksiköiden (kuten posti ja valtiokonttori) monetaariset velat muille euroalueella oleville kuin rahalaitoksille ja valtioille.
- 2) M3 ja sen erät laskettu ilman euroalueen ulkopuolisten hallussa olevia rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksia, rahamarkkinapapereita ja enintään kahden vuoden velkapapereita.
- 3) Lainat ja muut luotot on esitetty kausivaihtelusta puhdistamattomina sivulla 20*.
- 4) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

M3 ²⁾				Lainat muille euroalueella (pl. julkisyhteisöt) ³⁾			
Jälkimarkkinakelpoiset instrumentit ⁶⁾		Yhteensä	Indeksi ⁴⁾	Yhteensä	Indeksi ⁴⁾		
Yhteensä	Indeksi ⁴⁾						
9	10	11	12	13	14		
711,0	93,20	5 130,7	94,39	6 334,5	96,82	2001	touko
725,3	95,07	5 176,8	95,26	6 364,2	97,37		kesä
737,2	96,68	5 203,1	95,82	6 381,1	97,77		heinä
752,2	98,66	5 236,9	96,54	6 398,0	98,17		elo
767,8	99,86	5 288,8	97,36	6 433,8	98,65		syys
787,1	102,27	5 332,0	98,15	6 465,5	99,12		loka
787,2	102,76	5 363,6	98,76	6 503,6	99,69		marras
794,8	103,71	5 391,9	99,28	6 510,0	99,86		joulu
785,3	103,07	5 414,2	99,75	6 535,6	100,21	2002	tammi
785,8	103,04	5 421,5	99,88	6 562,7	100,66		helmi
788,8	103,51	5 440,1	100,25	6 597,2	101,21		maalis
791,3	103,96	5 468,3	100,85	6 626,3	101,76		huhti
802,7	105,41	5 501,9	101,57	6 657,3	102,38		touko
805,1	105,66	5 520,5	102,02	6 665,7	102,64		kesä
814,4	106,81	5 557,7	102,59	6 680,6	102,80		heinä
830,0	108,75	5 595,5	103,29	6 722,9	103,46		elo
845,2	111,31	5 654,4	104,46	6 740,1	103,74		syys
840,8	110,79	5 684,1	105,03	6 757,7	104,06		loka
845,7	111,45	5 724,4	105,79	6 756,6	104,13		marras ⁶⁾

M3 ²⁾							Lainat muille euroalueella (pl. julkisyhteisöt) ³⁾				
Jälkimarkkinakelpoiset instrumentit ⁶⁾			Yhteensä	Suhteellinen kuukausi- muutos ⁴⁾ , %	Suhteellinen vuosi- muutos ⁴⁾ , %	3 kk:n liukuva keskiarvo (keskitetty) %	Yhteensä	Suhteellinen kuukausi- muutos ⁴⁾ , %	Suhteellinen vuosi- muutos ⁴⁾ , %		
Yhteensä	Suhteellinen kuukausi- muutos ⁴⁾ , %	Suhteellinen vuosi- muutos ⁴⁾ , %									
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
14,3	2,0	12,9	47,3	0,9	5,5	5,1	35,9	0,6	7,9	2001	kesä
12,3	1,7	13,6	30,5	0,6	5,6	5,7	25,9	0,4	7,8		heinä
15,1	2,0	16,0	38,9	0,7	5,9	6,1	26,6	0,4	7,2		elo
9,1	1,2	17,6	44,8	0,9	6,8	6,7	31,0	0,5	6,7		syys
18,5	2,4	19,5	42,5	0,8	7,3	7,3	30,4	0,5	6,5		loka
3,8	0,5	19,7	33,5	0,6	7,8	7,7	37,5	0,6	6,6		marras
7,3	0,9	18,1	28,2	0,5	8,0	7,8	10,9	0,2	6,1		joulu
-4,9	-0,6	14,4	25,5	0,5	7,8	7,7	23,1	0,4	5,7	2002	tammi
-0,3	0,0	13,7	6,9	0,1	7,4	7,5	29,0	0,4	5,6		helmi
3,6	0,5	13,1	20,3	0,4	7,2	7,3	36,1	0,6	5,5		maalis
3,5	0,4	13,0	32,5	0,6	7,3	7,4	35,7	0,5	5,5		huhti
11,0	1,4	13,1	39,1	0,7	7,6	7,3	40,8	0,6	5,7		touko
1,9	0,2	11,1	24,4	0,4	7,1	7,3	16,3	0,2	5,4		kesä
8,8	1,1	10,5	30,7	0,6	7,1	7,1	10,6	0,2	5,1		heinä
14,8	1,8	10,2	37,7	0,7	7,0	7,1	42,8	0,6	5,4		elo
19,6	2,4	11,5	63,7	1,1	7,3	7,1	18,6	0,3	5,2		syys
-4,0	-0,5	8,3	30,8	0,5	7,0	7,1	20,3	0,3	5,0		loka
5,1	0,6	8,5	41,1	0,7	7,1	.	4,9	0,1	4,5		marras ⁶⁾

5) Muihin lyhytaikaisiin talletuksiin kuuluvat enintään 2 vuoden määräaikaistalletukset ja irtisanomisajaltaan enintään 3 kuukauden talletukset.

6) Jälkimarkkinakelpoisin instrumentteihin sisältyvät reposopimukset, rahamarkkinarahastojen rahasto-osuudet, rahamarkkinapaperit ja enintään 2 vuoden velkapaperit.

7) Laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.4 (jatkoa)

Raha-aggregaatit¹⁾ ja niiden vastaerät

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

5. M3:n keskeiset vastaerät: kannat ajanjakson lopussa

		Rahalaitosten pitempiäaikaiset velat				Luotot ²⁾				Ulkomaiset netto-saamiset	Kiinteä omaisuus
		Yli 2 vuoden määräaikaistalletukset	Irtisanomisajaltaan yli 3 kk:n talletukset	Yli 2 vuoden velkapaperit	Oma pääoma ja varaukset	Luotot julkiselle sektorille	Luotot muille euroalueella	Niistä: lainat			
								Joulukuu 2001 = 100 ³⁾			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2001	touko	1 170,6	123,2	1 584,5	940,0	2 031,3	7 222,8	6 334,4	96,82	-77,5	174,6
	kesä	1 170,9	122,0	1 593,0	965,9	2 042,1	7 247,9	6 388,2	97,74	-38,5	175,4
	heinä	1 165,3	120,7	1 594,1	955,2	2 034,4	7 261,6	6 394,4	97,97	-23,9	176,5
	elo	1 162,0	119,5	1 586,2	959,9	2 021,6	7 238,5	6 369,6	97,74	4,6	176,9
	syys	1 163,0	118,6	1 604,7	970,4	2 025,0	7 284,1	6 421,9	98,47	57,8	177,6
	loka	1 162,9	116,9	1 617,0	981,1	2 014,0	7 325,2	6 451,6	98,90	80,9	178,3
	marras	1 161,6	115,8	1 606,6	982,6	2 034,3	7 379,6	6 501,9	99,67	101,4	179,1
	joulu	1 169,1	115,8	1 613,6	995,2	2 026,9	7 424,5	6 519,3	100,00	88,5	180,0
2002	tammi	1 173,2	112,3	1 632,9	1 007,6	2 051,1	7 444,5	6 534,4	100,19	74,2	177,5
	helmi	1 174,7	111,2	1 638,8	1 011,5	2 055,2	7 465,5	6 548,7	100,44	69,8	176,6
	maalisk	1 178,2	109,9	1 655,8	1 010,6	2 081,7	7 513,3	6 606,1	101,35	58,4	176,4
	huhti	1 177,3	108,0	1 650,2	1 004,5	2 061,7	7 551,0	6 641,2	101,99	57,1	176,2
	touko	1 179,6	106,8	1 660,5	1 008,7	2 071,4	7 573,7	6 659,7	102,42	95,3	176,4
	kesä	1 181,7	106,6	1 655,2	985,7	2 069,1	7 598,1	6 691,1	103,03	115,7	176,2
	heinä	1 180,4	106,6	1 670,1	993,3	2 065,9	7 587,1	6 692,6	102,98	113,6	176,8
	elo	1 168,9	106,8	1 687,0	1 004,2	2 053,0	7 592,6	6 692,3	102,99	134,2	177,7
	syys	1 169,5	107,2	1 681,6	1 016,0	2 073,7	7 628,9	6 728,4	103,56	143,7	178,2
	loka	1 170,5	106,2	1 689,6	1 014,1	2 068,6	7 659,1	6 743,9	103,84	171,0	179,2
	marras ⁴⁾	1 174,2	105,7	1 699,9	1 017,4	2 083,5	7 681,6	6 755,8	104,12	205,3	176,9

6. M3:n keskeiset vastaerät: virrat⁴⁾

		Rahalaitosten pitempiäaikaiset velat				Luotot ²⁾				Ulkomaiset netto-saamiset	Kiinteä omaisuus
		Yli 2 vuoden määräaikaistalletukset	Irtisanomisajaltaan yli 3 kk:n talletukset	Yli 2 vuoden velkapaperit	Oma pääoma ja varaukset	Luotot julkiselle sektorille	Luotot muille euroalueella	Niistä: lainat	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %		
								7	8		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2001	kesä	0,5	-1,1	11,5	19,1	10,7	28,4	60,0	7,9	32,8	0,9
	heinä	-4,7	-1,4	7,5	-6,5	-5,6	19,8	15,1	7,7	16,7	1,1
	elo	-2,1	-1,2	-1,2	7,3	-8,0	-11,9	-15,2	7,2	27,0	0,3
	syys	0,8	-0,9	17,5	9,0	-3,3	45,5	47,5	6,7	31,2	0,7
	loka	-0,3	-1,7	12,7	7,9	-12,3	36,8	28,4	6,5	25,2	0,7
	marras	-1,6	-1,1	18,7	2,9	23,8	48,6	49,7	6,6	27,5	1,1
	joulu	7,3	0,1	7,6	13,6	-6,7	46,1	21,8	6,0	-8,6	1,1
2002	tammi	3,6	-3,6	11,0	14,3	18,7	17,5	12,6	5,7	-14,0	-2,5
	helmi	1,6	-1,0	9,3	-0,8	3,9	24,9	16,2	5,6	-10,5	-0,9
	maalisk	3,7	-1,3	18,7	2,6	22,2	48,6	59,0	5,5	-5,7	0,0
	huhti	-0,2	-1,9	1,0	-5,1	-18,5	44,7	41,7	5,5	-2,6	-0,2
	touko	3,5	-1,2	19,7	3,8	6,9	32,2	28,3	5,8	38,9	0,2
	kesä	3,3	-0,2	8,6	-17,1	0,1	32,4	39,3	5,4	40,7	-0,2
	heinä	1,3	0,0	8,8	9,8	-3,8	-15,0	-2,8	5,1	-1,6	0,5
	elo	2,2	0,2	2,7	8,7	-14,0	7,0	0,3	5,4	14,3	1,0
	syys	1,0	0,4	12,8	10,1	14,2	43,1	37,5	5,2	23,7	0,5
	loka	1,3	-1,0	9,5	0,0	-3,1	30,1	18,1	5,0	28,4	1,0
	marras ⁴⁾	4,0	-0,5	15,8	3,5	15,4	24,7	18,1	4,5	35,9	-2,3

1) Raha-aggregaatteihin kuuluvat rahalaitosten sekä joidenkin valtionhallintoon kuuluvien yksiköiden (kuten posti ja valtiokonttori) monetaariset velat muille euroalueella oleville kuin rahalaitoksille ja valtiolle.

2) Luottoihin kuuluvat rahalaitosten lainat euroalueella sijaitseville ei-rahallaitoksille ja sijoitukset euroalueella sijaitsevien ei-rahallaitosten liikkeeseen laskemiin arvopapereihin.

3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

4) Laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.5

Rahalaitosten lainat vastapuolen, käyttötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Lainat muille rahoituslaitossektoriin kuuluville kuin rahalaitoksille ja julkisyhteisöille: kannat ajanjakson lopussa

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Julkisyhteisöt								
	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾	Valtio ³⁾	Muut julkisyhteisöt				Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾		
								Osavaltiohallinto	Paikallishallinto	Sosiaaliturvarahastot					
1	2	3	4	5	6	7	8	Yli 5 vuotta	9	10	Yli 5 vuotta	11	12	13	14
2001 I	418,2	273,1	95,8	36,4	26,8	103,5	188,4	295,2	255,3	352,4	314,0	15,6	851,7	100,6	
II	425,5	280,7	97,5	36,2	26,7	102,9	174,1	294,0	254,9	350,4	312,4	17,2	835,7	98,6	
III	409,0	256,8	93,6	37,4	26,9	107,3	167,3	293,9	254,1	349,7	312,0	18,9	829,8	98,0	
IV	434,6	276,2	100,0	34,9	24,8	100,0	170,1	298,3	252,0	362,9	322,3	16,4	847,7	100,0	
2002 I	459,0	305,0	105,8	38,9	28,3	111,3	180,3	294,0	248,2	361,8	317,9	16,4	852,6	100,6	
II	461,3	303,7	106,3	39,4	28,2	112,2	163,0	280,9	245,8	366,6	314,5	19,5	830,1	98,0	
III ⁴⁾	453,3	290,6	104,4	43,1	30,7	116,8	155,4	274,7	241,6	371,3	319,4	19,7	821,1	96,9	

2. Lainat muille rahoituslaitossektoriin kuuluville kuin rahalaitoksille ja julkisyhteisöille: virrat⁴⁾

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot			Julkisyhteisöt								
	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %	Yhteensä	Enintään 1 vuosi	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %	Valtio ³⁾	Muut julkisyhteisöt				Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %		
								Osavaltiohallinto	Paikallishallinto	Sosiaaliturvarahastot					
1	2	3	4	5	6	7	8	Yli 5 vuotta	9	10	Yli 5 vuotta	11	12	13	14
2001 II	7,5	7,6	14,8	-0,2	-0,1	-6,9	-14,8	-1,3	-0,4	-2,0	-1,7	1,6	-16,4	-1,9	
III	-16,8	-23,9	7,8	1,5	0,2	13,8	-6,2	0,0	-0,7	-0,7	-0,4	1,7	-5,2	-0,8	
IV	27,7	21,6	11,8	-2,5	-2,1	11,3	1,9	4,4	-2,1	13,2	10,3	-2,5	16,9	-0,9	
2002 I	25,1	29,3	10,4	3,9	3,5	7,5	10,1	-4,3	-3,8	-1,1	-4,4	0,1	4,8	0,0	
II	2,1	-1,3	9,0	0,3	-0,2	9,0	-16,2	-13,1	-2,4	4,8	-3,5	3,1	-21,4	-0,6	
III ⁴⁾	-8,0	-13,1	11,5	1,6	2,6	8,8	-7,7	-6,8	-4,7	4,7	5,0	0,2	-9,6	-1,1	

Lähde: EKP.

1) Vastaavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.

2) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

3) Valtion lainoista ei ole saatavissa maturiteettijakaamaa.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokitellun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.5 (jatkoa)

Rahalaitosten lainat vastapuolen, käyttötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

3. Lainat muille kuin rahoituslaitossectorille ja julkisyhteisöille: kannat ajanjakson lopussa

	Yritykset					Kulutusluotot ³⁾				
	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ²⁾
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001 I	1 034,2	445,9	1 313,9	2 794,0	96,1	98,7	168,4	212,7	479,9	95,8
II	1 051,7	456,3	1 343,7	2 851,8	97,8	100,1	171,1	217,7	488,8	97,9
III	1 027,2	467,3	1 372,1	2 866,6	98,8	100,6	170,7	221,7	493,1	98,8
IV	1 017,9	489,8	1 394,6	2 902,3	100,0	102,6	170,4	226,7	499,6	100,0
2002 I	1 018,7	494,8	1 418,9	2 932,4	100,8	99,3	170,5	229,2	499,0	99,9
II	1 010,2	504,9	1 437,4	2 952,4	102,4	102,3	173,6	233,0	508,9	101,4
III ⁴⁾	998,6	505,2	1 450,2	2 954,0	102,4	104,5	177,3	237,1	518,8	103,0

4. Lainat muille kuin rahoituslaitossectorille ja julkisyhteisöille: virrat⁴⁾

	Yritykset					Kulutusluotot ³⁾				
	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosi- muutos ²⁾ , %	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ²⁾ , %
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001 II	13,6	12,1	25,9	51,7	9,1	1,3	3,9	5,2	10,4	5,2
III	-19,2	14,3	32,3	27,4	7,5	0,9	-0,5	4,1	4,5	3,6
IV	-10,1	23,2	22,5	35,6	6,1	1,9	-0,7	4,9	6,1	3,6
2002 I	-1,1	4,7	20,2	23,8	5,0	-4,2	1,2	2,5	-0,5	4,3
II	-0,4	15,5	30,9	46,0	4,7	2,9	0,7	3,8	7,4	3,6
III ⁴⁾	-12,7	-0,1	13,0	0,3	3,7	2,2	1,8	4,1	8,1	4,3

Lähde: EKP.

- Vastaavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.
- Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

Kotitaloudet												Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		
Asuntoluotot ³⁾					Muu luotonanto					Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	
Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾					
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
21,8	62,0	1 831,6	1 915,4	95,1	146,9	104,5	342,1	593,5	99,0	2 988,7	95,9	37,3	95,3	2001 I
22,3	62,4	1 868,0	1 952,8	96,7	148,8	100,9	342,7	592,4	99,9	3 034,0	97,5	40,7	104,3	II
22,5	61,1	1 905,9	1 989,5	98,6	144,3	100,8	342,1	587,2	99,2	3 069,8	98,7	39,0	99,9	III
22,7	61,0	1 935,1	2 018,8	100,0	144,6	101,9	343,6	590,0	100,0	3 108,5	100,0	39,0	100,0	IV
23,1	60,7	1 972,9	2 056,6	101,9	142,6	101,2	337,7	581,6	99,5	3 137,3	101,1	38,7	99,1	2002 I
23,7	60,7	2 016,9	2 101,3	104,1	145,7	103,3	339,5	588,6	100,9	3 198,7	103,0	39,4	101,0	II
24,5	60,9	2 053,6	2 139,0	105,9	143,3	101,5	340,7	585,6	100,9	3 243,4	104,5	39,9	102,2	III ⁴⁾

Kotitaloudet												Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		
Asuntoluotot ³⁾					Muu luotonanto					Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	
Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %					
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
0,5	0,5	32,2	33,3	7,6	2,0	-1,8	5,3	5,5	2,9	49,3	6,2	3,5	8,1	2001 II
0,2	-1,4	38,4	37,3	7,6	-4,5	0,1	0,2	-4,3	2,3	37,4	5,9	-1,7	3,7	III
0,1	-0,1	28,9	29,0	6,8	0,3	2,3	2,0	4,6	2,0	39,7	5,3	0,0	2,2	IV
0,4	-0,4	37,9	37,9	7,2	-1,6	-0,3	-1,2	-3,0	0,5	34,3	5,4	-0,4	3,9	2002 I
0,6	0,0	44,0	44,7	7,6	3,4	2,4	2,4	8,2	0,9	60,3	5,7	0,8	-3,2	II
0,9	0,2	36,4	37,5	7,5	-2,5	0,2	2,6	0,3	1,7	45,8	5,9	0,5	2,2	III ⁴⁾

3) Kulutus- ja asuntoluottojen määritelmät vaihtelevat alueen eri maissa.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.6

Talletukset rahalaitoksissa vastapuolen ja vaateen mukaan ¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Muiden rahoituslaitossektoriin kuuluvien kuin rahalaitosten ja julkisyhteisöjen talletukset: kannat ajanjakson lopussa

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Julkisyhteisöt					
	Yhteensä ²⁾				Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Yhteensä ²⁾				Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Valtio	Muut julkisyhteisöt			Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾
	1	Yön yli	Määräaika-	Repot		6	7	8	9			Osa-	Paikal-	Sosiaa-		
												hallinto	lialhal-	liturva-		
												12	linto	rahastot	14	16
2001 I	441,8	151,8	194,1	91,2	98,3	483,8	38,2	423,3	18,8	97,6	150,3	30,9	65,0	57,2	303,5	101,5
II	455,6	164,3	196,0	89,3	100,5	486,3	41,4	424,2	16,9	98,2	165,5	31,4	66,8	60,8	324,6	108,6
III	455,3	162,7	201,8	85,6	98,7	487,8	39,3	426,9	17,9	98,5	147,8	33,3	67,4	60,4	308,9	103,3
IV	465,8	157,9	217,3	85,3	100,0	495,4	48,0	427,5	16,4	100,0	139,0	30,0	68,9	61,0	299,0	100,0
2002 I	484,7	157,8	228,7	92,1	103,6	498,6	43,9	433,0	17,7	100,6	157,5	31,0	64,2	61,8	314,4	105,4
II	492,4	164,0	229,9	93,0	104,8	503,9	48,4	432,9	19,0	101,7	155,0	34,2	65,7	59,6	314,5	105,4
III ^(p)	490,1	159,2	219,6	105,6	106,8	507,9	49,6	437,8	16,6	102,5	148,4	34,4	63,9	54,9	301,6	99,8

2. Muiden rahoituslaitossektoriin kuuluvien kuin rahalaitosten ja julkisyhteisöjen talletukset: virrat⁴⁾

	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot					Julkisyhteisöt					
	Yhteensä ²⁾				Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Yhteensä ²⁾				Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Valtio	Muut julkisyhteisöt			Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %
	1	Yön yli	Määräaika-	Repot		6	7	8	9			10	11	12		
2001 II	10,0	12,4	-1,8	-1,8	4,6	2,8	3,4	1,0	-1,9	4,5	15,1	0,5	1,9	3,6	21,1	6,5
III	-8,2	-1,6	-2,2	-3,7	2,3	1,5	-2,1	2,7	1,0	4,6	-17,7	1,9	0,5	-0,5	-15,7	-2,0
IV	6,1	-4,7	10,8	-0,2	3,8	7,6	8,8	0,6	-1,4	3,3	-8,8	-3,4	1,5	0,7	-10,0	-6,9
2002 I	16,9	0,0	9,4	6,7	5,4	3,0	-4,2	5,4	1,3	3,1	19,0	1,0	-4,7	0,7	16,1	3,8
II	5,6	5,8	1,5	0,3	4,3	5,3	4,5	-0,1	1,2	3,6	-2,5	3,3	1,5	-2,1	0,2	-2,9
III ^(p)	9,4	-5,2	1,9	12,7	8,3	4,1	1,3	5,0	-2,4	4,1	-10,3	0,1	-1,7	-4,7	-16,7	-3,4

Lähde: EKP.

- 1) Vastaavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoja tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.
- 2) Sisältää irtisanomisehtoiset talletukset.
- 3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.
- 4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokitellun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.6 (jatkoa)

Talletukset rahalaitoksissa vastapuolen ja vaateen mukaan¹⁾

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

3. Muiden kuin rahoituslaitosten ja julkisyhteisöjen talletukset: kannat ajanjakson lopussa

		Yritykset						Kotitaloudet ²⁾					
		Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2001	I	479,0	344,4	24,1	29,0	876,5	88,6	906,1	1 192,4	1 287,1	78,9	3 464,5	94,0
	II	514,6	331,2	24,4	29,1	899,3	90,6	947,2	1 198,8	1 293,5	81,3	3 520,8	95,5
	III	514,8	318,4	25,4	32,0	890,7	91,5	963,6	1 203,8	1 305,3	84,6	3 557,3	96,5
	IV	577,1	335,3	27,5	36,2	976,1	100,0	1 043,5	1 194,5	1 365,7	76,6	3 680,3	100,0
2002	I	529,1	344,8	27,5	34,5	935,9	95,8	1 039,2	1 180,1	1 382,6	80,6	3 682,5	100,1
	II	555,7	337,7	27,7	37,0	958,1	99,9	1 076,6	1 174,7	1 382,0	77,0	3 710,2	100,9
	III ⁴⁾	561,5	336,6	28,9	35,5	962,5	100,3	1 067,0	1 173,4	1 391,5	78,4	3 710,2	100,9

4. Muiden kuin rahoituslaitosten ja julkisyhteistöjen talletukset: virrat⁴⁾

		Yritykset						Kotitaloudet ²⁾					
		Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Suhteelli- nen vuosi- muutos ³⁾ , %	Yön yli	Määrä- aikaiset	Irti- sanomis- ehtoiset	Repot	Yhteensä	Suhteelli- nen vuosi- muutos ³⁾ , %
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2001	II	32,7	-13,3	0,3	0,0	19,7	6,3	41,1	6,4	6,3	2,3	56,2	4,4
	III	3,9	1,6	0,4	3,0	8,9	5,4	16,2	5,2	12,7	3,4	37,4	6,0
	IV	62,1	14,2	2,0	4,3	82,6	10,1	80,1	-4,2	60,3	-8,0	128,2	7,6
2002	I	-48,5	9,3	0,0	-1,8	-41,0	8,1	-4,3	-10,1	15,1	4,0	4,7	6,5
	II	33,0	4,5	0,2	2,3	40,1	10,2	37,0	-5,1	1,6	-3,7	29,8	5,7
	III ⁴⁾	4,9	-0,6	1,2	-1,5	4,0	9,6	-9,1	-1,6	9,4	1,4	0,2	4,6

Lähde: EKP.

- 1) Vastaavat EKT 95:n sektoriluokitukset: Yritykset: S11, Kotitaloudet: S14, Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt: S15, Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (vastaa EKT 95:n luokitusta muut rahoituslaitokset): S123 (ml. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset: S124), Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot: S125, Julkisyhteisöt: S13.
- 2) Sisältää kotitaloudet (S14) ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.
- 4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.7

Euroalueen ulkopuolisiin kohdistuvat rahalaitosten saamiset ja velat; pääerät

(miljardia euroa; kausivaihtelusta puhdistamaton; suhteelliset muutokset, ellei toisin mainita)

1. Kannat ajanjakson lopussa

	Lainat euroalueen ulkopuolisille								Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet							
	Pankit ^{1),2)}		Muut kuin pankit				Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit				Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾
	Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾			Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Joulukuun 2001 = 100 ³⁾		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
2001 I	1 053,9	94,3	76,3	517,6	593,9	96,4	1 647,8	95,0	192,3	81,7	285,9	205,1	491,0	96,5	683,3	91,8
II	1 073,2	94,3	79,2	519,0	598,1	94,8	1 671,3	94,5	210,6	87,6	294,6	208,7	503,3	97,2	713,9	94,2
III	1 084,7	97,4	75,1	527,4	602,5	99,0	1 687,2	97,9	206,7	88,8	273,8	213,1	486,9	97,1	693,6	94,5
IV	1 119,7	100,0	75,2	543,4	618,6	100,0	1 738,3	100,0	236,6	100,0	290,2	217,7	507,9	100,0	744,5	100,0
2002 I	1 104,8	98,5	76,8	556,2	633,1	102,5	1 737,9	99,9	262,9	110,8	275,9	217,8	493,7	97,4	756,6	101,6
II	1 085,2	103,1	72,9	528,4	601,3	104,6	1 686,4	103,6	244,3	109,4	244,2	214,6	458,9	96,1	703,2	100,4
III ^(p)	1 123,6	105,8	76,9	539,2	616,1	106,3	1 739,7	105,9	254,2	112,3	252,5	229,1	481,6	99,8	735,8	103,7

2. Virrat⁴⁾

	Lainat euroalueen ulkopuolisille								Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet							
	Pankit ^{1),2)}		Muut kuin pankit				Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit				Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %
	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %			Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Julkisyhteisöt	Muut	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
2001 II	0,7	3,3	2,9	-12,6	-9,7	18,3	-9,1	8,3	14,0	31,0	9,2	-5,7	3,5	5,3	17,4	11,8
III	34,8	10,1	-4,1	30,5	26,4	19,6	61,2	13,4	2,9	26,7	-22,3	21,9	-0,4	3,2	2,6	9,2
IV	29,2	14,0	0,1	6,1	6,2	16,0	35,4	14,7	26,0	33,3	16,7	-2,3	14,3	7,2	40,3	14,3
2002 I	-17,3	4,4	3,6	11,9	15,4	6,4	-1,9	5,1	25,6	35,7	-10,9	-2,5	-13,4	0,9	12,2	10,7
II	51,9	9,3	-3,9	16,8	12,9	10,3	64,8	9,7	-3,4	24,9	-34,4	28,2	-6,2	-1,1	-9,5	6,6
III ^(p)	28,1	8,6	4,0	5,7	9,7	7,4	37,8	8,2	6,4	26,4	5,9	11,4	17,3	2,7	23,7	9,8

Lähde: EKP.

1) Termillä pankki tarkoitetaan tässä taulukossa euroalueen ulkopuolisia laitoksia, jotka ovat samantyyppisiä kuin rahalaitokset.

2) Lukuihin sisältyvät rahalaitosten talletukset euroalueen ulkopuolisissa pankeissa.

Taulukko 2.7 (jatkoa)

Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet						Euroalueen ulkopuolisten talletukset								
Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit		Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit			Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾		
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Yhteensä	Joulukuu = 100 ³⁾			Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100 ³⁾	Julkis-yhteisöt	Muut	Yhteensä				Joulukuu = 100 ³⁾
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
65,1	93,5	94,3	104,5	159,4	99,7	1 781,7	103,5	89,3	577,1	666,4	93,9	2 448,2	100,7	2001 I
61,1	87,6	97,2	107,5	158,3	98,8	1 817,5	103,3	94,9	587,1	681,9	94,3	2 499,4	100,7	II
63,6	91,1	89,9	99,2	153,5	95,7	1 710,8	100,7	93,0	588,5	681,5	97,2	2 392,3	99,7	III
73,0	100,0	89,8	100,0	162,8	100,0	1 718,4	100,0	95,3	615,0	710,3	100,0	2 428,8	100,0	IV
76,9	104,5	98,5	110,9	175,4	108,0	1 740,4	100,4	99,0	636,8	735,8	103,3	2 476,3	101,3	2002 I
76,8	104,1	100,9	113,4	177,7	109,3	1 606,1	98,9	96,2	607,3	703,6	104,6	2 309,7	100,6	II
77,8	105,4	96,4	108,2	174,2	107,0	1 645,4	100,6	102,4	609,8	712,3	105,2	2 357,7	102,0	III ⁴⁾

Hallussa olevat euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat muut arvopaperit kuin osakkeet						Euroalueen ulkopuolisten talletukset								
Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit		Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %	Pankit ¹⁾		Muut kuin pankit			Yhteensä	Suhteellisen vuosimuutos ³⁾ , %		
Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %			Yhteensä	Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %	Julkis-yhteisöt	Muut	Yhteensä				Suhteellinen vuosimuutos ³⁾ , %
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
-4,1	15,3	2,7	45,4	-1,4	32,2	-3,6	14,6	5,6	-2,7	2,8	18,2	-0,8	15,6	2001 II
2,4	8,5	-7,5	13,5	-5,1	11,4	-45,2	11,3	-1,9	22,4	20,6	14,0	-24,6	12,0	III
6,2	11,6	0,8	12,8	7,0	12,3	-12,0	8,7	2,3	17,5	19,8	17,9	7,8	11,2	IV
3,3	11,8	9,8	6,1	13,0	8,3	7,6	-2,9	4,2	19,0	23,2	9,9	30,8	0,6	2002 I
-0,2	18,9	2,3	5,5	2,1	10,5	-25,9	-4,2	-2,8	12,1	9,3	10,8	-16,7	-0,1	II
0,9	15,7	-4,7	9,1	-3,7	11,8	27,0	-0,1	6,1	-1,6	4,4	8,3	31,4	2,3	III ⁴⁾

3) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta ks. Teknisiä huomautuksia.

4) Laskettu kantojen neljännesvuosimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Taulukko 2.8

Euroalueen rahalaitosten joidenkin velkojen ja saamisten tarkastelu valuutoittain¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Velat

1. Talletukset euroalueelta

	Rahalaitokset								Muut kuin rahalaitokset							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut
2001 I	4 067,9	3 563,6	55,4	448,9	316,6	43,7	67,8	20,7	5 570,0	5 363,2	31,2	175,6	130,8	20,2	12,3	12,2
II	4 079,7	3 590,3	52,8	436,6	309,0	43,3	65,4	19,0	5 686,6	5 476,6	30,7	179,3	133,5	21,0	11,6	13,2
III	4 108,4	3 628,3	48,9	431,2	300,6	41,7	71,0	17,9	5 700,0	5 503,7	28,2	168,1	125,7	19,4	10,8	12,2
IV	4 171,9	3 699,5	46,6	425,9	307,6	33,5	67,2	17,6	5 916,6	5 715,8	26,0	174,9	127,4	23,9	10,5	13,0
2002 I	4 135,7	3 646,5	46,1	443,0	315,8	40,6	65,6	21,0	5 916,1	5 712,7	28,8	174,6	126,9	22,4	10,7	14,6
II	4 214,6	3 774,5	41,3	398,8	276,4	40,8	62,8	18,8	5 979,1	5 791,4	26,7	161,0	115,0	22,3	10,9	12,8
III ³⁾	4 217,0	3 797,1	38,5	381,3	265,8	37,7	58,2	19,7	5 972,4	5 785,4	25,8	161,2	117,8	21,2	9,4	12,9

2. Talletukset euroalueen ulkopuolelta

	Pankit ³⁾								Muut kuin pankit							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut
2001 I	1 781,7	698,6	142,6	940,6	776,8	66,4	65,8	31,5	666,4	295,7	70,6	300,2	255,9	17,6	14,2	12,4
II	1 817,5	690,1	133,8	993,6	815,4	72,9	73,2	32,2	681,9	286,7	73,2	322,0	274,2	19,3	13,6	14,9
III	1 710,8	664,3	140,3	906,2	745,2	53,5	76,3	31,2	681,5	297,7	69,2	314,5	263,0	18,4	17,1	16,0
IV	1 718,4	631,1	132,3	955,1	799,1	48,5	75,3	32,1	710,3	308,1	60,8	341,4	293,9	16,8	18,1	12,6
2002 I	1 740,4	661,9	144,8	933,8	781,0	44,4	74,6	33,8	735,8	312,7	66,6	356,5	302,8	20,0	18,9	14,8
II	1 606,1	649,1	141,6	815,4	665,8	40,5	73,4	35,7	703,6	322,2	63,3	318,1	268,7	19,4	17,8	12,2
III ³⁾	1 645,4	703,0	144,3	798,2	650,2	42,1	72,5	33,4	712,3	334,7	68,3	309,3	258,6	17,9	16,4	16,4

3. Euroalueen rahalaitosten liikkeeseen laskemat velka- ja rahamarkkinapaperit

	Velkapaperit								Rahamarkkinapaperit							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat	USD	JPY	CHF	Muut
2001 I	2 667,7	2 327,9	48,3	291,4	172,0	61,5	37,5	20,5	278,5	227,8	2,1	48,6	41,6	3,0	2,6	1,5
II	2 731,3	2 358,3	53,9	319,1	189,3	69,4	39,6	20,8	275,5	227,0	4,3	44,2	35,8	4,7	2,5	1,1
III	2 751,5	2 384,7	52,9	313,9	187,4	68,6	38,5	19,5	265,0	217,9	4,0	43,2	36,0	3,1	2,8	1,2
IV	2 780,1	2 377,9	67,9	334,4	209,7	63,8	40,6	20,2	254,7	204,8	6,0	43,9	37,9	2,8	2,1	1,1
2002 I	2 844,8	2 428,7	71,5	344,6	219,8	56,4	43,3	25,2	274,7	226,1	5,4	43,2	36,9	2,4	2,6	1,3
II	2 850,7	2 448,4	67,9	334,4	209,4	55,1	44,1	25,8	285,3	233,7	7,2	44,5	38,0	1,5	2,7	2,3
III ³⁾	2 862,9	2 458,9	70,6	333,4	203,4	53,6	48,0	28,4	286,6	234,2	6,3	46,1	39,8	1,1	3,0	2,2

Lähde: EKP.

- 1) Kantoja ei ole puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten tai valuuttakurssimuutosten aiheuttamista eroista. Tilastot perustuvat osittain arvioihin. Lisätietoja ks. Teknisiä huomautuksia.
- 2) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määrälliset erät.
- 3) Termillä pankit tarkoitetaan tässä taulukossa euroalueen ulkopuolisia laitoksia, jotka ovat samantyyppisiä kuin rahalaitokset.

Taulukko 2.8 (jatkoa)

Euroalueen rahalaitosten joidenkin velkojen ja saamisten tarkastelu valuutoittain¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Saamiset

4. Lainat euroalueelle

	Rahalaitokset								Muut kuin rahalaitokset							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 I	4 089,5	-	-	-	-	-	-	-	7 126,3	6 782,7	35,1	308,5	182,6	45,4	74,9	5,6
II	4 096,6	-	-	-	-	-	-	-	7 223,9	6 857,3	29,4	337,2	205,0	51,7	74,0	6,5
III	4 089,7	-	-	-	-	-	-	-	7 251,7	6 907,3	30,9	313,5	178,2	52,1	77,3	5,8
IV	4 180,4	-	-	-	-	-	-	-	7 367,0	7 025,3	29,8	312,0	181,6	47,8	77,5	5,1
2002 I	4 133,3	-	-	-	-	-	-	-	7 458,8	7 106,8	30,5	321,5	187,4	51,0	76,8	6,3
II	4 201,2	-	-	-	-	-	-	-	7 521,3	7 209,1	28,9	283,3	152,5	46,7	78,3	5,8
III ^(p)	4 220,0	-	-	-	-	-	-	-	7 549,5	7 240,8	27,7	281,0	150,3	45,1	80,0	5,6

5. Euroalueen rahalaitosten hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet: euroalueella olevat liikkeeseenlaskijat

	Rahalaitosten liikkeeseen laskemat								Muiden kuin rahalaitosten liikkeeseen laskemat							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 I	971,8	931,6	9,7	30,5	20,6	6,3	1,7	1,8	1 455,6	1 415,8	3,8	36,0	21,2	13,1	1,1	0,6
II	994,7	951,6	11,0	32,1	22,1	6,5	1,6	1,8	1 508,6	1 466,8	4,9	36,9	21,7	13,3	1,1	0,8
III	999,5	960,0	9,6	29,9	21,0	5,9	1,5	1,5	1 522,6	1 483,6	4,2	34,8	20,4	12,6	1,2	0,6
IV	1 012,1	967,1	12,4	32,6	23,1	6,3	1,4	1,8	1 516,4	1 478,6	3,7	34,1	20,4	12,1	1,1	0,6
2002 I	1 050,4	1 002,2	14,8	33,3	24,0	5,6	1,8	1,9	1 575,7	1 539,1	3,7	32,9	19,5	11,7	1,1	0,6
II	1 064,3	1 017,3	13,5	33,5	23,9	5,8	2,0	1,8	1 582,2	1 547,9	4,5	29,8	15,5	12,2	1,2	0,8
III ^(p)	1 047,2	1 002,5	14,1	30,7	22,2	4,9	2,0	1,7	1 601,8	1 567,0	5,2	29,6	15,2	12,2	1,4	0,7

6. Lainat euroalueen ulkopuolelle

	Pankit ³⁾								Muut kuin pankit							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 I	1 053,9	469,7	98,7	485,6	365,8	47,3	34,5	37,0	593,9	198,2	48,6	347,0	300,8	11,9	26,2	8,0
II	1 073,2	474,4	103,0	495,8	375,9	48,2	36,7	35,0	598,1	184,7	47,7	365,7	318,1	12,1	26,9	8,6
III	1 084,7	488,3	101,5	494,8	378,6	42,0	40,3	33,9	602,5	201,5	46,8	354,2	307,5	12,7	24,9	9,0
IV	1 119,7	452,2	114,7	552,9	435,9	45,2	37,9	33,8	618,6	202,6	46,8	369,3	323,2	12,0	25,7	8,4
2002 I	1 104,8	432,2	131,1	541,6	424,4	45,6	37,3	34,3	633,1	199,5	49,9	383,7	331,2	16,4	26,9	9,2
II	1 085,2	459,4	129,9	495,9	375,0	61,4	36,1	23,4	601,3	204,2	46,6	350,5	300,8	12,8	28,1	8,8
III ^(p)	1 123,6	498,9	142,1	482,5	368,4	56,9	33,6	23,7	616,1	217,2	46,2	352,8	299,5	15,5	29,3	8,6

7. Euroalueen rahalaitosten hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet: euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat

	Pankkien liikkeeseen laskemat ³⁾								Muiden kuin pankkien liikkeeseen laskemat							
	Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat					Kaikki valuutat	Euro ²⁾	Muut EU-maiden valuutat	Muut kuin EU-maiden valuutat				
					USD	JPY	CHF	Muut					USD	JPY	CHF	Muut
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
2001 I	192,3	65,2	23,0	104,1	89,9	7,3	2,3	4,6	491,0	121,0	24,4	345,5	307,1	25,7	2,7	10,1
II	210,6	72,5	25,5	112,6	98,4	6,8	2,6	4,8	503,3	121,4	25,8	356,1	316,2	26,9	3,0	9,9
III	206,7	76,5	27,0	103,2	93,1	4,7	2,1	3,4	486,9	129,1	27,1	330,7	292,7	27,1	3,9	7,1
IV	236,6	80,7	27,6	128,3	118,1	4,2	2,7	3,3	507,9	131,5	27,0	349,4	306,2	30,3	4,2	8,7
2002 I	262,9	87,1	33,5	142,4	130,5	4,4	2,9	4,5	493,7	127,9	26,9	339,0	298,6	24,6	5,0	10,8
II	244,3	87,5	32,6	124,2	111,8	4,3	2,3	5,9	458,9	132,4	25,0	301,4	260,7	24,0	5,0	11,7
III ^(p)	254,2	92,3	38,7	123,1	113,1	3,9	2,4	3,7	481,6	135,5	31,4	314,8	271,5	25,7	5,4	12,1

Taulukko 2.9

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
2000	IV	226,4	1 258,6	58,0	1 200,6	1 394,8	187,1	96,9	92,5	3 256,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	I	233,0	1 289,7	60,0	1 229,8	1 279,6	191,5	100,1	89,8	3 183,8
	II	248,6	1 293,1	61,9	1 231,2	1 339,3	211,9	104,3	90,9	3 288,1
	III	242,4	1 294,0	62,6	1 231,4	1 053,1	192,4	105,0	88,7	2 975,6
	IV	244,6	1 309,9	63,4	1 246,5	1 217,8	209,6	108,9	98,0	3 188,8
2002	I	253,6	1 308,7	70,7	1 238,0	1 263,3	224,6	111,0	97,5	3 258,6
	II ^(p)	242,6	1 312,5	75,4	1 237,1	1 056,8	219,2	108,0	99,3	3 038,3

2. Velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2000	IV	37,7	3 114,5	104,1	3 256,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>					
2001	I	37,3	3 044,8	101,7	3 183,8
	II	39,3	3 136,4	112,4	3 288,1
	III	41,5	2 838,7	95,3	2 975,6
	IV	41,1	3 050,4	97,3	3 188,8
2002	I	42,6	3 114,2	101,8	3 258,6
	II ^(p)	39,2	2 905,5	93,5	3 038,3

3. Varat/velat yhteensä rahasto- ja sijoittajatyypin mukaan

		Rahastot rahastotyyppin mukaan					Rahastot sijoittajatyypin mukaan		Yhteensä
		Osake rahastot	Pitkän ja keskipitkän koron rahastot	Yhdistelmärahastot	Kiinteistörahastot	Muut rahastot	Yleisölle tarjottavat rahastot	Rajoitetulle sijoittajajoukkolle tarjottavat rahastot	8
		1	2	3	4	5	6	7	
2000	IV	981,3	973,3	878,3	118,2	305,2	2 479,0	777,2	3 256,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	I	899,3	999,4	848,4	118,1	318,5	2 413,3	770,5	3 183,8
	II	945,4	1 019,1	856,5	123,6	343,6	2 507,1	781,0	3 288,1
	III	737,0	1 019,0	755,3	127,0	337,2	2 239,4	736,1	2 975,6
	IV	838,1	1 031,6	810,1	134,0	375,0	2 406,1	782,7	3 188,8
2002	I	862,1	1 039,3	820,3	142,3	394,6	2 463,7	794,9	3 258,6
	II ^(p)	728,8	1 037,0	762,5	139,2	370,8	2 267,6	770,7	3 038,3

Lähde: EKP.

1) Muut kuin rahamarkkinarahastot. Irlannin tiedot eivät sisälly euroalueen tietoihin. Lisätietoja saa Yleistä-osasta.

Taulukko 2.10

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyyppin mukaan

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)¹⁾

1. Osakerahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7	8
2000	IV	50,5	37,4	5,2	32,1	864,0	14,2	15,1	981,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	I	50,2	34,3	4,6	29,6	788,6	13,7	12,6	899,3
	II	48,6	34,2	4,4	29,7	829,3	21,0	12,4	945,4
	III	41,2	30,7	4,3	26,4	635,3	16,7	13,2	737,0
	IV	39,5	29,0	3,0	26,1	733,9	19,4	16,3	838,1
2002	I	39,3	28,7	2,9	25,8	759,1	20,6	14,4	862,1
	II ^(p)	34,0	27,4	4,0	23,4	630,4	22,1	14,8	728,8

2. Osakerahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2000	IV	3,7	967,8	9,7	981,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>					
2001	I	3,4	889,8	6,2	899,3
	II	3,2	934,9	7,3	945,4
	III	4,1	732,2	0,7	737,0
	IV	2,6	832,8	2,7	838,1
2002	I	3,5	856,0	2,7	862,1
	II ^(p)	4,4	725,7	-1,3	728,8

3. Pitkän ja keskipitkän koron rahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7	8
2000	IV	64,4	831,2	25,0	806,2	34,1	8,8	34,8	973,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	I	67,4	856,0	26,6	829,4	33,2	9,8	33,0	999,4
	II	78,6	858,4	29,3	829,1	36,4	12,3	33,4	1 019,1
	III	74,9	865,5	32,2	833,3	34,3	12,7	31,5	1 019,0
	IV	73,2	875,4	33,1	842,3	38,5	11,3	33,3	1 031,6
2002	I	77,9	874,0	37,3	836,7	42,9	11,5	32,9	1 039,3
	II ^(p)	75,9	882,2	38,5	843,7	33,2	10,8	34,8	1 037,0

4. Pitkän ja keskipitkän koron rahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2000	IV	7,1	928,9	37,3	973,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>					
2001	I	7,1	954,8	37,5	999,4
	II	7,3	964,5	47,3	1 019,1
	III	8,1	971,0	39,9	1 019,0
	IV	8,4	986,2	37,0	1 031,6
2002	I	8,5	992,0	38,8	1 039,3
	II ^(p)	7,9	990,1	39,0	1 037,0

Lähde: EKP.

1) Negatiiviset arvot johtuvat erilaisista kirjanpitoikäytännöistä.

Taulukko 2.10 (jatkoa)

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyypin mukaan

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)¹⁾

5. Yhdistelmärahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
2000	IV	53,8	300,9	18,2	282,6	410,7	86,4	2,4	24,2	878,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	I	54,8	302,2	19,0	283,2	373,4	88,6	2,5	27,0	848,4
	II	55,8	296,3	18,0	278,3	382,8	93,8	2,6	25,2	856,5
	III	55,2	290,4	16,4	274,0	297,5	85,7	2,5	24,1	755,3
	IV	56,9	286,5	17,0	269,5	347,5	92,7	2,4	24,1	810,1
2002	I	52,6	283,8	18,1	265,7	357,0	100,3	2,3	24,4	820,3
	II ^(p)	54,2	286,9	20,6	266,3	298,8	94,6	2,1	25,9	762,5

6. Yhdistelmärahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2000	IV	3,3	849,2	25,9	878,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>					
2001	I	3,1	817,6	27,8	848,4
	II	3,4	827,9	25,2	856,5
	III	3,3	729,9	22,1	755,3
	IV	2,9	785,2	22,0	810,1
2002	I	2,9	793,8	23,6	820,3
	II ^(p)	3,1	737,3	22,1	762,5

7. Kiinteistörahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
2000	IV	6,1	8,1	0,6	7,5	3,9	1,1	94,3	4,7	118,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	I	6,0	8,3	0,5	7,8	0,9	1,5	97,5	4,0	118,1
	II	6,6	8,7	0,5	8,2	1,0	1,3	101,5	4,4	123,6
	III	9,8	7,6	0,5	7,1	0,9	1,5	102,3	4,9	127,0
	IV	8,6	10,7	0,5	10,1	1,0	2,0	106,1	5,7	134,0
2002	I	11,5	12,9	0,6	12,3	1,1	2,1	108,3	6,4	142,3
	II ^(p)	13,5	9,8	0,6	9,2	0,9	3,9	105,1	6,0	139,2

8. Kiinteistörahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2000	IV	22,3	91,2	4,7	118,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>					
2001	I	22,3	91,7	4,1	118,1
	II	24,1	95,0	4,5	123,6
	III	24,8	97,8	4,4	127,0
	IV	25,9	103,2	4,8	134,0
2002	I	26,7	110,7	4,9	142,3
	II ^(p)	22,3	112,1	4,8	139,2

Lähde: EKP.

1) Negatiiviset arvot johtuvat erilaisista kirjanpitökäytännöistä.

Taulukko 2.11

Euroalueen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase sijoittajatyypin mukaan

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

1. Yleisölle tarjottavien rahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7
2000	IV	188,0	900,6	1 084,1	148,4	89,9	68,0	2 479,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>								
2001	I	192,2	917,9	994,8	151,6	92,9	63,8	2 413,3
	II	209,2	918,6	1 046,5	170,4	96,5	66,0	2 507,1
	III	196,4	912,1	819,5	151,6	96,4	63,4	2 239,4
	IV	201,0	928,7	947,8	167,1	99,1	62,5	2 406,1
		213,3	921,8	984,8	176,8	100,6	66,3	2 463,7
2002	I							
	II ^(p)	199,3	915,8	819,9	170,6	96,1	65,9	2 267,6

2. Yleisölle tarjottavien rahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2000	IV	34,2	2 348,6	96,2	2 479,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>					
2001	I	33,9	2 288,7	90,7	2 413,3
	II	35,7	2 369,6	101,8	2 507,1
	III	37,4	2 117,3	84,7	2 239,4
	IV	36,5	2 287,6	82,0	2 406,1
2002	I	38,1	2 336,6	88,9	2 463,7
	II ^(p)	34,1	2 152,9	80,5	2 267,6

3. Rajoitetulle sijoittajajoukolla tarjottavien rahastojen saamiset

		Talletukset	Hallussa olevat muut arvopaperit kuin osakkeet	Hallussa olevat osakkeet ja osuudet	Hallussa olevat rahasto-osuudet	Kiinteä omaisuus	Muut saamiset	Yhteensä
		1	2	3	4	5	6	7
2000	IV	38,4	358,0	310,7	38,7	7,0	24,5	777,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>								
2001	I	40,8	371,8	284,8	39,9	7,2	26,0	770,5
	II	39,4	374,6	292,7	41,5	7,8	24,9	781,0
	III	46,0	381,8	233,7	40,7	8,6	25,3	736,1
	IV	43,6	381,2	270,0	42,6	9,8	35,6	782,7
2002	I	40,3	386,9	278,4	47,8	10,3	31,2	794,9
	II ^(p)	43,3	396,7	236,8	48,6	11,9	33,4	770,7

4. Rajoitetulle sijoittajajoukolla tarjottavien rahastojen velat

		Talletukset ja lainat	Rahasto-osuudet	Muut velat	Yhteensä
		1	2	3	4
2000	IV	3,5	765,9	7,8	777,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>					
2001	I	3,4	756,1	11,0	770,5
	II	3,6	766,8	10,6	781,0
	III	4,2	721,4	10,5	736,1
	IV	4,6	762,8	15,3	782,7
2002	I	4,5	777,5	12,9	794,9
	II ^(p)	5,1	752,6	13,0	770,7

Lähde: EKP.

3 Euroalueen rahoitusmarkkinat ja korot

Taulukko 3.1

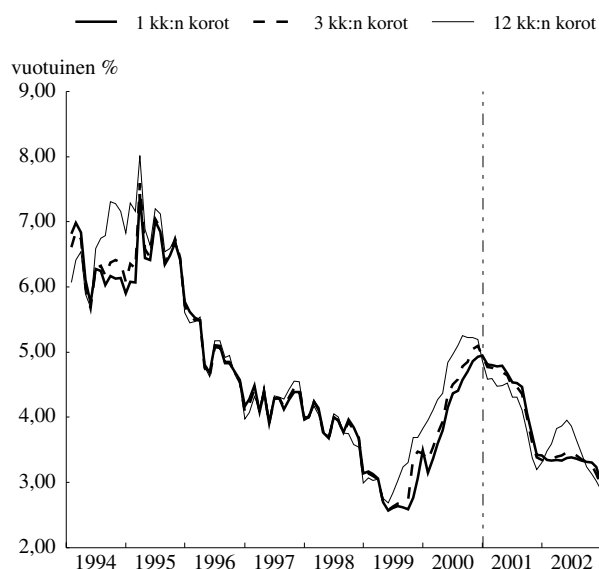
Rahamarkkinakorot ¹⁾

(vuotuisina prosentteina)

	Euroalue ⁴⁾					Yhdysvallat ⁶⁾	Japani ⁶⁾
	Yön yli -talletukset ^{2,3)}	1 kk:n talletukset ⁵⁾	3 kk:n talletukset ⁵⁾	6 kk:n talletukset ⁵⁾	12 kk:n talletukset ⁵⁾	3 kk:n talletukset ⁶⁾	3 kk:n talletukset ⁷⁾
1998	3,09	3,84	3,83	3,78	3,77	5,57	0,66
1999	2,74	2,86	2,96	3,06	3,19	5,42	0,22
2000	4,12	4,24	4,40	4,55	4,78	6,53	0,28
<i>Euroalueen laajeneminen</i>							
2001	4,39	4,33	4,26	4,16	4,09	3,78	0,15
2002	3,29	3,30	3,32	3,35	3,49	1,80	0,08
2001 joul.	3,34	3,42	3,34	3,26	3,30	1,92	0,08
2002 tammi	3,29	3,35	3,34	3,34	3,48	1,82	0,09
helmi	3,28	3,34	3,36	3,40	3,59	1,90	0,10
maalis	3,26	3,35	3,39	3,50	3,82	1,99	0,10
huhti	3,32	3,34	3,41	3,54	3,86	1,97	0,08
touko	3,31	3,37	3,46	3,62	3,95	1,91	0,08
kesä	3,35	3,38	3,46	3,59	3,87	1,88	0,07
heinä	3,30	3,36	3,41	3,48	3,64	1,85	0,07
elo	3,29	3,33	3,35	3,38	3,44	1,78	0,07
syys	3,32	3,32	3,31	3,27	3,24	1,80	0,07
loka	3,30	3,31	3,26	3,17	3,13	1,78	0,07
marras	3,30	3,23	3,12	3,04	3,02	1,46	0,07
joul.	3,09	2,98	2,94	2,89	2,87	1,41	0,06
2002 joul. 6.	2,90	2,92	2,92	2,91	2,95	1,42	0,07
13.	2,89	2,96	2,94	2,89	2,85	1,41	0,06
20.	3,50	3,01	2,94	2,88	2,82	1,40	0,06
27.	3,03	2,98	2,93	2,84	2,78	1,40	0,06
2003 tammi 3.	2,89	2,90	2,86	2,81	2,80	1,39	0,06
10.	2,82	2,85	2,84	2,77	2,73	1,38	0,07

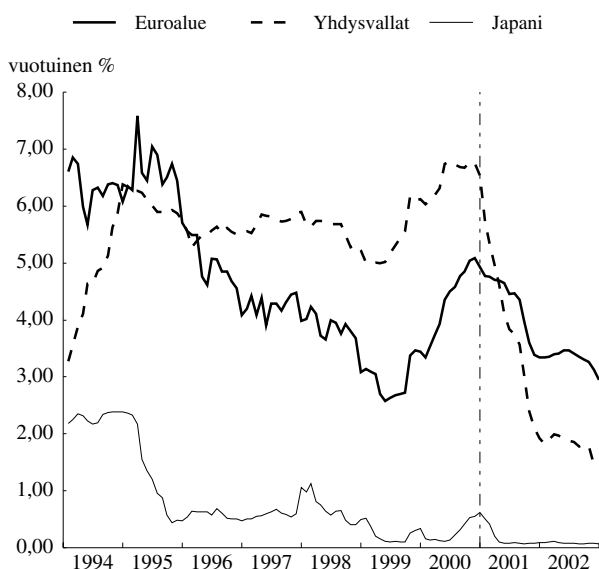
Euroalueen rahamarkkinakorot

(kuukausittain)

3 kk:n rahamarkkinakorot

(kuukausittain)

Lähteet: Reuters ja EKP.

- 1) Kuukausi- ja vuositiedot ovat ajanjakson keskiarvoja lukuun ottamatta yön yli -korkoja koskevia tietoja joulukuuhun 1998 asti.
- 2) Pankkien välisten talletusmarkkinoiden ottolainauskorot (bid rates) joulukuuhun 1998 asti. Sarakkeessa 1 esitetään eontakoron keskiarvo (euro overnight index average) tammikuusta 1999 alkaen.
- 3) Ajanjakson lopun korot joulukuuhun 1998 asti; sen jälkeen ajanjakson keskiarvo.
- 4) Ajalta ennen tammikuuta 1999 on laskettu euroalueen keinoekonomiset korot käyttämällä BKT:llä painotettuja kansallisia korkoja.
- 5) Tammikuusta 1999 alkaen euriborkorko ja sitä ennen liborkorko (London interbank offered rate), jos käytettävissä.
- 6) Liborkorko (London interbank offered rate).

Taulukko 3.2

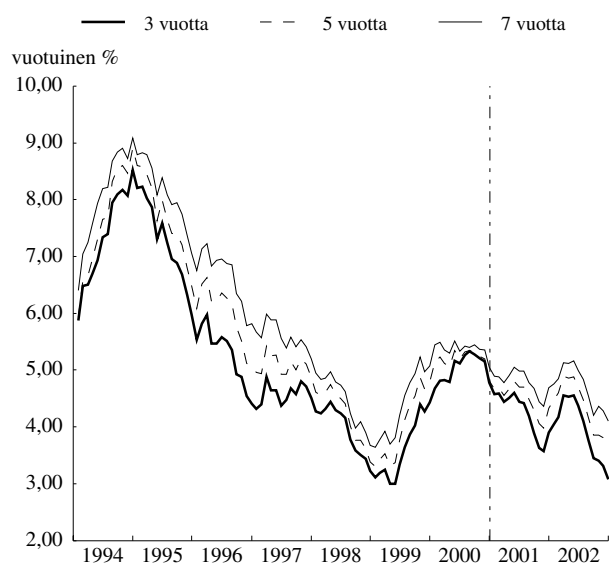
Valtion lainojen tuotot ¹⁾

(vuotuisina prosentteina)

	Euroalue ²⁾					Yhdysvallat	Japani	
	2 v 1	3 v 2	5 v 3	7 v 4	10 v 5	10 v 6	10 v 7	
1998	3,16	3,22	3,38	3,67	4,71	5,33	1,30	
1999	3,38	3,63	4,01	4,38	4,66	5,64	1,75	
2000	4,90	5,03	5,19	5,37	5,44	6,03	1,76	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>								
2001	4,11	4,23	4,49	4,79	5,03	5,01	1,34	
2002	3,68	3,94	4,35	4,70	4,92	4,60	1,27	
2001	joulu	3,66	3,90	4,33	4,68	4,96	5,07	1,35
2002	tammi	3,84	4,04	4,48	4,76	5,02	5,00	1,42
	helmi	3,96	4,17	4,60	4,85	5,07	4,90	1,52
	maalis	4,25	4,55	4,90	5,13	5,32	5,28	1,45
	huhti	4,21	4,53	4,86	5,12	5,30	5,21	1,39
	touko	4,25	4,55	4,89	5,16	5,30	5,15	1,38
	kesä	4,10	4,37	4,70	4,99	5,16	4,90	1,36
	heinä	3,83	4,10	4,48	4,84	5,03	4,62	1,30
	elo	3,47	3,76	4,15	4,54	4,73	4,24	1,26
	syys	3,19	3,46	3,85	4,20	4,52	3,88	1,16
	loka	3,13	3,41	3,86	4,36	4,62	3,91	1,09
	marras	3,04	3,31	3,81	4,28	4,59	4,04	0,99
	joulu	2,84	3,08	3,63	4,10	4,41	4,03	0,97
2002	joulu 6.	2,94	3,22	3,77	4,19	4,48	4,10	1,02
	13.	2,83	3,08	3,64	4,11	4,41	4,09	1,00
	20.	2,75	2,99	3,55	4,05	4,36	3,96	0,94
	27.	2,69	2,91	3,46	3,95	4,27	3,86	0,91
2003	tammi 3.	2,76	3,00	3,57	4,08	4,41	4,05	0,90
	10.	2,65	2,87	3,46	3,98	4,32	4,16	0,87

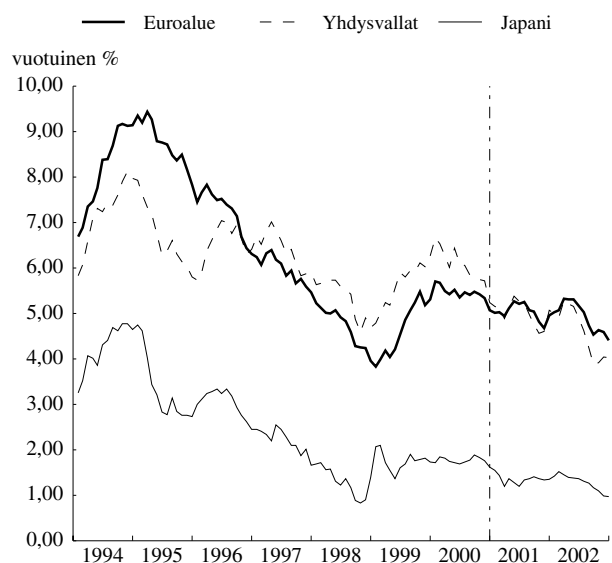
Valtion lainojen tuotot euroalueella

(kuukausittain)

Valtion 10 vuoden lainojen tuotot

(kuukausittain)

Lähteet: Reuters, EKP, Federal Reserve ja Bank of Japan.

1) Euroalueen 2, 3, 5 ja 7 vuoden lainojen tuotot perustuvat joulukuuhun 1998 asti ajanjakson lopun tietoihin. Kymmenen vuoden lainojen tuotot ovat ajanjakson keskiarvoja. Sen jälkeen kaikki tuotot ovat ajanjakson keskiarvoja.

2) Euroalueen lainojen tuotot on joulukuuhun 1998 asti laskettu BKT:llä painotetuista yhdenmukaistetuista valtion lainojen tuotoista. Sen jälkeen painoina on kaikissa maturiteeteissa käytetty valtion lainojen nimellisiä kantoja.

Taulukko 3.3

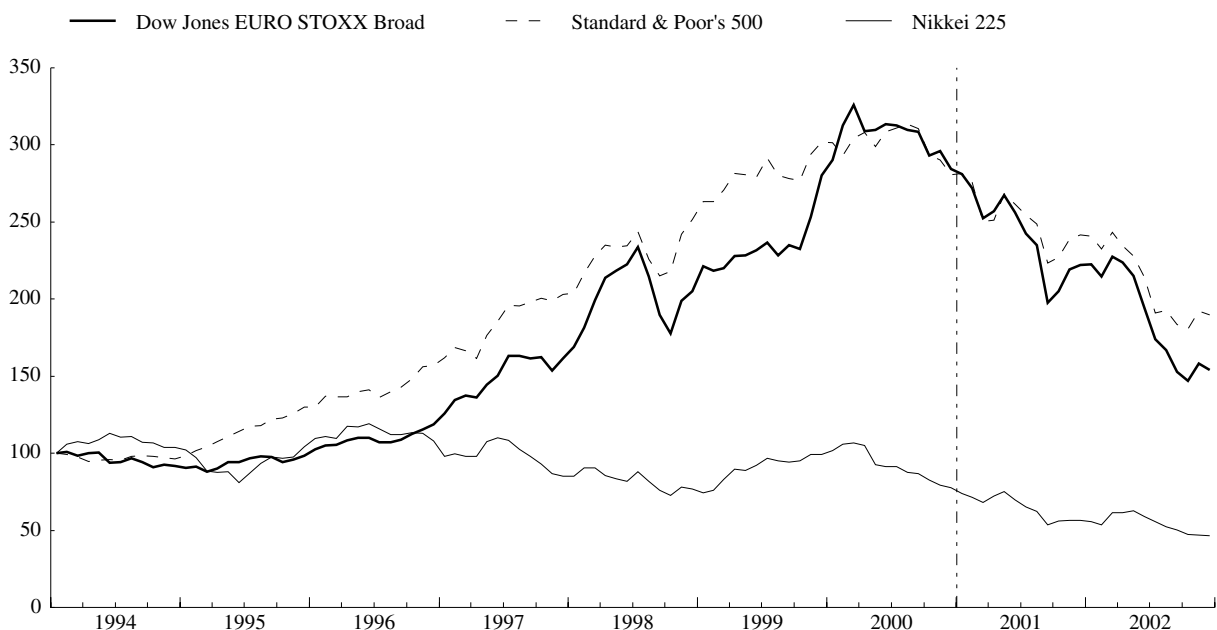
Osakeindeksit

(indeksit pisteinä)¹⁾

	Dow Jones: Euro Stoxx -indeksit												Yhdys- vallat	Japani	
	Viiteaineisto		Toimialakohtaiset indeksit												
	Laaja	50 yritystä	Raaka- aineet	Kulutus- tavarat (sykli- nen)	Kulutus- tavarat (ei- sykli- nen)	Energia	Rahoitus	Teolli- suus	Tek- niikka	Yleis- hyö- dylliset yhtiöt	Tele- vies- tintä	Ter- veyden- hoito			Standard & Poor's 500 -indeksi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1998	280,5	3 076,3	257,9	245,0	295,5	249,3	281,3	218,4	333,6	282,4	488,1	348,9	1 085,3	15 338,4	
1999	325,8	3 787,3	279,2	262,9	327,7	286,0	295,7	285,1	470,4	306,2	717,7	392,6	1 327,8	16 829,9	
2000	423,9	5 075,5	299,1	292,9	324,3	342,3	350,7	378,0	963,1	341,7	1 072,5	476,0	1 426,7	17 162,7	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	336,3	4 049,4	296,0	228,2	303,3	341,4	321,6	310,0	530,5	309,6	541,2	540,1	1 193,8	12 114,8	
2002	259,9	3 023,4	267,5	175,0	266,5	308,9	243,3	252,4	345,1	255,5	349,2	411,8	995,4	10 119,3	
2001	joulu	308,0	3 708,4	286,2	209,9	288,8	313,0	285,6	282,2	496,4	286,4	480,9	520,9	1 144,9	10 490,8
2002	tammi	308,5	3 690,1	293,2	210,8	287,8	320,2	286,3	281,8	494,5	291,1	459,7	524,8	1 140,5	10 338,5
	helmi	297,9	3 537,6	294,9	198,6	288,5	334,0	275,1	279,3	463,7	291,1	406,3	490,1	1 101,5	9 966,9
	maalis	315,4	3 739,6	312,9	215,5	296,5	355,0	294,8	299,0	494,4	291,2	429,3	486,3	1 153,3	11 452,5
	huhti	310,2	3 657,0	308,6	210,2	302,8	351,5	299,5	299,0	438,6	296,9	409,7	472,1	1 112,0	11 391,6
	touko	298,2	3 503,5	306,9	204,3	300,7	347,3	293,7	296,7	378,3	290,6	355,9	460,8	1 079,9	11 695,8
	kesä	269,8	3 143,1	293,1	187,5	282,1	324,6	263,8	275,3	312,4	273,0	302,4	408,1	1 014,0	10 965,9
	heinä	241,2	2 810,6	267,8	160,9	252,1	298,6	229,2	248,8	282,1	244,0	300,4	370,6	905,5	10 352,3
	elo	231,3	2 697,4	243,6	152,9	250,1	290,9	217,4	227,9	258,8	236,7	310,0	376,6	912,6	9 751,2
	syys	211,8	2 450,2	227,2	140,6	241,2	274,0	193,1	215,3	229,0	221,2	283,1	337,0	870,1	9 354,8
	loka	204,0	2 384,7	214,4	135,3	236,5	272,1	177,8	193,6	235,8	209,6	286,8	345,4	854,6	8 781,1
	marras	219,5	2 559,0	224,2	145,4	234,8	272,4	197,0	208,8	289,6	215,2	324,5	347,1	910,1	8 699,6
	joulu	213,6	2 475,1	225,3	139,4	226,5	268,8	194,2	205,2	270,4	207,3	322,5	324,4	899,1	8 674,8
2002	joulu 6.	219,0	2 531,7	232,0	144,9	227,8	268,0	197,2	211,1	292,6	210,9	334,9	327,6	912,2	8 863,3
	13.	210,4	2 429,4	223,0	138,0	223,9	261,9	190,6	203,3	265,5	206,1	319,6	319,3	889,5	8 516,1
	20.	210,3	2 439,0	222,0	135,2	227,4	269,7	191,2	201,1	255,9	203,5	321,3	324,1	895,8	8 406,9
	27.	204,6	2 365,0	212,7	130,8	224,0	268,8	186,1	197,4	243,5	198,4	306,5	317,1	875,4	8 714,1
2003	tammi 3.	215,7	2 502,2	227,1	139,1	231,9	277,9	196,7	207,1	264,4	209,3	321,7	330,7	908,6	8 579,0
	10.	214,5	2 489,0	219,8	135,6	229,5	272,9	195,2	204,2	265,0	214,7	338,1	326,3	927,6	8 470,5

Dow Jones: Euro Stoxx (laaja), Standard & Poor's 500 ja Nikkei 225 uudelleen painotettuina

(peruskuukausi tammikuu 1994 = 100; kuukausittain)

Lähde: Reuters.

1) Kuukausi- ja vuosittaiset tiedot ovat ajanjakson keskiarvoja.

Taulukko 3.4

Pankkien luotto- ja talletuskorot

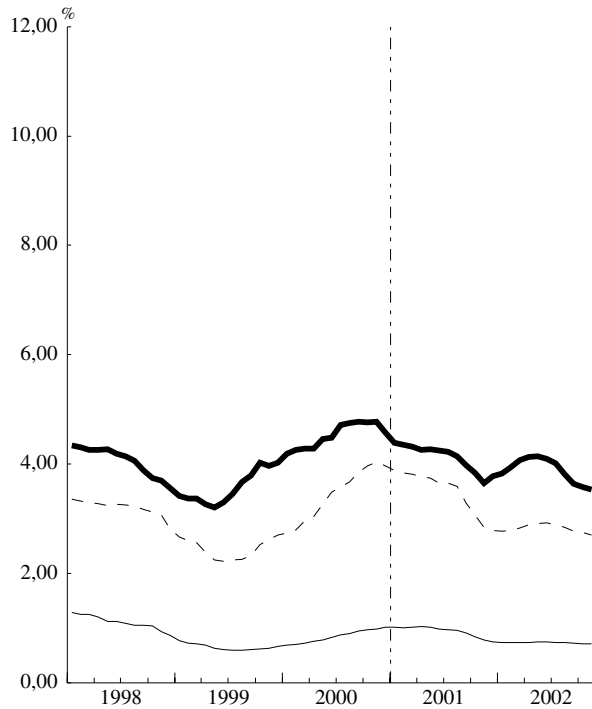
(vuotuisina prosentteina; jakson keskiarvo)

	Yön yli	Talletuskorot					Luottokorot				
		Määräaikaiset			Irtisanomisehtoiset		Yritykset		Kotitaloudet		
		Enintään 1 vuosi	Enintään 2 vuotta	Yli 2 vuotta	Enintään 3 kk	Yli 3 kk	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Kulutus- luotot	Asunto- luotot	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1999	0,65	2,44	2,45	3,57	2,15	2,76	5,65	5,10	9,39	5,29	
2000	0,85	3,45	3,45	4,52	2,25	3,79	6,60	6,23	9,87	6,34	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	0,94	3,49	3,49	4,12	2,40	3,59	6,83	6,15	10,12	5,97	
2001	marras	0,78	2,84	2,83	3,65	2,19	2,75	6,31	5,71	9,87	5,48
	joulu	0,74	2,79	2,78	3,77	2,17	2,79	6,26	5,69	9,81	5,52
2002	tammi	0,73	2,77	2,77	3,83	2,17	2,80	6,18	5,63	9,78	5,53
	helmi	0,73	2,78	2,79	3,95	2,15	2,91	6,16	5,75	9,81	5,61
	maalis	0,73	2,84	2,84	4,07	2,15	3,00	6,09	5,85	9,76	5,74
	huhti	0,74	2,89	2,90	4,13	2,14	3,07	6,17	5,95	9,81	5,81
	touko	0,74	2,91	2,92	4,15	2,15	3,08	6,20	5,98	9,85	5,82
	kesä	0,74	2,93	2,94	4,09	2,13	3,08	6,18	5,92	9,82	5,77
	heinä	0,74	2,89	2,90	4,02	2,13	3,02	6,16	5,79	9,76	5,68
	elo	0,73	2,84	2,85	3,81	2,12	2,94	6,14	5,70	9,77	5,53
	syys	0,73	2,77	2,77	3,64	2,13	2,73	6,11	5,61	9,82	5,37
	loka	0,72	2,74	2,74	3,58	2,11	2,63	6,12	5,54	9,70	5,26
	marras	0,71	2,70	2,69	3,53	2,11	2,55	6,09	5,50	9,67	5,20

Talletuskorot

(kuukausittain)

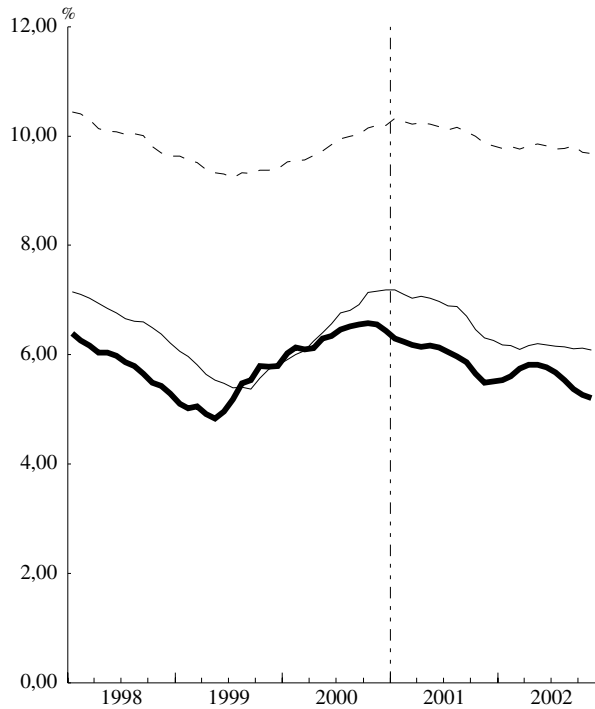
- Yön yli
- - - Määräaikaiset, enintään 1 vuosi
- Määräaikaiset, yli 2 vuotta

Luottokorot

(kuukausittain)

- Yritykset, enintään 1 vuosi
- - - Kulutusluoto
- Asuntoluotot kotitalouksille

Lähde: EKP.

Näitä euroalueen pankkien luotto- ja talletuskorkoja koskevia tietoja on käytettävä varoen ja ainoastaan tilastollisiin tarkoituksiin; korkojen kehitystä olisi analysoitava pääasiassa muutoksina eikä niinkään tasoina. Korot lasketaan kansallisten keskuspankkien ilmoittamien kansallisten luotto- ja talletuskorkojen painotettuna keskiarvona. Kansalliset luotto- ja talletuskorot edustavat niitä kansallisista lähteistä saatavissa olevia korkotietoja, joiden katsotaan sopivan laadittuihin luokituksiin. Nämä kansalliset korot on laskettu yhteen euroalueen korkotiedoiksi käyttäen joissakin tapauksissa arvioita, kun euroalueen kansallisissa rahoitusinstrumenteissa on havaittu epäyhtenäisyyttä. Kansallisten luotto- ja talletuskorkojen kattavuutta (uudet luotot ja/tai luottokannat), tietojen luonnetta (nimelliset tai efektiiviset korot) tai keräämismenetelmiä ei myöskään ole yhdenmukaistettu. Euroalueen pankkien luotto- ja talletuskorkojen maakohtaiset painot kootaan rahalaitostilastotiedoista tai mahdollisimman edustavista muista tiedoista. Painot heijastavat instrumenttien käytön maakohtaisia osuuksia euroalueella laskettuna kantatiedoista. Painot tarkistetaan kuukausittain siten, että korot ja painot viittaavat aina saman kuukauden tietoihin.

Taulukko 3.5

Muiden arvopapereiden kuin osakkeiden liikkeeseenlaskut alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja valuutan mukaan

(miljardia euroa; vaihto ajanjakson aikana ja ajanjakson lopun kanta; nimellisarvoon)

1. Lyhytaikaiset

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat									
		Euromääräiset ¹⁾								Muun valuutan määräiset	
		Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set	Liikkeeseen-laskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set	Liikkeeseen-laskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001	loka	499,0	496,0	3,0	744,5	480,2	471,4	8,8	663,0	18,8	24,6
	marras	486,7	490,5	-3,8	742,3	459,6	466,6	-7,0	655,9	27,0	23,9
	joulu	332,5	377,0	-44,4	697,9	308,1	353,9	-45,8	611,1	24,5	23,1
2002	tammi	485,8	453,9	31,8	733,2	464,3	432,9	31,3	643,8	21,5	21,0
	helmi	406,7	408,5	-1,8	729,0	386,8	387,6	-0,8	644,2	19,9	20,9
	maalis	421,2	403,5	17,7	748,9	400,2	383,4	16,8	662,7	21,0	20,1
	huhti	401,9	406,9	-5,0	743,5	376,7	384,3	-7,6	655,3	25,2	22,6
	touko	400,9	378,5	22,3	765,4	377,3	358,5	18,8	673,7	23,5	20,1
	kesä	336,5	342,0	-5,4	760,8	315,8	318,9	-3,1	672,3	20,7	23,0
	heinä	404,2	392,0	12,2	766,6	381,4	371,2	10,2	680,8	22,8	20,8
	elo	384,0	377,9	6,0	770,2	365,7	356,8	8,8	689,3	18,3	21,1
	syys	414,8	400,2	14,6	787,8	392,1	380,9	11,2	703,3	22,7	19,3
	loka	467,4	457,3	10,2	802,6	440,9	433,5	7,3	711,8	26,6	23,7

2. Pitkäaikaiset

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat									
		Euromääräiset ¹⁾								Muun valuutan määräiset	
		Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set	Liikkeeseen-laskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set	Liikkeeseen-laskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001	loka	145,2	108,4	36,8	6 937,9	123,8	91,5	32,2	6 342,6	21,5	16,9
	marras	142,2	92,5	49,8	6 992,1	115,8	86,6	29,2	6 371,5	26,5	5,9
	joulu	126,9	86,9	39,9	7 031,1	114,5	77,5	37,0	6 407,6	12,4	9,5
2002	tammi	174,1	111,0	63,1	7 099,0	156,3	105,0	51,3	6 457,2	17,8	6,0
	helmi	143,1	109,3	33,8	7 134,3	130,4	97,6	32,8	6 491,2	12,7	11,7
	maalis	165,0	102,0	63,0	7 196,2	143,1	90,9	52,2	6 542,8	21,9	11,1
	huhti	126,9	79,9	47,1	7 233,5	115,7	74,7	41,0	6 584,3	11,3	5,2
	touko	148,1	87,0	61,0	7 280,9	126,4	75,4	51,0	6 636,6	21,6	11,6
	kesä	133,0	95,4	37,6	7 295,3	123,3	87,7	35,6	6 668,3	9,7	7,7
	heinä	130,8	113,2	17,7	7 324,8	114,0	103,9	10,1	6 682,1	16,8	9,2
	elo	68,6	63,9	4,7	7 327,0	59,1	54,6	4,5	6 686,2	9,5	9,3
	syys	142,1	84,7	57,3	7 383,8	121,5	73,6	47,9	6 733,3	20,6	11,1
	loka	121,6	92,6	29,1	7 412,5	105,9	82,6	23,4	6 757,2	15,7	10,0

3. Yhteensä

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat									
		Euromääräiset ¹⁾								Muun valuutan määräiset	
		Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set	Liikkeeseen-laskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set	Liikkeeseen-laskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseen-laskut	Kuoletuk-set
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001	loka	644,2	604,4	39,8	7 682,4	604,0	562,9	41,0	7 005,6	40,3	41,5
	marras	628,9	583,0	45,9	7 734,4	575,4	553,2	22,2	7 027,4	53,5	29,7
	joulu	459,4	463,9	-4,5	7 728,9	422,6	431,4	-8,8	7 018,7	36,9	32,6
2002	tammi	659,9	564,9	94,9	7 832,2	620,6	538,0	82,6	7 101,0	39,3	27,0
	helmi	549,8	517,8	31,9	7 863,3	517,2	485,2	32,0	7 135,4	32,6	32,6
	maalis	586,2	505,5	80,7	7 945,1	543,3	474,3	69,0	7 205,5	42,9	31,2
	huhti	528,8	486,7	42,1	7 977,0	492,4	459,0	33,4	7 239,6	36,4	27,7
	touko	548,9	465,6	83,4	8 046,2	503,8	433,9	69,9	7 310,2	45,2	31,7
	kesä	469,5	437,4	32,1	8 056,1	439,1	406,7	32,5	7 340,6	30,4	30,8
	heinä	535,0	505,2	29,8	8 091,4	495,4	475,1	20,3	7 363,0	39,6	30,1
	elo	452,6	441,8	10,8	8 097,2	424,8	411,5	13,3	7 375,4	27,8	30,4
	syys	556,9	484,9	72,0	8 171,6	513,6	454,5	59,1	7 436,6	43,3	30,4
	loka	589,1	549,8	39,2	8 215,1	546,8	516,1	30,7	7 468,9	42,2	33,7

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

		Euroalueen ulkopuolisten euromääräiset liikkeeseenlaskut ¹⁾				Euromääräiset yhteensä ¹⁾					
Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut, netto	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut netto	Liikkeessä oleva määrä		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
-5,8	81,5	8,8	20,0	-11,1	44,3	489,0	491,4	-2,3	707,3	2001	loka
3,2	86,4	16,2	12,9	3,3	47,6	475,8	479,5	-3,7	703,5		marras
1,4	86,8	17,1	10,2	6,9	54,5	325,2	364,1	-38,9	665,6		joulu
0,5	89,4	11,3	24,2	-12,9	41,6	475,6	457,1	18,5	685,4	2002	tammi
-1,0	84,8	13,4	11,8	1,7	43,3	400,2	399,4	0,8	687,5		helmi
0,9	86,2	24,3	7,9	16,4	59,7	424,5	391,3	33,2	722,4		maalis
2,6	88,3	9,7	28,1	-18,4	41,3	386,4	412,4	-26,0	696,6		huhti
3,5	91,7	13,7	13,4	0,3	41,5	391,0	371,9	19,1	715,2		touko
-2,3	88,4	20,9	8,0	12,9	54,4	336,7	327,0	9,7	726,8		kesä
1,9	85,8	14,7	24,8	-10,1	44,4	396,1	396,0	0,2	725,2		heinä
-2,8	80,9	12,1	11,5	0,6	44,9	377,8	368,4	9,4	734,2		elo
3,5	84,5	31,7	7,7	24,0	68,9	423,8	388,6	35,2	772,3		syys
2,8	90,8	.	.	.	.	.	.	.	.		loka

		Euroalueen ulkopuolisten euromääräiset liikkeeseenlaskut ¹⁾				Euromääräiset yhteensä ¹⁾					
Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut, netto	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut netto	Liikkeessä oleva määrä		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
4,6	595,3	20,6	4,6	16,0	852,9	144,4	96,1	48,3	7 195,5	2001	loka
20,6	620,7	30,1	7,4	22,8	875,7	145,9	93,9	51,9	7 247,2		marras
2,9	623,4	14,2	13,4	0,8	876,5	128,7	90,9	37,8	7 284,1		joulu
11,8	641,9	19,6	6,8	12,7	889,2	175,9	111,9	64,1	7 346,3	2002	tammi
1,0	643,0	19,7	13,9	5,9	895,1	150,1	111,5	38,6	7 386,4		helmi
10,8	653,4	25,4	12,0	13,5	908,6	168,5	102,9	65,7	7 451,4		maalis
6,1	649,2	23,0	7,6	15,4	924,3	138,6	82,3	56,3	7 508,6		huhti
10,0	644,3	26,3	8,2	18,0	942,4	152,7	83,7	69,1	7 579,0		touko
2,0	627,0	29,3	10,9	18,4	960,8	152,6	98,6	54,0	7 629,1		kesä
7,6	642,6	11,7	8,2	3,5	964,3	125,7	112,2	13,6	7 646,4		heinä
0,3	640,9	7,1	8,1	-1,0	963,2	66,2	62,8	3,4	7 649,4		elo
9,4	650,5	24,3	11,5	12,9	976,1	145,8	85,1	60,8	7 709,4		syys
5,7	655,3	.	.	.	.	.	.	.	.		loka

		Euroalueen ulkopuolisten euromääräiset liikkeeseenlaskut ¹⁾				Euromääräiset yhteensä ¹⁾					
Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut, netto	Liikkeessä oleva määrä	Liikkeeseenlaskut, netto	Kuoletukset	Liikkeeseenlaskut netto	Liikkeessä oleva määrä		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
-1,2	676,8	29,5	24,6	4,9	897,2	633,4	587,5	45,9	7 902,8	2001	loka
23,7	707,1	46,3	20,2	26,0	923,3	621,7	573,4	48,2	7 950,7		marras
4,3	710,2	31,3	23,7	7,7	931,0	453,9	455,0	-1,1	7 949,7		joulu
12,3	731,3	30,9	31,0	-0,1	930,8	651,5	569,0	82,5	8 031,8	2002	tammi
0,0	727,9	33,2	25,6	7,5	938,4	550,3	510,9	39,5	8 073,9		helmi
11,7	739,6	49,8	19,9	29,9	968,3	593,1	494,1	98,9	8 173,8		maalis
8,7	737,4	32,7	35,7	-3,0	965,5	525,1	494,7	30,3	8 205,1		huhti
13,5	736,0	39,9	21,6	18,3	984,0	543,7	455,5	88,2	8 294,2		touko
-0,3	715,4	50,2	18,9	31,3	1 015,2	489,3	425,6	63,8	8 355,8		kesä
9,5	728,4	26,4	33,0	-6,6	1 008,6	521,8	508,1	13,7	8 371,6		heinä
-2,5	721,7	19,2	19,7	-0,5	1 008,1	444,0	431,1	12,8	8 383,6		elo
12,9	735,0	56,0	19,1	36,9	1 045,0	569,6	473,6	96,0	8 481,6		syys
8,5	746,2	.	.	.	.	.	.	.	.		loka

Taulukko 3.6

Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; ajanjakson lopun kanta; nimellisarvoon)

Liikkeessä oleva määrä

1. Lyhytaikaiset

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat					Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
		Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001	loka	663,0	261,2	3,8	110,6	284,0	3,4	44,3	23,3	16,4	4,0
	marras	655,9	250,9	3,9	106,3	291,2	3,6	47,6	23,6	19,4	3,4
	joulu	611,1	240,5	3,4	95,6	267,4	4,1	54,5	23,8	24,4	4,4
2002	tammi	643,8	257,6	3,7	100,2	278,8	3,5	41,6	18,8	18,9	3,1
	helmi	644,2	251,9	3,9	98,2	286,7	3,5	43,3	19,9	19,0	3,6
	maalis	662,7	259,0	4,3	97,1	299,0	3,3	59,7	26,4	26,2	6,4
	huhti	655,3	256,3	4,5	92,7	298,8	3,0	41,3	18,2	18,5	3,8
	touko	673,7	262,8	3,7	89,9	314,3	3,0	41,5	18,3	19,0	3,5
	kesä	672,3	260,8	3,8	82,1	322,5	3,0	54,4	21,3	27,6	4,4
	heinä	680,8	265,3	4,1	86,3	321,7	3,4	44,4	18,3	22,3	2,8
	elo	689,3	266,0	4,4	86,7	328,8	3,3	44,9	18,1	23,5	2,6
	syys	703,3	273,1	4,1	87,8	335,7	2,6	68,9	26,7	37,0	4,0
	loka	711,8	280,3	4,2	88,7	335,6	3,0	.	.	.	.

2. Pitkäaikaiset

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat					Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
		Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001	loka	6 342,6	2 319,2	327,9	327,3	3 240,8	127,5	852,9	224,1	277,5	96,6
	marras	6 371,5	2 321,5	336,2	343,6	3 240,9	129,2	875,7	228,3	289,0	101,0
	joulu	6 407,6	2 323,8	365,9	349,2	3 238,3	130,4	876,5	230,5	288,6	102,1
2002	tammi	6 457,2	2 328,6	371,6	354,6	3 269,0	133,4	889,2	230,7	292,2	105,5
	helmi	6 491,2	2 349,9	376,1	357,8	3 274,4	133,0	895,1	234,2	295,1	106,4
	maalis	6 542,8	2 372,3	381,7	358,1	3 293,1	137,6	908,6	236,6	305,8	108,1
	huhti	6 584,3	2 381,1	392,3	363,6	3 305,1	142,2	924,3	239,3	311,4	108,5
	touko	6 636,6	2 394,8	403,9	368,9	3 321,3	147,7	942,4	242,8	318,3	111,4
	kesä	6 668,3	2 404,5	408,1	372,6	3 332,9	150,1	960,8	250,0	331,8	110,8
	heinä	6 682,1	2 402,6	415,7	374,8	3 329,9	159,1	964,3	250,1	335,4	110,4
	elo	6 686,2	2 402,5	414,9	373,0	3 335,8	160,0	963,2	249,4	335,8	110,6
	syys	6 733,3	2 424,2	423,6	376,3	3 347,5	161,7	976,1	250,3	340,1	109,1
	loka	6 757,2	2 420,4	429,7	375,0	3 366,7	165,4	.	.	.	.

3. Yhteensä

		Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat					Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
		Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001	loka	7 005,6	2 580,4	331,6	437,9	3 524,8	130,9	897,2	247,4	293,9	100,6
	marras	7 027,4	2 572,4	340,1	450,0	3 532,1	132,8	923,3	251,8	308,4	104,3
	joulu	7 018,7	2 564,3	369,4	444,9	3 505,6	134,6	931,0	254,4	313,0	106,5
2002	tammi	7 101,0	2 586,2	375,3	454,8	3 547,8	136,9	930,8	249,5	311,2	108,6
	helmi	7 135,4	2 601,8	380,0	456,0	3 561,0	136,5	938,4	254,1	314,1	109,9
	maalis	7 205,5	2 631,2	386,0	455,3	3 592,1	140,9	968,3	262,9	332,0	114,4
	huhti	7 239,6	2 637,4	396,8	456,3	3 603,9	145,2	965,5	257,5	329,9	112,3
	touko	7 310,2	2 657,6	407,7	458,8	3 635,5	150,7	984,0	261,2	337,3	114,8
	kesä	7 340,6	2 665,3	411,9	454,8	3 655,5	153,1	1 015,2	271,3	359,4	115,2
	heinä	7 363,0	2 668,0	419,9	461,1	3 651,6	162,5	1 008,6	268,4	357,7	113,3
	elo	7 375,4	2 668,5	419,4	459,7	3 664,6	163,3	1 008,1	267,6	359,2	113,2
	syys	7 436,6	2 697,2	427,7	464,2	3 683,2	164,3	1 045,0	277,0	377,1	113,1
	loka	7 468,9	2 700,7	434,0	463,6	3 702,3	168,3	.	.	.	.

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
0,1	0,3	0,2	707,3	284,5	20,2	114,6	284,2	3,7	0,2	2001	loka	
0,1	0,4	0,6	703,5	274,5	23,3	109,7	291,3	4,0	0,6		marras	
0,1	0,5	1,3	665,6	264,3	27,8	100,0	267,5	4,7	1,3		joulu	
0,1	0,4	0,2	685,4	276,4	22,6	103,3	279,0	4,0	0,2	2002	tammi	
0,1	0,3	0,4	687,5	271,8	22,9	101,8	286,8	3,8	0,4		helmi	
0,1	0,2	0,4	722,4	285,3	30,5	103,5	299,2	3,5	0,4		maalis	
0,1	0,2	0,5	696,6	274,5	23,0	96,5	298,9	3,2	0,5		huhti	
0,1	0,2	0,4	715,2	281,1	22,7	93,4	314,4	3,2	0,4		touko	
0,2	0,5	0,5	726,8	282,1	31,4	86,6	322,7	3,5	0,5		kesä	
0,2	0,5	0,2	725,2	283,7	26,5	89,1	321,9	3,8	0,2		heinä	
0,1	0,4	0,1	734,2	284,1	27,9	89,3	329,0	3,7	0,1		elo	
0,2	0,3	0,6	772,3	299,8	41,1	91,9	335,9	3,0	0,6		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
91,8	49,9	113,0	7 195,5	2 543,2	605,4	423,8	3 332,6	177,4	113,0	2001	loka	
91,5	50,3	115,7	7 247,2	2 549,7	625,2	444,6	3 332,4	179,6	115,7		marras	
92,1	50,3	112,9	7 284,1	2 554,3	654,5	451,3	3 330,4	180,7	112,9		joulu	
91,3	55,1	114,4	7 346,3	2 559,3	663,8	460,1	3 360,3	188,5	114,4	2002	tammi	
92,0	54,9	112,5	7 386,4	2 584,1	671,2	464,2	3 366,4	188,0	112,5		helmi	
92,2	54,9	111,1	7 451,4	2 608,8	687,5	466,2	3 385,2	192,5	111,1		maalis	
94,1	60,0	111,0	7 508,6	2 620,4	703,7	472,2	3 399,2	202,1	111,0		huhti	
95,1	59,8	115,1	7 579,0	2 637,6	722,2	480,3	3 416,3	207,5	115,1		touko	
93,2	60,3	114,7	7 629,1	2 654,5	739,9	483,4	3 426,2	210,4	114,7		kesä	
93,1	60,9	114,3	7 646,4	2 652,7	751,1	485,2	3 423,0	220,1	114,3		heinä	
93,4	60,4	113,6	7 649,4	2 651,9	750,7	483,6	3 429,2	220,4	113,6		elo	
94,1	65,3	117,3	7 709,4	2 674,4	763,7	485,4	3 441,6	227,0	117,3		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
92,0	50,2	113,2	7 902,8	2 827,7	625,6	538,4	3 616,8	181,1	113,2	2001	loka	
91,6	50,8	116,3	7 950,7	2 824,2	648,6	554,3	3 623,7	183,6	116,3		marras	
92,2	50,8	114,1	7 949,7	2 818,6	682,3	551,3	3 597,9	185,4	114,1		joulu	
91,4	55,6	114,6	8 031,8	2 835,6	686,5	563,4	3 639,3	192,5	114,6	2002	tammi	
92,2	55,2	112,9	8 073,9	2 855,9	694,1	566,0	3 653,2	191,8	112,9		helmi	
92,3	55,2	111,5	8 173,8	2 894,1	718,0	569,7	3 684,4	196,0	111,5		maalis	
94,2	60,2	111,5	8 205,1	2 894,9	726,7	568,6	3 698,1	205,4	111,5		huhti	
95,2	60,0	115,5	8 294,2	2 918,7	744,9	573,7	3 730,7	210,7	115,5		touko	
93,4	60,7	115,2	8 355,8	2 936,6	771,3	570,0	3 748,8	213,9	115,2		kesä	
93,3	61,4	114,5	8 371,6	2 936,3	777,6	574,3	3 744,9	223,9	114,5		heinä	
93,5	60,9	113,7	8 383,6	2 936,0	778,6	572,9	3 758,2	224,2	113,7		elo	
94,3	65,7	117,9	8 481,6	2 974,2	804,8	577,3	3 777,5	230,0	117,9		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

Taulukko 3.6 (jatkoa)

Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; liikkeeseenlaskut ajanjakson aikana; nimellisarvoon)

Liikkeeseenlaskut, netto

1. Lyhytaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2001 loka	480,2	346,0	2,0	85,9	45,1	1,1	8,8	3,0	4,7	0,9	
marras	459,6	347,5	2,3	66,4	42,2	1,3	16,2	6,4	7,9	1,1	
joulu	308,1	228,9	1,3	52,6	23,4	1,9	17,1	6,6	8,4	1,3	
2002 tammi	464,3	327,7	2,1	71,1	61,3	2,0	11,3	5,0	5,0	1,1	
helmi	386,8	268,6	2,6	65,9	47,9	1,9	13,4	5,0	6,5	1,5	
maalis	400,2	287,0	2,2	60,1	49,0	1,8	24,3	10,7	10,1	3,3	
huhti	376,7	255,3	2,5	63,4	53,8	1,8	9,7	4,4	4,1	0,9	
touko	377,3	254,4	2,1	62,2	57,0	1,6	13,7	5,2	7,0	1,2	
kesä	315,8	207,0	2,5	51,7	52,5	2,2	20,9	6,3	12,3	1,8	
heinä	381,4	259,2	1,8	65,6	52,6	2,2	14,7	5,9	8,2	0,6	
elo	365,7	257,3	1,8	50,9	53,9	1,8	12,1	4,5	6,8	0,6	
syys	392,1	278,4	1,9	56,8	53,0	2,0	31,7	11,1	17,9	2,0	
loka	440,9	318,6	2,2	64,7	53,1	2,3	.	.	.	.	

2. Pitkäaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2001 loka	123,8	58,7	13,9	4,4	40,8	5,8	20,6	4,4	7,9	2,3	
marras	115,8	47,9	11,9	17,5	35,8	2,7	30,1	6,0	12,8	4,6	
joulu	114,5	43,0	36,7	9,6	23,0	2,2	14,2	6,4	4,0	2,2	
2002 tammi	156,3	47,6	11,1	6,5	88,0	3,2	19,6	4,1	4,5	3,7	
helmi	130,4	54,6	9,0	8,2	57,5	1,1	19,7	8,2	8,2	1,3	
maalis	143,1	56,9	9,3	2,8	68,8	5,3	25,4	8,6	12,1	3,3	
huhti	115,7	44,1	13,3	8,2	45,2	4,9	23,0	5,1	7,7	1,1	
touko	126,4	41,1	16,0	7,4	55,3	6,6	26,3	5,7	10,1	3,2	
kesä	123,3	48,2	13,5	7,4	51,3	2,9	29,3	9,9	17,1	0,7	
heinä	114,0	37,9	12,7	5,9	48,2	9,4	11,7	3,0	6,2	0,4	
elo	59,1	28,2	2,2	2,2	25,2	1,3	7,1	3,1	2,8	0,3	
syys	121,5	52,4	11,7	4,3	50,4	2,6	24,3	5,2	7,6	0,2	
loka	105,9	39,0	9,8	0,7	52,1	4,4	.	.	.	.	

3. Yhteensä

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2001 loka	604,0	404,7	15,9	90,3	86,0	6,9	29,5	7,5	12,6	3,2	
marras	575,4	395,4	14,2	83,9	78,0	4,0	46,3	12,5	20,7	5,7	
joulu	422,6	271,9	38,0	62,2	46,4	4,1	31,3	13,0	12,4	3,6	
2002 tammi	620,6	375,3	13,2	77,6	149,3	5,2	30,9	9,1	9,5	4,8	
helmi	517,2	323,2	11,5	74,1	105,4	3,0	33,2	13,2	14,7	2,9	
maalis	543,3	343,9	11,5	63,0	117,8	7,1	49,8	19,3	22,2	6,6	
huhti	492,4	299,4	15,9	71,5	99,0	6,7	32,7	9,5	11,8	2,0	
touko	503,8	295,4	18,2	69,7	112,3	8,2	39,9	10,9	17,1	4,4	
kesä	439,1	255,2	16,0	59,0	103,8	5,2	50,2	16,3	29,4	2,5	
heinä	495,4	297,0	14,5	71,5	100,8	11,6	26,4	8,9	14,3	1,0	
elo	424,8	285,4	4,0	53,1	79,1	3,2	19,2	7,7	9,6	0,9	
syys	513,6	330,8	13,6	61,1	103,5	4,6	56,0	16,3	25,5	2,1	
loka	546,8	357,6	11,9	65,4	105,2	6,7	.	.	.	.	

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
0,0	0,0	0,2	489,0	349,1	6,7	86,8	45,1	1,2	0,2	2001	loka	
0,1	0,2	0,4	475,8	353,9	10,2	67,5	42,3	1,5	0,4		marras	
0,0	0,1	0,7	325,2	235,4	9,7	53,9	23,4	2,0	0,7		joulu	
0,1	0,0	0,1	475,6	332,8	7,1	72,2	61,5	2,0	0,1	2002	tammi	
0,0	0,1	0,2	400,2	273,7	9,1	67,4	47,9	2,0	0,2		helmi	
0,0	0,1	0,1	424,5	297,7	12,4	63,5	49,0	1,9	0,1		maalis	
0,1	0,0	0,2	386,4	259,7	6,6	64,3	53,9	1,8	0,2		huhti	
0,0	0,0	0,1	391,0	259,6	9,1	63,5	57,0	1,6	0,1		touko	
0,0	0,3	0,1	336,7	213,3	14,8	53,4	52,5	2,6	0,1		kesä	
0,0	0,0	0,0	396,1	265,0	10,0	66,2	52,7	2,2	0,0		heinä	
0,0	0,0	0,1	377,8	261,8	8,6	51,5	53,9	1,9	0,1		elo	
0,1	0,1	0,5	423,8	289,5	19,8	58,7	53,1	2,1	0,5		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
0,2	5,4	0,4	144,4	63,1	21,8	6,8	41,1	11,2	0,4	2001	loka	
1,0	0,5	5,1	145,9	53,9	24,7	22,1	36,8	3,2	5,1		marras	
1,3	0,1	0,1	128,7	49,4	40,6	11,8	24,3	2,3	0,1		joulu	
0,0	5,1	2,1	175,9	51,7	15,6	10,2	88,0	8,3	2,1	2002	tammi	
1,5	0,3	0,3	150,1	62,7	17,2	9,5	59,0	1,4	0,3		helmi	
0,8	0,5	0,3	168,5	65,5	21,4	6,1	69,5	5,8	0,3		maalis	
3,3	5,1	0,7	138,6	49,1	21,0	9,3	48,5	10,0	0,7		huhti	
2,0	0,1	5,3	152,7	46,8	26,1	10,6	57,2	6,7	5,3		touko	
0,1	0,7	0,7	152,6	58,2	30,6	8,1	51,4	3,7	0,7		kesä	
0,9	0,8	0,3	125,7	40,9	18,8	6,3	49,1	10,2	0,3		heinä	
0,3	0,1	0,5	66,2	31,3	5,0	2,5	25,5	1,4	0,5		elo	
0,7	5,2	5,5	145,8	57,6	19,3	4,5	51,1	7,8	5,5		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
0,2	5,4	0,5	633,4	412,2	28,6	93,6	86,2	12,3	0,5	2001	loka	
1,1	0,8	5,6	621,7	407,8	34,9	89,6	79,1	4,7	5,6		marras	
1,3	0,3	0,8	453,9	284,8	50,3	65,8	47,8	4,3	0,8		joulu	
0,1	5,1	2,2	651,5	384,4	22,7	82,4	149,5	10,3	2,2	2002	tammi	
1,5	0,4	0,5	550,3	336,4	26,3	77,0	106,9	3,3	0,5		helmi	
0,8	0,5	0,4	593,1	363,2	33,7	69,6	118,6	7,6	0,4		maalis	
3,3	5,1	0,9	525,1	308,9	27,6	73,5	102,3	11,8	0,9		huhti	
2,0	0,1	5,5	543,7	306,4	35,2	74,1	114,3	8,3	5,5		touko	
0,2	1,0	0,9	489,3	271,5	45,4	61,5	103,9	6,2	0,9		kesä	
1,0	0,8	0,4	521,8	305,9	28,8	72,5	101,8	12,4	0,4		heinä	
0,3	0,1	0,6	444,0	293,1	13,6	54,0	79,4	3,3	0,6		elo	
0,8	5,3	6,0	569,6	347,0	39,2	63,2	104,3	9,9	6,0		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

Taulukko 3.6 (jatkoa)

Muut euromääräiset arvopaperit kuin osakkeet alkuperäisen maturiteetin, liikkeeseenlaskijan sijainnin ja sektorin mukaan¹⁾

(miljardia euroa; liikkeeseenlaskut ajanjakson aikana; nimellisarvoon)

Liikkeeseenlaskut, brutto

1. Lyhytaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2001 loka	8,8	9,1	-0,4	3,8	-3,5	-0,3	-11,1	-3,8	-5,8	-1,5	
marras	-7,0	-10,3	0,1	-4,1	7,1	0,2	3,3	0,3	3,0	-0,6	
joulu	-45,8	-11,4	-0,5	-10,6	-23,8	0,6	6,9	0,2	5,0	1,0	
2002 tammi	31,3	15,7	0,2	4,6	11,4	-0,6	-12,9	-5,0	-5,5	-1,3	
helmi	-0,8	-6,6	0,2	-2,2	7,8	0,0	1,7	1,1	0,1	0,5	
maalis	16,8	5,3	0,4	-1,1	12,4	-0,2	16,4	6,5	7,2	2,8	
huhti	-7,6	-2,8	0,2	-4,4	-0,3	-0,3	-18,4	-8,1	-7,7	-2,6	
touko	18,8	7,0	-0,8	-2,8	15,5	0,0	0,3	0,1	0,5	-0,3	
kesä	-3,1	-3,6	0,1	-8,0	8,3	0,0	12,9	3,0	8,6	1,0	
heinä	10,2	6,3	0,3	4,1	-0,8	0,3	-10,1	-3,0	-5,2	-1,6	
elo	8,8	1,0	0,3	0,4	7,2	0,0	0,6	-0,2	1,1	-0,2	
syys	11,2	4,2	-0,4	1,2	6,9	-0,7	24,0	8,6	13,5	1,4	
loka	7,3	6,3	0,2	0,8	-0,3	0,3	.	.	.	.	

2. Pitkäaikaiset

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2001 loka	32,2	15,3	10,7	-2,4	3,7	5,1	16,0	3,0	6,5	2,0	
marras	29,2	2,0	8,4	16,9	0,1	1,8	22,8	4,2	11,5	4,4	
joulu	37,0	3,2	29,7	5,6	-2,6	1,2	0,8	2,3	-0,4	1,1	
2002 tammi	51,3	6,5	5,7	5,5	30,7	2,9	12,7	0,1	3,6	3,4	
helmi	32,8	20,0	4,5	3,2	5,4	-0,4	5,9	3,5	2,8	0,9	
maalis	52,2	23,0	5,6	0,3	18,7	4,6	13,5	2,4	10,7	1,7	
huhti	41,0	8,3	10,6	5,5	12,0	4,6	15,4	2,7	5,5	0,5	
touko	51,0	12,5	11,6	5,3	16,1	5,5	18,0	3,6	6,9	2,8	
kesä	35,6	13,8	3,9	3,7	11,7	2,4	18,4	7,1	13,6	-0,6	
heinä	10,1	-4,6	6,7	2,2	-3,0	8,9	3,5	0,1	3,6	-0,4	
elo	4,5	-0,6	0,0	-1,7	5,9	0,9	-1,0	-0,6	0,4	0,1	
syys	47,9	22,5	8,7	3,2	11,7	1,7	12,9	0,8	4,3	-1,5	
loka	23,4	-4,3	6,1	-1,5	19,4	3,7	.	.	.	.	

3. Yhteensä

	Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat						Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemat				
	Yhteensä	Rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkisyhteisöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
2001 loka	41,0	24,4	10,3	1,4	0,2	4,7	4,9	-0,8	0,7	0,5	
marras	22,2	-8,4	8,6	12,8	7,2	2,0	26,0	4,5	14,5	3,7	
joulu	-8,8	-8,3	29,2	-5,1	-26,4	1,7	7,7	2,5	4,5	2,1	
2002 tammi	82,6	22,2	5,9	10,0	42,2	2,3	-0,1	-4,9	-1,8	2,2	
helmi	32,0	13,4	4,7	1,0	13,2	-0,4	7,5	4,6	2,9	1,3	
maalis	69,0	28,4	6,0	-0,7	31,1	4,3	29,9	8,9	17,9	4,5	
huhti	33,4	5,5	10,8	1,0	11,8	4,3	-3,0	-5,4	-2,2	-2,1	
touko	69,9	19,4	10,8	2,5	31,6	5,5	18,3	3,7	7,4	2,5	
kesä	32,5	10,3	4,1	-4,3	20,0	2,5	31,3	10,1	22,2	0,4	
heinä	20,3	1,7	7,0	6,2	-3,9	9,2	-6,6	-2,9	-1,6	-2,0	
elo	13,3	0,4	0,3	-1,3	13,0	0,8	-0,5	-0,8	1,5	-0,1	
syys	59,1	26,7	8,4	4,4	18,6	1,0	36,9	9,4	17,9	-0,1	
loka	30,7	2,0	6,3	-0,7	19,1	4,0	.	.	.	.	

Lähteet: EKP ja BIS (euroalueen ulkopuoliset liikkeeseenlaskijat).

1) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
0,0	-0,2	0,1	-2,3	5,3	-6,1	2,3	-3,5	-0,5	0,1	2001	loka	
0,0	0,1	0,4	-3,7	-10,1	3,2	-4,7	7,1	0,4	0,4		marras	
0,0	0,1	0,7	-38,9	-11,2	4,5	-9,6	-23,9	0,6	0,7		joulu	
0,0	-0,1	-1,1	18,5	10,7	-5,2	3,3	11,5	-0,7	-1,1	2002	tammi	
0,0	-0,2	0,2	0,8	-5,6	0,3	-1,7	7,8	-0,2	0,2		helmi	
0,0	0,0	0,0	33,2	11,8	7,6	1,7	12,4	-0,3	0,0		maalis	
-0,1	0,0	0,1	-26,0	-10,9	-7,5	-7,0	-0,3	-0,3	0,1		huhti	
0,0	0,0	-0,1	19,1	7,1	-0,3	-3,1	15,5	0,0	-0,1		touko	
0,0	0,3	0,1	9,7	-0,6	8,7	-7,0	8,3	0,3	0,1		kesä	
0,0	0,0	-0,2	0,2	3,3	-4,9	2,5	-0,8	0,3	-0,2		heinä	
0,0	0,0	-0,1	9,4	0,8	1,5	0,2	7,1	-0,1	-0,1		elo	
0,1	-0,1	0,5	35,2	12,8	13,2	2,6	6,9	-0,8	0,5		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
-0,1	5,3	-0,6	48,3	18,2	17,2	-0,4	3,5	10,3	-0,6	2001	loka	
-0,4	0,4	2,7	51,9	6,2	19,9	21,2	-0,3	2,2	2,7		marras	
0,6	0,0	-2,8	37,8	5,4	29,3	6,7	-2,0	1,2	-2,8		joulu	
-0,8	4,8	1,5	64,1	6,6	9,3	8,9	29,9	7,7	1,5	2002	tammi	
0,7	-0,2	-1,9	38,6	23,6	7,2	4,1	6,1	-0,5	-1,9		helmi	
0,1	0,0	-1,4	65,7	25,4	16,3	2,0	18,8	4,5	-1,4		maalis	
1,8	5,0	-0,1	56,3	10,9	16,1	6,0	13,9	9,6	-0,1		huhti	
0,9	-0,1	4,1	69,1	16,0	18,5	8,1	17,0	5,4	4,1		touko	
-1,9	0,5	-0,3	54,0	21,0	17,5	3,1	9,8	2,9	-0,3		kesä	
-0,1	0,7	-0,5	13,6	-4,5	10,3	1,8	-3,1	9,5	-0,5		heinä	
0,3	-0,5	-0,7	3,4	-1,2	0,4	-1,6	6,2	0,4	-0,7		elo	
0,7	4,9	3,7	60,8	23,3	13,1	1,7	12,4	6,6	3,7		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

			Yhteensä									
Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt	Yhteensä	Pankit (ml. keskuspankit)	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis-yhteisöt	Kansainväliset järjestöt			
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
-0,2	5,1	-0,5	45,9	23,6	11,1	1,9	0,0	9,8	-0,5	2001	loka	
-0,3	0,5	3,1	48,2	-3,9	23,1	16,5	6,9	2,6	3,1		marras	
0,6	0,0	-2,2	-1,1	-5,7	33,8	-2,9	-25,9	1,8	-2,2		joulu	
-0,8	4,7	0,5	82,5	17,3	4,1	12,2	41,4	7,1	0,5	2002	tammi	
0,7	-0,3	-1,7	39,5	18,0	7,5	2,4	14,0	-0,7	-1,7		helmi	
0,1	-0,1	-1,4	98,9	37,2	23,9	3,7	31,2	4,3	-1,4		maalis	
1,8	5,0	0,0	30,3	0,0	8,6	-1,1	13,5	9,3	0,0		huhti	
0,9	-0,1	4,0	88,2	23,1	18,2	5,0	32,5	5,3	4,0		touko	
-1,8	0,7	-0,3	63,8	20,4	26,2	-3,9	18,2	3,2	-0,3		kesä	
-0,1	0,7	-0,7	13,7	-1,2	5,4	4,3	-3,9	9,9	-0,7		heinä	
0,3	-0,5	-0,8	12,8	-0,4	1,8	-1,4	13,3	0,3	-0,8		elo	
0,8	4,8	4,2	96,0	36,1	26,2	4,3	19,3	5,8	4,2		syys	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		loka	

Taulukko 3.7

Euroalueella olevien liikkeeseen laskemien muiden arvopaperien kuin osakkeiden vuosikasvuvauhdit ¹⁾

(suhteellinen vuosimuutos)

1. Lyhytaikaiset

		Kaikki valuutat yhteensä						
		Yhteensä		Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt
		1	Joulukuu 2001 = 100 2					
2001	loka	5,5	106,9	0,0	-15,3	27,8	4,7	44,8
	marras	5,0	106,4	-2,1	-14,9	21,5	8,1	40,9
	joulu	4,0	100,0	-2,7	-23,3	12,1	9,4	63,7
2002	tammi	3,7	104,6	-0,6	-27,2	12,2	6,5	22,6
	helmi	1,3	104,3	-5,0	-21,7	5,7	7,4	55,3
	maalis	1,4	106,8	-4,4	-16,3	4,1	7,5	48,8
	huhti	-0,5	106,1	-5,2	-18,0	1,4	4,4	36,1
	touko	2,7	109,3	-0,1	-32,8	-8,3	10,3	27,8
	kesä	3,3	108,5	-2,1	-25,1	-15,1	16,5	50,8
	heinä	3,8	110,3	0,7	-16,4	-13,9	14,4	-3,1
	elo	4,0	111,1	1,6	2,9	-18,0	15,1	-1,3
	syys	6,4	113,2	5,7	0,8	-16,9	16,2	-19,4
	loka	7,3	114,7	6,8	14,9	-18,4	17,9	-0,2

2. Pitkäaikaiset

		Kaikki valuutat yhteensä						
		Yhteensä		Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt
		1	Joulukuu 2001 = 100 2					
2001	loka	6,6	98,7	7,0	25,2	21,3	2,4	22,1
	marras	6,9	99,4	7,7	27,0	23,2	1,9	21,9
	joulu	7,4	100,0	7,9	32,0	23,3	2,2	21,9
2002	tammi	8,2	100,9	7,4	33,6	24,6	3,7	23,7
	helmi	7,8	101,4	6,8	32,1	23,5	3,7	21,6
	maalis	7,9	102,3	7,7	30,9	15,8	4,0	23,6
	huhti	7,9	102,9	7,6	32,5	16,3	3,8	25,4
	touko	8,0	103,8	8,1	33,1	14,5	3,5	29,5
	kesä	7,6	104,3	7,8	30,5	13,0	3,1	31,6
	heinä	7,1	104,6	6,8	27,4	11,8	3,1	36,6
	elo	6,9	104,7	6,6	26,7	9,0	3,3	34,2
	syys	7,4	105,5	7,3	27,4	11,9	3,6	31,1
	loka	7,3	105,9	6,5	26,4	12,3	3,9	29,9

3. Yhteensä

		Kaikki valuutat yhteensä						
		Yhteensä		Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahalaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt
		1	Joulukuu 2001 = 100 2					
2001	loka	6,5	99,5	6,2	24,7	22,7	2,5	22,7
	marras	6,7	100,1	6,6	26,5	22,8	2,4	22,4
	joulu	7,1	100,0	6,6	31,3	21,0	2,8	22,9
2002	tammi	7,7	101,2	6,4	32,7	21,9	4,0	23,7
	helmi	7,1	101,6	5,4	31,4	19,6	4,0	22,3
	maalis	7,2	102,7	6,2	30,3	13,4	4,2	24,2
	huhti	7,1	103,2	6,0	31,8	13,3	3,9	25,6
	touko	7,5	104,3	7,1	32,2	9,7	4,0	29,5
	kesä	7,1	104,7	6,6	29,7	7,2	4,2	32,0
	heinä	6,8	105,1	6,1	26,9	6,4	4,0	35,3
	elo	6,6	105,3	6,0	26,4	3,2	4,3	33,1
	syys	7,3	106,2	7,1	27,1	5,6	4,6	29,6
	loka	7,3	106,7	6,5	26,3	5,4	5,0	29,1

Lähde: EKP.

1) Suhteellisten vuosimuutosten ja indeksien laskemistavasta lähemmin Teknisiä huomautuksia-osassa.

2) Sisältää euron kansallisten ilmentymien määräiset erät.

Euromääräiset ²⁾									
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100	Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahallaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt			
8	9	10	11	12	13	14			
5,4	108,7	-1,1	-15,3	26,9	4,7	49,0	2001	loka	
5,4	107,5	-2,9	-14,9	21,1	8,1	43,3		marras	
3,9	100,0	-3,1	-23,3	10,4	8,5	66,7		joulu	
3,5	105,1	-2,1	-27,2	11,2	6,6	23,0	2002	tammi	
1,6	105,0	-6,0	-21,7	4,5	8,0	58,5		helmi	
1,9	107,7	-4,9	-16,3	2,4	8,1	52,5		maalis	
-1,1	106,5	-7,5	-18,0	-0,2	4,7	38,6		huhti	
2,2	109,6	-1,6	-32,8	-10,1	10,6	26,0		touko	
2,9	109,1	-3,8	-27,1	-16,4	16,5	51,6		kesä	
3,7	110,7	0,2	-18,5	-15,5	14,5	-7,0		heinä	
4,3	112,2	2,4	0,5	-19,4	15,0	-7,0		elo	
6,3	114,0	5,4	-1,8	-18,0	16,7	-29,0		syys	
6,0	115,2	4,1	12,1	-20,2	18,1	-11,9		loka	

Euromääräiset ²⁾									
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100	Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahallaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt			
8	9	10	11	12	13	14			
6,3	99,0	6,2	37,9	17,2	2,4	23,0	2001	loka	
6,3	99,4	6,2	39,8	21,2	1,9	22,8		marras	
6,9	100,0	6,4	45,8	21,9	2,3	22,9		joulu	
7,6	100,8	5,6	47,0	23,9	3,8	24,7	2002	tammi	
7,3	101,3	5,2	45,2	23,2	3,7	22,5		helmi	
7,4	102,1	5,7	43,3	18,7	3,9	24,7		maalis	
7,5	102,8	5,8	44,5	19,3	3,8	26,4		huhti	
7,5	103,6	6,0	42,9	17,2	3,6	30,5		touko	
7,0	104,1	5,8	39,4	15,8	3,2	32,6		kesä	
6,5	104,3	4,7	33,7	15,7	3,1	37,8		heinä	
6,3	104,3	4,6	32,5	12,8	3,3	35,2		elo	
6,7	105,1	5,3	33,5	14,3	3,4	32,0		syys	
6,6	105,5	4,4	31,0	14,7	3,9	29,7		loka	

Euromääräiset ²⁾									
Yhteensä	Joulukuu 2001 = 100	Rahalaitokset (ml. euro- järjestelmä)	Muut rahoitus- laitokset kuin rahallaitokset	Yritykset	Valtio	Muut julkis- yhteisöt			
8	9	10	11	12	13	14			
6,2	99,8	5,5	36,9	19,5	2,6	23,7	2001	loka	
6,2	100,1	5,2	38,8	21,2	2,4	23,4		marras	
6,7	100,0	5,4	44,6	19,2	2,8	23,9		joulu	
7,2	101,2	4,8	45,6	20,9	4,0	24,7	2002	tammi	
6,8	101,6	4,0	44,0	18,6	4,1	23,2		helmi	
6,9	102,6	4,6	42,1	14,8	4,3	25,2		maalis	
6,7	103,1	4,3	43,2	14,8	3,9	26,7		huhti	
7,0	104,1	5,2	41,5	10,6	4,2	30,4		touko	
6,6	104,5	4,8	38,2	8,3	4,2	32,9		kesä	
6,2	104,8	4,2	32,9	8,2	4,0	36,5		heinä	
6,1	105,0	4,4	32,0	4,9	4,2	34,0		elo	
6,7	105,9	5,3	33,1	6,4	4,5	30,2		syys	
6,5	106,3	4,4	30,8	5,9	5,0	28,6		loka	

Taulukko 3.8

Euroalueella olevien liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet

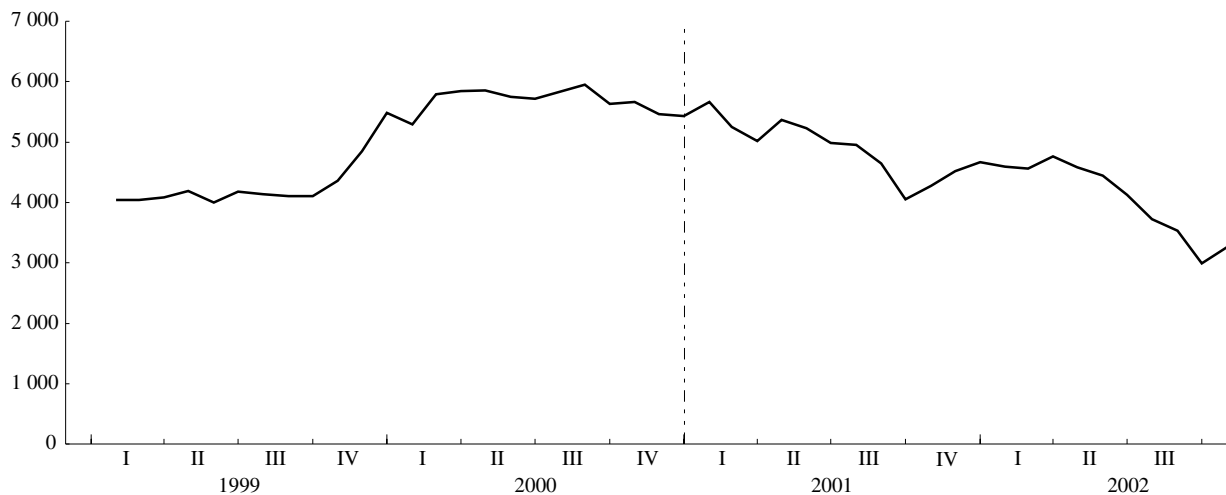
(miljardia euroa; ajanjakson lopun kanta; markkina-arvoon)

Liikkeessä oleva määrä

	Yhteensä 1	Rahalaitokset 2	Muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset 3	Yritykset 4
1999 loka	4 359,2	579,8	559,0	3 220,4
marras	4 843,7	597,0	581,0	3 665,7
joulu	5 489,2	653,7	642,2	4 193,3
2000 tammi	5 296,6	628,9	582,3	4 085,3
helmi	5 794,1	647,8	600,1	4 546,2
maalis	5 840,8	658,2	649,3	4 533,4
huhti	5 859,6	670,4	654,4	4 534,8
touko	5 750,6	673,4	647,7	4 429,5
kesä	5 716,0	692,0	645,3	4 378,8
heinä	5 833,2	700,3	695,8	4 437,2
elo	5 946,7	742,1	699,9	4 504,7
syys	5 638,2	730,3	687,2	4 220,7
loka	5 665,8	719,0	663,9	4 282,9
marras	5 464,8	674,5	673,0	4 117,4
joulu	5 429,9	687,0	674,6	4 068,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>				
2001 tammi	5 666,7	762,2	705,8	4 198,7
helmi	5 247,4	710,1	661,1	3 876,2
maalis	5 019,7	686,3	619,9	3 713,5
huhti	5 363,9	715,3	643,0	4 005,6
touko	5 233,4	697,9	626,5	3 909,0
kesä	4 983,7	676,5	634,7	3 672,5
heinä	4 959,3	647,0	571,9	3 740,4
elo	4 649,9	643,2	576,2	3 430,5
syys	4 052,0	535,7	484,9	3 031,5
loka	4 277,4	551,5	497,3	3 228,7
marras	4 522,3	587,5	511,5	3 423,2
joulu	4 670,8	617,3	529,4	3 524,1
2002 tammi	4 590,8	623,8	535,6	3 431,4
helmi	4 561,7	622,4	525,9	3 413,4
maalis	4 766,2	665,3	552,7	3 548,2
huhti	4 585,8	678,0	533,5	3 374,2
touko	4 447,2	666,3	500,0	3 280,9
kesä	4 126,8	614,8	476,9	3 035,1
heinä	3 720,5	515,6	406,2	2 798,7
elo	3 530,7	521,6	382,5	2 626,6
syys	2 989,6	412,6	284,7	2 292,3
loka	3 262,4	446,8	332,7	2 482,8

Liikkeessä oleva määrä yhteensä

(miljardia euroa; ajanjakson lopun kanta; markkina-arvoon)

Lähde: EKP.

4 YKHI ja euroalueen muut hinnat

Taulukko 4.1

Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

(kausivaihtelusta puhdistamaton, vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

1. Kokonaisindeksi ja tavarat ja palvelut

	Kokonaisindeksi		Tavarat		Palvelut		Kokonaisindeksi (kp.)		Tavarat (kp.)	Palvelut (kp.)
	Indeksi 1996 = 100		Indeksi 1996 = 100		Indeksi 1996 = 100		Indeksi 1996 = 100	Prosentti- muutos edellisestä ajanjaksosta	Indeksi 1996 = 100	Indeksi 1996 = 100
Paino kokonais- indeksissä (%) ¹⁾	100,0	100,0	61,1	61,1	38,9	38,9	100,0	100,0	61,1	38,9
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1998	102,7	1,1	101,8	0,7	104,4	1,9	-	-	-	-
1999	103,8	1,1	102,7	0,9	106,0	1,5	-	-	-	-
2000	106,3	2,3	105,5	2,7	107,8	1,7	-	-	-	-
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	108,9	2,5	108,1	2,5	110,4	2,5	-	-	-	-
2001 IV	109,5	2,1	108,6	1,7	111,2	2,8	109,6	0,3	108,6	111,6
2002 I	110,4	2,6	109,1	2,2	112,6	3,1	110,4	0,7	109,3	112,6
2002 II	111,5	2,1	110,3	1,4	113,5	3,2	111,1	0,6	109,8	113,6
2002 III	111,5	2,0	109,6	1,3	114,8	3,3	111,6	0,4	110,1	114,4
2002 tammi	110,1	2,7	108,9	2,4	112,2	3,0	110,3	0,5	109,2	112,3
2002 helmi	110,2	2,5	108,8	2,1	112,7	3,0	110,3	0,1	109,1	112,6
2002 maalisk.	110,8	2,5	109,7	2,0	113,0	3,2	110,7	0,3	109,5	113,0
2002 huhti	111,4	2,4	110,4	2,0	113,2	3,0	111,0	0,3	109,9	113,1
2002 touko	111,5	2,0	110,4	1,3	113,6	3,3	111,2	0,2	109,9	113,7
2002 kesä	111,5	1,8	110,2	1,0	113,9	3,2	111,2	0,0	109,7	113,9
2002 heinä	111,3	1,9	109,4	1,2	114,8	3,2	111,3	0,1	109,8	114,1
2002 elokuu	111,4	2,1	109,4	1,4	115,0	3,3	111,6	0,2	110,0	114,4
2002 syysk.	111,7	2,1	110,1	1,4	114,7	3,3	111,9	0,3	110,4	114,7
2002 loka	112,0	2,3	110,6	1,7	114,7	3,2	112,1	0,2	110,5	115,0
2002 marras	111,9	2,2	110,5	1,8	114,6	3,1	112,0	0,0	110,4	115,1
2002 jouluk.	.	2,2	.	.	.	.	.	.	.	.

2. Tavaroiden ja palveluiden jakauma

	Tavarat						Palvelut				
	Elintarvikkeet ³⁾			Teollisuustuotteet			Asuminen	Liikenne	Viestintä	Kulttuuri ja vapaa- aika	Muut
	Kokonais- indeksi	Jalostetut elin- tarvikkeet ³⁾	Jalosta- mattomat elin- tarvikkeet	Kokonais- indeksi	Muut teollisuus- tuotteet kuin energia	Energia					
Paino kokonais- indeksissä (%) ¹⁾	20,4	12,3	8,1	40,7	32,0	8,7	9,7	6,3	2,5	14,3	6,1
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1998	1,6	1,4	2,0	0,2	0,9	-2,6	2,3	1,7	-1,0	2,2	1,8
1999	0,6	0,9	0,0	1,0	0,7	2,4	1,8	2,1	-4,4	2,0	1,8
2000	1,4	1,1	1,7	3,4	0,7	13,3	1,6	2,6	-4,2	2,3	2,4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	4,5	2,8	7,0	1,5	1,1	2,7	1,9	3,5	-2,8	3,3	2,6
2001 IV	4,7	3,5	6,7	0,2	1,6	-4,1	2,0	3,8	-1,8	3,6	2,9
2002 I	4,9	3,5	7,0	0,9	1,8	-2,1	2,3	3,6	-1,2	4,0	3,2
2002 II	2,8	3,1	2,4	0,7	1,7	-2,4	2,4	3,4	-0,8	4,2	3,3
2002 III	2,2	2,9	1,3	0,9	1,4	-0,9	2,5	3,6	-0,7	4,3	3,4
2002 tammi	5,6	3,8	8,4	0,9	1,7	-1,9	2,2	3,6	-1,2	3,9	3,1
2002 helmi	4,8	3,3	7,1	0,7	1,9	-2,9	2,2	3,5	-1,2	4,0	3,2
2002 maalisk.	4,2	3,3	5,5	1,0	1,8	-1,6	2,3	3,7	-1,0	4,2	3,2
2002 huhti	3,6	3,2	4,1	1,2	1,8	-0,5	2,5	3,2	-0,9	3,8	3,3
2002 touko	2,7	3,1	2,1	0,6	1,7	-2,9	2,4	3,5	-0,7	4,4	3,4
2002 kesä	2,3	3,1	1,1	0,3	1,6	-3,6	2,4	3,5	-0,8	4,3	3,3
2002 heinä	2,1	2,9	0,9	0,7	1,5	-1,7	2,5	3,5	-0,8	4,2	3,4
2002 elokuu	2,3	2,9	1,3	0,9	1,4	-0,5	2,5	3,9	-0,7	4,3	3,5
2002 syysk.	2,3	2,8	1,7	1,0	1,4	-0,4	2,4	3,4	-0,6	4,3	3,4
2002 loka	2,2	2,6	1,6	1,5	1,3	2,3	2,5	3,2	-0,5	4,2	3,3
2002 marras	2,3	2,5	1,9	1,5	1,3	2,1	2,5	3,3	-0,7	4,0	3,5
2002 jouluk.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

1) Viittaa ajanjaksoon 2002.

2) Arvio perustuu Saksasta ja Italiasta (ja mahdollisesti myös muista euroalueen maista) saatuihin alustaviin tietoihin sekä energian hintoja koskeviin ennakkotietoihin.

3) Sisältää alkoholijuomat ja tupakkatuotteet.

Taulukko 4.2

Muut hinnat ja kustannukset

1. Teollisuuden tuottajahinnat ja raaka-aineiden hinnat

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	Teollisuuden tuottajahinnat										Raaka-aineiden maailmanmarkkina-		Öljyn hinta ²⁾ (euroa/ barreli)	
	Teollisuus ilman rakentamista ³⁾										Raken- taminen ⁴⁾	Tehdas- teollisuus		hinnat ¹⁾
	Kokonaisindeksi		Teollisuus ilman rakentamista ja energiatuotteita			Kulutustavarat		Energia	Kokonais- indeksi ilman energiaa ⁵⁾					
	1995 = 100		Kokonais- indeksi	Väli- tuotteet	Pääoma- hyödyk- keet	Kokonais- indeksi	Kestävät			Ei- kestävät				
1	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11	12	13	14
1997	101,4	1,1	0,6	0,2	0,3	1,1	0,6	1,2	3,2	1,3	0,8	10,7	14,6	17,0
1998	100,6	-0,8	0,2	-0,4	0,6	0,5	0,8	0,5	-5,2	0,3	-0,6	-21,0	-12,5	12,0
1999	100,2	-0,4	-0,6	-1,5	0,2	-0,1	0,7	-0,2	0,5	1,2	0,2	15,8	-5,9	17,1
2000	105,7	5,5	2,6	5,0	0,6	1,5	1,4	1,6	19,0	2,4	5,2	50,8	16,7	31,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	108,2	2,2	1,8	1,2	1,0	2,9	2,1	3,1	2,8	2,2	1,3	-8,8	-7,6	27,8
2002	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	-3,2	-1,7	26,5
2001 IV	107,3	-0,8	0,7	-1,2	1,0	2,2	1,9	2,4	-7,6	1,3	-1,2	-28,8	-15,6	22,4
2002 I	107,5	-0,8	0,3	-1,6	1,2	1,5	1,8	1,6	-4,7	2,0	-0,5	-10,5	-3,6	24,6
II	108,0	-0,8	0,3	-0,8	1,1	0,9	1,5	1,0	-4,8	1,7	-0,3	-8,7	-5,5	27,8
III	108,2	-0,1	0,7	0,1	0,9	0,9	1,3	1,1	-2,7	.	0,3	-4,2	-1,6	27,2
IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14,0	4,4	26,5
2001 joul	107,0	-0,8	0,5	-1,4	1,1	1,9	1,9	2,2	-6,8	-	-1,2	-20,6	-12,3	21,5
2002 tammi	107,3	-0,7	0,4	-1,6	1,2	1,9	1,9	2,1	-5,1	-	-0,5	-14,4	-6,5	22,6
helmi	107,4	-0,9	0,2	-1,8	1,2	1,4	1,7	1,6	-5,4	-	-0,8	-15,2	-4,0	23,5
maalis	107,8	-0,7	0,2	-1,5	1,2	1,1	1,7	1,2	-3,7	-	-0,3	-1,6	-0,3	27,9
huhti	108,1	-0,6	0,3	-1,1	1,0	1,0	1,6	1,1	-3,8	-	-0,2	-1,2	-1,4	29,3
touko	108,0	-0,8	0,3	-0,9	1,1	0,8	1,5	0,9	-4,9	-	-0,4	-9,5	-6,8	28,1
kesä	107,9	-0,9	0,4	-0,6	1,0	0,7	1,4	0,8	-5,6	-	-0,5	-14,9	-8,4	25,8
heinä	108,0	-0,3	0,6	0,0	0,9	0,9	1,2	1,1	-3,6	-	0,1	-10,2	-7,6	25,9
elo	108,1	-0,1	0,7	0,2	0,9	0,8	1,3	1,0	-2,6	-	0,4	-4,3	-1,3	27,0
syys	108,5	0,1	0,8	0,3	0,9	1,0	1,4	1,2	-2,0	-	0,5	2,4	4,7	28,9
loka	108,6	0,9	0,9	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,9	-	1,2	14,3	7,8	27,9
marras	108,3	1,1	1,0	0,8	0,9	1,1	1,1	1,1	2,4	-	1,3	10,5	3,4	24,2
joul	.	.	.	.	.	.	.	.	.	-	.	17,2	2,1	27,1

2. Bruttokansantuotteen deflaattorit⁵⁾

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita; kausivaihtelusta puhdistettu)

	Kokonaiskysyntä		Kotimainen kysyntä				Vienti ⁶⁾	Tuonti ⁶⁾
	1995 = 100		Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Kiinteän pää- oman brutto- muodostus			
						17		
	15	16	17	18	19	20	21	22
1996	102,0	2,0	2,1	2,4	2,2	0,9	0,8	0,8
1997	103,6	1,5	1,7	2,0	1,3	1,0	1,8	2,6
1998	105,3	1,7	1,2	1,4	1,2	0,9	-0,1	-1,5
1999	106,4	1,1	1,2	1,1	1,9	0,8	-0,5	-0,2
2000	107,9	1,3	2,5	2,2	2,6	2,5	4,6	8,2
2000 IV	108,6	1,6	2,8	2,5	2,7	2,9	4,9	8,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>								
2001	110,8	2,4	2,2	2,4	2,3	1,9	1,5	0,8
2001 I	109,9	2,2	2,5	2,5	2,5	2,3	3,1	3,8
II	110,6	2,5	2,5	2,8	2,5	2,0	2,4	2,5
III	111,0	2,2	2,0	2,4	2,1	2,1	0,7	0,0
IV	111,9	2,8	1,7	2,0	2,0	1,5	0,0	-2,9
2002 I	112,5	2,4	2,0	2,3	1,6	1,7	0,0	-1,3
II	112,9	2,1	1,7	1,8	1,4	1,9	-0,4	-1,7
III	113,6	2,4	1,7	1,8	1,5	1,8	0,4	-1,7

Lähteet: Eurostat paitisi sarakkeissa 12 ja 13 (HWWA, Hamburg Institute of International Economics), sarakkeessa 14 (Thomson Financial Datastream) ja sarakkeissa 15–22 (EKP:n laskelmat perustuvat Eurostatin tilastoihin).

1) Joulukuuhun 1998 asti ecuina; tammikuusta 1999 alkaen euroina.

2) Brent Blend (yhden kuukauden kuluttua tapahtuvaan toimitukseen). Joulukuuhun 1998 asti ecuina; tammikuusta 1999 alkaen euroina.

3) Teollisuuden koontiryhmien yhdenmukaistetun määritelmän mukainen erittely.

4) Asuinrakennukset; tiedot perustuvat yhdenmukaistamattomiin tilastoihin.

5) Vuoden 1998 loppuun asti tilastot perustuvat kansallisessa valuutassa laskettuihin kansallisiin tietoihin.

6) Viennin ja tuonnin deflaattorit viittaavat hyödykkeisiin ja palveluihin, ja niihin sisältyy euroalueen sisäinen kauppa.

5 Euroalueen reaalityalous

Taulukko 5.1

Kansantalouden tilinpito¹⁾

Bruttokansantuote ja sen käyttö

1. Käyvin hinnoin

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], kausivaihtelusta puhdistettu)

	BKT								
	Yhteensä	Kotimainen kysyntä					Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tase ³⁾		
		Yhteensä	Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Varastojen muutokset ²⁾	Yhteensä	Vienti ³⁾	Tuonti ³⁾
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1997	5 648,7	5 500,4	3 201,0	1 150,7	1 138,5	10,2	148,3	1 827,3	1 678,9
1998	5 883,2	5 743,4	3 332,0	1 176,4	1 202,5	32,6	139,8	1 949,2	1 809,5
1999	6 151,1	6 049,7	3 507,4	1 230,4	1 292,4	19,6	101,5	2 052,4	1 950,9
2000	6 448,5	6 379,3	3 674,2	1 286,5	1 388,2	30,5	69,2	2 416,6	2 347,5
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	6 824,4	6 711,3	3 920,2	1 361,0	1 433,4	-3,3	113,1	2 550,3	2 437,2
2001 II	1 702,1	1 681,5	980,0	339,0	358,9	3,7	20,6	639,4	618,7
2001 III	1 710,7	1 681,7	984,9	341,5	358,5	-3,1	29,0	635,0	605,9
2001 IV	1 721,1	1 681,4	988,7	344,8	356,2	-8,3	39,7	630,8	591,1
2002 I	1 737,5	1 695,8	994,9	348,5	354,9	-2,6	41,7	629,1	587,3
2002 II	1 749,4	1 706,1	1 001,4	352,3	352,3	0,1	43,3	640,0	596,7
2002 III	1 766,1	1 713,1	1 010,3	354,6	354,6	-6,3	52,9	655,4	602,5

2. Kiintein hinnoin

(miljardia ecua, vuoden 1995 hinnoin, kausivaihtelusta puhdistettu)

	BKT								
	Yhteensä	Kotimainen kysyntä					Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tase ³⁾		
		Yhteensä	Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Varastojen muutokset ²⁾	Yhteensä	Vienti ³⁾	Tuonti ³⁾
10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1997	5 509,1	5 354,3	3 093,3	1 126,1	1 132,1	2,8	154,8	1 806,3	1 651,5
1998	5 667,5	5 545,1	3 187,9	1 142,2	1 189,8	25,1	122,4	1 939,2	1 816,9
1999	5 826,4	5 737,5	3 300,3	1 164,8	1 260,7	11,7	88,9	2 040,5	1 951,6
2000	6 027,9	5 902,2	3 382,7	1 186,9	1 320,8	11,8	125,8	2 297,0	2 171,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	6 221,5	6 071,0	3 521,3	1 225,2	1 336,4	-11,9	150,5	2 387,6	2 237,1
2001 II	1 554,9	1 521,6	880,8	305,6	335,5	-0,2	33,3	596,7	563,5
2001 III	1 557,7	1 517,5	881,9	306,9	333,0	-4,3	40,3	596,2	556,0
2001 IV	1 553,9	1 513,5	882,6	308,4	330,4	-7,9	40,4	589,8	549,4
2002 I	1 560,3	1 514,6	881,7	311,0	327,2	-5,2	45,8	590,0	544,2
2002 II	1 565,6	1 518,4	884,0	313,1	323,3	-2,0	47,2	600,0	552,8
2002 III	1 570,7	1 520,2	888,4	313,9	323,5	-5,6	50,6	613,0	562,5

(vuotuinen prosenttimuutos)

1997	2,3	1,7	1,6	1,3	2,4	-	-	10,4	9,0
1998	2,9	3,6	3,1	1,4	5,1	-	-	7,4	10,0
1999	2,8	3,5	3,5	2,0	6,0	-	-	5,2	7,4
2000	3,5	2,9	2,5	1,9	4,8	-	-	12,6	11,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	1,4	0,9	1,8	1,9	-0,7	-	-	2,7	1,4
2001 II	1,5	1,3	1,8	2,0	-0,2	-	-	4,3	3,8
2001 III	1,3	0,7	1,8	2,2	-1,6	-	-	1,4	-0,3
2001 IV	0,5	-0,2	1,7	1,6	-2,5	-	-	-2,6	-4,4
2002 I	0,3	-0,3	0,6	2,2	-3,1	-	-	-2,5	-4,2
2002 II	0,7	-0,2	0,4	2,5	-3,6	-	-	0,5	-1,9
2002 III	0,8	0,2	0,7	2,3	-2,9	-	-	2,8	1,2

Lähde: Eurostat.

1) Yleistä-osan alussa on lyhyt selostus käyvin hinnoin ilmaistuista tiedoista, jotka on esitetty ecuna vuoden 1998 loppuun asti.

2) Sisältää arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset.

3) Vienti ja tuonti käsittävät tavarat ja palvelut ja sisältävät euroalueen sisäisen kaupan. Käsitteet eivät ole täysin yhdenmukaisia taulukoiden 8 ja 9 vienti- ja tuontikäsitteiden kanssa.

Arvonlisäys toiminnoittain

3. Käyvin hinnoin

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], kausivaihtelusta puhdistettu)

	Arvonlisäys, brutto							Välillisten rahoituspalveluiden väli- tuotekäyttö ¹⁾	Tuoteverot vähennettynä tuotetukipalk- kioilla
	Yhteensä	Maa-, riista-, metsä- ja kalatalous	Tehdasteolli- suus, sähkö-, kaasu- ja vesi- huolto, mineraal- ien kaivu	Rakentaminen	Kauppa, korjaus, majoitus- ja ravitsemistoi- minta, kuljetus ja tietoliikenne	Rahoitustoimin- ta, kiinteistö- ja vuokrauspalve- lut, liike-elämän palvelut	Julkinen hal- linto, koulutus, terveyspalvelut ja muut palvelut		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1997	5 270,4	138,6	1 227,8	291,7	1 086,1	1 382,4	1 143,8	203,7	582,1
1998	5 469,8	138,9	1 275,9	294,8	1 139,6	1 441,8	1 178,9	202,1	615,5
1999	5 690,4	136,0	1 293,6	310,3	1 191,6	1 529,3	1 229,6	202,4	663,1
2000	5 972,3	136,7	1 348,4	325,9	1 261,1	1 621,3	1 278,9	211,9	688,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	6 337,9	151,5	1 410,0	346,7	1 355,8	1 721,4	1 352,4	230,7	717,3
2001 II	1 579,6	37,4	352,8	86,1	338,1	428,9	336,3	57,4	179,9
2001 III	1 589,6	38,6	353,2	86,9	340,5	431,0	339,3	58,3	179,4
2001 IV	1 600,2	38,3	348,9	88,1	342,6	438,6	343,6	58,7	179,6
2002 I	1 611,4	38,9	350,4	89,2	345,5	439,8	347,7	57,6	183,7
2002 II	1 623,7	38,0	353,3	88,8	347,3	444,7	351,5	57,5	183,2
2002 III	1 637,3	38,7	356,4	89,2	350,0	447,3	355,7	58,5	187,3

4. Kiintein hinnoin

(miljardia ecua, vuoden 1995 hinnoin, kausivaihtelusta puhdistettu)

	Arvonlisäys, brutto							Välillisten rahoituspalveluiden väli- tuotekäyttö ¹⁾	Tuoteverot vähennettynä tuotetukipalk- kioilla
	Yhteensä	Maa-, riista-, metsä- ja kalatalous	Tehdasteolli- suus, sähkö-, kaasu- ja vesi- huolto, mineraal- ien kaivu	Rakentaminen	Kauppa, korjaus, majoitus- ja ravitsemistoi- minta, kuljetus ja tietoliikenne	Rahoitustoimin- ta, kiinteistö- ja vuokrauspalve- lut, liike-elämän palvelut	Julkinen hal- linto, koulutus, terveyspalvelut ja muut palvelut		
	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1997	5 167,8	140,2	1 217,6	290,1	1 071,3	1 339,1	1 109,4	214,6	555,9
1998	5 319,0	142,5	1 256,7	291,3	1 114,1	1 388,3	1 126,0	222,3	570,8
1999	5 461,5	146,1	1 269,1	298,7	1 163,9	1 441,1	1 142,7	231,0	595,8
2000	5 663,2	145,3	1 320,6	305,1	1 219,2	1 507,4	1 165,5	245,5	610,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	5 860,8	151,6	1 349,0	310,1	1 281,5	1 570,9	1 197,8	263,0	623,7
2001 II	1 463,8	37,6	337,4	77,4	320,3	392,2	298,9	65,6	156,7
2001 III	1 468,3	38,3	337,5	77,5	321,0	394,3	299,7	66,0	155,5
2001 IV	1 465,3	38,1	332,2	77,6	321,1	395,1	301,2	66,7	155,4
2002 I	1 470,7	38,1	334,7	77,1	322,1	395,9	302,9	66,2	155,8
2002 II	1 476,6	38,0	336,3	76,2	323,5	397,9	304,6	66,1	155,1
2002 III	1 480,8	38,4	338,1	76,0	324,4	398,4	305,7	67,2	157,1

(vuotuinen prosentimuutos)

1997	2,4	0,4	3,3	-1,8	3,1	3,3	1,0	3,8	2,4
1998	2,9	1,6	3,2	0,4	4,0	3,7	1,5	3,6	2,7
1999	2,7	2,5	1,0	2,5	4,5	3,8	1,5	3,9	4,4
2000	3,7	-0,5	4,1	2,2	4,8	4,6	2,0	6,3	2,4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
2001	1,7	-1,2	1,0	-0,6	2,6	2,8	1,3	5,7	0,2
2001 II	1,9	-1,8	1,4	-0,8	3,0	3,0	1,0	5,9	0,1
2001 III	1,6	-1,1	0,8	-0,7	2,5	2,7	1,3	5,2	0,1
2001 IV	0,7	-0,6	-1,7	-0,5	1,3	2,2	1,4	4,9	-0,1
2002 I	0,5	1,1	-2,1	-0,7	1,0	1,7	1,6	2,2	-0,3
2002 II	0,9	1,1	-0,3	-1,6	1,0	1,5	1,9	0,9	-1,0
2002 III	0,9	0,2	0,2	-1,9	1,1	1,0	2,0	1,8	1,0

Lähde: Eurostat.

1) Välillisten rahoituspalveluiden käyttö luokitellaan välituotekäytöksi, jota ei ole jaoteltu toimialoittain.

Taulukko 5.2

Muita keskeisiä reaali-talouden tilastoja¹⁾

1. Teollisuustuotanto

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	Yhteensä	Teollisuus ilman rakentamista ²⁾								Raken- taminen	Tehdas- teollisuus	
		Kokonaisindeksi		Teollisuus ilman rakentamista ja energiatuotteita				Energia				
		1995 = 100 (kp.)		Kokonais- indeksi	Väli- tuotteet	Pääoma- hyödyk- keet	Kulutustavarat					
							Kokonais- indeksi	Kestokulu- tustavarat				Ei-kesto- kulutus- tavarat
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1999	2,1	111,3	1,9	2,0	1,9	2,5	1,5	1,4	1,6	0,9	4,1	1,9
2000	5,0	117,5	5,5	6,0	5,9	9,4	2,2	6,4	1,4	1,8	2,0	5,9
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	0,2	118,1	0,4	0,2	-0,8	1,3	0,4	-2,5	1,0	1,2	0,0	0,2
2002	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2001 IV	-2,9	116,1	-3,6	-4,7	-6,0	-4,8	-2,6	-7,4	-1,7	3,5	1,5	-4,6
2002 I	-2,4	116,6	-2,7	-3,2	-2,1	-6,5	-1,3	-6,7	-0,1	1,5	1,3	-3,5
II	-1,1	117,4	-0,6	-0,9	0,3	-2,6	-1,0	-5,9	0,1	2,4	-1,8	-0,9
III	-1,0	117,4	-0,6	-0,8	0,7	-2,0	-1,9	-4,3	-1,4	0,8	-2,3	-0,6
IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2002 helmi	-2,6	116,5	-3,0	-3,6	-2,5	-7,1	-1,2	-6,2	-0,1	1,5	0,4	-3,9
maalis	-2,0	116,9	-2,2	-2,4	-0,4	-6,1	-1,6	-7,2	-0,4	0,6	2,2	-3,1
huhti	-0,6	117,3	-0,7	-0,8	0,4	-2,2	-1,5	-5,8	-0,4	1,7	0,5	-0,5
touko	-1,8	117,0	-0,9	-1,2	0,6	-4,3	-0,5	-6,8	0,8	2,1	-3,2	-1,5
kesä	-0,9	117,8	-0,3	-0,7	0,0	-1,5	-1,1	-5,0	-0,2	3,3	-2,5	-0,7
heinä	-0,6	117,2	-0,2	-0,4	0,5	-0,7	-1,8	-2,2	-1,6	1,5	-1,4	0,0
elo	-1,5	117,5	-1,2	-1,4	0,0	-2,5	-2,6	-9,2	-1,6	0,0	-1,6	-1,6
syys	-1,1	117,5	-0,4	-0,7	1,3	-2,7	-1,5	-3,0	-1,2	0,9	-3,8	-0,4
loka	-0,8	117,6	0,7	0,1	1,1	-0,7	-0,1	-2,4	0,0	4,0	-6,4	0,3
marras	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
joulu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

2. Vähittäiskaupan myynti ja henkilöautojen rekisteröinnit

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	Vähittäiskaupan myynti (kp.)									Uusien henkilöautojen rekisteröinnit	
	Käyvin hinnoin			Kiintein hinnoin						Tuhansia ³⁾ (kp.)	
	Yhteensä		1995 = 100	Yhteensä		Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	Muut kuin elintarvikkeet	Tekstiilit, vaatteet, jalkineet	Kotitalous- esineet		
	1995 = 100			1995 = 100							
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1999	111,6	3,2	107,3	2,4	2,9	2,3	1,0	2,6	973	5,4	
2000	116,2	4,1	109,8	2,3	1,9	2,2	2,0	4,5	952	-2,1	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	121,3	4,0	111,4	1,5	1,3	1,5	1,3	0,0	968	-0,8	
2002	.	.	.	.	.	.	.	.	927	-4,3	
2001 IV	122,3	3,3	111,6	1,1	1,1	1,1	0,5	-0,5	956	2,1	
2002 I	122,8	2,8	112,0	0,8	1,4	0,3	0,5	-2,1	913	-4,1	
II	123,0	1,3	111,6	0,0	0,3	0,2	-1,0	-2,4	913	-7,9	
III	123,8	1,5	112,3	0,7	1,0	0,8	-0,5	-1,1	920	-4,7	
IV	.	.	.	.	.	.	.	.	960	0,6	
2002 helmi	122,4	3,1	111,8	1,2	1,5	0,6	0,4	-1,3	920	-3,2	
maalis	123,7	3,1	112,4	1,3	2,3	0,4	2,1	-3,0	893	-6,2	
huhti	122,6	2,0	111,4	0,3	0,6	0,5	0,6	-2,7	895	-7,9	
touko	123,7	1,7	112,0	0,6	1,3	0,3	-2,5	-1,6	915	-6,8	
kesä	122,8	0,2	111,3	-0,8	-0,8	-0,3	-1,1	-3,0	930	-9,2	
heinä	123,5	1,8	112,1	1,0	1,1	1,3	1,9	0,2	901	-6,6	
elo	124,8	1,9	112,9	0,9	1,5	0,6	-0,5	-2,1	927	-4,5	
syys	123,2	0,9	111,9	0,1	0,5	0,7	-2,9	-1,2	933	-2,4	
loka	124,3	2,7	112,6	1,6	1,8	1,6	3,2	-2,3	934	-3,2	
marras	.	.	.	.	.	.	.	.	950	-1,5	
joulu	.	.	.	.	.	.	.	.	996	7,7	

Lähteet: Eurostat paitsi sarakkeissa 21–22 (EKP:n laskelmat perustuvat ACEA, European Automobile Manufacturers' Associationin tilastoihin).

1) Korjattu työpäivien määrällä.

2) Teollisuuden koontiryhmien yhdenmukaistetun määritelmän mukainen erittely.

3) Vuosi- ja neljännesvuositiedot ovat kuukausitietojen keskiarvoja.

Taulukko 5.3

Euroopan komission suhdannekyselyt

1. Talouden ilmapiiri-indikaattori, tehdasteollisuuden ja kuluttajien kyselyt

(saldoprosenttia, kausivaihtelusta puhdistettu, ellei toisin mainita)

	Talouden ilmapiiri-indikaattori ^{1),2)} (1995 = 100)	Tehdasteollisuus					Kuluttajien luottamusindikaattori ¹⁾				
		Teollisuuden luottamusindikaattori				Kapasi- teetin käyttö- aste ³⁾ , %	Yh- teensä ⁴⁾	Rahoitus- tilanne seuraavan 12 kk:n aikana	Talous- tilanne seuraavan 12 kk:n aikana	Työttömyys- tilanne seuraavan 12 kk:n aikana	Säästöt seuraavan 12 kk:n aikana
		Yhteensä ⁴⁾	Tilau- kanta	Valmis- tuote- varastot	Tuotanto- odotukset						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1999	101,2	-7	-17	11	7	81,8	-3	3	-4	11	1
2000	103,7	5	3	5	17	83,8	1	4	1	1	2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	100,8	-8	-14	13	1	83,6	-5	2	-10	14	2
2002	98,9	-12	-25	12	3	81,2	-11	-1	-12	26	-3
2001 IV	98,7	-18	-27	17	-9	82,2	-12	0	-18	30	2
2002 I	99,0	-14	-26	14	-1	81,1	-10	0	-12	28	0
II	99,3	-11	-25	12	4	81,2	-8	-1	-9	22	-3
III	98,9	-12	-27	11	4	81,0	-10	-1	-11	26	-3
IV	98,6	-10	-23	11	3	81,5	-14	-3	-15	30	-8
2001 joul	98,7	-17	-28	16	-8	-	-11	0	-16	30	1
2002 tammi	98,9	-15	-28	14	-2	-	-11	0	-14	29	1
helmi	98,9	-14	-26	14	-3	-	-10	0	-11	28	0
maalis	99,2	-12	-25	13	3	-	-9	0	-10	26	0
huhti	99,1	-11	-26	12	4	-	-9	-1	-10	23	-3
touko	99,5	-10	-23	11	4	-	-8	-1	-8	22	-2
kesä	99,3	-11	-25	12	4	-	-8	0	-8	22	-3
heinä	99,0	-11	-26	11	4	-	-10	-1	-10	26	-4
elo	98,7	-12	-30	10	4	-	-11	-1	-12	27	-4
syys	99,0	-12	-26	12	3	-	-9	-1	-10	24	-2
loka	98,8	-11	-25	10	3	-	-12	-2	-12	27	-7
marras	98,4	-11	-23	12	2	-	-14	-4	-15	30	-7
joul	98,5	-9	-22	10	4	-	-16	-4	-19	33	-9

2. Rakentamisen, vähittäiskaupan ja palveluiden kyselyt

(saldoprosenttia, kausivaihtelusta puhdistettu)

	Rakentamisen luottamusindikaattori			Vähittäiskaupan luottamusindikaattori				Palveluiden luottamusindikaattori ¹⁾			
	Yhteensä ⁴⁾	Tilau- kanta	Työllisyys- odotukset	Yhteensä ⁴⁾	Tämän- hetkinen suhdanne- tilanne	Varastojen määrä	Suhdanne- näkömät	Yh- teensä ⁴⁾	Suhdanne- näkömät	Kysyntä- tilanne	Kysyntä- näkömät
1999	-7	-14	1	-5	-5	15	4	27	25	26	31
2000	1	-6	8	-1	4	16	9	30	36	23	33
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	-11	-16	-4	-7	-7	17	2	15	16	8	20
2002	-20	-28	-12	-16	-23	18	-9	1	-4	-6	13
2001 IV	-15	-20	-8	-11	-14	16	-3	-5	-5	-8	-2
2002 I	-16	-23	-9	-16	-22	20	-6	3	3	-14	21
II	-18	-24	-10	-18	-24	20	-9	5	1	1	14
III	-23	-32	-14	-17	-23	15	-11	-1	-5	-8	11
IV	-24	-31	-16	-15	-21	17	-8	-4	-13	-4	4
2001 joul	-15	-22	-7	-12	-15	18	-3	-6	-5	-11	-1
2002 tammi	-17	-25	-9	-13	-17	16	-6	1	0	-15	17
helmi	-15	-22	-8	-18	-28	20	-5	2	1	-15	20
maalis	-17	-23	-10	-17	-22	23	-7	7	7	-11	26
huhti	-18	-24	-11	-17	-25	21	-6	7	3	1	18
touko	-17	-24	-9	-18	-24	21	-8	6	3	1	14
kesä	-18	-25	-11	-18	-23	18	-12	3	-3	1	10
heinä	-21	-31	-10	-17	-23	17	-11	0	-4	-7	10
elo	-25	-34	-16	-16	-22	14	-12	-2	-4	-12	11
syys	-23	-30	-15	-17	-25	15	-11	0	-6	-5	12
loka	-23	-32	-14	-16	-21	15	-11	-4	-13	-4	5
marras	-25	-32	-18	-14	-17	18	-7	-4	-13	-4	5
joul	-23	-30	-15	-16	-24	17	-7	-5	-13	-5	2

Lähde: Yrityksiä ja kuluttajia koskevat Euroopan komission suhdannekyselyt.

1) Tiedot viittaavat 12 maata käsittävään euroalueeseen.

2) Talouden ilmapiiri-indikaattori koostuu teollisuuden, kuluttajien, rakentamisen ja vähittäiskaupan luottamusindikaattoreista. Teollisuuden luottamusindikaattorin paino on 40 % ja jokaisen muun indikaattorin paino 20 %.

3) Tiedot kapasiteetin käyttöasteesta kerätään tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuussa. Vuositiedot ovat neljännesvuosittaisen kyselyjen keskiarvoja.

4) Luottamusindikaattorit lasketaan komponenttiensa keskiarvona. Indikaattorien laskennassa käytetään arvioituja varastotietoja (sarake 4 ja 17) ja työttömyyslukuja (sarake 10) käänteisin etumerkein.

Taulukko 5.4

Työmarkkinat

1. Työllisyys ja työttömyys koko kansantaloudessa¹⁾

(vuotuinen prosenttimuutos, kausivaihtelusta puhdistettu, ellei toisin mainita)

	Työllisyys						Työttömyys			
	Yhteensä		Sosioekonomisen aseman mukaan		Toimialan mukaan		Yhteensä		Aikuisväestö ²⁾	Nuoriso ²⁾
	Miljoonaa		Palkan-saajat	Yrittäjät	Teollisuus ilman rakentamista	Palvelut	Miljoonaa	Prosentteina työvoimasta	Prosentteina työvoimasta	Prosentteina työvoimasta
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1997	119,902	0,8	1,0	0,2	-0,2	1,4	13,946	10,9	9,4	21,9
1998	122,017	1,8	1,9	0,8	1,0	2,4	13,268	10,2	8,9	20,0
1999	124,230	1,8	2,2	-0,5	-0,2	2,7	12,256	9,3	8,2	18,0
2000	126,917	2,2	2,4	0,6	0,7	2,9	11,107	8,4	7,3	16,2
2000 III	127,296	2,2	2,5	0,7	0,9	3,0	10,975	8,3	7,2	16,1
2000 IV	127,964	2,3	2,4	1,6	1,1	2,9	10,741	8,1	7,1	15,6
2001	132,640	1,4	1,6	0,2	0,3	1,9	11,043	8,0	7,0	15,7
2001 I	132,228	2,0	2,2	1,0	1,2	2,5	11,052	8,0	7,0	15,7
2001 II	132,527	1,5	1,7	0,5	0,7	2,0	10,983	8,0	7,0	15,6
2001 III	132,784	1,2	1,4	-0,1	0,0	1,8	11,013	8,0	7,0	15,6
2001 IV	133,019	0,8	1,1	-0,6	-0,6	1,5	11,124	8,0	7,0	15,7
2002 I	133,189	0,7	1,0	-0,7	-1,1	1,6	11,276	8,1	7,1	15,8
2002 II	133,255	0,5	0,8	-0,8	-1,1	1,4	11,433	8,2	7,2	16,1
2002 III	133,156	0,3	0,6	-1,2	-1,2	1,1	11,567	8,3	7,3	16,1
2001 marras	-	-	-	-	-	-	11,119	8,0	7,0	15,7
2001 joul	-	-	-	-	-	-	11,160	8,1	7,0	15,8
2002 tammi	-	-	-	-	-	-	11,220	8,1	7,1	15,8
2002 helmi	-	-	-	-	-	-	11,281	8,1	7,1	15,8
2002 maal	-	-	-	-	-	-	11,326	8,2	7,1	15,9
2002 huhti	-	-	-	-	-	-	11,348	8,2	7,1	15,9
2002 touko	-	-	-	-	-	-	11,437	8,2	7,2	16,0
2002 kesä	-	-	-	-	-	-	11,516	8,3	7,2	16,2
2002 heinä	-	-	-	-	-	-	11,543	8,3	7,3	16,1
2002 elo	-	-	-	-	-	-	11,568	8,3	7,3	16,1
2002 syys	-	-	-	-	-	-	11,589	8,3	7,3	16,1
2002 loka	-	-	-	-	-	-	11,645	8,4	7,4	16,1
2002 marras	-	-	-	-	-	-	11,708	8,4	7,4	16,2

2. Työvoimakustannukset ja työn tuottavuus

(vuotuinen prosenttimuutos)

	Yksikkötyökustannukset koko kansantaloudessa ja aluerät (kp.)			Työvoimakustannusindeksit ³⁾				Palkat työntekijää kohden tehdasteollisuudessa	
	Yksikkötyökustannukset	Työvoimakustannukset työntekijää kohden	Työn tuottavuus	Yhteensä	Alaerittäin		Toimialan mukaan		
					Palkat ja palkkiot	Työnantajan sosiaaliturvamaksut ja muut kustannukset	Teollisuus ilman rakentamista		Palvelut
	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1997	0,4	1,9	1,5	2,6	2,6	2,7	2,2	2,7	2,3
1998	0,1	1,2	1,1	1,6	1,9	0,8	1,6	1,4	2,3
1999	1,0	2,0	1,0	2,3	2,6	1,4	2,4	1,9	2,5
2000	1,2	2,5	1,3	3,3	3,4	2,5	3,2	2,9	2,7
2000 IV	2,0	2,5	0,4	3,0	3,2	2,1	2,8	2,9	2,5
2001	2,6	2,7	0,1	3,4	3,6	2,6	3,2	3,2	3,1
2001 I	2,1	2,5	0,4	3,4	3,7	2,2	3,1	3,3	3,4
2001 II	2,7	2,8	0,0	3,0	3,2	2,3	3,1	2,2	3,1
2001 III	2,5	2,6	0,2	3,7	3,9	3,1	3,6	3,7	3,3
2001 IV	3,2	2,8	-0,4	3,4	3,5	2,9	3,0	3,6	2,8
2002 I	3,1	2,7	-0,4	4,0	4,2	3,6	3,7	4,2	2,5
2002 II	2,4	2,5	0,1	3,6	3,6	3,6	3,0	3,9	3,0
2002 III	2,3	2,8	0,6	3,7	3,7	3,5	3,3	3,8	3,2

Lähteet: Sarakkeet 1–6, 11–13 ja 18 Eurostatin tilastoihin perustuvat EKP:n laskelmat, sarakkeet 7–10 sekä 14–17 Eurostat ja sarake 19 kansallisiin tilastoihin perustuvat EKP:n laskelmat.

1) Työllisyystilastot perustuvat EKT 95:een. Työttömyystilastot ovat ILO:n suositusten mukaisia.

2) Aikuisväestö käsittää 25-vuotiaat ja sitä vanhemmat, nuoriso alle 25-vuotiaat; ilmaistu prosentteina ikäryhmän työvoimasta.

3) Työvoimakustannukset tuntia kohden koko kansantaloudessa, pl. maatalous, julkishallinto, koulutus ja terveydenhuolto. Kattavuuserojen vuoksi erien kokonaissummat eivät välttämättä täsmää.

6 Euroalueen säästäminen, investoinnit ja rahoitus

Taulukko 6.1

Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Kantatiedot

1. Rahoitusvarat²⁾

		Käteinen ja talletukset									Lisätieto: Muiden kuin pankkien talletukset euroalueen ulkopuolella ³⁾
		Yhteensä	Käteinen	Ei-rahoitussektorin (pl. valtio) talletukset euroalueen rahalaitoksissa					Valtion talletukset euroalueen raha- laitoksissa	Talletukset muissa kuin raha- laitoksissa ⁴⁾	
				Yhteensä	Yön yli	Määri- aikaiset	Irtisanomis- ehtoiset	Repot			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1998	III	4 677,4	311,8	4 074,2	1 184,2	1 451,1	1 341,4	97,4	156,4	135,0	237,6
	IV	4 825,9	323,4	4 211,2	1 282,9	1 463,3	1 386,3	78,6	149,8	141,5	215,3
1999	I	4 676,1	318,6	4 075,8	1 239,1	1 464,6	1 306,2	66,0	133,4	148,3	243,9
	II	4 702,4	324,8	4 114,2	1 321,8	1 418,3	1 315,7	58,4	125,0	138,4	242,7
	III	4 713,7	328,3	4 112,8	1 324,6	1 416,5	1 313,1	58,7	133,3	139,4	238,6
	IV	4 859,9	350,8	4 215,1	1 370,9	1 457,7	1 323,5	63,0	142,0	152,0	229,7
2000	I	4 837,9	335,5	4 222,3	1 379,6	1 462,5	1 303,3	76,8	130,2	150,0	260,5
	II	4 894,9	342,0	4 256,9	1 409,7	1 485,7	1 282,6	78,9	146,0	150,0	247,1
	III	4 915,1	339,8	4 266,5	1 396,9	1 524,0	1 263,7	81,9	159,2	149,6	253,9
	IV	5 030,3	348,4	4 361,6	1 464,4	1 542,4	1 269,1	85,6	164,5	155,9	230,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	5 140,9	336,3	4 494,1	1 446,1	1 620,9	1 314,6	112,6	150,3	160,1	259,6
	II	5 238,8	333,0	4 579,2	1 526,1	1 616,7	1 321,1	115,3	165,5	161,0	268,8
	III	5 226,7	309,6	4 609,0	1 547,9	1 605,2	1 333,7	122,2	147,8	160,2	265,6
	IV	5 362,7	239,7	4 816,4	1 690,3	1 613,0	1 396,3	116,7	139,0	167,6	297,7
2002	I	5 364,9	254,3	4 775,4	1 637,6	1 605,0	1 413,0	119,8	157,5	177,8	300,6
	II	5 449,1	285,8	4 828,0	1 703,9	1 593,9	1 412,5	117,6	155,0	180,3	277,2
	III	.	306,7	4 825,9	1 699,2	1 585,6	1 423,2	117,8	148,4	.	.

		Muut arvopaperit kuin osakkeet			Osakkeet ⁵⁾				Vakuustekninen vastuuvetäjä		
		Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Noteer- ratut osakkeet	Rahasto- osuudet	Raha- markkina- rahastot	Yhteensä	Kotitalouk- sien osuus henki- vakuutus- ja eläke- rahastoista	Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu
1998	III	1 546,6	156,7	1 389,9	3 366,3	1 929,8	1 436,5	187,9	2 520,6	2 248,9	271,7
	IV	1 539,8	155,7	1 384,1	3 825,5	2 307,8	1 517,7	172,7	2 622,8	2 351,0	271,8
1999	I	1 587,2	136,5	1 450,7	4 129,3	2 502,4	1 626,9	194,8	2 679,5	2 401,8	277,6
	II	1 505,0	126,7	1 378,2	4 251,7	2 525,3	1 726,4	211,6	2 750,1	2 468,2	282,0
	III	1 514,0	114,2	1 399,8	4 185,1	2 451,2	1 733,9	210,8	2 793,9	2 507,3	286,6
	IV	1 593,1	166,7	1 426,5	4 924,7	3 094,1	1 830,6	203,9	2 937,1	2 648,6	288,5
2000	I	1 598,5	186,9	1 411,6	5 053,4	3 124,6	1 928,7	215,9	3 054,1	2 759,4	294,7
	II	1 636,2	191,8	1 444,4	4 971,4	3 069,3	1 902,2	206,4	3 100,9	2 802,2	298,6
	III	1 712,7	210,5	1 502,2	5 047,1	3 130,2	1 916,8	204,7	3 155,8	2 853,2	302,7
	IV	1 800,7	228,3	1 572,5	5 094,7	3 226,0	1 868,7	200,4	3 186,6	2 884,9	301,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	1 928,4	315,8	1 612,6	4 778,3	2 945,9	1 832,4	225,3	3 236,8	2 929,4	307,4
	II	1 914,0	268,8	1 645,3	4 750,9	2 895,3	1 855,5	232,2	3 295,9	2 986,2	309,6
	III	1 942,0	264,0	1 678,0	4 243,9	2 509,0	1 735,0	252,8	3 271,3	2 957,9	313,4
	IV	1 954,6	252,4	1 702,1	4 607,2	2 783,4	1 823,8	260,0	3 366,3	3 048,7	317,6
2002	I	2 014,8	294,0	1 720,8	4 699,2	2 838,2	1 861,0	290,3	3 450,6	3 124,0	326,7
	II	2 044,3	256,2	1 788,1	4 286,7	2 522,6	1 764,1	293,3	3 442,4	3 112,3	330,1
	III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähde: EKP.

- 1) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 2) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvara- ja velkaluokitukset. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 3) BIS:n kansainväliset pankkitilastot. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 4) Sisältää euroalueen valtionhallinnon (S1311), muiden rahoituksen välittäjien (S123) ja vakuutuslaitosten sekä eläkerahastojen (S125) vastaanottamat talletukset.
- 5) Ei sisällä noteeraamattomia osakkeita.

Taulukko 6.1 (jatkoa)

Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Kantatiedot

2. Velat²⁾

		Lainat euroalueen rahalaitoksista ja muista rahoituslaitoksista velallissektoreittäin										Lisätieto: Muiden kuin pankkien lainat euro- alueen ulko- puolisista pankeista ³⁾	
		Yhteensä	Euroalueen raha- laitoksista	Julkisyhteisöt			Yritykset			Kotitaloudet ⁴⁾			
				Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset ⁵⁾	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset		Pitkä- aikaiset
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1998	III	6 081,8	5 524,1	903,5	33,3	870,2	2 528,7	866,2	1 662,5	2 649,6	233,8	2 415,9	147,4
	IV	6 227,5	5 663,5	911,2	36,0	875,1	2 600,7	902,9	1 697,8	2 715,6	240,8	2 474,8	151,3
1999	I	6 259,4	5 682,7	902,1	36,3	865,8	2 595,9	921,3	1 674,6	2 761,3	251,8	2 509,6	156,8
	II	6 423,4	5 817,5	899,5	39,0	860,6	2 688,1	964,2	1 724,0	2 835,7	255,6	2 580,1	183,3
	III	6 491,4	5 886,6	884,7	37,9	846,8	2 703,0	943,7	1 759,3	2 903,6	255,4	2 648,3	191,4
	IV	6 665,1	6 039,5	900,1	42,1	858,0	2 795,4	979,8	1 815,6	2 969,5	264,1	2 705,4	201,4
2000	I	6 809,9	6 156,4	890,4	41,1	849,3	2 894,2	1 038,0	1 856,2	3 025,2	265,6	2 759,7	221,1
	II	6 958,8	6 262,2	886,0	42,0	844,0	2 994,4	1 090,7	1 903,7	3 078,3	274,4	2 804,0	219,7
	III	7 103,4	6 379,6	866,2	39,9	826,3	3 102,3	1 152,4	1 949,9	3 134,9	275,9	2 859,0	252,3
	IV	7 265,6	6 500,5	881,4	42,0	839,4	3 199,5	1 167,3	2 032,2	3 184,6	281,0	2 903,6	245,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	7 452,3	6 671,7	895,8	41,8	854,0	3 320,7	1 243,9	2 076,8	3 235,8	279,3	2 956,5	257,3
	II	7 557,6	6 762,2	879,8	42,1	837,6	3 392,5	1 266,5	2 126,1	3 285,3	285,3	3 000,1	279,2
	III	7 629,5	6 805,2	873,3	45,1	828,2	3 433,1	1 244,6	2 188,5	3 323,2	280,7	3 042,4	249,7
	IV	7 741,2	6 897,5	897,2	50,6	846,6	3 471,5	1 226,3	2 245,2	3 372,6	282,9	3 089,6	268,6
2002	I	7 815,7	6 960,9	901,5	53,3	848,2	3 508,4	1 224,4	2 283,9	3 405,8	278,3	3 127,5	285,5
	II	7 900,7	7 020,7	874,3	53,5	820,8	3 555,8	1 211,0	2 344,7	3 470,6	285,5	3 185,1	251,8
	III	.	7 058,4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
		Muut arvopaperit kuin osakkeet liikkeeseenlaskijoittain							Yritysten liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet	Valtion talletus- velka	Yritysten vakuutus- tekninen eläkevastuu- velka		
		Yhteensä	Julkisyhteisöt			Yritykset							
			Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset					
		13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		
1998	III	3 925,8	3 592,3	498,6	3 093,7	333,5	55,3	278,2	2 446,1	133,8	215,3		
	IV	3 928,3	3 593,2	468,2	3 125,0	335,1	55,0	280,1	2 815,2	140,3	217,2		
1999	I	3 972,4	3 636,1	466,9	3 169,2	336,3	65,7	270,6	2 964,9	146,9	219,6		
	II	3 955,4	3 613,2	459,3	3 153,9	342,2	66,4	275,8	3 087,2	136,6	221,9		
	III	3 934,3	3 578,9	449,6	3 129,2	355,4	74,8	280,6	3 012,8	137,6	224,2		
	IV	3 897,2	3 529,8	421,1	3 108,7	367,3	78,2	289,1	4 193,3	149,8	226,5		
2000	I	3 954,1	3 584,9	425,3	3 159,6	369,2	78,7	290,5	4 533,4	147,6	228,4		
	II	3 986,3	3 605,6	425,8	3 179,8	380,6	88,7	291,9	4 378,8	147,6	230,2		
	III	4 022,5	3 621,4	421,8	3 199,6	401,1	95,6	305,5	4 220,7	147,2	232,1		
	IV	4 067,5	3 648,9	400,8	3 248,1	418,6	100,6	318,0	4 068,3	153,7	233,9		
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	4 247,9	3 790,6	429,3	3 361,3	457,3	111,5	345,8	3 713,5	154,7	236,1		
	II	4 294,5	3 812,9	440,7	3 372,2	481,7	122,2	359,4	3 672,5	155,2	238,3		
	III	4 377,9	3 879,6	449,9	3 429,7	498,3	135,9	362,4	3 031,5	155,4	240,5		
	IV	4 391,7	3 874,5	434,3	3 440,2	517,2	134,8	382,3	3 524,1	165,5	240,0		
2002	I	4 451,5	3 928,4	446,8	3 481,6	523,1	141,0	382,1	3 548,2	174,8	242,4		
	II	4 541,0	4 024,9	481,8	3 543,1	516,2	125,5	390,7	3 035,1	176,1	244,8		
	III	.	.	.	.	.	.	.	2 292,3	.	.		

Lähde: EKP.

- 1) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 2) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvara- ja velkaluokitukset. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 3) BIS:n kansainväliset pankkilistat. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 4) Sisältää kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.
- 5) Sisältää kaikki julkisyhteisöjen lainat euroalueen rahalaitoksista.

Rahoitustaloustoimet

1. Rahoitusvarat¹⁾

		Käteinen ja talletukset									Lisätieto: Muiden kuin pankkien talletukset euroalueen ulkopuolella ²⁾
		Yhteensä	Käteinen	Ei-rahoitussektorin ³⁾ (pl. valtio) talletukset euroalueen rahalaitoksissa					Valtion talletukset euroalueen raha- laitoksissa	Talletukset muissa kuin raha- laitoksissa ⁴⁾	
				Yhteensä	Yön yli	Määri- aikaiset	Irtisanomis- ehtoiset	Repot			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1998	III	-14,0	-3,7	-18,5	-17,7	2,7	-0,2	-3,3	9,0	-0,7	2,8
	IV	148,5	11,6	137,0	98,1	13,0	44,8	-18,9	-6,6	6,5	-24,5
1999	I	-40,3	-5,2	-37,7	-19,4	-15,7	10,1	-12,7	-4,2	6,8	23,4
	II	22,0	6,2	34,2	81,3	-48,9	9,4	-7,6	-8,4	-9,9	-4,3
	III	12,9	3,5	0,2	3,5	-1,1	-2,6	0,3	8,3	1,0	-2,8
	IV	138,7	22,3	95,1	44,2	36,4	10,3	4,2	8,7	12,7	-14,2
2000	I	-28,9	-15,3	0,4	6,1	0,9	-20,4	13,7	-11,9	-2,1	26,1
	II	52,6	6,7	30,0	31,9	17,8	-21,8	2,1	15,8	0,1	-12,8
	III	6,4	-2,2	-4,2	-17,3	28,8	-18,5	2,9	13,3	-0,5	-1,7
	IV	128,4	8,6	108,3	71,4	27,3	5,7	3,8	5,3	6,3	-16,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	-17,3	-19,8	13,9	-34,4	42,6	-6,1	11,8	-15,6	4,2	13,6
	II	94,6	-3,3	81,8	77,1	-4,3	6,3	2,7	15,1	0,9	4,8
	III	6,4	-23,4	48,3	25,4	3,0	13,0	7,0	-17,7	-0,8	3,4
	IV	138,3	-69,9	209,7	142,4	10,3	62,5	-5,4	-8,8	7,4	12,2
2002	I	4,5	14,6	-39,3	-53,3	-3,9	14,9	3,0	19,0	10,2	2,0
	II	104,2	31,5	72,5	72,4	0,9	1,7	-2,4	-2,5	2,5	-9,9
	III	.	20,9	-2,3	-5,1	-8,0	10,6	0,2	-10,3	.	.
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
		Muut arvopaperit kuin osakkeet			Osakkeet ⁵⁾				Vakuustekninen vastuuelka		
		Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Noteer- ratut osakkeet	Rahasto- osuudet	Raha- markkina- rahastot	Yhteensä	Kotitalouk- sien osuus henki- vakuutus- ja eläke- rahastoista	Vakuutus- maksu- ja korvaus- vastuu
		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1998	III	-12,2	-11,2	-1,1	102,6	17,1	85,6	1,0	43,0	40,3	2,7
	IV	-13,8	-2,2	-11,5	81,9	62,8	19,1	-16,1	49,7	47,6	2,1
1999	I	31,2	-13,1	44,2	102,9	2,6	100,4	2,9	64,2	58,2	6,0
	II	-41,0	-11,9	-29,0	148,3	64,9	83,4	16,8	54,1	49,6	4,5
	III	-3,3	-13,0	9,7	94,7	55,2	39,4	-0,4	57,2	52,5	4,8
	IV	90,1	50,4	39,7	-14,6	19,0	-33,6	-6,8	70,4	68,2	2,1
2000	I	2,5	26,8	-24,2	-11,1	-58,4	47,3	12,9	78,7	72,6	6,2
	II	49,2	4,4	44,8	62,9	44,1	18,8	-9,7	55,9	51,9	4,0
	III	84,3	19,5	64,7	148,7	140,2	8,4	-2,0	56,0	52,0	4,1
	IV	24,1	7,2	16,9	219,2	181,6	37,6	-4,3	60,9	61,9	-1,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	I	126,6	89,5	37,2	66,0	27,9	38,1	24,7	60,2	54,5	5,7
	II	-8,6	-41,7	33,1	47,2	41,2	6,0	6,3	56,9	54,5	2,4
	III	36,7	-4,9	41,6	75,4	49,4	25,9	20,0	51,0	47,3	3,7
	IV	-3,8	-16,7	12,9	0,5	-22,2	22,7	6,7	66,8	62,8	4,0
2002	I	90,4	44,3	46,1	50,2	5,5	44,8	30,1	70,0	61,5	8,4
	II	6,0	-39,3	45,3	26,1	12,0	14,1	2,6	51,9	49,1	2,9
	III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähde: EKP.

- 1) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvara- ja velkaluokitukset. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 2) BIS:n kansainväliset pankkitilastot. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 3) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 4) Sisältää euroalueen valtionhallinnon (S1311), Muiden rahoituksen välittäjien (S123) ja vakuutuslaitosten sekä eläkerahastojen (S125) vastaanottamat talletukset.
- 5) Ei sisällä noteeraamattomia osakkeita.

Taulukko 6.1 (jatkoa)

Ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttö ja hankinta¹⁾

(miljardia euroa, kausivaihtelusta puhdistamaton, ajanjakson lopussa)

Rahoitustaloustoimet

2. Velat²⁾

		Lainat euroalueen rahalaitoksista ja muista rahoituslaitoksista velallisestoreittain											Lisätieto: Muiden kuin pankkien lainat euro- alueen ulko- puolisista pankeista ³⁾
		Yhteensä	Euroalueen raha- laitoksista	Julkisyhteisöt			Yritykset			Kotitaloudet ⁴⁾			
				Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset ⁵⁾	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1998	III	81,1	82,2	2,8	1,4	1,4	27,6	-15,0	42,6	50,7	1,2	49,4	-0,7
	IV	160,2	151,0	8,3	2,8	5,5	75,8	37,3	38,5	76,0	7,1	68,9	3,5
1999	I	89,6	75,6	-7,7	0,3	-7,9	21,1	23,3	-2,2	76,2	9,2	67,0	1,7
	II	162,7	133,2	-4,1	2,7	-6,7	89,6	41,2	48,4	77,2	3,9	73,3	23,9
	III	70,6	71,5	-14,7	-1,1	-13,6	17,3	-16,7	34,0	67,9	-0,3	68,2	8,4
	IV	170,4	146,6	15,1	4,2	10,9	86,4	34,0	52,4	68,8	8,8	60,0	-7,0
2000	I	141,6	108,8	-8,3	-0,9	-7,4	91,9	54,7	37,2	58,0	1,6	56,4	15,1
	II	164,6	118,4	-4,7	0,9	-5,6	113,4	62,2	51,3	55,9	9,8	46,1	-0,8
	III	132,1	91,6	-16,2	-2,1	-14,1	96,6	53,4	43,2	51,8	0,0	51,8	23,2
	IV	185,2	140,1	15,6	2,1	13,5	116,3	19,6	96,7	53,2	5,3	47,9	1,9
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	95,8	78,5	-3,7	-0,5	-3,3	62,4	39,6	22,8	37,1	-5,1	42,2	9,2
	II	105,5	88,0	-16,4	0,3	-16,7	64,7	20,9	43,7	57,2	6,0	51,2	16,8
	III	83,6	57,9	-6,0	2,9	-8,9	50,6	-15,8	66,4	38,9	-4,2	43,1	-21,4
	IV	108,7	92,3	23,0	5,5	17,5	36,3	-17,0	53,2	49,5	2,2	47,3	4,1
2002	I	73,6	62,6	4,2	2,7	1,5	30,6	-3,8	34,4	38,8	-5,2	44,0	15,8
	II	111,4	85,6	-26,1	0,2	-26,3	73,8	-5,3	79,0	63,7	7,5	56,2	-18,4
	III	.	37,0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
<i>Muut arvopaperit kuin osakkeet liikkeeseenlaskijoin</i>													
		Yhteensä	Julkisyhteisöt			Yritykset			Yritysten liikkeeseen- laskemat noteeratut osakkeet	Valtion talletus- velka	Yritysten vakuutus- tekninen eläkevastuu- velka		
		13	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Yhteensä	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset				20	21
1998	III	61,3	54,0	2,1	52,0	7,3	1,6	5,7	9,4	-0,4	2,2		
	IV	-10,5	-15,4	-31,0	15,6	4,8	0,5	4,4	39,0	6,4	1,9		
1999	I	73,9	60,5	1,1	59,4	13,4	10,5	2,9	9,4	6,6	2,3		
	II	37,9	29,3	-7,4	36,7	8,5	0,6	7,9	32,7	-10,3	2,3		
	III	55,7	37,8	-10,8	48,6	17,9	8,3	9,6	34,3	1,0	2,3		
	IV	-12,0	-19,7	-27,7	8,0	7,7	3,3	4,3	41,6	12,1	2,3		
2000	I	60,7	58,9	10,0	48,9	1,8	0,5	1,3	19,6	-2,2	1,9		
	II	37,2	23,1	-1,0	24,1	14,1	10,2	3,9	27,8	0,0	1,9		
	III	48,8	25,5	-2,7	28,2	23,3	7,2	16,1	68,1	-0,4	1,9		
	IV	-0,5	-17,9	-27,0	9,1	17,4	5,2	12,2	53,9	6,4	1,8		
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	I	74,2	37,5	32,3	5,2	36,6	11,0	25,6	51,4	1,1	2,2		
	II	83,8	58,7	10,7	48,0	25,1	11,0	14,1	44,3	0,4	2,2		
	III	47,6	29,6	8,7	20,8	18,0	14,1	3,9	9,6	0,2	2,2		
	IV	9,0	-8,0	-22,2	14,2	17,0	-1,9	18,8	6,8	10,1	-0,5		
2002	I	103,0	93,2	21,8	71,4	9,8	6,8	3,0	9,4	9,3	2,4		
	II	59,0	62,4	33,9	28,5	-3,3	-15,8	12,4	5,3	1,3	2,4		
	III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.		

Lähde: EKP.

- 1) Ei-rahoitussektori sisältää julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).
- 2) Sisältää useimmat EKT 95:ssä määritellyt rahoitusvara- ja velkaluokitukset. Kohtaan eivät sisälly johdannaiset, julkisyhteisöjen ja yritysten myöntämät lainat, noteeraamattomat osakkeet, muut osuudet sekä muut saamiset ja velat.
- 3) BIS:n kansainväliset pankkitilastot. BIS:n määritelmän mukainen pankki-käsite on lähellä euroalueella käytettävän määritelmän mukaista rahalaitos-käsitettä.
- 4) Sisältää kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.
- 5) Sisältää kaikki julkisyhteisöjen lainat euroalueen rahalaitoksista.

Taulukko 6.2

Säästäminen, investoinnit ja rahoitus ¹⁾

(miljardia euroa, ellei toisin mainita)

1. Kaikki euroalueen sektorit ²⁾

	Muiden kuin rahoitusvarojen nettohankinta					Rahoitusvarojen nettohankinta							
	Yhteensä	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Kiinteän pääoman kuluminen	Varastojen muutokset ³⁾	Valmistamattomat varat	Yhteensä	Mone-taarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	Käteinen ja talletukset	Muut arvo-paperit kuin osakkeet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Vakuutus-tekni- ninen vastu-velka	Muut sijoitukset, netto ⁵⁾
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1995	367,6	1 092,6	-751,6	26,5	0,1	1 538,7	0,7	489,7	222,7	422,3	164,6	201,1	37,4
1996	340,4	1 122,0	-783,6	1,7	0,4	1 727,1	-3,0	395,1	397,7	383,8	312,5	193,6	47,4
1997	352,5	1 138,5	-796,8	10,8	0,1	1 913,8	-0,2	393,2	332,4	449,7	483,5	222,0	33,1
1998	412,4	1 202,5	-823,0	32,6	0,2	2 375,5	11,0	430,2	361,6	519,7	813,4	210,3	29,4
1999	450,6	1 292,4	-861,6	19,8	0,1	3 039,6	1,3	554,3	435,2	879,9	897,8	253,5	17,6
2000	489,0	1 388,2	-912,1	29,4	-16,4	2 781,0	1,3	351,4	248,5	807,5	1 116,5	254,5	1,4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	459,2	1 433,4	-969,6	-5,1	0,5	2 481,4	-0,5	587,3	451,8	699,0	550,1	241,9	-48,1
	Nettovarallisuuden muutokset ⁶⁾				Nettovelkaantuminen								
	Yhteensä	Brutto-säästäminen	Kiinteän pääoman kuluminen	Nettopää- oman siirrot, saadut	Yhteensä	Käteinen ja talletukset	Muut arvo-paperit kuin osakkeet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Vakuutus- tekni- ninen vastu-velka			
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23			
1995	412,2	1 158,7	-751,6	5,0	1 494,2	486,7	277,7	384,2	140,0	205,5			
1996	410,2	1 189,1	-783,6	4,6	1 657,3	472,2	378,0	335,1	275,8	196,3			
1997	455,9	1 241,2	-796,8	11,5	1 810,5	510,3	319,1	378,0	373,2	229,9			
1998	486,8	1 298,8	-823,0	11,1	2 301,0	646,0	322,5	481,2	632,0	219,4			
1999	500,0	1 351,5	-861,6	10,1	2 990,3	926,6	493,9	755,8	551,2	262,7			
2000	516,3	1 420,0	-912,1	8,4	2 753,7	534,6	410,5	833,5	721,7	253,3			
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	487,4	1 449,2	-969,6	7,9	2 453,2	675,8	474,1	570,5	489,0	243,7			

2. Yritykset

	Muiden kuin rahoitusvarojen nettohankinta			Rahoitusvarojen nettohankinta					Nettovarallisuuden muutokset ⁶⁾		Nettovelkaantuminen			
	Yhteensä	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Kiinteän pääoman kuluminen	Yhteensä	Käteinen ja talletukset	Muut arvopa-perit kuin osak-keet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Brutto-säästäminen	Yhteensä	Muut arvopa-perit kuin osak-keet ⁴⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1995	156,0	570,1	-438,3	254,0	33,4	10,1	39,9	64,6	270,1	530,7	139,9	-87,3	126,0	90,5
1996	137,4	589,9	-454,4	262,2	54,4	-13,9	55,1	86,0	124,3	536,3	275,4	6,8	143,8	117,1
1997	158,7	615,9	-468,9	240,1	24,4	-13,3	46,3	94,8	111,4	544,2	287,5	12,1	154,5	111,4
1998	203,7	661,4	-487,4	429,0	55,0	-8,7	96,7	200,0	149,4	590,6	483,4	25,8	252,6	196,3
1999	222,2	708,6	-508,2	602,6	28,3	58,6	169,9	303,8	110,4	570,6	714,4	47,5	422,0	230,2
2000	322,2	776,5	-541,6	812,1	69,6	62,3	168,0	420,6	97,4	593,2	1 036,9	56,5	551,7	424,5
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	219,5	798,9	-575,7	538,5	83,1	45,0	138,0	183,7	71,2	596,6	686,8	96,7	316,8	266,5

3. Kotitaloudet ⁷⁾

	Muiden kuin rahoitusvarojen nettohankinta			Rahoitusvarojen nettohankinta					Nettovarallisuuden muutokset ⁶⁾		Netto-velkaantuminen		Lisätieto:	
	Yhteensä	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Kiinteän pääoman kuluminen	Yhteensä	Käteinen ja talletukset	Muut arvopa-perit kuin osak-keet ⁴⁾	Osakkeet ja osuudet	Vakuu-tus- tekni- ninen vastu-velka	Yhteensä	Brutto-säästäminen	Yhteensä	Lainat	Käytet-tävissä olevat tulot	Brutto-säästä-mis-aste ⁸⁾
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1995	160,3	350,6	-192,6	395,9	185,2	82,1	1,2	178,7	419,2	606,5	136,9	135,8	3 604,8	16,8
1996	158,2	360,6	-203,8	436,2	145,6	24,5	93,6	189,0	433,1	621,0	161,3	160,1	3 764,5	16,5
1997	153,9	351,7	-199,1	426,4	69,1	-17,8	194,3	215,8	411,8	590,9	168,5	167,1	3 791,9	15,6
1998	161,9	361,3	-203,2	446,9	95,5	-117,3	288,8	205,1	396,1	568,2	212,7	211,4	3 900,2	14,6
1999	174,2	392,2	-215,9	478,5	115,3	8,0	196,4	241,0	384,4	556,1	268,2	266,7	4 063,4	13,7
2000	177,6	409,2	-225,5	416,0	53,0	82,5	132,1	247,8	371,5	556,0	222,1	220,4	4 230,1	13,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	174,5	416,3	-241,4	399,0	179,3	97,2	67,6	228,3	404,4	601,0	169,1	167,3	4 520,9	13,3

Lähde: EKP.

1) Konsolidoimattomia tietoja.

2) Kaikki sektorit sisältävät julkisyhteisöt (S13), Yritykset (S11), Rahoitus- ja vakuutuslaitokset (S12) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).

3) Sisältää arvoesineiden nettohankinnat.

4) Ei sisällä johdannaisia.

5) Johdannaiset, muut saamiset/velat ja tilastolliset erot.

6) Muutokset johtuvat säästämisestä ja saaduista nettopääomansiirroista kiinteän pääoman (-) kulumisen huomioon ottaen.

7) Sisältää kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

8) Bruttosäästäminen prosentteina käytettävissä olevista tuloista.

7 Julkisen talouden rahoitusasema euroalueella ja yksittäisissä euromaissa

Taulukko 7.1

Tulot, menot ja alijäämä / ylijäämä¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

1. Euroalue – tulot

	Yhteensä	Tulot									Pääoma-tulot	Lisätieto: verot yhteensä ²⁾		
		Välitörmät verot	Kotitaloudet	Yritykset	Väliliset verot	EU:n toimielinten	Sosiaaliturvamaksut	Työntantaja	Vakuutettu	Myyntit			Pääoma-verot	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1992	47,4	46,7	11,9	9,8	2,0	13,0	0,9	17,1	8,7	5,4	2,4	0,7	0,6	42,6
1993	48,0	47,6	12,1	10,0	2,0	13,2	0,8	17,5	8,7	5,5	2,5	0,5	0,3	43,1
1994	47,6	47,1	11,6	9,6	2,0	13,5	0,8	17,5	8,5	5,7	2,5	0,4	0,2	42,8
1995	47,2	46,6	11,6	9,5	2,0	13,3	0,9	17,3	8,4	5,6	2,5	0,5	0,3	42,6
1996	48,0	47,5	12,0	9,6	2,3	13,4	0,8	17,6	8,7	5,6	2,5	0,5	0,3	43,3
1997	48,3	47,6	12,2	9,6	2,6	13,5	0,7	17,6	8,8	5,5	2,5	0,7	0,4	43,7
1998	47,7	47,2	12,4	9,9	2,5	14,1	0,7	16,5	8,5	4,9	2,5	0,5	0,3	43,3
1999	48,2	47,7	12,8	10,1	2,6	14,3	0,6	16,4	8,5	4,9	2,5	0,6	0,3	43,8
2000	47,9	47,4	13,0	10,2	2,7	14,2	0,6	16,2	8,4	4,9	2,4	0,5	0,3	43,7
2001	47,3	46,8	12,7	10,0	2,6	Euroalueen laajeneminen			8,4	4,8	2,3	0,6	0,3	42,9
						13,9	0,6	16,0						

2. Euroalue – menot

	Yhteensä	Menot							Pääoma-menot	Lisätieto: perusmenot ⁴⁾				
		Yhteensä	Palkan-saaja-korvaukset	Väli-tuote-käyttö	Korko-menot	Tulon-siirrot	Sosiaali-etuudet ja avustukset ³⁾	Tuki-palkkiot			EU:n toimielinten maksamat	Inves-toinnit	Pää-oman-siirrot	EU:n toimielinten maksamat
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1992	52,3	47,6	11,4	5,0	5,7	25,6	21,9	2,4	0,5	4,7	3,2	1,5	0,0	46,7
1993	53,8	49,2	11,6	5,1	5,9	26,6	22,9	2,5	0,6	4,6	3,1	1,6	0,1	47,9
1994	52,7	48,3	11,3	5,0	5,5	26,5	22,9	2,4	0,6	4,3	2,9	1,5	0,0	47,1
1995	52,2	47,7	11,2	4,8	5,7	26,1	22,8	2,2	0,6	4,5	2,7	1,8	0,1	46,5
1996	52,3	48,3	11,2	4,8	5,7	26,6	23,2	2,2	0,6	4,0	2,6	1,4	0,0	46,6
1997	50,9	47,2	11,0	4,8	5,1	26,3	23,1	2,1	0,6	3,7	2,4	1,3	0,1	45,8
1998	50,0	46,1	10,7	4,6	4,7	26,0	22,6	2,1	0,5	3,9	2,4	1,5	0,1	45,2
1999	49,5	45,4	10,7	4,7	4,2	25,8	22,6	2,0	0,5	4,1	2,5	1,6	0,1	45,3
2000	48,8	44,8	10,5	4,7	4,0	25,5	22,2	1,9	0,5	4,0	2,5	1,5	0,0	44,8
2001	48,8	44,5	10,5	4,8	3,9	Euroalueen laajeneminen			0,5	4,3	2,6	1,7	0,0	44,9
						25,3	22,2	1,9						

3. Euroalue – alijäämä / ylijäämä, perusalijäämä / -ylijäämä ja julkinen kulutus

	Alijäämä (-) / ylijäämä (+)					Perus alijäämä (-) / ylijäämä (+)	Julkinen kulutus ⁵⁾							Yksilölliset kulutusmenot
	Yhteensä	Valtio	Osa-valtio-hallinto	Paikal-lis-hallinto	Sosiaali-turva-rahastot		Yhteensä	Palkan-saaja-korvaukset	Väli-tuote-käyttö	Luon-toismuo-toiset tulonsiirrot	Kiinteän pääoman kuluminen	Myyntit (miinus)	Kollek-tiiviset kulutus-menot	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1992	-4,9	-4,3	-0,3	-0,2	0,0	0,8	20,8	11,4	5,0	5,0	1,8	-2,4	8,8	12,0
1993	-5,7	-5,0	-0,4	-0,2	-0,1	0,2	21,2	11,6	5,1	5,0	1,9	-2,5	8,9	12,3
1994	-5,1	-4,4	-0,5	-0,2	0,0	0,4	20,8	11,3	5,0	5,1	1,9	-2,5	8,6	12,2
1995	-5,1	-4,2	-0,5	-0,1	-0,3	0,6	20,5	11,2	4,8	5,1	1,8	-2,5	8,5	12,1
1996	-4,3	-3,6	-0,4	-0,1	-0,2	1,4	20,6	11,2	4,8	5,2	1,8	-2,5	8,5	12,1
1997	-2,7	-2,3	-0,4	0,1	0,0	2,5	20,4	11,0	4,8	5,1	1,8	-2,5	8,4	12,0
1998	-2,3	-2,2	-0,2	0,1	0,1	2,5	20,0	10,7	4,6	5,1	1,7	-2,5	8,1	11,9
1999	-1,3	-1,6	-0,1	0,1	0,4	2,9	20,0	10,7	4,7	5,1	1,7	-2,5	8,1	11,9
2000	-0,9	-1,3	-0,2	0,1	0,4	3,1	20,0	10,5	4,7	5,1	1,7	-2,4	8,1	11,8
2001	-1,5	-1,6	-0,4	0,1	0,3	Euroalueen laajeneminen			4,8	5,1	1,7	-2,3	8,1	11,8
						2,4	20,0	10,5						

4. Euromaat – alijäämä (-) / ylijäämä (+)⁶⁾

	BE	DE	GR	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1998	-0,7	-2,2	-2,5	-2,7	-2,7	2,4	-2,8	3,1	-0,8	-2,4	-2,6	1,3
1999	-0,5	-1,5	-1,9	-1,1	-1,6	2,2	-1,8	3,6	0,7	-2,3	-2,4	1,9
2000	0,1	1,1	-1,8	-0,6	-1,3	4,4	-0,5	5,6	2,2	-1,5	-2,9	7,0
2001	0,4	-2,8	-1,2	-0,1	-1,4	1,5	-2,2	6,1	0,1	0,2	-4,1	4,9

Lähteet: Euroaluetta koskevat tiedot: EKP, euroalueen maiden ali-ylilyijäämä koskevat tiedot: Euroopan komissio.

1) Tuloja, menoja ja alijäämää (-) / ylijäämää (+) koskevat tiedot perustuvat EKT 95:een. UMST-toimilupien myynnistä saatuja tuloja ei kuitenkaan ole laskettu mukaan (euroalueen ylijäämä nämä tulot mukaan laskettuna on 0,2 %). Tiedot vuotta 1995 edeltävältä ajalta perustuvat osittain arvioihin. Euroalueen maiden ja EU:n toimielinten väliset tulonsiirrot on laskettu mukaan konsolidoituina. Euroalueen maiden välisiä tulonsiirtoja ei ole konsolidoitu.

2) Verot ja sosiaaliturvamaksut.

3) Sosiaalietuudet, markkinatuottajien välittämät luontaismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot ja tulonsiirrot kotitalouksia palveleville voittotelemattomille yhteisöille.

4) Kokonaismenot miinus korkomenot.

5) Vastaa julkisyhteisöjen kulutusmenoja (P.3) EKT 95:n luokituksessa julkinen talous.

6) Sisältää UMST-toimilupien myynnistä saadut tulot.

Taulukko 7.2

Velka¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

1. Euroalue – julkinen velka rahoitusvaateittain ja velkojan mukaan

	Yhteensä	Rahoitusvaade				Velkoja				Muut luotonantajat ³⁾
		Kolikot ja talletukset	Lainat	Lyhyt-aikaiset arvopaperit	Pitkä-aikaiset arvopaperit	Kotimainen luotonantaja ²⁾				
						Yhteensä	Rahalaitokset	Muut rahoituslaitokset	Muut sektorit	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1992	61,0	2,6	16,2	10,1	32,0	50,3	26,4	7,6	16,3	10,7
1993	67,3	2,7	17,0	10,0	37,6	52,5	27,6	8,7	16,2	14,8
1994	70,0	2,9	16,1	10,3	40,6	55,8	29,8	9,9	16,0	14,2
1995	74,2	2,9	17,7	9,9	43,8	58,3	30,5	11,0	16,9	15,9
1996	75,5	2,9	17,2	9,9	45,5	58,9	30,3	13,2	15,5	16,5
1997	74,9	2,8	16,3	8,9	46,8	56,9	29,0	14,4	13,4	17,9
1998	73,1	2,8	15,1	7,9	47,3	53,3	27,0	16,2	10,2	19,8
1999	71,9	2,9	14,1	6,9	48,0	49,7	25,3	14,8	9,6	22,3
2000	69,4	2,7	13,0	6,2	47,5	45,9	22,8	13,3	9,8	23,6
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	69,2	2,6	12,6	6,3	47,7	44,9	22,2	12,2	10,4	24,4

2. Euroalue – julkinen velka liikkeeseenlaskijan, laina-ajan ja valuutan mukaan

	Yhteensä	Liikkeeseenlaskija ⁴⁾				Alkuperäinen laina-aika			Jäljellä oleva laina-aika			Valuutta			Muut valuutat
		Valtio	Osa-valtiohallinto	Paikallis-hallinto	Sosiaali-turva-rahastot	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi	Vaihtu-vakor-koinen	Enintään 1 vuosi	Yli 1 vuosi ja enintään 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Euro tai jäsen-valuutta ⁵⁾	Ei-koti-maan valuutta		
														1	
1992	61,0	49,8	4,7	6,1	0,4	12,3	48,7	6,4	17,8	21,1	22,1	59,7	2,2	1,3	
1993	67,3	55,3	5,2	6,3	0,6	12,0	55,3	6,7	18,5	24,4	24,4	65,6	2,9	1,7	
1994	70,0	57,9	5,4	6,1	0,5	11,2	58,8	7,4	16,6	26,7	26,7	68,1	3,0	1,9	
1995	74,2	61,7	5,7	6,0	0,8	10,6	63,6	6,9	17,6	26,4	30,2	72,3	2,9	1,9	
1996	75,5	63,0	6,1	5,9	0,5	10,2	65,2	6,3	19,3	25,4	30,8	73,5	2,7	1,9	
1997	74,9	62,4	6,3	5,6	0,6	8,8	66,0	6,0	18,6	25,4	30,8	72,8	2,8	2,0	
1998	73,1	61,1	6,3	5,4	0,4	7,7	65,5	5,5	16,4	26,1	30,7	71,4	3,2	1,7	
1999	71,9	60,0	6,2	5,3	0,3	6,3	65,6	5,1	14,5	26,8	30,6	70,0	-	1,9	
2000	69,4	57,9	6,1	5,1	0,3	5,5	63,9	4,5	14,4	27,4	27,6	67,6	-	1,8	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	69,2	57,7	6,2	5,0	0,3	5,8	63,4	3,2	.	.	.	67,5	-	1,7	

3. Euromaat – julkinen velka

	BE 1	DE 2	GR 3	ES 4	FR 5	IE 6	IT 7	LU 8	NL 9	AT 10	PT 11	FI 12
1998	119,2	60,9	105,8	64,6	59,5	55,2	116,3	6,3	66,8	63,9	55,0	48,8
1999	114,9	61,2	105,1	63,1	58,5	49,7	114,5	6,0	63,1	64,9	54,4	46,8
2000	109,2	60,2	106,2	60,5	57,3	39,1	110,5	5,6	55,8	63,6	53,3	44,0
2001	107,6	59,5	107,0	57,1	57,3	36,4	109,8	5,6	52,8	63,2	55,5	43,4

Lähteet: Euroaluetta koskevat tiedot: EKP, euroalueen maiden ali-/ylilyijäämää koskevat tiedot: Euroopan komissio.

1) Tiedot perustuvat osittain arvioihin. Julkisen sektorin nimellinen konsolidoitu bruttovelka vuoden lopussa. Muiden maiden sijoituksia valtion joukkolainoihin ei ole konsolidoitu.

2) Valtion joukkolainojen haltijat, jotka sijaitsevat joukkolainan liikkeeseen laskeneessa valtiossa.

3) Sisältää muissa euroalueen maissa kuin joukkolainan liikkeeseen laskeneessa valtiossa sijaitsevat velkojat.

4) Ei sisällä joukkolainan liikkeeseen laskeneessa valtiossa sijaitsevien julkisyhteisöjen hallussa olevia joukkolainoja.

5) Ajalta ennen vuotta 1999 ecumääräinen velka kotimaan valuuttana ja euron käyttöön ottaneiden maiden valuuttoina.

Taulukko 7.3

Velan muutos¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

1. Euroalue – julkisen velan muutos aiheuttajan, rahoitusvaateen ja velkojan mukaan

	Yhteensä	Aiheuttaja				Rahoitusvaade				Velkoja			Muut luotonantajat ⁷⁾
		Rahoitus-tarve ²⁾	Arvostus-tekijät ³⁾	Luokit-telu-muutok-set ⁴⁾	Aggre-gaatti-vaiku-tus ⁵⁾	Kolikot ja talle-tukset	Lainat	Lyhyt-aikaiset arvo-paperit	Pitkä-aikaiset arvo-paperit	Koti-mainen luoton-antaja ⁶⁾	Raha-laitokset	Muut rahoitus-laitokset	
											11	12	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1992	6,7	5,6	0,4	0,7	0,1	0,1	1,1	1,0	4,5	4,8	3,1	0,6	1,9
1993	8,0	7,5	0,3	0,1	0,1	0,2	1,2	0,1	6,5	3,6	2,0	1,3	4,4
1994	6,0	5,2	0,2	0,7	0,0	0,4	-0,1	0,9	4,9	5,9	3,6	1,7	0,2
1995	7,8	5,5	0,2	2,2	-0,2	0,2	2,3	0,0	5,2	5,3	2,2	1,5	2,4
1996	3,8	4,2	-0,2	0,1	-0,3	0,1	0,1	0,4	3,2	2,6	0,8	2,6	1,2
1997	2,3	2,4	0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,2	-0,6	3,1	0,3	-0,1	1,8	2,0
1998	1,6	1,9	-0,2	0,0	0,0	0,1	-0,4	-0,6	2,6	-1,0	-0,8	2,4	2,7
1999	1,6	1,3	0,3	0,0	0,0	0,2	-0,4	-0,7	2,5	-1,6	-0,7	-0,7	3,2
2000	0,8	0,8	0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,5	-0,3	1,7	-1,5	-1,3	-0,9	2,4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	1,7	1,7	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,4	1,3	0,4	-0,1	-0,3	1,3

2. Euroalue – alijäämä-/velkakoikaisut

	Velan muutos	Alijää-mä (-) / ylijää-mä (+) ⁸⁾	Alijäämä-/velkakoikaisut ⁹⁾											Muut ¹¹⁾
			Yhteensä	Julkisyhteisöjen rahoitusvarojen muutokset							Arvos-tus-tekijät	Valuutta-kurssi-vaiku-tukset	Luokit-telu-muu-tokset	
				Yhteensä	Käteinen ja talle-tukset	Arvo-paperit ¹⁰⁾	Lainat	Osakkeet ja osuudet	Yksityis-tämis-tulot	Pääoma-sijoituk-set				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1992	6,7	-4,9	1,8	0,7	0,1	0,1	0,3	0,2	-0,1	0,2	0,4	0,3	0,7	0,0
1993	8,0	-5,7	2,3	1,5	1,3	0,2	0,3	-0,2	-0,3	0,1	0,3	0,3	0,1	0,3
1994	6,0	-5,1	0,9	0,0	-0,2	0,1	0,3	-0,1	-0,4	0,2	0,2	0,0	0,7	0,1
1995	7,8	-5,0	2,7	0,6	0,1	-0,1	0,5	0,1	-0,4	0,2	0,2	0,0	2,2	-0,3
1996	3,8	-4,3	-0,5	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,3	0,2	-0,2	-0,2	0,1	-0,2
1997	2,3	-2,7	-0,4	-0,5	0,2	-0,1	-0,1	-0,5	-0,8	0,3	0,2	0,2	-0,2	0,2
1998	1,6	-2,3	-0,6	-0,5	0,2	0,0	0,0	-0,7	-0,8	0,3	-0,2	0,0	0,0	0,1
1999	1,6	-1,3	0,3	-0,2	0,3	0,1	0,1	-0,7	-0,9	0,2	0,3	0,2	0,0	0,2
2000	0,8	0,2	1,0	1,0	0,7	0,2	0,2	-0,2	-0,4	0,2	0,1	0,0	-0,1	0,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	1,7	-1,5	0,3	-0,3	-0,5	0,1	0,1	0,0	-0,3	0,2	0,0	0,0	0,1	0,5

Lähde: EKP.

- 1) Tiedot perustuvat osittain arvioihin. Nimellisen konsolidoidun bruttovelan vuosimuutos, % BKT:stä: $(velka [t] - velka [t-1]) / BKT (t)$.
- 2) Luotonotto vastaa määritelmän mukaan julkiseen velkaan kohdistuvia transaktioita.
- 3) Sisältää valuuttakurssimuutosten vaikutusten lisäksi vaikutukset, jotka johtuvat velan laskemisesta nimellisarvoisena (esim. liikkeeseen laskettujen arvopaperien preemiot tai diskonttaukset).
- 4) Sisältää erityisesti yksiköiden uudelleenluokittelun vaikutukset ja tietyt valtioiden vastuulle ottamat velat.
- 5) Maiden yhteenlasketun velan muutoksen ja määriteltävien velkojen muutosten summan välinen erotus. Erotus johtuu siitä, että aggregoinneissa käytettiin ennen vuotta 1999 useita eri valuuttakursseja.
- 6) Valtion joukkolainojen haltijat, jotka sijaitsevat joukkolainan liikkeeseen laskeneissa valtioissa.
- 7) Sisältää muissa euroalueen maissa kuin joukkolainan liikkeeseen laskeneissa valtioissa sijaitsevat velkojat.
- 8) Sisältää UMTS-toimilupien myynnistä saadut tulot.
- 9) Nimellisen konsolidoidun bruttovelan vuosimuutoksen ja prosentteina BKT:stä ilmoitetun alijäämän välinen erotus.
- 10) Ei sisällä johdannaisia.
- 11) Sisältää pääasiassa muihin velkoihin ja saamiin kohdistuvat transaktiot (kauppaluotot, muut velat/saamiset ja johdannaiset).

8 Euroalueen maksutase ja ulkomainen varallisuus (ml. valuuttavaranto)

Taulukko 8.1

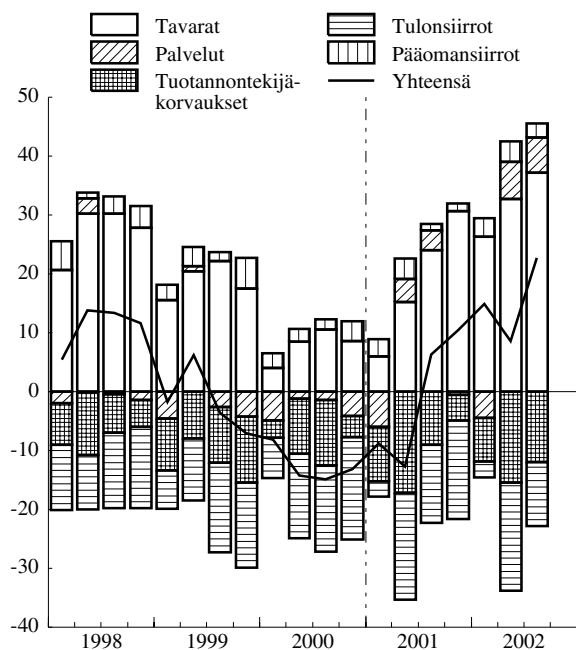
Maksutase^{1), 2)}

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

	Vaihtotase					Pää- oman- siirrot	Rahoitustase						Virheelli- set ja tunnis- tamattomat erät
	Yhteensä	Tavarat	Palvelut	Tuo- tannon- tekijä- kor- vaukset	Tulon- siirrot		Yhteensä	Suorat sijoi- tukset	Arvo- paperi- sijoi- tukset	Johdan- naiset	Muut sijoi- tukset	Valuutta- varanto	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1997	62,1	116,4	3,1	-15,2	-42,2	13,0	.	-44,5	-24,3	.	.	.	.
1998	31,9	109,0	-1,1	-28,8	-47,2	12,4	-68,4	-81,3	-110,0	-8,2	123,0	8,2	24,1
1999	-19,0	75,7	-10,7	-37,3	-46,7	12,8	11,7	-120,1	-43,0	3,8	160,8	10,1	-5,4
2000	-60,4	31,6	-11,5	-27,0	-53,4	9,8	70,0	-12,3	-115,2	-2,2	182,0	17,6	-19,4
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	-13,8	75,8	0,9	-39,7	-50,8	8,9	-40,5	-101,5	38,1	-3,7	8,8	17,8	45,4
2001 III	5,2	24,0	3,5	-9,0	-13,3	1,1	-53,1	-24,3	52,7	-10,4	-73,5	2,5	46,8
2001 IV	9,1	30,7	-0,5	-4,4	-16,7	1,4	-32,1	16,5	5,3	-6,9	-50,3	3,3	21,6
2002 I	11,7	26,3	-4,5	-7,4	-2,7	3,1	-26,5	-15,0	-51,8	1,6	41,8	-3,1	11,6
2002 II	5,2	32,7	6,3	-15,4	-18,5	3,5	-22,3	-4,4	67,1	-2,8	-89,0	6,7	13,7
2002 III	20,3	37,2	6,1	-12,0	-10,9	2,4	-43,2	-5,3	34,5	-8,0	-59,9	-4,5	20,5
2001 elo	5,3	7,4	1,0	0,0	-3,1	0,6	-6,1	-5,9	3,7	-3,5	-4,5	4,1	0,3
2001 syys	0,7	6,0	0,4	-1,1	-4,6	0,1	-21,3	-15,6	47,2	-0,6	-50,7	-1,6	20,5
2001 loka	4,1	11,4	0,5	-2,4	-5,4	0,4	-22,0	4,0	1,4	-2,9	-21,8	-2,7	17,5
2001 marras	2,7	8,8	-0,9	-0,1	-5,2	0,2	-6,8	11,7	19,9	-2,8	-35,7	0,1	3,9
2001 joul	2,3	10,4	-0,1	-1,9	-6,1	0,7	-3,2	0,8	-16,0	-1,1	7,2	5,9	0,2
2002 tammi	-0,1	3,1	-2,4	-6,4	5,6	2,6	-49,5	0,0	-41,5	3,0	-5,8	-5,3	47,1
2002 helmi	4,4	10,0	-1,7	0,0	-3,9	0,2	6,7	-8,9	-12,9	1,7	24,4	2,5	-11,4
2002 maal	7,4	13,2	-0,4	-0,9	-4,5	0,3	16,3	-6,1	2,6	-3,2	23,2	-0,2	-24,1
2002 huhti	-4,6	8,4	0,6	-7,7	-5,8	1,3	16,8	8,0	17,8	1,5	-18,9	8,4	-13,6
2002 touko	2,4	10,7	2,8	-6,0	-5,2	1,0	2,1	3,7	32,2	-2,3	-33,3	1,8	-5,5
2002 kesä	7,3	13,6	2,9	-1,7	-7,5	1,1	-41,3	-16,1	17,1	-1,9	-36,8	-3,4	32,8
2002 heinä	2,6	14,2	0,9	-9,3	-3,2	0,5	-11,2	-3,6	14,2	-7,0	-12,3	-2,5	8,1
2002 elo	9,7	11,7	1,3	-0,1	-3,2	0,7	-11,8	1,7	4,5	-1,9	-17,8	1,8	1,4
2002 syys	8,0	11,3	3,9	-2,6	-4,5	1,2	-20,3	-3,4	15,8	0,9	-29,8	-3,8	11,1
2002 loka	3,7	11,7	1,4	-3,1	-6,3	1,5	-21,5	-5,0	19,4	0,0	-38,0	2,1	16,3

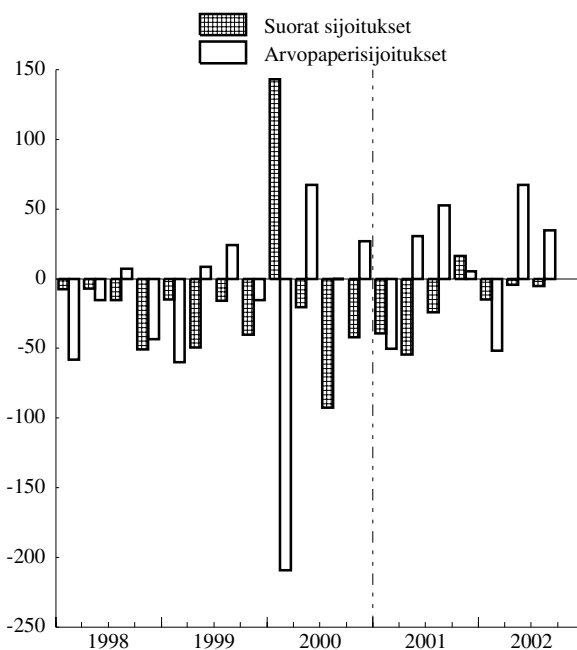
Vaihtotase ja pääomansiirrot

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

Suorat sijoitukset ja arvopaperisijoitukset

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-). Valuuttavaranto: lisäys (-), vähennys (+).

2) Viimeaikaisten ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

Taulukko 8.2**Maksutase: vaihtotase ja pääomansiirrot¹⁾***(miljardia euroa, miljardia ecua vuoden 1998 loppuun)***1. Keskeiset erät**

	Vaihtotase											Pääomansiirrot	
	Yhteensä			Tavarat		Palvelut		Tuotannon- tekijäkorvaukset		Tulonsiirrot		Tulot 12	Menot 13
	Tulot 1	Menot 2	Netto 3	Tulot 4	Menot 5	Tulot 6	Menot 7	Tulot 8	Menot 9	Tulot 10	Menot 11		
1997	1 218,5	1 156,3	62,1	754,6	638,3	214,2	211,0	189,5	204,7	60,1	102,3	18,9	5,9
1998	1 277,7	1 245,8	31,9	784,4	675,4	231,9	233,0	198,5	227,3	63,0	110,1	17,7	5,3
1999	1 337,5	1 356,5	-19,0	818,3	742,5	247,4	258,1	207,0	244,3	64,8	111,5	19,1	6,3
2000	1 612,4	1 672,8	-60,4	989,8	958,2	287,0	298,5	267,9	295,0	67,6	121,0	18,3	8,5
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	1 712,2	1 726,0	-13,8	1 033,0	957,1	321,6	320,6	282,0	321,7	75,7	126,5	17,0	8,1
2001 III	420,5	415,3	5,2	252,7	228,7	86,7	83,2	65,9	74,9	15,2	28,4	2,7	1,7
2001 IV	432,6	423,5	9,1	264,6	233,9	81,4	81,9	70,2	74,6	16,3	33,0	4,4	3,0
2002 I	415,2	403,5	11,7	254,3	228,0	71,6	76,1	58,3	65,7	31,0	33,8	4,6	1,5
2002 II	429,7	424,6	5,2	267,6	234,9	83,8	77,5	62,9	78,3	15,4	33,8	4,9	1,5
2002 III	421,0	400,6	20,3	262,2	225,1	87,5	81,4	54,6	66,6	16,6	27,5	4,0	1,7
2001 elo	135,0	129,7	5,3	80,9	73,5	29,2	28,2	20,3	20,4	4,5	7,7	1,1	0,5
2001 syys	134,1	133,3	0,7	81,1	75,1	26,2	25,8	21,3	22,4	5,4	10,0	0,6	0,5
2001 loka	148,8	144,7	4,1	94,5	83,1	28,0	27,5	21,4	23,8	4,8	10,3	1,1	0,7
2001 marras	138,3	135,7	2,7	89,1	80,3	24,7	25,6	19,4	19,4	5,2	10,4	0,9	0,6
2001 joulou	145,4	143,1	2,3	81,0	70,5	28,8	28,9	29,4	31,3	6,3	12,4	2,4	1,7
2002 tammi	141,5	141,6	-0,1	79,5	76,4	24,0	26,4	20,4	26,8	17,5	11,9	3,0	0,5
2002 helmi	132,3	127,9	4,4	83,2	73,2	22,7	24,4	19,2	19,2	7,2	11,0	0,8	0,6
2002 maalisk	141,5	134,0	7,4	91,5	78,3	24,9	25,3	18,7	19,6	6,3	10,8	0,8	0,5
2002 huhti	141,2	145,7	-4,6	88,5	80,2	27,1	26,5	20,2	27,9	5,4	11,2	1,9	0,6
2002 touko	143,4	141,1	2,4	89,0	78,3	28,3	25,4	20,7	26,7	5,4	10,6	1,4	0,4
2002 kesä	145,1	137,8	7,3	90,1	76,4	28,5	25,6	22,0	23,7	4,5	12,0	1,6	0,5
2002 heinä	148,6	146,0	2,6	93,0	78,8	29,7	28,8	20,1	29,4	5,8	9,0	1,1	0,6
2002 elo	132,8	123,1	9,7	80,8	69,1	28,4	27,1	18,1	18,2	5,5	8,7	1,3	0,7
2002 syys	139,5	131,5	8,0	88,4	77,1	29,4	25,5	16,4	19,0	5,3	9,9	1,6	0,4
2002 loka	150,2	146,5	3,7	97,6	85,9	28,7	27,3	18,7	21,8	5,1	11,4	2,1	0,6

2. Keskeiset vaihtotaseen erät (kausivaihtelusta puhdistetut)

	Vaihtotase										
	Yhteensä			Tavarat		Palvelut		Tuotannon- tekijäkorvaukset		Tulonsiirrot	
	Tulot 1	Menot 2	Netto 3	Tulot 4	Menot 5	Tulot 6	Menot 7	Tulot 8	Menot 9	Tulot 10	Menot 11
2000 III	410,5	426,4	-16,0	252,9	245,0	71,6	74,2	70,2	79,0	15,8	28,2
2000 IV	431,7	449,5	-17,8	264,8	259,8	75,5	80,9	73,8	76,8	17,5	32,1
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001 I	431,4	439,4	-8,0	261,1	246,2	78,4	79,5	73,0	84,2	18,9	29,5
2001 II	429,8	440,3	-10,4	260,7	243,5	80,8	80,4	69,8	82,6	18,5	33,8
2001 III	428,3	426,2	2,1	258,0	237,8	81,1	80,6	70,0	77,0	19,2	30,8
2001 IV	422,5	418,4	4,1	253,7	229,4	80,7	79,8	68,8	76,6	19,3	32,6
2002 I	424,1	410,3	13,9	264,2	229,5	80,3	79,6	60,1	69,3	19,5	31,8
2002 II	426,1	414,8	11,3	266,0	231,5	81,7	79,1	59,1	70,4	19,3	33,9
2002 III	426,0	407,3	18,7	265,6	230,9	81,6	78,4	57,9	67,7	21,0	30,3
2001 elo	144,0	140,3	3,7	87,5	79,0	27,1	27,0	23,2	25,7	6,1	8,6
2001 syys	139,9	139,5	0,4	84,2	78,1	26,6	26,4	22,3	24,6	6,8	10,5
2001 loka	141,5	140,6	0,9	85,3	77,0	26,7	26,2	22,7	26,5	6,7	10,8
2001 marras	138,6	137,0	1,7	84,4	76,6	26,2	26,5	21,6	23,1	6,4	10,8
2001 joulou	142,4	140,9	1,6	84,0	75,8	27,8	27,1	24,5	27,0	6,2	11,0
2002 tammi	142,3	136,1	6,2	86,7	75,5	27,0	26,8	21,7	25,0	6,9	8,9
2002 helmi	141,5	138,0	3,5	88,2	76,7	26,5	26,7	20,7	23,3	6,1	11,3
2002 maalisk	140,3	136,1	4,2	89,3	77,4	26,8	26,1	17,7	21,0	6,5	11,6
2002 huhti	141,6	140,7	0,9	87,8	77,0	27,4	26,9	20,1	25,4	6,4	11,4
2002 touko	141,5	136,2	5,4	88,4	75,8	27,0	25,9	19,6	23,3	6,5	11,2
2002 kesä	142,9	138,0	5,0	89,8	78,6	27,3	26,4	19,4	21,6	6,4	11,4
2002 heinä	139,4	136,7	2,7	86,8	76,6	25,5	26,3	20,2	24,0	6,9	9,9
2002 elo	144,2	136,2	8,0	89,4	76,7	27,0	26,6	20,5	22,8	7,4	10,0
2002 syys	142,5	134,5	8,0	89,5	77,6	29,1	25,5	17,1	20,9	6,7	10,4
2002 loka	142,3	142,2	0,0	88,0	79,7	27,3	26,1	19,8	24,4	7,1	12,1

Lähde: EKP.

1) Viimeikaisten ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

Taulukko 8.3

Maksutase: tuotannontekijäkorvaukset

(miljardia euroa, bruttovirrat)

	Yhteensä		Palkansaaja-korvaukset		Pääomakorvaukset							
	Tulot 1	Menot 2	Tulot 3	Menot 4	Yhteensä		Suorat sijoitukset		Arvopaperisijoitukset		Muut sijoitukset	
					Tulot 5	Menot 6	Tulot 7	Menot 8	Tulot 9	Menot 10	Tulot 11	Menot 12
1999	207,0	244,3	12,7	5,0	194,4	239,4	42,7	51,2	63,9	102,3	87,8	85,8
2000	267,9	295,0	13,2	5,4	254,8	289,5	60,1	64,3	76,4	107,5	118,3	117,7
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	282,0	321,7	14,2	6,4	267,8	315,3	68,8	67,4	81,9	117,7	117,1	130,2
2001 II	74,7	91,9	3,6	1,8	71,2	90,1	19,4	16,5	21,5	40,7	30,3	32,9
2001 III	65,9	74,9	3,5	1,8	62,4	73,1	15,0	15,0	19,9	27,4	27,5	30,7
2001 IV	70,2	74,6	3,7	1,5	66,6	73,1	19,0	20,8	21,9	22,3	25,7	30,0
2002 I	58,3	65,7	3,5	1,2	54,8	64,5	11,6	12,7	20,1	26,6	23,0	25,2
2002 II	62,9	78,3	3,6	1,6	59,4	76,8	17,0	15,5	22,6	38,9	19,8	22,3

	Suorien sijoitusten tuotot				Arvopaperisijoitusten tuotot			
	Oman pääoman tuotot		Korot		Oman pääoman tuotot		Korot	
	Tulot 13	Menot 14	Tulot 15	Menot 16	Tulot 17	Menot 18	Tulot 19	Menot 20
1999	36,2	46,7	6,5	4,5	9,5	34,0	54,4	68,4
2000	49,2	56,6	10,9	7,7	14,2	30,6	62,1	76,9
<i>Euroalueen laajeneminen</i>								
2001	58,7	58,7	10,2	8,7	17,3	43,8	64,5	73,9
2001 II	16,9	14,0	2,5	2,5	5,6	22,6	15,8	18,1
2001 III	12,9	13,2	2,1	1,8	3,8	8,6	16,1	18,8
2001 IV	15,9	18,9	3,1	1,9	4,8	6,3	17,1	16,0
2002 I	9,5	11,4	2,1	1,3	4,5	8,4	15,7	18,2
2002 II	15,1	14,4	1,9	1,2	6,3	23,5	16,3	15,4

Lähde: EKP.

Taulukko 8.4

Maksutase: suorat sijoitukset¹⁾

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

	Euroalueelta ulkomaille							Ulkomailta euroalueelle						
	Yhteensä	Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma, lähinnä konsernien sisäisiä lainoja			Yhteensä	Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma, lähinnä konsernien sisäisiä lainoja		
		Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset	Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset		Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset	Yhteensä	Raha-laitokset ²⁾	Muut kuin raha-laitokset
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1997	-93,1	.	.	.	.	.	48,6	.	.	.	.	.	.	
1998	-172,8	.	.	.	.	.	91,5	.	.	.	.	.	.	
1999	-320,5	-239,2	-25,0	-214,2	-81,3	-0,6	-80,7	200,4	146,6	3,5	143,0	53,8	0,2	53,6
2000	-436,3	-344,8	-35,8	-309,0	-91,5	-0,3	-91,2	424,0	298,1	12,2	285,9	125,9	0,1	125,8
<i>Euroalueen laajeneminen</i>														
2001	-255,8	-164,1	-13,2	-150,9	-91,7	-0,7	-91,0	154,3	103,1	5,3	97,8	51,2	0,7	50,5
2001 III	-55,6	-36,2	-1,0	-35,2	-19,5	-0,3	-19,1	31,3	24,7	-0,7	25,4	6,6	0,1	6,6
2001 IV	-28,2	-26,9	-3,1	-23,7	-1,3	-0,1	-1,3	44,7	16,6	8,4	8,2	28,1	0,1	28,0
2002 I	-56,0	-42,2	-2,2	-40,0	-13,8	0,0	-13,8	41,0	26,1	1,1	24,9	15,0	0,0	15,0
2002 II	-41,2	-27,3	-6,4	-20,9	-13,9	-0,3	-13,6	36,8	22,4	2,6	19,8	14,4	0,1	14,4
2002 III	-23,0	-28,2	-5,4	-22,8	5,2	-0,1	5,3	17,7	10,8	-0,7	11,5	6,9	0,8	6,1
2001 elo	-18,6	-14,9	-1,1	-13,9	-3,6	-0,1	-3,5	12,7	7,0	-0,8	7,8	5,7	0,0	5,6
2001 syys	-20,4	-5,5	0,3	-5,8	-14,9	-0,2	-14,7	4,8	6,9	-0,1	7,0	-2,1	0,1	-2,2
2001 loka	7,3	-8,2	-0,6	-7,6	15,5	0,0	15,6	-3,3	-9,6	0,2	-9,8	6,2	0,1	6,2
2001 marras	-17,8	-7,8	0,3	-8,1	-9,9	0,0	-9,9	29,5	14,2	1,9	12,3	15,3	0,0	15,2
2001 joul	-17,8	-10,8	-2,8	-8,0	-6,9	0,0	-6,9	18,6	12,0	6,3	5,7	6,6	0,0	6,6
2002 tammi	-8,5	-9,4	-0,5	-8,9	1,0	0,0	0,9	8,5	3,0	0,2	2,8	5,5	0,1	5,5
2002 helmi	-20,1	-5,0	-0,3	-4,7	-15,1	0,0	-15,1	11,2	3,3	1,1	2,2	7,8	0,0	7,8
2002 maal	-27,5	-27,8	-1,4	-26,3	0,3	-0,1	0,4	21,4	19,7	-0,2	19,9	1,6	0,0	1,7
2002 huhti	-8,4	-4,2	-4,2	0,0	-4,2	0,0	-4,1	16,4	9,1	2,0	7,2	7,2	0,0	7,3
2002 touko	-16,6	-9,3	-1,1	-8,2	-7,2	0,0	-7,2	20,3	10,2	0,7	9,5	10,1	0,0	10,2
2002 kesä	-16,3	-13,8	-1,1	-12,7	-2,5	-0,3	-2,2	0,1	3,0	0,0	3,1	-2,9	0,1	-3,1
2002 heinä	-9,3	-12,2	-3,4	-8,8	2,9	0,0	2,9	5,7	2,2	0,8	1,4	3,5	0,1	3,4
2002 elo	-0,2	-5,7	-0,4	-5,3	5,5	-0,1	5,5	1,9	2,1	-0,9	3,0	-0,3	0,8	-1,1
2002 syys	-13,5	-10,4	-1,6	-8,8	-3,1	0,0	-3,1	10,1	6,4	-0,6	7,1	3,7	0,0	3,7
2002 loka	-11,4	-6,4	-0,8	-5,7	-5,0	0,0	-4,9	6,4	5,4	0,1	5,3	1,0	-0,3	1,3

Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-).

2) Ei sisällä eurojärjestelmää.

Taulukko 8.5

Maksutase: arvopaperisijoitukset¹⁾

(miljardia euroa [miljardia eua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

1. Vaateittain²⁾

	Yhteensä		Osakkeet		Velkapaperit					
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset			Velat		
					Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit	Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1998	-363,3	253,3	-116,2	104,0	-247,1	-238,9	-8,2	149,3	121,6	27,7
1999	-311,3	268,3	-156,5	92,3	-154,8	-155,0	0,1	176,0	117,0	59,0
2000	-411,3	296,1	-287,9	50,8	-123,4	-114,6	-8,8	245,4	232,2	13,2
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	-288,0	326,1	-108,6	231,1	-179,4	-158,7	-20,7	95,0	90,4	4,5
2001 III	-26,3	79,1	-1,1	52,0	-25,2	-15,6	-9,6	27,1	34,5	-7,4
2001 IV	-87,0	92,3	-24,8	60,5	-62,2	-51,3	-10,9	31,8	28,6	3,1
2002 I	-73,0	21,2	-33,6	30,4	-39,4	-20,8	-18,6	-9,2	1,0	-10,2
2002 II	-49,5	116,6	-12,9	34,2	-36,5	-22,9	-13,6	82,4	55,2	27,2
2002 III	-17,6	52,1	9,6	1,6	-27,2	-15,5	-11,7	50,5	29,9	20,6
2001 elo	-22,9	26,7	-4,7	12,6	-18,3	-16,0	-2,3	14,1	21,2	-7,2
2001 syys	14,8	32,4	13,9	24,2	1,0	8,9	-8,0	8,2	10,8	-2,6
2001 loka	-32,7	34,1	-8,0	23,1	-24,7	-17,8	-6,9	11,0	9,1	2,0
2001 marras	-40,8	60,7	-10,2	24,8	-30,6	-17,1	-13,6	35,9	37,8	-1,9
2001 joul	-13,5	-2,5	-6,6	12,6	-6,8	-16,4	9,5	-15,1	-18,2	3,1
2002 tammi	-26,9	-14,6	-14,9	12,9	-12,0	-2,4	-9,6	-27,5	-15,5	-12,0
2002 helmi	-17,8	4,9	-8,8	8,0	-8,9	-5,4	-3,6	-3,1	0,0	-3,0
2002 maalis	-28,3	30,9	-9,8	9,5	-18,5	-13,0	-5,4	21,4	16,5	4,9
2002 huhti	-11,0	28,8	-1,9	6,4	-9,1	-9,3	0,2	22,4	12,9	9,5
2002 touko	-29,3	61,5	-5,6	28,9	-23,6	-14,2	-9,5	32,5	17,4	15,1
2002 kesä	-9,2	26,3	-5,4	-1,2	-3,8	0,6	-4,4	27,5	24,9	2,6
2002 heinä	-15,9	30,1	-7,2	3,0	-8,7	-3,0	-5,7	27,1	17,8	9,3
2002 elo	-3,4	7,9	4,0	-0,7	-7,5	-9,2	1,7	8,6	1,1	7,6
2002 syys	1,8	14,0	12,8	-0,7	-10,9	-3,3	-7,6	14,7	11,0	3,7
2002 loka	-2,4	21,8	0,6	-4,2	-3,0	-6,7	3,7	26,0	12,1	13,9

2. Saamiset vaateittain ja omistajasektoreittain

	Osakkeet					Velkapaperit											
	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Muut kuin rahalaitokset			Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Joukkolainat			Rahamarkkinapaperit						
			Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit			Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ³⁾	Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit
1999	0,1	-1,5	-155,1	-2,1	-153,0	0,1	-15,4	-139,7	-1,7	-138,0	0,9	-8,1	7,3	-0,1	7,5		
2000	-0,1	-4,3	-283,5	-2,6	-280,9	-1,9	-46,3	-66,4	-1,5	-64,9	2,2	-15,5	4,5	-1,0	5,5		
<i>Euroalueen laajeneminen</i>																	
2001	-0,4	3,8	-112,0	-2,0	-110,0	1,9	-71,7	-88,9	-1,2	-87,7	-2,3	-34,3	16,0	-0,1	16,1		
2001 III	-0,1	3,5	-4,6	-0,4	-4,1	1,0	5,6	-22,2	-0,1	-22,0	0,1	-13,9	4,3	-0,5	4,8		
2001 IV	-0,1	4,7	-29,4	-0,5	-28,9	-0,7	-38,1	-12,4	-0,3	-12,2	-0,3	-3,8	-6,8	1,9	-8,8		
2002 I	0,0	-4,9	-28,7	-1,4	-27,3	0,4	-4,5	-16,7	-0,5	-16,2	0,8	-13,6	-5,8	-1,2	-4,6		
2002 II	-0,1	-3,6	-9,3	-2,0	-7,3	2,4	-2,1	-23,2	0,2	-23,5	-0,1	-2,4	-11,1	-0,1	-11,0		
2002 III	0,0	2,6	7,0	.	.	-0,8	-3,5	-11,2	.	.	0,8	-12,1	-0,4	.	.		
2002 touko	0,0	-4,5	-1,2	.	.	1,0	-6,2	-9,0	.	.	-1,0	-2,4	-6,1	.	.		
2002 kesä	0,0	-0,5	-4,8	.	.	-0,7	2,4	-1,2	.	.	0,4	1,1	-5,9	.	.		
2002 heinä	0,0	0,2	-7,3	.	.	0,5	3,5	-7,0	.	.	0,5	-6,2	0,0	.	.		
2002 elo	0,1	2,3	1,6	.	.	-0,8	-4,8	-3,6	.	.	-0,1	0,2	1,6	.	.		
2002 syys	-0,1	0,1	12,7	.	.	-0,5	-2,2	-0,6	.	.	0,4	-6,1	-2,0	.	.		
2002 loka	-0,2	-0,6	1,5	.	.	-0,5	3,2	-9,5	.	.	0,4	2,8	0,6	.	.		

Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-).

2) Viimeaikaisien ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

3) Ei sisällä eurojärjestelmää.

Taulukko 8.6

Maksutase: muut sijoitukset ja valuuttavaranto

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun], nettovirrat)

1. Muut sijoitukset sektoreittain^{1), 2)}

	Yhteensä		Eurojärjestelmä		Julkisyhteisöt		Rahalaitokset (pl. eurojärjestelmä)						Muut sektorit		
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Yhteensä		Pitkäaikaiset		Lyhytaikaiset		Saamiset	Velat	
							Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat			
							7	8	9	10	11	12			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1998	-81,9	204,9	-0,7	3,5	-1,0	-6,1	-22,6	192,4	-37,6	40,4	15,0	152,0	-57,6	15,2	
1999	-31,9	192,7	-2,0	6,6	3,3	-13,0	16,3	161,2	-47,2	53,8	63,5	107,4	-49,4	37,8	
2000	178,9	361,0	-1,1	0,9	-2,2	0,9	-130,3	289,4	-50,0	53,0	-80,4	236,3	-45,3	69,8	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001	240,9	249,6	0,6	4,4	2,9	-1,1	-227,2	234,1	-44,4	20,1	-182,9	214,0	-17,2	12,2	
2001	III	-57,0	-16,5	1,0	-1,0	-1,0	0,1	-55,0	-27,2	-8,7	12,0	-46,3	-39,2	-2,0	11,6
2001	IV	-61,3	11,0	-0,4	3,7	1,9	4,2	-45,9	4,7	-17,6	-8,7	-28,3	13,4	-16,9	-1,7
2002	I	19,1	22,8	-0,4	1,2	-0,7	-8,4	18,4	25,8	-2,1	10,2	20,4	15,6	1,8	4,1
2002	II	-80,8	-8,2	-0,6	-3,5	-0,1	3,7	-63,0	-10,6	-7,5	21,8	-55,5	-32,3	-17,2	2,2
2002	III	-58,8	-1,1	0,3	-0,1	0,5	-3,1	-38,2	16,0	-6,8	8,7	-31,5	7,3	-21,3	-13,8
2001	elo	-30,3	25,8	0,1	-2,4	1,4	-2,6	-31,3	26,6	-4,9	3,8	-26,4	22,8	-0,5	4,2
2001	syys	-71,7	21,0	0,1	1,9	-0,4	1,7	-67,7	13,3	-1,7	6,3	-66,0	7,0	-3,8	4,2
2001	loka	-35,4	13,5	-0,5	4,5	-0,6	2,1	-23,2	6,6	-3,7	1,9	-19,5	4,7	-11,1	0,3
2001	marras	-61,4	25,7	0,0	2,0	2,5	2,5	-53,3	22,4	-9,6	-13,3	-43,6	35,7	-10,6	-1,2
2001	joulu	35,5	-28,3	0,1	-2,8	0,1	-0,4	30,5	-24,3	-4,3	2,7	34,8	-27,0	4,8	-0,8
2002	tammi	1,3	-7,0	-0,7	2,6	-1,4	-8,8	14,3	0,5	-1,5	5,5	15,9	-5,0	-10,9	-1,3
2002	helmi	26,2	-1,8	-0,1	-3,8	1,0	-1,6	5,3	12,3	-6,6	1,2	11,9	11,1	20,1	-8,8
2002	maalis	-8,5	31,6	0,4	2,4	-0,2	2,1	-1,3	13,0	6,0	3,5	-7,3	9,5	-7,3	14,2
2002	huhti	-43,5	24,6	-0,4	-4,3	1,7	5,6	-30,1	23,4	-4,2	8,2	-25,9	15,2	-14,6	-0,1
2002	touko	-66,3	33,0	-0,1	-0,5	-1,0	-0,4	-56,6	35,3	-5,2	8,7	-51,4	26,6	-8,6	-1,5
2002	kesä	28,9	-65,8	-0,1	1,3	-0,7	-1,6	23,7	-69,2	1,9	4,9	21,8	-74,1	6,0	3,8
2002	heinä	-3,5	-8,7	0,4	2,7	-0,4	-1,2	11,1	-3,8	4,6	5,4	6,5	-9,2	-14,6	-6,4
2002	elo	12,2	-30,0	0,1	-5,0	0,5	-2,3	12,9	-16,9	-3,2	2,8	16,2	-19,7	-1,3	-5,8
2002	syys	-67,5	37,6	-0,2	2,1	0,3	0,4	-62,3	36,7	-8,2	0,5	-54,1	36,2	-5,3	-1,6
2002	loka	-69,6	31,6	-0,1	-0,3	-0,4	1,4	-53,9	22,0	-4,4	7,4	-49,5	14,6	-15,2	8,5

2. Muut sijoitukset sektoreittain ja vaateittain¹⁾

2.1. Eurojärjestelmä

	Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat		
	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto
	1	2	3	4	5	6
1999	-1,2	6,7	5,5	-0,8	-0,1	-0,9
2000	-1,1	0,9	-0,2	0,0	0,0	0,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>						
2001	0,6	4,4	5,0	0,0	0,0	0,0
2001	II	-0,8	4,3	3,5	0,0	0,0
2001	III	1,0	-1,0	0,0	0,0	0,0
2001	IV	-0,4	3,8	3,4	0,0	0,0
2002	I	-0,4	1,2	0,7	0,0	0,0
2002	II	-0,6	-3,5	-4,1	0,0	0,0

Lähde: EKP.

1) Pääoman tuonti (+), pääoman vienti (-).

2) Viimeaikaisten ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

2.2. Julkisyhteisöt

	Kauppaluotot			Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat			
	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto	
	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1999	0,0	0,0	0,0	4,4	-13,1	-8,7	-1,2	0,2	-1,0	
2000	0,1	0,0	0,1	-1,4	0,8	-0,5	-0,9	0,1	-0,8	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	-0,1	0,0	-0,1	4,4	-1,1	3,3	-1,4	0,1	-1,3	
2001 II	0,0	0,0	0,0	0,7	2,8	3,5	-0,4	0,1	-0,3	
2001 III	0,0	0,0	0,0	-0,7	0,2	-0,6	-0,3	0,0	-0,3	
2001 IV	0,0	0,0	0,0	2,1	4,1	6,2	-0,1	0,1	-0,1	
2002 I	0,0	0,0	0,0	-0,4	-8,1	-8,5	-0,3	-0,3	-0,6	
2002 II	1,4	0,0	1,4	-1,2	3,5	2,3	-0,3	0,2	-0,1	

2.3. Rahalaitokset (pl. eurojärjestelmä)

	Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat		
	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto
	16	17	18	19	20	21
1999	15,5	160,5	176,0	0,8	0,7	1,5
2000	-126,3	284,0	157,8	-4,1	5,3	1,3
<i>Euroalueen laajeneminen</i>						
2001	-213,3	224,3	10,9	-13,9	9,8	-4,1
2001 II	13,3	-10,6	2,7	-3,6	2,8	-0,8
2001 III	-53,9	-29,1	-82,9	-1,1	1,8	0,7
2001 IV	-41,2	3,4	-37,8	-4,7	1,3	-3,4
2002 I	23,9	19,8	43,7	-5,5	6,0	0,5
2002 II	-62,1	-9,3	-71,4	-0,9	-1,3	-2,2

2.4. Muut sektorit

	Kauppaluotot			Lainat / käteinen ja talletukset			Muut saamiset/velat			
	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto	
	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
1999	-7,5	4,8	-2,7	-18,9	21,7	2,8	-23,0	11,3	-11,7	
2000	-14,5	10,4	-4,1	-25,2	64,4	39,2	-5,7	-5,0	-10,7	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>										
2001	-0,6	0,7	0,1	-16,2	10,9	-5,3	-0,3	0,6	0,3	
2001 II	-2,0	0,5	-1,4	-0,1	7,1	7,1	2,5	-1,0	1,5	
2001 III	0,8	-0,9	-0,1	-0,9	11,1	10,2	-1,9	1,4	-0,5	
2001 IV	2,6	-1,2	1,3	-19,4	-1,0	-20,4	-0,1	0,6	0,5	
2002 I	-0,6	-0,5	-1,1	3,9	3,4	7,3	-1,5	1,2	-0,3	
2002 II	-5,0	-0,7	-5,7	-12,1	2,0	-10,1	-0,1	0,9	0,8	

3. Valuuttavaranto¹⁾

	Yhteensä	Kulta	Erityiset nosto-oikeudet	Varanto-osuus IMF:ssä	Valuuttasaamiset							Muut saamiset
					Yhteensä	Käteinen ja talletukset		Arvopaperit			Johdannaiset	
						Rahaviranomaiset ja BIS	Pankit	Osakkeet	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1999	10,1	0,3	1,0	2,0	6,1	12,5	-12,1	0,2	3,5	2,0	-0,1	0,8
2000	17,6	1,0	0,3	2,9	13,3	4,3	4,6	0,0	-5,6	10,1	-0,1	0,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>												
2001	17,8	0,6	-1,0	-4,2	22,5	10,0	-5,3	-1,1	20,4	-1,6	0,0	0,0
2001 II	2,5	-0,1	-0,6	-0,7	4,0	0,2	-1,8	0,0	5,5	0,0	0,0	0,0
2001 III	2,5	0,2	0,1	-4,5	6,7	-0,9	3,1	0,0	4,9	-0,4	0,0	0,0
2001 IV	3,3	0,1	-0,1	0,8	2,4	2,7	1,7	0,0	4,8	-6,9	0,0	0,0
2002 I	-3,1	-0,2	0,0	-0,4	-2,4	-1,7	-12,4	0,0	4,2	7,4	0,0	0,0
2002 II	6,7	0,5	0,5	-2,1	7,8	-0,6	1,2	0,0	4,3	3,1	-0,2	0,0

Lähde: EKP.

1) Lisäys (-), vähennys (+).

Taulukko 8.7

Ulkomainen varallisuus¹⁾ ja valuuttavaranto

(miljardia euroa [miljardia ecua vuonna 1997]; ajanjakson lopun kantatieto)

1. Yhteenveto ulkomaisesta varallisuudesta

	Yhteensä		Suorat sijoitukset	Arvopaperisijoitukset	Johdannaiset	Muut sijoitukset	Valuuttavaranto
	1	% BKT:stä 2					
Ulkomainen nettovarallisuus^{2,3)}							
1997	16,3	0,3	181,5	-750,5	-5,9	223,8	367,3
1998	-170,1	-2,8	152,0	-748,5	2,3	86,5	337,6
1999	-297,3	-4,7	369,6	-881,2	16,0	-183,9	382,2
2000	-414,7	-6,3	428,4	-804,9	8,5	-437,2	390,4
2001	-152,2	-2,2	530,7	-682,7	-5,9	-387,0	392,7
Saamiset							
1999	5 796,7	92,5	1 174,5	2 058,1	111,1	2 070,8	382,2
2000	6 740,0	102,6	1 609,7	2 344,1	117,9	2 277,9	390,4
2001	7 459,4	109,3	1 859,9	2 499,8	123,7	2 583,4	392,7
Velat							
1999	6 094,0	97,2	804,9	2 939,3	95,1	2 254,7	-
2000	7 154,7	108,9	1 181,2	3 149,1	109,3	2 715,1	-
2001	7 611,6	111,5	1 329,2	3 182,5	129,5	2 970,5	-

2. Suorat sijoitukset

	Euroalueelta ulkomaille						Ulkomailta euroalueelle					
	Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma (lähinnä konsernien sisäisiä lainoja)			Oma pääoma ja uudelleen sijoitetut voitot			Muu pääoma (lähinnä konsernien sisäisiä lainoja)		
	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset	Yhteensä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1999	938,7	85,7	853,0	235,8	1,8	234,0	606,3	24,3	582,0	198,6	1,7	196,9
2000	1 256,0	115,9	1 140,1	353,7	2,3	351,3	880,6	31,8	848,8	300,7	1,8	298,9
2001	1 478,4	132,0	1 346,4	381,5	2,6	378,9	985,6	42,4	943,2	343,6	2,6	341,0

3.1. Arvopaperisijoitukset vaateittain

	Osakkeet		Velkapaperit					
	Saamiset	Velat	Saamiset			Velat		
			Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit	Yhteensä	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit
1	2	3	4	5	6	7	8	
1999	1 013,6	1 698,1	1 044,4	937,2	107,2	1 241,2	1 138,5	102,7
2000	1 183,6	1 627,6	1 160,5	1 038,4	122,1	1 521,5	1 399,9	121,6
2001	1 111,5	1 577,6	1 388,3	1 208,1	180,1	1 604,9	1 505,5	99,4

3.2. Arvopaperisijoitukset: saamiset vaateittain ja sijoittajasektoreittain

	Osakkeet					Velkapaperit									
	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset			Joukkolainat				Rahamarkkinapaperit					
			Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit	Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset		Eurojärjestelmä	Rahalaitokset ⁴⁾	Muut kuin rahalaitokset			
								Yhteensä	Julkisyhteisöt			Muut sektorit	Yhteensä	Julkisyhteisöt	Muut sektorit
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
1999	0,4	25,9	987,3	4,1	983,2	4,5	257,2	675,4	6,2	669,3	2,6	68,5	36,1	0,2	35,9
2000	0,9	42,7	1 140,0	5,6	1 134,4	3,4	328,5	706,5	5,7	700,9	0,5	85,6	36,0	0,1	35,8
2001	1,2	43,7	1 066,7	6,6	1 060,0	2,1	422,1	784,0	8,0	776,0	2,8	125,2	52,1	0,2	51,9

Lähde: EKP.

1) 12 maata käsittävän euroalueen tietoja eli Kreikan tiedot ovat mukana.

2) Saamiset vähennettynä veloilla.

3) Viimeaikaisten ja varhaisempien tietojen vertailukelpoisuudesta kerrotaan tarkemmin Yleistä-osassa.

4) Ei sisällä eurojärjestelmää.

4. Muut sijoitukset sektoreittain ja vaateittain

	Eurojärjestelmä						Julkisyhteisöt							
	Yhteensä		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat		Yhteensä		Kauppaluotot		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat	
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1999	3,1	27,4	3,0	27,1	0,1	0,3	125,5	57,3	2,5	0,1	72,4	45,4	50,6	11,8
2000	3,0	32,2	2,9	31,9	0,1	0,3	133,8	60,0	2,8	0,2	77,5	47,7	53,5	12,1
2001	3,0	36,4	2,9	36,2	0,1	0,2	132,5	63,8	3,1	0,2	73,6	51,4	55,9	12,3

	Rahalaitokset (pl. eurojärjestelmä)						Muut sektorit							
	Yhteensä		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat		Yhteensä		Kauppaluotot		Lainat / käteinen ja talletukset		Muut saamiset/velat	
	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat	Saamiset	Velat
	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1999	1 317,7	1 823,5	1 291,8	1 798,1	25,9	25,5	624,5	346,5	161,0	90,7	394,2	225,7	69,3	30,1
2000	1 458,5	2 168,4	1 421,4	2 126,4	37,1	42,0	682,6	454,5	179,5	110,2	418,9	314,8	84,2	29,5
2001	1 719,5	2 407,3	1 668,6	2 354,1	50,9	53,2	728,4	462,9	177,6	109,7	478,4	321,9	72,4	31,4

5. Eurojärjestelmän ja Euroopan keskuspankin valuuttavaranto ja siihen liittyvät saamiset¹⁾

(miljardia euroa; ajanjakson lopun kantatieto, ellei toisin mainita)

	Valuuttavaranto													Lisätieto: valuuttavarantoon liittyvät saamiset		
	Yhteensä	Kulta	Miljoonaa troy- unssia ²⁾	Erytiset nosto- oikeudet	Varanto- osuus IMF:ssä	Valuuttasaamiset							Muut saamiset		Valuuttamääräiset saamiset euro- alueelta	
						Yhteensä	Käteinen ja talletukset		Arvopaperit							Johdannaiset
							Rahaviranomaiset ja BIS	Pankit	Yhteensä	Osakkeet	Joukkolainat	Rahamarkkinapaperit				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	

Eurojärjestelmä³⁾

1998 joulukuu ⁴⁾	329,4	99,6	404,131	5,2	23,4	201,2	12,6	19,6	169,0	0,0	116,6	52,4	0,0	0,0	7,6
1999 joulukuu	372,1	116,4	402,758	4,5	24,3	226,9	13,5	23,0	190,7	0,0	133,9	56,8	-0,2	0,0	14,6
2000 joulukuu	377,2	117,1	399,537	4,3	20,8	235,0	9,7	20,1	204,4	0,0	154,0	50,4	0,7	0,0	15,8
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001 tammi 1.	390,4	118,4	404,157	4,3	21,2	246,5	16,8	20,5	208,5	0,0	158,1	50,4	0,7	0,0	16,3
2001 joulukuu	392,7	126,1	401,876	5,5	25,3	235,8	8,0	25,9	201,5	1,2	147,0	53,3	0,4	0,0	24,7
2002 elokuu	373,0	127,3	400,278	5,0	26,4	214,2	10,0	34,2	169,7	-	-	-	0,4	0,0	17,4
2002 syyskuu	380,9	131,4	400,278	4,9	26,3	218,3	13,1	36,5	168,4	-	-	-	0,4	0,0	18,5
2002 lokakuu	375,5	128,5	400,114	4,9	25,9	216,1	10,4	40,9	164,4	-	-	-	0,5	0,0	20,8
2002 marraskuuta	374,5	128,5	399,951	5,0	25,4	215,6	10,0	39,0	166,4	-	-	-	0,2	0,0	19,9

Euroopan keskuspankki⁵⁾

1999 joulukuu	49,3	7,0	24,030	0,0	0,0	42,3	0,3	7,8	34,3	0,0	27,8	6,5	0,0	0,0	2,6
2000 joulukuu	45,3	7,0	24,030	0,0	0,0	38,2	0,6	6,8	30,6	0,0	20,4	10,2	0,3	0,0	3,8
<i>Euroalueen laajeneminen</i>															
2001 joulukuu	49,3	7,8	24,656	0,1	0,0	41,4	0,8	7,0	33,6	0,0	23,5	10,1	0,0	0,0	3,6
2002 elokuu	45,9	7,8	24,656	0,2	0,0	37,9	1,4	6,8	29,7	-	-	-	0,0	0,0	2,8
2002 syyskuu	46,5	8,1	24,656	0,2	0,0	38,2	1,1	7,9	29,2	-	-	-	0,0	0,0	2,7
2002 lokakuu	45,8	7,9	24,656	0,2	0,0	37,7	1,1	9,4	27,2	-	-	-	0,0	0,0	3,0
2002 marraskuuta	45,1	7,9	24,656	0,2	0,0	37,0	1,4	9,4	26,2	-	-	-	0,0	0,0	3,3

Lähde: EKP.

1) Valuuttavarantoa ja valuuttamääräistä likviditeettiä koskevan raportointimallin mukaisia lisätietoja on saatavissa EKP:n verkkosivuilla.

2) Eurojärjestelmän kultavarantojen muutos johtuu siitä, että eräs keskuspankki myi kultaa 26.9.1999 tehdyn keskuspankkien kultasopimuksen ehtojen mukaisesti.

3) Kattavuus- ja arvostuserojen vuoksi luvut eivät ole täysin verrattavissa taulukon 1.1 lukuun.

4) Tilanne 1.1.1999.

5) Osa eurojärjestelmän valuuttavarantoa.

9 Euroalueen ulkomaankauppa

Taulukko 9

1. Arvot, määrät ja yksikköarvot hyödykkeittäin^{1), 2)}

(kausivaihtelusta puhdistamaton, ellei toisin mainita)

	Tavaroiden vienti (fob)					Tavaroiden tuonti (cif)					Yhteensä (kp.) (2000 = 100)		
	Yhteensä	Raaka- aineet ja tuotanto- hyödykkeet	Investoin- titavarat	Kulutus- tavarat	Lisätieto: Valmistetut tavarat	Yhteensä	Raaka- aineet ja tuotanto- hyödykkeet	Investoin- titavarat	Kulutus- tavarat	Lisätieto: Valmistetut tavarat	Öljy	Vienti	Tuonti
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Arvot (miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun]; 2000 = 100 sarakkeet 12 ja 13)													
1998	797,1	369,9	179,9	214,0	697,8	711,4	393,5	123,0	175,9	540,3	41,6	79,2	71,1
1999	832,8	386,5	183,2	224,2	725,0	781,2	423,2	143,6	192,1	590,6	61,5	82,5	78,1
2000	1 013,7	482,6	221,7	265,4	883,2	1 008,4	579,8	179,4	218,1	730,2	118,9	100,0	100,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	1 060,0	491,3	235,7	286,7	930,3	1 010,6	574,8	178,3	225,8	737,7	107,4	106,2	98,9
2001 III	258,2	119,1	56,5	71,5	226,7	239,4	135,9	39,3	56,7	173,1	28,0	106,4	98,4
2001 IV	272,3	122,1	63,2	74,9	238,6	247,2	136,7	45,0	57,1	181,5	23,1	104,6	94,0
2002 I	258,3	118,7	53,9	72,7	225,8	239,3	134,5	39,6	55,7	175,7	22,7	107,4	94,2
2002 II	272,1	126,6	57,7	74,6	237,7	247,8	141,2	40,5	56,9	180,1	25,7	107,6	95,5
2002 III	265,3	119,6	55,3	75,3	231,5	232,4	128,9	37,5	55,7	169,0	.	107,9	94,3
2002 touko	91,1	42,9	19,3	24,4	79,4	82,3	47,0	13,6	18,6	59,7	8,8	109,5	95,9
2002 kesä	90,6	41,8	19,4	24,8	79,5	79,7	45,4	12,5	18,8	58,3	8,1	105,8	94,0
2002 heinä	94,5	42,5	19,4	27,0	82,6	80,6	44,5	12,5	19,6	58,6	8,5	105,1	93,3
2002 elo	81,1	36,6	17,5	22,5	70,7	71,1	39,1	11,4	17,4	51,4	8,3	109,5	94,9
2002 syys	89,7	40,5	18,4	25,8	78,2	80,7	45,3	13,5	18,7	58,9	.	109,2	94,8
2002 loka	98,0	44,1	20,4	28,5	85,5	89,3	50,3	14,0	21,0	64,3	.	106,4	96,0
Määrät (vuotuinen prosentimuutos; 2000 = 100 sarakkeet 12 ja 13)													
1998	3,6	4,2	6,0	3,8	4,0	11,4	8,2	21,8	7,7	13,4	-4,5	87,1	89,0
1999	2,2	2,8	-0,8	3,3	1,4	6,1	3,5	12,9	7,7	7,1	6,0	88,8	94,4
2000	12,4	12,5	12,7	12,7	13,6	5,9	6,8	11,7	4,5	8,9	4,7	100,0	100,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	4,9	1,7	8,5	7,6	5,7	-1,2	-1,0	-3,9	-0,2	-1,7	-1,3	103,8	100,1
2001 III	2,6	-2,2	6,5	8,7	3,5	-4,0	-4,4	-9,7	0,3	-4,9	-2,9	103,4	98,3
2001 IV	-0,6	-3,9	0,9	2,9	-0,6	-5,8	-5,0	-13,0	-2,0	-8,1	-0,3	102,3	98,6
2002 I	-2,3	-4,0	-7,1	1,8	-3,0	-6,3	-6,4	-17,9	-1,1	-8,9	.	103,7	96,5
2002 II	2,4	2,1	-1,7	4,5	2,2	-1,7	-2,0	-9,5	2,3	-2,9	.	105,8	99,0
2002 III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2002 touko	-0,6	0,5	-1,8	-0,9	-0,4	-4,9	-5,2	-10,2	-0,7	-6,0	.	105,5	98,3
2002 kesä	-0,3	-0,9	-3,7	0,6	-0,6	-3,7	-3,1	-13,7	0,3	-4,7	.	103,6	96,0
2002 heinä	3,9	1,4	-2,8	7,2	3,0	0,4	-2,3	-4,0	3,5	0,1	.	108,7	100,0
2002 elo	0,8	-0,6	-3,2	4,0	0,6	-3,0	-5,5	1,3	-2,9	-2,4	.	108,1	98,3
2002 syys	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2002 loka	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Yksikköarvot (vuotuinen prosentimuutos; 2000 = 100 sarakkeet 12 ja 13)													
1998	0,9	-0,7	0,8	2,0	1,5	-5,4	-6,5	-3,6	1,2	-1,1	-30,4	90,5	79,4
1999	2,3	1,7	2,7	1,4	2,4	3,5	3,9	3,4	1,4	2,0	39,4	92,4	82,1
2000	8,3	11,0	7,4	5,1	7,2	21,9	28,3	11,8	8,7	13,5	84,8	100,0	100,0
<i>Euroalueen laajeneminen</i>													
2001	1,0	0,7	0,2	2,0	1,0	0,2	-1,3	1,6	2,8	1,6	-11,5	101,0	100,2
2001 III	0,9	1,1	-0,1	1,4	1,0	-0,8	-2,6	1,0	2,5	1,0	-12,7	101,1	100,6
2001 IV	-1,6	-3,1	-0,3	0,3	-1,0	-7,5	-11,5	-2,7	-0,9	-2,6	-34,0	101,0	97,6
2002 I	0,9	-0,5	1,4	2,9	0,9	-3,3	-5,4	-0,6	1,1	-0,7	.	101,3	97,7
2002 II	-0,7	-1,5	-0,5	0,5	-0,7	-3,1	-4,1	-1,8	-1,2	-1,8	.	100,8	98,3
2002 III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2002 touko	-0,2	-1,5	0,9	1,3	-0,2	-2,8	-3,8	-2,0	-0,8	-1,8	.	101,0	98,3
2002 kesä	-1,9	-2,6	-0,9	-0,9	-1,7	-5,2	-7,0	-2,8	-2,4	-2,9	.	100,2	97,0
2002 heinä	-2,4	-3,2	-1,5	-1,7	-2,5	-5,4	-5,9	-5,3	-3,8	-3,9	.	99,1	96,8
2002 elo	-1,6	-2,1	-2,4	-0,1	-1,4	-4,0	-3,6	-4,5	-3,3	-3,6	.	99,3	96,7
2002 syys	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2002 loka	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähteet: Eurostat ja Eurostatin laskelmiin perustuvat EKP:n laskelmat (määrälaskelmat ja yksikköarvojen puhdistus kausivaihtelusta).

1) Määritelmien, kattavuuden ja kirjausajankohdan erojen vuoksi Eurostatin kokoamat ulkomaankaupan tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia EKP:n kokoaman maksutasetilaston tavarat-erän kanssa (taulukko 8.2).

2) Hyödykejako sarakkeissa 2–4 ja 7–9 noudattaa Broad Economic Categories -luokitusta. Valmistettujen tavaroiden (sarakkeet 5 ja 10) ja öljyn (sarake 11) hyödykejako noudattaa SITC-luokitusta (3. tarkistettu laitos).

2. Maaryhmittäin ja maittain¹⁾

(miljardia euroa [miljardia ecua vuoden 1998 loppuun]; kausivaihtelusta puhdistamaton, ellei toisin mainita)

	Yhteensä	Yhteensä (kp.)	Iso- Britannia	Ruotsi	Tanska	Hakija- maat	Sveitsi	Yhdys- vallat	Japani	Aasia pl. Japani	Afrikka	Latina- lainen Amerikka	Muut maat
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Vienti (fob)													
1998	797,1	-	150,5	31,6	20,6	101,5	51,1	120,3	23,9	114,9	49,7	42,4	90,5
1999	832,8	-	161,4	33,1	21,1	102,9	56,1	135,1	26,8	119,2	48,4	39,1	89,6
2000	1 013,7	-	189,7	38,8	23,2	131,0	63,4	171,4	34,2	151,6	56,1	46,7	107,8
Euroalueen laajeneminen													
2001	1 060,0	-	201,0	36,9	24,3	137,1	66,3	180,0	34,5	165,3	60,3	49,8	104,4
2001	III	258,2	266,3	49,6	8,3	5,9	32,9	16,1	43,9	8,2	40,4	14,5	26,2
	IV	272,3	261,3	50,4	9,6	6,3	36,0	16,2	44,9	8,8	43,3	15,9	28,4
2002	I	258,3	268,5	51,6	9,2	6,0	33,9	15,9	44,6	7,9	39,4	14,0	25,6
	II	272,1	269,3	50,5	9,3	6,2	38,4	16,2	45,7	7,8	42,9	15,6	28,1
	III	265,3	270,3	48,1	8,3	5,9	36,4	15,6	44,0	8,2	42,7	14,8	25,6
2002	touko	91,1	91,3	17,0	2,9	2,0	13,1	5,1	15,6	2,6	14,3	5,4	9,4
	kesä	90,6	88,4	16,4	3,0	2,2	12,9	5,6	14,8	2,6	14,5	5,1	9,6
	heinä	94,5	88,0	17,7	2,5	2,0	13,0	5,4	15,7	2,9	15,3	5,3	10,8
	elo	81,1	91,4	14,8	2,7	1,8	10,8	4,7	14,0	2,5	13,3	4,8	3,3
	syys	89,7	90,9	15,6	3,0	2,1	12,6	5,4	14,3	2,8	14,2	4,6	3,2
	loka	98,0	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Muutos edellisestä vuodesta, %													
2002	loka	0,1	-	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tuonti (cif)													
1998	711,4	-	122,6	30,9	17,4	71,6	40,9	104,8	48,5	132,0	45,8	29,3	67,6
1999	781,2	-	131,0	33,2	18,6	80,4	43,2	113,2	53,9	151,8	49,0	30,4	76,5
2000	1 008,4	-	156,6	38,0	21,8	101,2	49,8	140,7	65,5	211,6	72,2	39,7	111,5
Euroalueen laajeneminen													
2001	1 010,6	-	153,5	34,3	21,3	117,3	52,9	138,0	58,7	207,8	74,0	40,9	112,0
2001	III	239,4	252,0	35,7	7,8	5,1	28,4	12,1	31,1	13,1	50,9	18,1	26,9
	IV	247,2	240,7	38,8	8,7	5,7	30,0	13,9	32,7	13,5	50,4	16,9	27,1
2002	I	239,3	241,0	35,8	8,2	5,1	29,3	12,7	32,9	12,8	49,2	17,8	26,1
	II	247,8	244,4	36,8	8,9	5,2	31,3	13,6	32,9	13,5	48,7	17,1	29,2
	III	232,4	240,1	31,6	7,8	5,1	30,2	12,4	27,9	12,3	50,9	16,1	25,6
2002	touko	82,3	81,7	12,5	2,8	1,7	10,1	4,4	10,8	4,4	16,6	5,9	9,5
	kesä	79,7	80,0	11,7	3,0	1,7	10,6	4,4	10,2	4,3	15,6	5,2	9,5
	heinä	80,6	79,1	11,5	2,5	1,7	10,9	4,4	9,8	4,3	17,1	5,7	9,2
	elo	71,1	80,9	9,8	2,3	1,7	8,9	3,6	9,3	3,7	16,0	4,6	3,0
	syys	80,7	80,1	10,3	2,9	1,7	10,5	4,4	8,8	4,2	17,8	5,8	3,3
	loka	89,3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Muutos edellisestä vuodesta, %													
2002	loka	1,7	-	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tase													
1998	85,7	-	28,0	0,7	3,2	29,9	10,2	15,5	-24,6	-17,1	3,9	13,1	22,9
1999	51,6	-	30,4	-0,1	2,6	22,5	12,9	21,9	-27,1	-32,6	-0,6	8,7	13,1
2000	5,3	-	33,1	0,8	1,4	29,8	13,6	30,7	-31,3	-60,0	-16,1	7,0	-3,7
Euroalueen laajeneminen													
2001	49,3	-	47,5	2,6	3,0	19,8	13,4	42,0	-24,2	-42,5	-13,7	8,9	-7,6
2001	III	18,7	14,3	13,9	0,5	0,8	4,5	4,0	12,8	-4,8	-10,5	-3,6	-0,7
	IV	25,1	20,6	11,6	0,9	0,5	5,9	2,3	12,3	-4,7	-7,1	-1,1	1,3
2002	I	19,0	27,4	15,7	1,0	0,9	4,6	3,2	11,7	-4,9	-9,8	-3,8	-0,5
	II	24,2	24,9	13,7	0,4	1,0	7,1	2,7	12,9	-5,7	-5,8	-1,5	-1,1
	III	32,9	30,3	16,6	0,4	0,8	6,2	3,2	16,1	-4,0	-8,2	-1,4	0,7
2002	touko	8,8	9,6	4,5	0,1	0,3	2,9	0,7	4,8	-1,9	-2,2	-0,5	-0,2
	kesä	10,9	8,3	4,7	0,0	0,4	2,3	1,2	4,6	-1,7	-1,1	-0,1	0,1
	heinä	13,9	8,9	6,2	0,0	0,3	2,1	1,0	5,9	-1,4	-1,9	-0,4	1,6
	elo	10,0	10,5	5,0	0,4	0,1	2,0	1,2	4,6	-1,2	-2,7	0,2	0,3
	syys	9,0	10,9	5,4	0,1	0,4	2,2	1,0	5,5	-1,4	-3,6	-1,2	0,0
	loka	8,7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Lähteet: Eurostat ja Eurostatin tietoihin perustuvat EKP:n laskelmat (Kauppatase ja Muut maat).

1) Määritelmien, kattavuuden ja kirjausajankohdan erojen vuoksi Eurostatin kokoamat ulkomaankaupan tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia EKP:n kokoaman maksutaseilaston tavarat-erän kanssa (taulukot 8.1 ja 8.2).

10 Valuuttakurssit

Taulukko 10

Valuuttakurssit

(jakson keskiarvo, x yksikköä valuuttaa / 1 ecu tai euro, 1999/I = 100 [efektiivinen])

	Euron efektiivinen valuuttakurssi ¹⁾						Ecu/euron valuuttakurssit ²⁾				
	Suppea maaryhmä				Laaja maaryhmä		USA:n dollari	Japanin jeni	Sveitsin frangi	Englannin punta	
	Nimellinen	Reaalinen: kuluttaja-hinta-indeksi	Reaalinen: teollisuuden tuottaja-hinta-indeksi	Reaalinen: tehdasteollisuuden yksikkötyökustannukset	Nimellinen	Reaalinen: kuluttaja-hinta-indeksi					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1997	99,1	99,4	99,4	100,5	90,4	96,6	1,134	137,1	1,644	0,692	
1998	101,5	101,3	101,6	99,8	96,6	99,1	1,121	146,4	1,622	0,676	
1999	95,7	95,7	95,7	96,2	96,6	95,8	1,066	121,3	1,600	0,659	
2000	85,7	86,5	87,1	86,9	88,2	86,3	0,924	99,5	1,558	0,609	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>											
2001	87,3	88,9	89,3	88,1	91,0	88,1	0,896	108,7	1,511	0,622	
2002	90,0	92,8	92,8	90,6	95,6	92,0	0,946	118,1	1,467	0,629	
2001	I	88,6	89,8	90,6	89,4	91,4	0,923	109,1	1,533	0,633	
	II	86,0	87,7	87,9	87,1	89,5	0,873	106,9	1,528	0,614	
	III	87,0	88,7	88,9	87,5	91,2	0,890	108,3	1,507	0,619	
	IV	87,5	89,6	89,9	88,5	92,0	0,896	110,5	1,473	0,621	
2002	I	87,1	89,7	89,9	87,9	91,3	0,877	116,1	1,473	0,615	
	II	88,8	91,7	91,6	90,3	93,9	0,919	116,5	1,465	0,629	
	III	91,3	94,3	94,4	93,5	97,9	0,984	117,2	1,464	0,635	
	IV	92,5	95,6	95,3	-	99,4	0,999	122,4	1,467	0,636	
2001	tammi	89,2	90,2	90,9	-	91,7	0,938	109,6	1,529	0,635	
	helmi	88,3	89,4	90,3	-	91,0	0,922	107,1	1,536	0,634	
	maalis	88,4	89,8	90,5	-	91,4	0,910	110,3	1,535	0,629	
	huhti	87,6	89,1	89,6	-	91,0	0,892	110,4	1,529	0,622	
	touko	85,9	87,6	87,7	-	89,3	0,874	106,5	1,533	0,613	
	kesä	84,7	86,3	86,4	-	88,1	0,853	104,3	1,522	0,609	
	heinä	85,4	87,1	87,2	-	89,1	0,861	107,2	1,514	0,609	
	elo	87,7	89,3	89,6	-	91,8	0,900	109,3	1,514	0,627	
	syys	88,0	89,7	90,0	-	92,6	0,911	108,2	1,491	0,623	
	loka	88,0	90,0	90,1	-	92,8	0,906	109,9	1,479	0,624	
	marras	86,8	88,8	89,2	-	91,3	0,888	108,7	1,466	0,618	
	joulu	87,7	89,9	90,3	-	91,9	0,892	113,4	1,475	0,620	
2002	tammi	87,6	90,3	90,5	-	91,6	0,883	117,1	1,475	0,617	
	helmi	86,8	89,3	89,6	-	91,1	0,870	116,2	1,477	0,612	
	maalis	86,8	89,6	89,6	-	91,2	0,876	114,7	1,468	0,616	
	huhti	87,2	90,1	90,0	-	91,7	0,886	115,8	1,466	0,614	
	touko	88,6	91,5	91,4	-	93,7	0,917	115,9	1,457	0,628	
	kesä	90,6	93,5	93,4	-	96,4	0,955	117,8	1,472	0,644	
	heinä	91,7	94,7	94,7	-	98,2	0,992	117,1	1,462	0,639	
	elo	91,1	94,0	94,1	-	97,7	0,978	116,3	1,464	0,636	
	syys	91,2	94,2	94,4	-	98,0	0,981	118,4	1,465	0,631	
	loka	91,7	94,8	94,5	-	98,5	0,981	121,6	1,465	0,630	
	marras	92,5	95,5	95,3	-	99,3	1,001	121,7	1,467	0,637	
	joulu	93,6	96,6	96,1	-	100,4	1,018	124,2	1,468	0,642	
Muutos ed. kuukaudesta, % ⁴⁾											
2002	joulu	1,1	1,2	0,9	-	1,1	1,0	1,7	2,1	0,0	0,8
Muutos ed. vuodesta, % ⁴⁾											
2002	joulu	6,7	7,4	6,4	-	9,3	8,3	14,1	9,5	-0,5	3,6

Lähde: EKP.

1) Lisätietoja laskentatavasta Yleistä-osassa.

2) Joulukuuhun 1998 asti euron valuuttakurssit (BIS); tammikuusta 1999 alkaen euron valuuttakurssit.

3) Koska EKP ei ilmoittanut virallisia viitekursseja näille valuutoille ennen lokakuuta 2000, taulukossa esitetään viitteelliset kurssit syyskuuhun 2000 saakka.

Ecun/euron valuuttakurssit ²⁾									
Ruotsin kruunu	Tanskan kruunu	Norjan kruunu	Kanadan dollari	Australian dollari	Hongkongin dollari ³⁾	Etelä-Korean won ³⁾	Singaporen dollari ³⁾		
11	12	13	14	15	16	17	18		
8,65	7,48	8,02	1,569	1,528	8,75	1 069,8	1,678	1997	
8,92	7,50	8,47	1,665	1,787	8,69	1 568,9	1,876	1998	
8,81	7,44	8,31	1,584	1,652	8,27	1 267,3	1,806	1999	
8,45	7,45	8,11	1,371	1,589	7,20	1 043,5	1,592	2000	
<i>Euroalueen laajeneminen</i>									
9,26	7,45	8,05	1,386	1,732	6,99	1 154,8	1,604	2001	
9,16	7,43	7,51	1,484	1,738	7,37	1 175,5	1,691	2002	
9,00	7,46	8,20	1,410	1,741	7,20	1 174,7	1,616	2001	I
9,13	7,46	8,01	1,345	1,701	6,81	1 138,9	1,583		II
9,41	7,44	8,01	1,374	1,734	6,94	1 150,1	1,582		III
9,48	7,44	7,97	1,416	1,751	6,99	1 155,2	1,634		IV
9,16	7,43	7,81	1,398	1,692	6,84	1 155,3	1,607	2002	I
9,16	7,43	7,52	1,428	1,666	7,17	1 157,8	1,657		II
9,23	7,43	7,40	1,536	1,796	7,67	1 172,7	1,729		III
9,09	7,43	7,32	1,569	1,791	7,79	1 215,4	1,767		IV
8,91	7,46	8,24	1,410	1,689	7,32	1 194,9	1,630	2001	tammi
8,98	7,46	8,21	1,403	1,724	7,19	1 153,8	1,607		helmi
9,13	7,46	8,16	1,417	1,807	7,09	1 173,4	1,611		maalis
9,11	7,46	8,11	1,390	1,785	6,96	1 183,5	1,617		huhti
9,06	7,46	7,99	1,347	1,681	6,82	1 133,7	1,586		touko
9,21	7,45	7,94	1,302	1,647	6,65	1 104,1	1,550		kesä
9,26	7,44	7,97	1,315	1,689	6,71	1 120,3	1,569		heinä
9,31	7,45	8,06	1,386	1,717	7,02	1 154,0	1,586		elo
9,67	7,44	8,00	1,426	1,804	7,11	1 178,3	1,593		syys
9,58	7,44	8,00	1,422	1,796	7,07	1 178,6	1,640		loka
9,42	7,45	7,92	1,415	1,717	6,93	1 137,5	1,625		marras
9,44	7,44	7,99	1,408	1,735	6,96	1 147,0	1,639		joulu
9,23	7,43	7,92	1,413	1,709	6,89	1 160,8	1,625	2002	tammi
9,18	7,43	7,79	1,388	1,696	6,79	1 147,2	1,594		helmi
9,06	7,43	7,72	1,390	1,669	6,83	1 157,3	1,602		maalis
9,14	7,43	7,62	1,401	1,654	6,91	1 163,2	1,619		huhti
9,22	7,44	7,52	1,421	1,666	7,15	1 150,1	1,651		touko
9,11	7,43	7,40	1,463	1,679	7,45	1 160,6	1,703		kesä
9,27	7,43	7,40	1,532	1,792	7,74	1 169,2	1,740		heinä
9,25	7,43	7,43	1,533	1,805	7,63	1 167,1	1,716		elo
9,17	7,43	7,36	1,543	1,793	7,65	1 182,6	1,732		syys
9,11	7,43	7,34	1,548	1,783	7,65	1 211,9	1,751		loka
9,08	7,43	7,32	1,574	1,785	7,81	1 208,2	1,767		marras
9,10	7,43	7,29	1,587	1,808	7,94	1 226,9	1,786		joulu
0,2	0,0	-0,3	0,9	1,3	1,7	1,5	1,1	2002	Muutos ed. kuukaudesta, % ⁴⁾ joulu
-3,6	-0,2	-8,7	12,8	4,2	14,1	7,0	9,0	2002	Muutos ed. vuodesta, % ⁴⁾ joulu

4) Viimeisen kuukausihavainnon prosenttimuutos on esitetty verrattuna edellisen kuukauden tietoihin ja vuotta aikaisempiin tietoihin. Positiivinen muutos merkitsee euron vahvistumista. Tammikuusta 2001 alkaen efektiivistä valuuttakurssia koskevat tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempien havaintojen kanssa muuttuneiden painojen vuoksi.

II Taloudellinen kehitys muissa EU-maissa

Taulukko 11

Taloudellinen kehitys

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	YKHI	Julkisen talouden alijäämä (-)/yli-jäämä (+), % BKT:stä	Julkisen talouden bruttovelka, % BKT:stä	Valtion pitkäaikaisten lainojen tuotot ¹⁾ , vuotuinen korko	Valuuttakurssi ²⁾ , kansallinen valuutta/ ecu tai euro	Vaihtotase ja uusi pääomatase, % BKT:stä	Yksikkötyö-kustannukset ³⁾	BKT:n määrä	Teollisuus-tuotannon volyyymi-indeksi ⁴⁾	Standardoitu työttömyysaste, % työvoimasta (kp.)	Lavea raha ⁵⁾	3 kk:n korko ¹⁾ , vuotuinen korko
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Tanska												
1999	2,1	3,1	52,7	4,91	7,44	1,8	2,2	2,6	1,8	4,8	-0,2	3,44
2000	2,7	2,5	46,8	5,64	7,45	1,4	1,5	2,8	6,2	4,4	1,1	5,00
2001	2,3	2,8	44,7	5,08	7,45	3,0	3,7	1,4	1,7	4,3	5,7	4,70
2002	2,4	.	.	5,06	7,43	.	.	.	.	.	.	3,54
2001	III	2,3	-	5,18	7,44	4,1	4,0	1,7	2,0	4,3	8,0	4,73
	IV	2,0	-	4,83	7,44	0,6	3,7	1,0	-1,3	4,3	9,6	3,77
2002	I	2,5	-	5,21	7,43	2,5	2,9	1,2	-3,2	4,3	2,3	3,63
	II	2,1	-	5,36	7,43	2,4	0,2	3,0	3,9	4,4	2,8	3,71
	III	2,4	-	4,92	7,43	3,4	1,7	1,1	-1,2	4,6	2,6	3,57
	IV	2,7	-	4,74	7,43	.	.	.	.	.	.	3,27
2002	heinä	2,2	-	5,13	7,43	-	-	-	-2,0	4,5	3,9	3,68
	elo	2,4	-	4,88	7,43	-	-	-	-2,0	4,5	1,7	3,58
	syys	2,5	-	4,74	7,43	-	-	-	0,3	4,7	2,2	3,45
	loka	2,7	-	4,81	7,43	-	-	-	3,0	4,7	3,1	3,44
	marras	2,8	-	4,79	7,43	-	-	-	-0,8	4,7	4,7	3,31
	joulu	2,6	-	4,61	7,43	-	-	-	.	.	.	3,07
Ruotsi												
1999	0,6	1,5	65,0	4,98	8,81	2,6	-1,2	4,6	2,2	6,7	6,8	3,32
2000	1,3	3,7	55,3	5,37	8,45	3,3	5,0	4,4	6,3	5,6	6,2	4,07
2001	2,7	4,8	56,6	5,11	9,26	3,1	6,1	0,8	-0,3	4,9	3,4	4,11
2002	.	.	.	5,31	9,16	.	.	.	.	.	.	4,24
2001	III	3,1	-	5,28	9,41	3,9	7,2	-0,4	-1,9	4,7	3,9	4,34
	IV	3,0	-	5,12	9,48	3,6	5,9	0,5	-2,3	4,9	6,2	3,85
2002	I	2,9	-	5,42	9,16	4,9	4,8	0,5	-1,1	5,0	7,0	4,00
	II	1,9	-	5,64	9,16	4,2	0,9	2,8	0,5	4,9	5,3	4,43
	III	1,5	-	5,16	9,23	2,5	1,3	2,3	-0,9	4,8	5,8	4,41
	IV	.	-	5,00	9,09	.	.	.	.	.	.	4,09
2002	heinä	1,8	-	5,37	9,27	-	-	-	2,2	4,8	6,1	4,45
	elo	1,7	-	5,14	9,25	-	-	-	-2,4	4,7	6,7	4,41
	syys	1,2	-	4,97	9,17	-	-	-	-1,8	4,9	4,8	4,38
	loka	1,7	-	5,07	9,11	-	-	-	-2,8	4,9	.	4,30
	marras	1,4	-	5,05	9,08	-	-	-	.	5,0	.	4,12
	joulu	.	-	4,89	9,10	-	-	-	.	.	.	3,85
Iso-Britannia												
1999	1,3	1,1	45,1	5,01	0,659	-2,1	2,9	2,4	0,8	5,9	5,5	5,54
2000	0,8	3,9	42,1	5,33	0,609	-1,8	2,3	3,1	1,6	5,4	6,6	6,19
2001	1,2	0,8	39,1	5,01	0,622	-2,0	4,2	2,0	-2,1	5,0	8,0	5,04
2002	.	.	.	4,91	0,629	.	.	.	.	.	.	4,06
2001	III	1,5	1,2	38,7	5,13	0,619	-1,5	4,0	1,8	-2,7	5,0	5,00
	IV	1,0	-2,1	38,7	4,82	0,621	-2,5	3,8	1,6	-5,6	5,1	4,16
2002	I	1,5	2,4	37,8	5,13	0,615	-1,0	3,4	1,1	-5,7	5,1	6,1
	II	0,9	-3,3	38,2	5,28	0,629	-2,2	3,0	1,5	-4,3	5,1	5,8
	III	1,1	-1,0	37,9	4,71	0,635	.	.	2,1	-2,3	5,2	5,6
	IV	.	.	.	4,52	0,636	.	.	.	.	.	3,98
2002	heinä	1,1	4,8	37,8	5,02	0,639	-	-	-1,6	5,2	5,7	4,06
	elo	1,0	-2,4	37,2	4,67	0,636	-	-	-3,5	5,2	5,7	3,99
	syys	1,0	-5,3	37,9	4,45	0,631	-	-	-1,8	5,2	5,5	3,99
	loka	1,4	1,4	37,8	4,53	0,630	-	-	-0,2	.	5,4	3,96
	marras	1,6	-8,2	37,8	4,55	0,637	-	-	-1,2	.	5,8	3,97
	joulu	.	.	.	4,49	0,642	-	-	.	.	.	4,02

Lähteet: Eurostat (sarakeet 1, 8, 9 ja 10), Euroopan komissio (talous- ja raha-asioista vastaava pääosasto ja Eurostat) (sarake 2 [vuosittain] ja sarake 3 [vuosittain]), Reuters (sarake 12), kansalliset tilastot (sarake 2 [neljännesvuosittain ja kuukausittain], sarake 3 [neljännesvuosittain ja kuukausittain]), 4, 5, 7 [pl. Ruotsi] ja 11), EKP:n laskelma (sarakeet 6 ja 7 [Ruotsi]).

- 1) Ajanjakson keskiarvoja.
- 2) Lisäinformaatiota, ks. taulukko 10.
- 3) Koko talous; Ison-Britannian tilastot eivät sisällä työnantajan sosiaaliturvamaksuja.
- 4) Yhteensä (rakentamista lukuun ottamatta); korjattu työpäivien määrällä.
- 5) Kuukauden lopun keskiarvoja; M3; M4 Ison-Britannian osalta.

12 Taloudellinen kehitys EU:n ulkopuolella

Taulukko 12.1

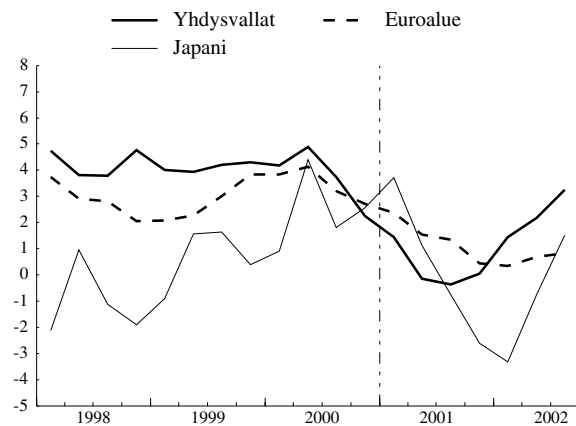
Taloudellinen kehitys

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei toisin mainita)

	KHI	Yksikkö- työ- kustannuk- set ¹⁾	BKT:n määrä	Teollisuus- tuotannon volyyymi- indeksi ¹⁾	Työttö- määrä, % työ- voimasta (kp.)	M2 ²⁾	Pankkien- välisen 3 kk:n talletusten korko ³⁾ , vuotuinen korko	Valtion 10 vuoden lainojen tuotto ³⁾ , vuotuinen korko	Valuutta- kurssi ⁴⁾ , kansallinen valuutta/ ecu tai euro	Julkisen talouden rahoitus- asema alijäämä (-) ⁵⁾ / ylijäämä (+), % BKT:stä	Julkinen brutto- velka ⁶⁾ , % BKT:stä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Yhdysvallat											
1999	2,2	-1,1	4,1	4,9	4,2	7,6	5,42	5,64	1,066	0,7	50,4
2000	3,4	3,2	3,8	5,0	4,0	6,1	6,53	6,03	0,924	1,4	45,2
2001	2,8	0,6	0,3	-4,1	4,8	8,7	3,78	5,01	0,896	-0,5	44,8
2002	.	.	.	.	5,8	.	1,80	4,60	0,946	.	.
2001	III	2,7	0,1	-0,4	-5,3	9,4	3,46	4,98	0,890	-1,7	44,1
	IV	1,9	0,9	0,1	-6,1	10,3	2,15	4,74	0,896	-1,0	44,8
2002	I	1,3	-1,3	1,4	-4,0	9,1	1,90	5,06	0,877	-3,0	45,2
	II	1,3	-2,2	2,2	-1,6	7,5	1,92	5,08	0,919	-3,2	45,4
	III	1,6	-2,0	3,3	0,4	7,3	1,81	4,25	0,984	-3,2	46,0
	IV	.	.	.	.	5,9	.	1,55	0,999	.	.
2002	heinä	1,5	-	-	-0,2	5,9	7,8	1,85	4,62	0,992	-
	elo	1,8	-	-	0,4	5,7	7,9	1,78	4,24	0,978	-
	syys	1,5	-	-	0,9	5,6	6,1	1,80	3,88	0,981	-
	loka	2,0	-	-	1,0	5,7	7,1	1,78	3,91	0,981	-
	marras	2,2	-	-	1,5	6,0	7,2	1,46	4,04	1,001	-
	joulu	.	-	-	.	6,0	.	1,41	4,03	1,018	-
Japani											
1999	-0,3	-2,4	0,7	0,8	4,7	3,7	0,22	1,75	121,3	-7,2	118,2
2000	-0,7	-6,3	2,4	5,9	4,7	2,1	0,28	1,76	99,5	-7,4	126,1
2001	-0,7	5,8	0,3	-7,8	5,0	2,8	0,15	1,34	108,7	-6,1	134,6
2002	.	.	.	.	.	3,3	0,08	1,27	118,1	.	.
2001	III	-0,8	9,2	-0,7	-10,8	3,1	0,07	1,36	108,3	.	.
	IV	-1,0	11,1	-2,6	-13,5	3,2	0,08	1,35	110,5	.	.
2002	I	-1,4	6,6	-3,3	-10,9	3,6	0,10	1,46	116,1	.	.
	II	-0,9	-1,7	-0,7	-3,6	3,5	0,08	1,37	116,5	.	.
	III	-0,8	-7,6	1,5	3,7	3,3	0,07	1,24	117,2	.	.
	IV	.	.	.	.	2,9	0,07	1,01	122,4	.	.
2002	heinä	-0,8	-8,1	-	3,8	3,3	0,07	1,30	117,1	-	-
	elo	-0,9	-6,1	-	1,9	3,4	0,07	1,26	116,3	-	-
	syys	-0,7	-8,6	-	5,3	3,2	0,07	1,16	118,4	-	-
	loka	-0,9	-8,8	-	5,4	3,3	0,07	1,09	121,6	-	-
	marras	-0,4	.	-	4,5	3,2	0,07	0,99	121,7	-	-
	joulu	.	.	-	.	2,2	0,06	0,97	124,2	-	-

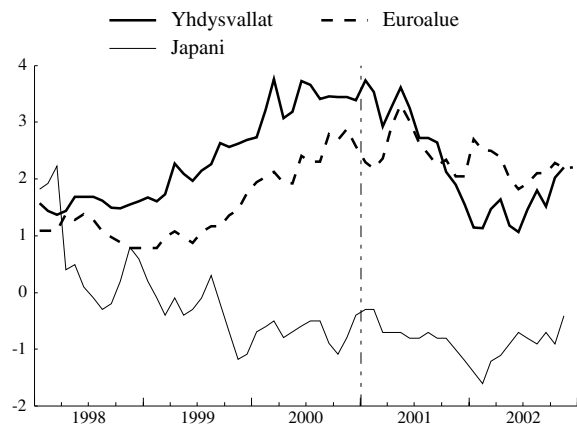
Bruttokansantuotteen määrä

(vuotuinen prosenttimuutos; neljännesvuosittain)

Kuluttajahintaindeksit

(vuotuinen prosenttimuutos; kuukausittain)

Lähteet: Kansalliset tilastot (sarakkeet 1, 2 [Yhdysvallat], 3, 4, 5, 6, 8 [joulukuuhun 1998 asti], 9 ja 10), OECD (sarake 2 [Japani]), Eurostat (euroaluetta koskevan kuvion tilastot), Reuters (sarake 7 ja sarake 8 [tammikuusta 1999 alkaen]), EKP:n laskelma (sarake 11).

1) Tehdasteollisuus.

2) Ajanjakson keskiarvo, M2 ja sijoitustodistukset Japanin osalta.

3) Lisäinformaatiota, ks. taulukot 3.1 ja 3.2.

4) Lisäinformaatiota, ks. taulukko 10.

5) Japania koskevat tiedot: vuoden 1998 alijäämä sisältää valtion vastuulle ottaman suuren velan; vuoden 1999 tiedot perustuvat rahoitustilin rahoitustilinpöytätilastoihin.

6) Julkisen sektorin konsolidoitu bruttovelka (ajanjakson lopussa).

Taulukko 12.2

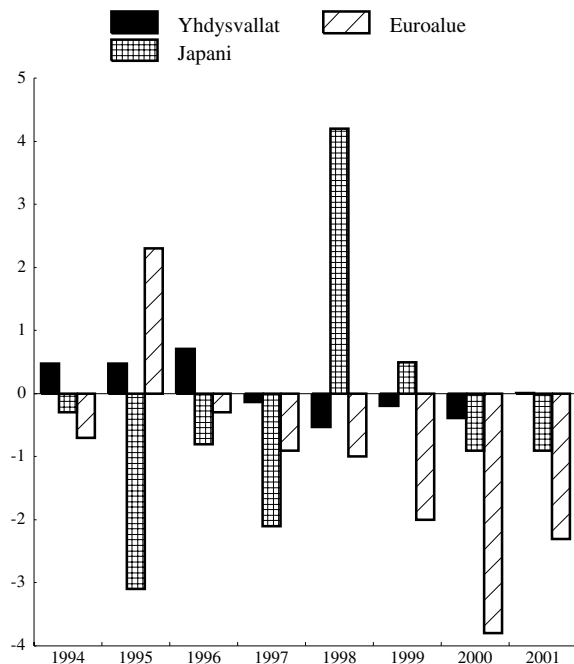
Säästäminen, investoinnit ja rahoitus

(prosenttia BKT:stä)

	Kansallinen säästäminen ja investoinnit			Yritysten (pl. rahoitussektori) investoinnit ja rahoitus					Kotitalouksien investoinnit ja rahoitus ¹⁾				
	Brutto-säästäminen	Pääoman brutto-muodostus	Nettoluotonanto ulkomaille	Pääoman brutto-muodostus	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Rahoitusvarojen netto-hankinta	Brutto-säästäminen	Netto-velkaantuminen	Arvo-paperit ja osakkeet	Pääoma-menot	Rahoitusvarojen netto-hankinta	Brutto-säästäminen	Netto-velkaantuminen
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Yhdysvallat													
1998	18,8	20,7	-2,3	9,4	8,6	6,5	8,2	7,0	1,4	12,3	6,9	12,8	5,5
1999	18,4	20,9	-3,0	9,5	8,9	10,5	8,2	10,6	2,7	12,4	4,8	11,2	6,2
2000	18,4	21,1	-4,0	9,7	9,1	7,7	7,5	8,1	2,4	12,5	3,3	11,5	5,7
2001	16,5	19,1	-3,7	7,9	8,5	2,9	7,7	2,8	1,8	13,0	5,4	11,6	5,7
2000 IV	17,8	20,9	-4,3	9,5	9,0	5,2	7,3	5,5	0,1	12,3	0,1	11,4	3,8
2001 I	16,9	20,0	-4,1	8,6	8,9	3,3	7,1	4,4	2,1	12,9	4,5	11,4	3,5
2001 II	16,6	19,3	-3,8	8,1	8,6	1,9	7,4	2,3	2,4	12,9	6,3	11,2	6,5
2001 III	16,5	18,8	-3,5	7,7	8,3	3,3	7,8	2,9	0,6	12,9	9,0	12,8	9,1
2001 IV	15,9	18,2	-3,6	7,1	8,0	2,9	8,5	1,9	2,1	13,4	2,0	10,9	3,8
2002 I	15,6	18,6	-4,1	7,5	7,8	2,2	7,9	2,3	0,0	12,8	6,7	12,3	6,7
2002 II	15,5	18,7	-4,8	7,7	7,6	2,0	7,7	2,4	1,1	12,7	7,0	12,7	5,8
2002 III	15,0	18,5	-4,7	7,7	7,6	0,8	7,5	1,3	-1,2	12,9	4,6	12,7	6,6
Japani													
1998	29,0	26,8	2,6	15,4	15,4	-5,9	13,3	-8,3	-0,4	5,3	6,2	11,6	-0,9
1999	27,8	25,9	2,2	14,4	14,8	2,4	13,7	-3,5	1,7	5,2	5,1	11,5	0,2
2000	27,7	26,2	2,3	15,8	15,4	2,4	14,3	0,3	1,2	5,2	4,1	10,7	0,0
2001	26,4	25,6	2,0	15,7	15,2	-2,3	14,1	-5,7	1,7	4,9	3,0	8,6	-0,1
2000 IV	27,0	27,7	1,7	.	.	6,9	.	12,6	2,7	.	7,4	.	0,5
2001 I	33,4	26,4	2,3	.	.	8,9	.	-2,4	2,2	.	-4,1	.	3,2
2001 II	.	25,4	.	.	.	-26,7	.	-15,3	4,0	.	11,8	.	-4,5
2001 III	.	25,3	.	.	.	6,3	.	-8,9	-1,1	.	-5,2	.	2,6
2001 IV	.	25,5	.	.	.	2,3	.	3,2	1,5	.	8,8	.	-1,5
2002 I	.	22,8	.	.	.	10,0	.	-6,7	-2,5	.	-6,5	.	2,5
2002 II	.	22,7	.	.	.	-25,0	.	-19,0	2,0	.	7,4	.	-8,0
2002 III	.	23,7	.	.	.	-0,7	.	-7,2	-1,8	.	-5,5	.	-0,1

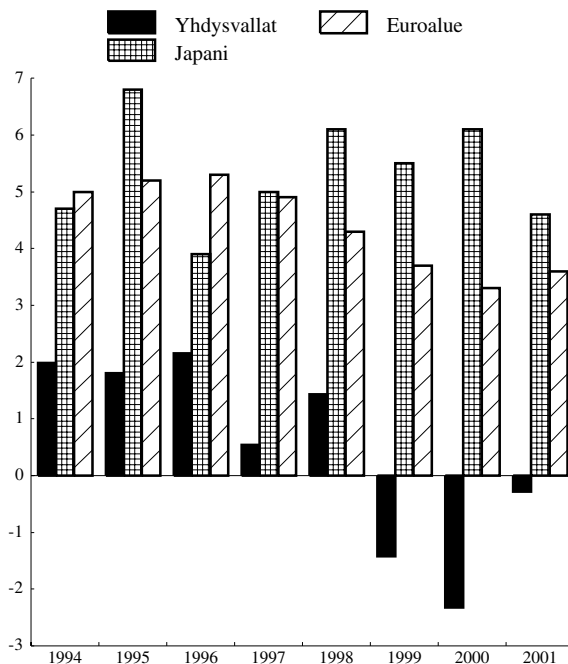
Yritysten (pl. rahoitussektori) nettoluotonanto

(prosenttia BKT:stä)

Kotitalouksien nettoluotonanto¹⁾

(prosenttia BKT:stä)

Lähteet: EKP, Federal Reserve Board, Bank of Japan ja Economic and Social Research Institute.

1) Kotitaloudet mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Teknisiä huomautuksia

Taulukot 2.3–2.7

Virtatilastojen laskeminen

Kuukausittaiset virtatilastot lasketaan kantojen kuukausierotuksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.

Jos L_t on kanta kuukauden t lopussa, C_t^M uudelleenluokittelun vaikutus kuukaudessa t , E_t^M valuuttakurssimuutosten vaikutus ja V_t^M arvostusmuutosten vaikutus, virtatilastot F_t^M kuukaudessa t lasketaan seuraavasti:

$$a) F_t^M = (L_t - L_{t-1}) - C_t^M - E_t^M - V_t^M$$

Vastaavasti neljännesvuosivirtatilastot F_t^Q kuukauden t päättyvänä neljännesvuotena lasketaan seuraavasti:

$$b) F_t^Q = (L_t - L_{t-3}) - C_t^Q - E_t^Q - V_t^Q$$

Tässä L_{t-3} on kanta kuukauden $t-3$ lopussa (edellisen neljänneksen lopussa) ja esimerkiksi C_t^Q on uudelleenluokittelun vaikutus kuukauden t päättyvänä neljännesvuotena.

Taulukko 2.4

Suhteellisten vuosimuutosten laskeminen

Muutosprosentit lasketaan joko virtatietojen tai kausivaihtelusta puhdistettujen kantatietojen (indeksisarjojen) perusteella. Jos F_t^M ja L_t ovat yllä olevan määritelmän mukaisia, kuukauden t kausivaihtelusta puhdistettu kanta I_t on

$$c) I_t = I_{t-1} \times \left(1 + \frac{F_t^M}{L_{t-1}} \right)$$

Kausivaihtelusta puhdistamattomien sarjojen perusjaksoksi on asetettu 100 joulukuun 2001 tilanteen mukaan. Suhteellinen vuosimuutos a_t eli muutos kuukauden t päättyvänä 12 kuukauden ajanjaksona voidaan laskea joko seuraavasti:

$$d) a_t = \left[\prod_{i=0}^{11} \left(1 + \frac{F_{t-i}^M}{L_{t-i-1}} \right) - 1 \right] \times 100$$

tai seuraavasti:

$$e) a_t = \left(\frac{I_t}{I_{t-12}} - 1 \right) \times 100$$

Vastaavasti prosenttimuutos a_t^M kuukautena t voidaan laskea seuraavasti:

$$f) a_t^M = \left(\frac{F_t^M}{L_{t-1}} \right) \times 100$$

$$g) a_t^M = \left(\frac{I_t}{I_{t-1}} - 1 \right) \times 100$$

M3:n kolmen kuukauden liukuva keskiarvo lasketaan kaavalla $(a_t + a_{t-1} + a_{t-2})/3$.

Pyöritysten vuoksi näin lasketut luvut eivät välttämättä täsmää taulukon 2.4 lukujen kanssa. Kausivaihtelusta puhdistetut, useampidesimaaliset kantatiedot ovat saatavissa EKP:n verkkosivuilta (www.ecb.int) kohdasta "Euro area statistics-download" CSV-tiedostona, josta taulukon 2.4 tarkat suhteelliset muutosluvut on mahdollista laskea.

Euroalueen raha-aggregaattien ja lainojen puhdistaminen kausivaihtelusta¹

Kausitasoituksessa käytetty lähestymistapa perustuu multiplikaatiiviseen erittelyyn X-12-ARIMA-ohjelmalla (versio 0.2.2).² M3 puhdistetaan kausivaihtelusta epäsuorasti laskemalla yhteen M1:n ja erotuksien (M2–M1) ja (M3–M2) kausivaihtelusta puhdistetut aikasarjat.

Kausivaihteluista puhdistettujen kantojen indeksille estimoidaan kausitekijät.³ Niillä muokataan

¹ Lisätietoja: Euroopan keskuspankki (elokuu 2000), "Seasonal adjustment of monetary aggregates and HICP for the euro area".

² Lisätietoja: Findley, D., Monsell, B., Bell, W., Otto, M. ja Chen, B.C. (1998), "New Capabilities and Methods of the X-12-ARIMA Seasonal Adjustment Program", *Journal of Business and Economic Statistics*, 16, 2, 127–152, tai "X-12-ARIMA Reference Manual Version 0.2.2" (joulukuun 1998), *Time Series Staff, Bureau of the Census, Washington, D.C.*

Sisäisiä tarkoituksia varten on käytetty myös multiplikaatiivisia malleja TRAMO-SEATS-ohjelmista. Lisätietoja: Gomez, V. ja Maravall, A. (1996), "Programs TRAMO and SEATS: Instructions for the User", *Bank of Spain, Working Paper No. 9628, Madrid*.

³ Tästä seuraa, että kausivaihtelusta puhdistetuissa aikasarjoissa perusjaksoksi (joulukuun 2001) indeksi yleensä poikkeaa 100:sta, mikä johtuu kausivaihtelusta tuona kuukautena.

kantoja sekä uudelleenluokittelusta ja arvostusmuutoksista aiheutuvia korjauseriä. Näin saadaan virtojen kausipuhdistetut arvot. Kausitekijät (ja kauppapäivään liittyvät tekijät) tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa.

Taulukot 2.5–2.8

Tilastot ovat mahdollisimman yhtenäisiä ja vertailukelpoisia. Tammikuussa 1999 käyttöön otetun uuden raportointimenetelmän vuoksi kantatiedot vuoden 1999 ensimmäistä neljänestä edeltävältä ajalta eivät ole suoraan vertailukelpoisia myöhempien tietojen kanssa.

Taulukoissa 2.5–2.8 esitetyt tilastot tarkistetaan neljännesvuosittain (maalis-, kesä-, syys- ja joulukuun Kuukausikatsauksissa), joten niissä esiintyvät luvut voivat hieman poiketa kuukausitilastojen luvuista.

Suhteellisten vuosimuutosten laskeminen

Muutosprosentit lasketaan joko virtatietojen tai kausivaihtelusta puhdistettujen kantatietojen (indeksisarjojen) perusteella. Jos F_t^Q ja L_{t-3} ovat yllä olevan määritelmän mukaisia, kuukauden t kausivaihtelusta puhdistettu kanta I_t on

$$h) I_t = I_{t-3} \times \left(1 + \frac{F_t^Q}{L_{t-3}} \right)$$

Perusjaksoksi on asetettu 100 joulukuun 2001 tilanne. Suhteellinen vuosimuutos a_t eli muutos kuukauteen t päättyvänä neljän neljänneksen jaksossa voidaan laskea joko seuraavasti:

$$i) a_t = \left[\prod_{i=0}^3 \left(1 + \frac{F_{t-3i}^Q}{L_{t-3(i+1)}} \right) - 1 \right] \times 100$$

tai seuraavasti:

$$j) a_t = \left(\frac{I_t}{I_{t-12}} - 1 \right) \times 100$$

Vastaavasti prosenttimuutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä a_t^Q kuukauteen t päättyvänä neljänneksenä voidaan laskea seuraavasti:

$$k) a_t^Q = \left(\frac{F_t^Q}{L_{t-3}} - 1 \right) \times 100$$

$$l) a_t^Q = \left(\frac{I_t}{I_{t-3}} - 1 \right) \times 100$$

Pyörästysten vuoksi näin lasketut luvut eivät välttämättä täsmää taulukkojen 2.5–2.7 lukujen kanssa. Kausivaihtelusta puhdistetut, useampidesimaaliset kantatiedot ovat saatavissa EKP:n verkkosivuilta (www.ecb.int) kohdasta ”Euro area statistics-download” CSV-tiedostona, josta taulukkojen 2.5–2.7 tarkat suhteelliset muutokset on mahdollista laskea.

Taulukko 3.7

Suhteellisten vuosimuutosten laskeminen

Muutosprosentit lasketaan rahoitustransaktioiden perusteella ja siten ne on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista. Muutosprosentit lasketaan joko virtatietojen tai kausivaihtelusta puhdistettujen kantatietojen perusteella. Jos N_t^M kuvaa virtaa (nettoemissioita) kuukauden t aikana, L_t kantaa kuukauden t lopussa, kuukauden t kausivaihtelusta puhdistettu kanta I_t on

$$m) I_t = I_{t-1} \times \left(1 + \frac{N_t^M}{L_{t-1}} \right)$$

Perusjaksoksi on asetettu 100 joulukuun 2001 tilanne. Suhteellinen vuosimuutos a_t eli muutos kuukauteen t päättyvänä 12 kuukauden ajanjaksona voidaan laskea joko seuraavasti:

$$n) a_t = \left[\prod_{i=0}^{11} \left(1 + \frac{N_{t-1-i}^M}{L_{t-1-i}} \right) - 1 \right] \times 100$$

tai seuraavasti:

$$o) a_t = \left(\frac{I_t}{I_{t-12}} - 1 \right) \times 100$$

Arvopaperien liikkeeseenlaskujen suhteellisten vuosimuutosten laskemisessa käytetään samaa metodologia kuin raha-aggregaattien suhteellisten

vuosimuutosten laskemisessa. Ainoa ero on, että kaavassa käytetään F-muuttujan tilalla N-muuttujaa. Syynä on se, että näin tehdään ero rahaaggregaattien virtatietojen ja arvopaperien liikkeeseenlaskuja koskevien nettomääräisten tilastojen välillä. Arvopaperitilastoissa EKP kerää erikseen bruttomääräisiä liikkeeseenlaskuja ja lunastuksia koskevat tiedot.

Taulukko 4.1

YKHI-tietojen puhdistaminen kausivaihtelusta⁴

Kausitasoituksessa käytetty lähestymistapa perustuu multiplikatiiviseen erittelyyn X-12-ARIMA-ohjelmalla (versio 0.2.2) (ks. alaviite 2). Kokonaisindeksi puhdistetaan kausivaihtelusta epäsuorasti laskemalla yhteen kausivaihtelusta puhdistetut jalostettuja ja jalostamattomia elintarvikkeita, muita teollisuustuotteita kuin energiaa sekä palveluja koskevat euroalueen aikasarjat. Energian hintoja koskevia tietoja ei ole puhdistettu, koska kausivaihtelusta ei ole tilastollista näyttöä. Kausitekijät tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa.

Taulukko 8.2

Vaihtotaseen puhdistaminen kausivaihtelusta

Kausivaihtelusta puhdistaminen, joka tässä perustuu aikasarjan komponenttien multiplikatiiviseen malliin, toteutetaan X-12-ARIMA-ohjelmalla (versio 0.2.2) (ks. alaviite 2). Tavarakaupan taseessa kausivaihtelusta puhdistaminen käsittää korjaukset työpäivien lukumäärän, karkausvuosien ja pääsiäispyhien vaikutuksista, palvelutaseessa pelkästään työpäivien lukumäärän vaikutuksista. Tuotannon tekijäkorvauksia ja tulonsiirtoja koskevia tietoja ei korjata vastaavasti. Koko vaihtotaseen kausivaihtelusta puhdistettu sarja muodostetaan laskemalla yhteen kausivaihtelusta puhdistetut euroalueen tavarakauppaa, palveluja, tuotannon tekijäkorvauksia ja tulonsiirtoja kuvaavat aikasarjat. Kausikomponentit tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa.

⁴ Ks. alaviite 1.

Yleistä

Euroopan keskuspankin (EKP) keräämät ja julkaisemat tilastot perustuvat toukokuussa 2000 julkaistuun asiakirjaan ”Statistical information collected and compiled by the ESCB”, jolla päivitetään heinäkuussa 1996 julkaistua asiakirjaa ”Statistical requirements for Stage Three of Monetary Union (Implementation Package)”. Päivitetystä asiakirjasta kuvataan tilastojen nykyistä tuottamista. Siinä käsitellään raha- ja pankkitilastoja sekä niihin liittyviä tilastoja, kuten maksetasetilastoja, ulkomaista varallisuutta koskevia tilastoja ja rahoitustilinpitoa. Sen sijaan ne EKP:n vaatimukset, jotka koskevat hinta- ja kustannustilastoja, kansantalouden tilinpitoa, työmarkkina-tilastoja, julkisen talouden tulo- ja menotilastoja, lyhyen aikavälin tarjonta- ja kysyntätilastoja sekä yrittäjiä ja kuluttajia koskevia suhdannekyselyitä, esitetään elokuussa 2000 julkaistussa asiakirjassa ”Statistical requirements of the ECB in the field of general economic statistics”.¹

Nämä tilastot keskittyvät euroalueeseen kokonaisuutena, EKP:n kuukausikatsauksessa julkaistaan uusia tietoja heti tuoreeltaan. Pitkän aikavälin yksityiskohtaisia tilastotietoja lisäselvityksineen on saatavissa EKP:n verkkosivujen osassa ”Statistics”(www.ecb.int). Näiden verkkosivujen osassa ”Statistics on-line” on käytettävissä hakutoiminto, niiden kautta voi tilata tilastoaineistoja ja ladata tilastoja zip-pakatussa CSV-muodossa (Comma Separated Value).

Koska ecun muodostavat valuutat eivät ole samat kuin rahaliittoon osallistuvien jäsenvaltioiden valuutat, rahaliiton ulkopuolisten jäsenvaltioiden valuuttojen kurssimuutokset vaikuttaisivat niihin vuotta 1999 edeltäviin tilastojen lukuihin, jotka saataisiin muuttamalla rahaliittoon osallistuvien jäsenvaltioiden valuutat senhetkisten vaihtokurssien mukaan ecuiksi. Jotta tämä voitaisiin välttää rahatilastoissa, taulukoiden 2.1–2.8 tiedot vuotta 1999 edeltävältä ajalta on ilmoitettu yksikköinä, jotka on saatu muuttamalla kansalliset valuutat 31.12.1998 asetetuilla euron peruuttamattomilla muuntokursseilla. Ellei toisin mainita, hinta- ja kustannustilastot vuotta 1999 edeltävältä ajalta perustuvat kansallisissa valuutoissa ilmoitettuihin tietoihin.

Tietoja on tarpeen mukaan laskettu yhteen tai konsolidoitu (mukaan lukien maitten välinen konsolidointi).

Kuukausikatsauksen tilastot perustuvat yleensä tietoihin, jotka ovat olleet käytettävissä EKP:n neuvoston kunkin kuukauden ensimmäistä kokouspäivää edeltävänä päivänä. Tämän numeron tilastot perustuvat 15.1.2003 käytettävissä olleisiin tietoihin.

Uusimmat tiedot ovat usein ennakkotietoja, joi- ta voidaan myöhemmin tarkistaa. Pyöritysten vuoksi eri lukujen yhteissummat eivät välttämättä täsmää.

Yhteenveto

Taulukossa esitetään yhteenveto euroalueen talouskehityksen keskeisimmistä piirteistä.

Rahapolitiikka- ja rahoitusmarkkinatilastot

Taulukoissa 1.1–1.5 esitetään eurojärjestelmän (Eurosystem) konsolidoitu tase, tietoja eurojärjestelmän rahapoliittisista operaatioista sekä tilastoja, jotka liittyvät vähimmäisvarantoihin ja pankkijärjestelmän likviditeettiasemaan. Taulukot 1.2 ja 1.3 kuvaavat siirtymistä vaihtuvakorkoi- siin huutokauppoihin kesäkuussa 2000. Taulukoissa 2.1–2.3 esitetään rahalaitoksiin liittyviä, rahataloutta koskevia tilastoja eurojärjestelmä mukaan lukien. Taulukon 2.3 tiedot on konsolidoitu; euroalueen rahalaitosten välisiä positioita ei ole esitetty, mutta niiden saamisten ja velkojen yhteissummien erotus esitetään sarakkeessa 13. Taulukossa 2.4 on rahalaitossektorin konsolidoidusta taseesta johdetut raha-aggregaatit ja joi- takin valtionhallinnon (monetaarisia) velkoja. M3 on laskettu ilman euroalueen ulkopuolisten hallussa olevia euroalueella sijaitsevien rahamarkkinarahastojen rahasto-osuuksia, euroalueella sijaitsevien rahalaitosten liikkeeseen laskemia

¹ Euroopan tasolla raha- ja pankkitilastoista vastaa EKP. Maksu- tasetilastoista sekä ulkomaista varallisuutta ja rahoitustilinpitoa koskevista tilastoista vastaavat Euroopan komissio (Eurostat) ja EKP yhdessä. Hinta- ja kustannustilastoista ja muista talous- tilastoista vastaa Euroopan komissio (Eurostat).

rahamarkkinapapereita ja enintään kahden vuoden velkapapereita. Nämä osuudet sisältyvät taulukon 2.3 erään ”ulkomaiset velat”, joten ne vaikuttavat myös taulukossa 2.4 esitettyyn erään ”ulkomaiset nettosaamiset”. Taulukossa 2.5 esitetään neljännesvuositilastot rahalaitosten lainoista kotitalouksille ja yrityksille eriteltyinä käytötarkoituksen ja alkuperäisen maturiteetin mukaan. Taulukossa 2.6 on neljännesvuositilastot euroalueella olevien talletuksista rahalaitoksiin ja taulukossa 2.7 neljännesvuositilastot euroalueen ulkopuolisiin kohdistuvista rahalaitosten saamisista ja veloista. Taulukossa 2.8 esitetään neljännesvuositilastot joistakin rahalaitosten tase-eristä valuutoittain. Taulukoissa 2.5–2.7 esitetään virtatiedot, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista, sekä vuotuiset prosenttimuutokset. Luettelo rahalaitoksista on kokonaisuudessaan EKP:n verkkosivuilla. Sektoriluokitus on esitetty yksityiskohtaisesti raha- ja pankkitilastojen sektorikäsitteessä ”Money and Banking Statistics Sector Manual – Guidance for the statistical classification of customers” (EKP, marraskuu 1999). Raha- ja pankkitilastojen kokoamisohjeissa ”Money and Banking Statistics Compilation Guide” (EMI, huhtikuu 1998) esitetään suositukset, joita kansallisten keskuspankkien tulee noudattaa. Tilastotiedot on kerätty ja laadittu 1.1.1999 lähtien rahalaitossektorin konsolidoidusta taseesta annetun Euroopan keskuspankin asetuksen (EKP/2001/13, joka tammikuussa 2002 korvasi aiemman asetuksen EKP/1998/16) mukaisesti.

Taulukossa 2.9 esitetään euroalueen sijoitusrahastojen (muiden kuin rahamarkkinarahastojen) neljännesvuositaseiden kantatiedot. Taseet on laskettu yhteen, ja siten velkoihin lasketaan mukaan hallussa olevat muiden rahastojen liikkeeseen laskemat rahasto-osuudet. Sijoitusrahastojen varat/velat on jaoteltu rahaston sijoituspolitiikan (osakerahastot, pitkän ja keskipitkän koron rahastot, yhdistelmärahastot, kiinteistörahastot ja muut rahastot) ja sijoittajatyypin (yleisölle tarjottavat rahastot ja rajoitetulle sijoittajajoukolle tarjotut rahastot) mukaan. Taulukossa 2.10 esitetään sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase rahastotyyppin mukaan ja taulukossa 2.11 sijoitusrahastojen yhteenlaskettu tase sijoittajatyypin mukaan.

tusrahastojen yhteenlaskettu tase sijoittajatyypin mukaan.

EKP tuottaa tilastot, jotka koskevat rahamarkkinakorkoja, valtion pitkäaikaisten lainojen tuottoja ja osakeindeksejä (taulukot 3.1–3.3), sähköisiä markkinainformaatiojärjestelmistä saatujen tietojen perusteella. Pankkien luotto- ja talletuskorkoja koskevien tilastojen (taulukko 3.4) yksityiskohdat ilmenevät taulukon alaviitteestä.

Muiden arvopapereiden kuin osakkeiden (velkapaperien) liikkeeseenlaskua koskevat tilastot esitetään taulukoissa 3.5, 3.6 ja 3.7. Tilastossa 3.8 esitetään noteerattujen osakkeiden kannat. Velkapaperit on jaoteltu pitkä- ja lyhytaikaisiin arvopapereihin. Lyhytaikaisilla arvopapereilla tarkoitetaan arvopapereita, joiden alkuperäinen maturiteetti on enintään yksi vuosi (EKT 95:n luokittelun mukaisesti; poikkeuksellisesti enintään kaksi vuotta). Pitkäaikaisiin arvopapereihin lasketaan arvopaperit, joiden alkuperäinen maturiteetti on pitempi kuin yksi vuosi tai joiden valinnainen maturiteetti on vähintään yksi vuosi tai joiden maturiteettia ei ole määritelty. Euroalueella olevia velkapaperien liikkeeseenlaskijoita koskevien tilastojen arvioidaan kattavan noin 95 % kaikista liikkeeseenlaskuista.

Taulukosta 3.5 käyvät ilmi lyhyt- ja pitkäaikaisen arvopapereiden liikkeeseen laskut, kuoletukset ja kannat. Nettomääräiset liikkeeseenlaskut ja kantojen muutokset eroavat toisistaan arvostusmuutosten, uudelleenluokittelun sekä muiden muutosten vuoksi.

Taulukossa 3.6 eritellään sektoreittain euromääräisten arvopapereiden liikkeeseenlaskijat euroalueella ja sen ulkopuolella. Euroalueen liikkeeseenlaskijoiden sektoriluokitus on EKT 95:n mukainen.² Euroalueen ulkopuolisten liikkeeseenlaskijoiden luokituksessa termillä ”pankit (ml. kes-

2 Sektorijaottelu on EKT 95:n mukainen. Kuukausikatsauksen taulukoissa käytetyt sektoriluokitukset ovat seuraavat: rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä) sisältää EKP:n ja euroalueen jäsenvaltioiden kansalliset keskuspankit (S121) sekä muut rahalaitokset (S122); muut rahoituslaitokset kuin rahalaitokset sisältää muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S123), rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S124) sekä vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S125); yritykset (S11); valtio (S1311); muut julkisyhteisöt sisältää osavaltiohallinnon (S1312), paikallishallinnon (S1313) ja sosiaaliturvarahastot (S1314).

kuspankit)” tarkoitetaan laitoksia, jotka ovat samantyyppisiä kuin rahalaitokset (ml. eurojärjestelmä) ja jotka sijaitsevat euroalueen ulkopuolella. Euroopan investointipankki sisältyy luokitukseen ”kansainväliset järjestöt”. (Euroopan keskuspankki sisältyy eurojärjestelmään.)

Taulukossa 3.6 yhteismäärät (sarakeet 1, 7 ja 14) ovat samat kuin taulukossa 3.5 esitetyt luvut euromääräisten arvopapereiden kannoista (sarakeet 8, 16 ja 20), bruttomääräisistä liikkeeseenlaskuista (sarakeet 5, 13 ja 17) ja nettomääräisistä liikkeeseenlaskuista (sarakeet 7, 15 ja 19). Rahalaitosten liikkeeseen laskemien arvopapereiden kanta (sarake 2) taulukossa 3.6 vastaa suurin piirtein taulukossa 2.8.3 esitettyjä rahalaitosten yhteenlasketun taseen velkapuolen rahamarkkinapapereita ja velkapapereita (sarakeet 2 ja 10), vaikka liikkeeseenlaskutilastojen kattavuus onkin tällä hetkellä hieman suppeampi.

Taulukossa 3.7 esitetään euroalueella olevien liikkeeseen laskemien velkapapereiden vuotuinen kasvuvauhti liikkeeseenlaskijan sektorin mukaan jaoteltuna. Tilastot perustuvat sellaisiin rahoitustransaktioihin, joissa institutionaalinen yksikkö ostaa tai myy rahoitusvaateita, jolloin otetaan velkaa tai maksetaan sitä pois. Vuotuiseen kasvuvauhtiin ei siten lasketa mukaan uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamia eroja.

Taulukossa 3.8 esitetään euroalueella olevien liikkeeseen laskemat noteeratut osakkeet liikkeeseenlaskijan sektorin mukaan jaoteltuna. Yritysten liikkeeseen laskemien noteerattujen osakkeiden kuukausitiedot vastaavat taulukossa 6.1 esitettyjä neljännesvuosisarjoja (Velat, sarake 20).

Hinnat ja reaalityalouden tilastot

EKP:n kuukausikatsauksessa esitettävät tilastot ovat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta Euroopan komission (lähinnä Eurostatin) ja kansallisten tilastoviranomaisten tuottamia. Euroaluetta koskevat tiedot on saatu laskemalla yksittäisten jäsenvaltioiden tiedot yhteen. Tilastot ovat mahdollisimman yhtenäisiä ja vertailukel-

poisia. Yleensä tuoreimmista tilastoista saa vertailukelpoisinta tietoa.

Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi YKHI (taulukko 4.1) on käytettävissä vuodesta 1995 lähtien. YKHI perustuu kansallisiin yhdenmukaistettuihin kuluttajahintaindekseihin, jotka lasketaan samoin menetelmin kaikissa euroalueen valtioissa. Tavaraj- ja palveluerien jaottelu perustuu YKHIn erien luokittelussa käytettyyn yksilöllisen kulutuksen luokitukseen käyttötarkoituksen mukaan (Classification of Individual Consumption by Purpose, COICOP). YKHIn sisältyvät kotitalouksien todelliset rahamääräiset kulutusmenot euroalueen muodostamalla talousalueella. Taulukossa on myös EKP:n kokoamat, kausivaihtelusta puhdistetut YKHI-tilastot.

Kansantalouden tilinpitoa koskevat tilastot (taulukot 4.2 ja 5.1) – mm. neljännesvuosittaiset yhteenvedot tilinpidosta – tulevat täysin vertailukelpoisiksi koko euroalueella, kun Euroopan kansantalouden tilinpitajärjestelmä (EKT 95) otetaan käyttöön vuoden 1999 aikana ja sen jälkeen. Osa tilastoista on jo täysin vertailukelpoisia. Taulukossa 4.2.2 esitetyt bruttokansantuotteen deflaattorit vuotta 1999 edeltävältä ajalta on laskettu kansallisessa valuutassa kansallisten tietojen perusteella. Tämän Kuukausikatsauksen kansantalouden tilinpitotilastot perustuvat EKT 95:een.

Taulukossa 5.2 on muita keskeisiä reaalityalouden tilastoja. EU:n neuvoston 19.5.1998 antaman lyhyen aikavälin tilastoja koskevan asetuksen (EY) N:o 1165/98 täytäntöönpano kasvattaa käytettävissä olevien euroaluetta koskevien tilastojen määrää. Tuotteiden loppukäytön mukainen erittely taulukoissa 4.2.1 ja 5.2.1 vastaa ilman rakennusteollisuutta lasketun teollisuuden yhdenmukaistettua alajaottelua (NACE-luokitukset C–E) teollisuuden koontiryhmiin siten kuin komission 26.3.2001 antamassa asetuksessa (EY) N:o 586/2001 on määritelty.

Barometritiedot (taulukko 5.3) perustuvat Euroopan komission tekemiin yritys- ja kuluttajakyselyihin.

Työllisyystilastot (taulukko 5.4) perustuvat EKT 95:een. Milloin euroaluetta koskevat tiedot

eivät ole kattavia, jotkin luvut ovat käytettävissä oleviin tietoihin perustuvia EKP:n arvioita. Työttömyystilastot ovat Kansainvälisen työjärjestön (ILO) ohjeiden mukaisia. Työttömyysasteen laske- misessa käytetyt työvoiman määrää koskevat arviot poikkeavat taulukossa 5.4 esitetystä yhteenlasketuista työllisyys- ja työttömyyslukuista.

Rahoitustilinpitotilastot

Taulukossa 6.1 esitetään euroalueen ei-rahoitus- sektorin rahoitustilipidon neljännesvuositilastot, joissa ovat mukana julkisyhteisöt (S13), yrityk- set (S11) ja kotitaloudet (S14) mukaan lukien kotitalouksia palvelevat voittoja tavoittelematto- mat yhteisöt (S15). Tilastoja ei ole puhdistettu kausivaihtelusta ja ne sisältävät kantatiedot ja EKT 95:n mukaiset rahoitustaloustoimet. Tilas- toissa esitetään ei-rahoitussektorin rahoituksen käyttöä ja hankintaa koskevia tietoja. Rahoituk- sen hankintaa käsittelevässä osassa velat on jaot- teltu EKT 95:n luokituksen ja alkuperäisen ma- turiteetin mukaan. Rahoituksen käyttöä (saami- sia) koskevat tiedot eivät ole yhtä yksityiskohtai- sia kuin tiedot rahoituksen hankinnasta eriy- tisesti sen vuoksi, ettei niitä pystytä erittele- mään sektoreittain. Sekä kantatiedot että tiedot rahoitustaloustoimista saattavat antaa talouske- hityksen taustaa selventäviä viitteitä. On kuiten- kin todennäköistä, että tilastojen käyttäjien pää- huomio kohdistuu rahoitustaloustoimia koske- viin tietoihin.

Neljännesvuositiedot perustuvat euroalueen rahalaitoksia koskeviin tilastoihin, kansallista tili- pitoa koskeviin neljännesvuositietoihin ja BIS:n kansainvälisiin pankkitilastoihin. Vaikka euro- alueen tilastot perustuvatkin kaikkien euroalueen maiden tietoihin, Irlannin ja Luxemburgin kan- sallisen tilinpidon neljännesvuositilastoja ei tois- taiseksi ole käytettävissä.

Taulukossa 6.2 esitetään kaikkien euroalueen sektoreiden säästämistä, (rahoitusomaisuuteen ja muuhun kuin rahoitusomaisuuteen tehtyjä) investointeja ja rahoitusta koskevat vuotuiset tiedot. Yritysten ja kotitalouksien tiedot esite- tään erikseen. Näistä vuotuisista tilastoista saa- daan entistä yksityiskohtaisempaa tietoa rahoit- tusvarojen hankinnasta, ja ne ovat yhdenmukai-

sia taulukossa 6.1 esitettyjen neljännesvuositie- tojen kanssa.

Julkisen talouden rahoitusasema

Taulukoissa 7.1–7.3 esitetään euroalueen julkisen talouden rahoitusasema. Tiedot on suurimmaksi osaksi konsolidoitu, ja ne perustuvat EKT 95:een. EKP laatii euroalueen aggregaattitilastot jäsenmai- den toimittamien tietojen perusteella, ja tilastoja päivitetään säännöllisesti. Tiedot, jotka koskevat euroalueen maiden julkisen talouden alijäämää ja julkista velkaa, voivat poiketa Euroopan komis- sion liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn yhtey- dessä käyttämistä tiedoista.

Taulukossa 7.1 esitetään julkisyhteisöjen tulot ja menot EKT 95:n määritelmien mukaisesti sellai- sina kuin ne on muutettu Euroopan komission 10.7.2000 antamassa asetuksessa N:o 1500/2000. Taulukossa 7.2 esitetään konsolidoitu julkisen ta- louden bruttovelka nimellisarvoisena liiallisia ali- jäämiä koskevaa menettelyä käsittelevien Euroo- pan yhteisön perustamissopimuksen määräysten mukaisesti. Taulukoissa 7.1 ja 7.2 esitetään yhteen- vedot euroalueen yksittäisten maiden tiedoista, koska ne ovat tärkeitä vakaus- ja kasvusopimuk- sen kannalta. Taulukossa 7.3 esitetään analyysi jul- kisen talouden velasta. Julkisen velan muutoksen ja julkisen talouden alijäämän erotus (eli alijää- mä-/velkakoikaisu) johtuu pääasiassa julkisyhtei- söjen rahoitusvarojen muutoksista ja valuutan arvostusmuutosten vaikutuksista.

Euroalueen maksutase ja ulkomainen varallisuus (ml. valuuttavaranto), ulkomaankauppa ja valuuttakurssit

Maksutasetta (taulukot 8.1–8.6) ja ulkomaista va- rallisuutta (taulukot 8.7.1–8.7.4) koskevien tilasto- jen käsitteet ja määritelmät vastaavat yleensä IMF:n maksutasekäsikirjan 5. laitosta (lokakuu 1993), EKP:n toukokuussa 2000 antamien Euroopan kes- kuspankin tilastovaatimuksia koskevia suuntaviivo- ja (EKP/2000/04) ja Eurostatin ohjeita.

Euroalueen maksutasetilastot on laatinut EKP. Joulukuuhun 1998 asti tiedot on ilmoitettu ecui- na. Maksutasetilaston tuoreimmat kuukausitie-

dot ovat ennakkotietoja, jotka tarkistetaan yksityiskohtaisten neljännesvuosittaisten maksutasetilastojen julkaisemisen yhteydessä. Aiempia tietoja tarkistetaan aika ajoin.

Tilastot, jotka perustuvat osittain arvioihin, eivät ole täysin vertailukelpoisia myöhempien havaintojen kanssa. Tällaisia tilastoja ovat maksutaseen rahoitustasetilastot vuoden 1998 loppua edeltävältä ajalta, palvelusetilastot vuoden 1997 loppua edeltävältä ajalta, tuotannontekijäkorvausten taseen kuukausikehitystä koskevat tilastot vuosilta 1997–1999 ja ulkomaista varallisuutta koskevat tilastot vuoden 1997 loppua edeltävältä ajalta. Taulukossa 8.5.2 on jaoteltu euroalueella olevien sijoitukset euroalueen ulkopuolisten liikkeeseen laskemiin arvopapereihin sijoittajan sektorin mukaan. Sen sijaan ulkomaisten sijoittajien sijoituksia euroalueella olevien liikkeeseen laskemiin arvopapereihin ei toistaiseksi voida esittää liikkeeseenlaskijan sektorin mukaan jaoteltuina.

Euroalueen ulkomaista varallisuutta koskevat tilastot (taulukot 8.7.1–8.7.4) on saatu laskemalla yhteen euroalueen jäsenmaiden ulkopuoliset saamiset ja velat eli euroaluetta käsitellään yhtenä kokonaisuutena alkaen vuoden 1999 lopun tilanteesta. Siten euroalueen ulkopuoliset saamiset ja velat on voitu tilastoissa eritellä (ks. myös joulukuun 2002 Kuukausikatsauksen talouskehityksen osan kehikko 9). Vuoden 1997 ja vuoden 1998 lopun ulkomaista varallisuutta koskevat tilastot on saatu laskemalla yhteen kansalliset nettomääräiset tiedot. Nettomääräinen menetelmä ja euroalueen ulkopuolisten tietojen yhteenlaskeminen eivät välttämättä tuota täysin vertailukelpoisia tietoja. Ulkomainen varallisuus on laskettu käyttäen tämänhetkisiä markkinahintoja poikkeuksena suorien sijoitusten kantatiedot, jotka laajalti perustuvat kirjanpitoarvoihin.

Eurojärjestelmän valuuttavarannon ja siihen liittyvien saamisten kannat sekä EKP:n valuuttavaranto ja siihen liittyvät saamiset esitetään taulukossa 8.7.5., jonka tiedot ovat IMF:n ja BIS:n valuuttavarannon ja valuuttamääräisen likviditeetin raportointimallin mukaisia. Aiempia tilastoja tarkistetaan jatkuvasti, eivätkä valuuttavarantotilastot vuoden 1999 loppua edeltävältä ajalta ole täysin vertailukelpoisia myöhempien tilasto-

jen kanssa. Eurojärjestelmän valuuttavarannon tilastointia käsittelevä julkaisu on saatavissa EKP:n verkkosivuilla (Statistical treatment of the Eurosystem's international reserves. Lokakuu 2000).

Taulukossa 9 esitetään euroalueen tavaroiden ulkomaankauppa. Enin osa tiedoista on saatu Eurostatista. EKP laskee määräindeksit Eurostatin arvoja yksikköarvoindeksien perusteella. Yksikköarvoindeksit puhdistetaan kausivaihtelusta EKP:ssä ja arvoa koskevat tilastot puhdistetaan kausivaihtelusta ja korjataan työpäivien määrillä Eurostatissa.

Raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden, investointitavaroiden ja kulutustavaroiden hyödykejako noudattaa SITC-luokitukseen (3. tarkistettu laitos) perustuvaa Broad Economic Categories -luokitusta. Valmistettujen tavaroiden ja öljyn hyödykejako noudattaa SITC-luokitusta (3. tarkistettu laitos). Maantieteellisessä jaottelussa euroalueen tärkeimmät kauppakumppanit esitetään joko maittain tai ryhmittäin. EU:n jäsenyyttä hakeneet 13 maata ovat Bulgaria, Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Turkki, Unkari ja Viro.

Määritelmien, luokittelun, kattavuuden ja kirjausajankohdan erojen vuoksi ulkomaankaupan tilastot eivät ole täysin verrattavissa maksutasetilastojen tavarakaupan eriin (taulukot 8.1 ja 8.2). Ero johtuu osittain siitä, että vakuutus ja rahti on laskettu mukaan tavaroiden tuontitilastoissa. Vakuutuksen ja rahdin osuus tuonnin arvosta (kulut, vakuutus ja rahti hintaan luettuina) oli noin 3,8 % vuonna 1998 (EKP:n arvio).

Taulukossa 10 esitetään EKP:n laskemat euron nimellinen ja reaali-indeksi. Indeksit perustuvat euron valuuttakurssien painotettuihin keskiarvoihin. Painot perustuvat teollisuustuotteiden kaupankäyntitilastoihin vuosilta 1995–97, ja niissä on otettu huomioon kolmansien markkinoiden vaikutus. Joulukuuhun 2000 asti suppeaan maaryhmään kuuluvat ne maat, joiden valuutat on esitetty taulukossa, sekä Kreikka. Alkaen tammikuusta 2001, jolloin Kreikka otti euron käyttöön, Kreikan drakmaa ei enää ole mukana euron efektiivisessä valuuttakurssissa, mikä on otettu painoissa huomioon. Laajaan maaryhmään kuuluvat lisäksi seuraavat maat: Al-

geria, Argentiina, Brasilia, Etelä-Afrikka, Filippiinit, Indonesia, Intia, Israel, Kiina, Kroatia, Kypros, Malesia, Marokko, Meksiko, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Taiwan, Thaimaa, Tšekki, Turkki, Unkari, Uusi-Seelanti, Venäjä ja Viro. Reaaliset valuuttakurssit lasketaan kuluttajahintaindeksin, tehdasteollisuuden tuottajahintaindeksin ja tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusten pohjalta. Jos deflaattoreita ei ole saatavissa, käytetään arvioita. Taulukossa esitetään euron kahdenväliset kurssit suhteessa niihin 12 valuuttaan, joita EKP käyttää ”suppean” efektiivisen valuuttakurssin laskennassa. EKP:n julkaisee päivittäisiä viitekursseja näille ja joillekin muille valuutoille. Lisä-

tietoja ks. EKP:n Occasional Paper no. 2 (Buldorini L., Makrydakis S. ja Thimann C., The effective exchange rates of the euro. Helmikuu 2002), joka on saatavissa EKP:n verkkosivuilta.

Muut tilastot

EU:n muita jäsenvaltioita koskevat tilastot (taulukko 11) noudattavat samoja periaatteita kuin euroalueen tilastot. Yhdysvaltoja ja Japania koskevat tilastot (taulukot 12.1 ja 12.2) perustuvat kansallisiin lähteisiin.

Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimenpiteet¹

2.1.2001

Kreikka otti euron käyttöön 1.1.2001, ja siitä tuli näin ollen kahdestoista yhteisen rahan käyttöönsä ottava EU:n jäsenvaltio. Se on myös ensimmäinen EU:n jäsenvaltio, joka siirtyy yhteisen rahan käyttöön sen jälkeen, kun talous- ja rahanliiton (EMU) kolmas vaihe 1.1.1999 alkoi. Kreikan keskuspankki on nyt siten eurojärjestelmän täysivaltainen jäsen, jolla on samat oikeudet ja velvoitteet kuin euron aiemmin käyttöön ottaneiden 11 EU-jäsenvaltion kansallisilla keskuspankeilla. Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 49 mukaisesti Kreikan keskuspankki maksaa EKP:n pääomasta merkitsemänsä osuuden loppuosan ja osuutensa EKP:n rahastoista sekä siirtää EKP:lle osan omista varannoistaan.

Vuoden 2001 ensimmäinen perusrahoitusoperaatio, josta ilmoitettiin 29.12.2000, on eurojärjestelmän kreikkalaisille vastapuolille ensimmäinen. Operaation toteutus onnistuu hyvin. Likviditeettiä jaetaan 101 miljardia euroa. Jaossa otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän likviditeettitarpeiden lisääntyminen, joka johtuu Kreikan rahalaitosten liittymisestä järjestelmään.

4.1.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja on edelleen 4,75 %, maksuvalmiusluoton korko 5,75 % ja talletuskorko 3,75 %.

Lisäksi EKP:n neuvosto päättää, että vuoden 2001 pitempiäaikaisissa rahoitusoperaatioissa jaetaan likviditeettiä 20 miljardia euroa kussakin. Tällöin otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän odotetut likviditeettitarpeet vuonna 2001 ja eurojärjestelmän halukkuus kattaa edelleen suurin osa rahoitussektorin likviditeettitarpeista perusrahoitusoperaatioillaan. EKP:n neuvosto voi muuttaa jaettavan likviditeetin määrää, jos vuoden aikana ilmenee odottamattomia likviditeettitarpeita.

18.1., 1.2., 15.2., 1.3., 15.3., 29.3., 11.4., 26.4.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja on edelleen 4,75 %, maksuvalmiusluoton korko 5,75 % ja talletuskorko 3,75 %.

10.5.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 4,50 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 15.5.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 5,50 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,50 prosenttiin 11.5.2001 lähtien.

23.5., 7.6., 21.6., 5.7., 19.7., 2.8.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 4,50 %, maksuvalmiusluoton korko 5,50 % ja talletuskorko 3,50 %.

30.8.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 5.9.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 5,25 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin 31.8.2001 lähtien.

13.9.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 4,25 %, maksuvalmiusluoton korko 5,25 % ja talletuskorko 3,25 %.

¹ Luettelot eurojärjestelmän rahapoliittisista toimenpiteistä vuosina 1999 ja 2000 löytyvät EKP:n vuosikertomuksista näiltä vuosilta.

17.9.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 3,75 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 19.9.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,50 prosenttiyksikköä 4,75 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 2,75 prosenttiin 18.9.2001 lähtien.

27.9., 11.10., 25.10.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,75 %, maksuvalmiusluoton korko 4,75 % ja talletuskorko 2,75 %.

8.11.2001

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 14.11.2001. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,50 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 2,25 prosenttiin 9.11.2001 lähtien.

6.12.2001

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,25 %, maksuvalmiusluoton korko 4,25 % ja talletuskorko 2,25 %. EKP:n neuvosto päättää myös pitää lavean raha-aggregaatin M3:n vuotuisen kasvuvauhdin viitearvon 4½ prosenttina.

3.1.2002

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,25 %, maksuvalmiusluoton korko 4,25 % ja talletuskorko 2,25 %.

Lisäksi EKP:n neuvosto päättää, että vuonna 2002 toteutettavissa pitempiäaikaisissa rahoitusoperaatioissa jaetaan 20 miljardia euroa kussakin. Määrää päätettäessä otetaan huomioon euroalueen pankkijärjestelmän odotettu likviditeetin tarve vuonna 2002 sekä eurojärjestelmän pyrkimys tarjota vastaisuudessa suurin osa rahoitussektorille jakamastaan likviditeetistä perusrahoitusoperaatioiden kautta. EKP:n neuvosto voi vuoden aikana muuttaa jaettavan likviditeetin määrää, jos likviditeetin tarpeessa ilmenee odottamattomia muutoksia.

7.2., 7.3., 4.4., 2.5., 6.6., 4.7., 1.8., 12.9., 10.10., 7.11.2002

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 3,25 %, maksuvalmiusluoton korko 4,25 % ja talletuskorko 2,25 %.

5.12.2002

EKP:n neuvosto päättää laskea perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa eli minimitarjouskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 2,75 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 11.12.2002. Lisäksi EKP:n neuvosto päättää laskea maksuvalmiusluoton korkoa 0,50 prosenttiyksikköä 3,75 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 1,75 prosenttiin 6.12.2002 lähtien.

EKP:n neuvosto päättää myös pitää lavean raha-aggregaatin M3:n vuotuisen kasvuvauhdin viitearvon 4½ prosenttina.

9.1.2003

EKP:n neuvosto päättää, että perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alaraja eli minimitarjouskorko on edelleen 2,75 %, maksuvalmiusluoton korko 3,75 % ja talletuskorko 1,75 %.

Euroopan keskuspankin julkaisuja

Tässä luettelossa on tietoja joistakin Euroopan keskuspankin julkaisemista asiakirjoista. Julkaisut ovat saatavissa maksutta EKP:n tiedotuksesta (Press and Information Division). Tilaukset voi lähettää nimiösivun kääntöpuolella olevaan postiosoitteeseen.

Täydellinen luettelo Euroopan rahapoliittisen instituutin julkaisemista asiakirjoista löytyy Internet-kotisivuiltamme (<http://www.ecb.int>).

Vuosikertomus

Vuosikertomus 1998. Huhtikuu 1999.

Vuosikertomus 1999. Huhtikuu 2000.

Vuosikertomus 2000. Toukokuu 2001.

Vuosikertomus 2001. Huhtikuu 2002.

Lähentymisraportti

Lähentymisraportti 2000. Toukokuu 2000.

Lähentymisraportti 2002. Toukokuu 2002.

Kuukausikatsaus

Tammikuusta 1999 lähtien julkaistut artikkelit:

Euroalue kolmannen vaiheen alussa. Tammikuu 1999.

Vakauteen tähtäävä eurojärjestelmän rahapolitiikan strategia. Tammikuu 1999.

Euroalueen raha-aggregaatit ja niiden merkitys eurojärjestelmän rahapolitiikan strategiassa. Helmikuu 1999.

Lyhyen aikavälin talousindikaattorien merkitys euroalueen hintakehityksen arvioinnissa. Huhtikuu 1999.

Euroalueen pankkitoiminta: rakenteellisia piirteitä ja kehitysnäkymiä. Huhtikuu 1999.

Eurojärjestelmän toimintakehikko: kuvaus ja ensimmäinen arviointi. Toukokuu 1999.

Vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpano. Toukokuu 1999.

Keskeisten talousindikaattorien pitkän aikavälin kehitys ja suhdannevaihtelut euroalueen maissa. Heinäkuu 1999.

Euroopan keskuspankkijärjestelmän institutionaalinen rakenne. Heinäkuu 1999.

Euron kansainvälinen asema. Elokuu 1999.

Euroalueen rahalaitosten taseet vuoden 1999 alkupuolella. Elokuu 1999.

Inflaatioerot rahaliitossa. Lokakuu 1999.

EKP:n valmistautuminen vuoteen 2000. Lokakuu 1999.

Vakauteen tähtäävä politiikka ja pitkien reaalikorkojen kehitys 1990-luvulla. Marraskuu 1999.

TARGET ja euromääräiset maksut. Marraskuu 1999.

Euroopan keskuspankin säädökset. Marraskuu 1999.

Euroalue vuosi euron käyttöönoton jälkeen: rahoitusrakenteen tärkeimmät piirteet ja muutokset. Tammikuu 2000.

Eurojärjestelmän valuuttavaranto ja -operaatiot. Tammikuu 2000.

Eurojärjestelmä ja EU:n laajentuminen. Helmikuu 2000.

Arvopaperiselvityksen yhdentyminen. Helmikuu 2000.

Euron nimelliset ja reaaliset efektiiviset valuuttakurssit. Huhtikuu 2000.

EMU ja pankkivalvonta. Huhtikuu 2000.

Korkojen ja korkojohdannaisten informaatioisisältö rahapolitiikan kannalta. Toukokuu 2000.

Euroalueen työmarkkinoiden kehitys ja rakenteelliset piirteet. Toukokuu 2000.

Siirtyminen vaihtuvakorkoisina huutokauppoina toteutettaviin perusrahoitusoperaatioihin. Heinäkuu 2000.

Rahapolitiikan välittymismekanismi euroalueella. Heinäkuu 2000.

Väestön ikääntyminen ja finanssipolitiikka euroalueella. Heinäkuu 2000.

Katsaus euroalueen hinta- ja kustannusindikaattoreihin. Elokuu 2000.

Euroalueen ulkomaankauppa: tyypilliset piirteet ja viimeaikainen kehitys. Elokuu 2000.

Potentiaalisen tuotannon kasvun ja tuotantokuilun käsitteet, hyödyntäminen ja estimaatit. Lokakuu 2000.

EKP:n suhteet Euroopan yhteisön toimielimiin ja laitoksiin. Lokakuu 2000.

EKP:n rahapolitiikan strategian kaksi pilaria. Marraskuu 2000.

Elektronisen rahan käyttöönoton vaikutuksia. Marraskuu 2000.

Euroalue Kreikan liittymisen jälkeen. Tammikuu 2001.

Epävarmuuden vaikutus rahapoliittiseen päätöksentekoon. Tammikuu 2001.

EKP:n suhteet kansainvälisiin järjestöihin ja foorumeihin. Tammikuu 2001.

Yritysrahoitus euroalueella. Helmikuu 2001.

Palvelutason yhdenmukaistaminen euroalueella maasta toiseen suoritettavien pienten maksujen välityksessä. Helmikuu 2001.

Euroopan keskuspankin ulkoinen viestintä. Helmikuu 2001.

Euroalueen yleiset taloustilastot. Huhtikuu 2001.

Eurojärjestelmän vakuuskäytäntö. Huhtikuu 2001.

Eurosetelien ja -kolikoiden käyttöönotto. Huhtikuu 2001.

Rahatalouden analyysin välineet ja menetelmät. Toukokuu 2001.

Uudet vakavaraisuussäännöt – EKP:n näkökulma. Toukokuu 2001.

Ei-rahoitussektorin rahoituksen hankinta ja käyttö euroalueella. Toukokuu 2001.

Uusi tieto- ja viestintäteknikka ja tuottavuus euroalueella. Heinäkuu 2001.

Euroalueen pohjainflaation mittarit. Heinäkuu 2001.

Finanssipolitiikka ja talouskasvu. Elokuu 2001.

Euroalueen hyödykemarkkinauudistukset. Elokuu 2001.

Keskusvastapuoliclearingin keskittyminen euroalueella. Elokuu 2001.

Rahapolitiikan säännöt. Lokakuu 2001.

Vastapuolten tarjoukset eurojärjestelmän säännöllisissä avomarkkinaoperaatioissa. Lokakuu 2001.

Eurokäteisen käyttöönotto euroalueen ulkopuolella. Lokakuu 2001.

Euroalueen suhdannekehitystä kuvaavien yhdistelmäindikaattorien informatiivisuus. Marraskuu 2001.

Talouspolitiikan päätöksenteko EMUssa. Marraskuu 2001.

Talouden perustekijät ja euron kurssi. Tammikuu 2002.

Eurosetelien käyttöönotto: Mitä käteisrahan vaihdon jälkeen? Tammikuu 2002.

Osakemarkkinat ja rahapolitiikka. Helmikuu 2002.

Kansainvälisen yhteistyön kehitys viime aikoina. Helmikuu 2002.

Julkisen talouden automaattisten vakauttajien toiminta euroalueella. Huhtikuu 2002.

Eurojärjestelmä ja maksu- ja selvitysjärjestelmät. Huhtikuu 2002.

Rahalaitosten tase- ja korkotilastoihin tehtävät muutokset. Huhtikuu 2002.

EKP:n likviditeetin hallinta. Toukokuu 2002.

Kansainvälinen valvontayhteistyö. Toukokuu 2002.

Käteisen euron käyttöönoton vaikutus liikkeessä olevien setelien ja kolikkojen määrään. Toukokuu 2002.

Euroalueen suhdannekierron piirteitä 1990-luvulla. Heinäkuu 2002.

Eurojärjestelmän vuoropuhelu hakijamaiden kanssa. Heinäkuu 2002.

Euroalueen ulkomaisiin suoriin sijoituksiin ja arvopaperisijoituksiin liittyvien pääomavirtojen kehitys. Heinäkuu 2002.

Hintojen lähentyminen ja kilpailu euroalueella. Elokuu 2002.

Euroalueen pankkisektorin viimeaikainen kehitys ja riskit. Elokuu 2002.

Euroalueen säästäminen, rahoitus ja investoinnit. Elokuu 2002.

Rahapolitiikan välittyminen euroalueella. Lokakuu 2002.

Euroalueen repomarkkinoiden pääpiirteitä. Lokakuu 2002.

EKP:n tilivelvollisuus. Marraskuu 2002.

EKP:n rahapolitiikan avoimuus. Marraskuu 2002.

Työllisyyden kasvu euroalueella viime vuosina. Marraskuu 2002.

Rahan kysyntä euroalueella ja käteisen euron käyttöönoton vaikutus. Tammikuu 2003.

CLS-järjestelmän tavoite, määritelmä ja vaikutukset. Tammikuu 2003.

Occasional Paper Series

- 1 Santillán J., Bayle M. ja Thygesen C., The impact of the euro on money and bond markets. Heinäkuu 2000.
- 2 Buldorini L., Makrydakís S. ja Thimann C., The effective exchange rates of the euro. Helmikuu 2002.
- 3 Brand C., Gerdesmeier D. ja Roffia B., Estimating the trend of M3 income velocity underlying the reference value for monetary growth. Toukokuu 2002.
- 4 Genre V. ja Gómez-Salvador R., Labour force developments in the euro area since the 1980s. Heinäkuu 2002.
- 5 Russo D., Hart T. L. ja Schönerberger A., The evolution of clearing and central counterparty services for exchange-traded derivatives in the United States and Europe: a comparison. Syyskuu 2002.
- 6 Cabral I., Dierick F. ja Vesala J., Banking integration in the euro area. Joulukuu 2002.
- 7 Mazzaferro F., Mehl A., Sturm M., Thimann C. ja Winkler A., Economic relations with regions neighbouring the euro area in the "Euro Time Zone". Joulukuu 2002.

Working Paper Series

- 1 Brousseau V. ja Scacciavillani F., A global hazard index for the world foreign exchange markets. Toukokuu 1999.
- 2 Monticelli C. ja Tristani O., What does the single monetary policy do? A SVAR benchmark for the European Central Bank. Toukokuu 1999.
- 3 Detken C., Fiscal policy effectiveness and neutrality results in a non-Ricardian world. Toukokuu 1999.
- 4 Angeloni I. ja Dedola L., From the ERM to the euro: new evidence on economic and policy convergence among EU countries. Toukokuu 1999.
- 5 Wynne M., Core inflation: a review of some conceptual issues. Toukokuu 1999.
- 6 Coenen G. ja Vega J.-L., The demand for M3 in the euro area. Syyskuu 1999.
- 7 De Bandt, O. ja Davis E. P., A cross-country comparison of market structures in European banking. Syyskuu 1999.
- 8 Orphanides A. ja Wieland V., Inflation zone targeting. Lokakuu 1999.
- 9 Coenen G., Asymptotic confidence bands for the estimated autocovariance and autocorrelation functions of vector autoregressive models. Tammikuu 2000.

- 10 Fatum R., On the effectiveness of sterilized foreign exchange intervention. Helmikuu 2000.
- 11 Berk J. M. ja van Bergeijk P., Is the yield curve a useful information variable for the Euro-system? Helmikuu 2000.
- 12 Svensson L. E. O. ja Woodford M., Indicator variables for optimal policy. Helmikuu 2000.
- 13 Söderström U., Monetary policy with uncertain parameters. Helmikuu 2000.
- 14 Rudebusch G. D., Assessing nominal income rules for monetary policy with model and data uncertainty. Helmikuu 2000.
- 15 Orphanides A., The quest for prosperity without inflation. Maaliskuu 2000.
- 16 Hördahl P., Estimating the implied distribution of the future short-term interest rate using the Longstaff-Schwartz model. Maaliskuu 2000.
- 17 Fabiani S. ja Mestre R., Alternative measures of the NAIRU in the euro area: estimates and assessment. Maaliskuu 2000.
- 18 Iacoviello M., House prices and the macroeconomy in Europe: results from a structural VAR analysis. Huhtikuu 2000.
- 19 Detken C. ja Hartmann P., The euro and international capital markets. Huhtikuu 2000.
- 20 De Bandt O. ja Mongelli F. P., Convergence of fiscal policies in the euro area. Toukokuu 2000.
- 21 Ehrmann M., Firm size and monetary policy transmission: evidence from German business survey data. Toukokuu 2000.
- 22 Holthausen C. ja Rønde T., Regulating access to international large-value payment systems. Kesäkuu 2000.
- 23 Cho I-K. ja Sargent T. J., Escaping Nash inflation. Kesäkuu 2000.
- 24 Smets F., What horizon for price stability. Heinäkuu 2000.
- 25 Schellekens P., Caution and conservatism in the making of monetary policy. Heinäkuu 2000.
- 26 Winkler B., Which kind of transparency? On the need for clarity in monetary policy-making. Elokuu 2000.
- 27 Camacho M. ja Perez-Quiros G., This is what the US leading indicators lead. Elokuu 2000.
- 28 Ellison M. ja Valla N., Learning, uncertainty and central bank activism in an economy with strategic interactions. Elokuu 2000.
- 29 Fabiani S., Locarno A., Oneto G. ja Sestito P., The sources of unemployment fluctuations: an empirical application to the Italian case. Syyskuu 2000.
- 30 Coenen G. ja Wieland V., A small estimated euro area model with rational expectations and nominal rigidities. Syyskuu 2000.
- 31 Gropp R. ja Kostial K., The disappearing tax base: Is foreign direct investment eroding corporate income taxes? Syyskuu 2000.
- 32 De Fiore F., Can indeterminacy explain the short-run non-neutrality of money? Syyskuu 2000.
- 33 Trecroci C. ja Vega J. L., The information content of M3 for future inflation in the euro area. Lokakuu 2000.
- 34 Castrén O. ja Takalo T., Capital market development, corporate governance and the credibility of exchange rate pegs. Lokakuu 2000.
- 35 De Bandt O. ja Hartman P., Systemic Risk: A survey. Marraskuu 2000.
- 36 Morana C., Measuring core inflation in the euro area. Marraskuu 2000.
- 37 Vermeulen P., Business fixed investment: evidence of a financial accelerator in Europe. Marraskuu 2000.
- 38 De Fiore F., The optimal inflation tax when taxes are costly to collect. Marraskuu 2000.
- 39 Brand C. ja Cassola N., A money demand system for euro area M3. Marraskuu 2000.
- 40 Mojon B., Financial structure and the interest rate channel of ECB monetary policy. Marraskuu 2000.

- 41 Geraats P. M., Why adopt transparency? The publication of central bank forecasts. Tammikuu 2001.
- 42 Fagan G., Henry J. ja Mestre R., An area-wide model (AWM) for the euro area. Tammikuu 2001.
- 43 Rodriguez Palenzuela D., Sources of economic renewal: from the traditional firm to the knowledge firm. Helmikuu 2001.
- 44 Bindseil U. ja Seitz F., The supply and demand for Eurosystem deposits – The first 18 months. Helmikuu 2001.
- 45 Camba-Méndez G. ja Kapetanios G., Testing the rank of the Hankel Matrix: A statistical approach. Maaliskuu 2001.
- 46 Cassola N. ja Luís J. B., A two-factor model of the German term structure of interest rates. Maaliskuu 2001.
- 47 Gropp R. ja Vesala J., Deposit insurance and moral hazard: does the counterfactual matter? Maaliskuu 2001.
- 48 Fratzscher M., Financial market integration in Europe: on the effects of EMU on stock markets. Maaliskuu 2001.
- 49 Casares M., Business cycle and monetary policy analysis in a structural sticky-price model of the euro area. Maaliskuu 2001.
- 50 Von Wachter T., Employment and productivity growth in service and manufacturing sectors in France, Germany and the US. Maaliskuu 2001.
- 51 Stracca L., The functional form of the demand for euro area M1. Maaliskuu 2001.
- 52 Peersman G. ja Smets F., Are the effects of monetary policy in the euro area greater in recessions than in booms? Maaliskuu 2001.
- 53 Vega J.-L. ja Wynne M. A., An evaluation of some measures of core inflation for the euro area. Huhtikuu 2001.
- 54 Camba-Méndez G. ja Rodriguez Palenzuela D., Assessment criteria for output gap estimates. Huhtikuu 2001.
- 55 Calza A., Gartner G. ja Sousa J., Modelling the demand for loans to the private sector in the euro area. Huhtikuu 2001.
- 56 Faia E., Stabilization policy in a two country model and the role of financial frictions. Huhtikuu 2001.
- 57 Fabiani S. ja Rodriguez Palenzuela D., Model-based indicators of labour market rigidity. Huhtikuu 2001.
- 58 Pérez-Quirós G. ja Timmermann A., Business cycle asymmetries in stock returns: evidence from higher order moments and conditional densities. Huhtikuu 2001.
- 59 Ehrmann M. ja Smets F., Uncertain potential output: implications for monetary policy. Huhtikuu 2001.
- 60 Angelini E., Henry J. ja Mestre R., A multi-country trend indicator for euro area inflation: computation and properties. Huhtikuu 2001.
- 61 Angelini E., Henry J. ja Mestre R., Diffusion index-based inflation forecasts for the euro area. Huhtikuu 2001.
- 62 Camba-Méndez G. ja Kapetanios G., Spectral based methods to identify common trends and common cycles. Huhtikuu 2001.
- 63 Nicoletti Altimari S., Does money lead inflation in the euro area? Toukokuu 2001.
- 64 Anderton R. ja Skudelny F., Exchange rate volatility and euro area imports. Toukokuu 2001.
- 65 Fabiani S. ja Mestre R., A system approach for measuring the euro area NAIRU. Toukokuu 2001.
- 66 Brousseau V. ja Scacciavillani F., Can short-term foreign exchange volatility be predicted by the Global Hazard Index? Kesäkuu 2001.

- 67 Pérez-Quirós G. ja Rodríguez Mendizábal H. R., The daily market for funds in Europe: Has something changed with the EMU? Kesäkuu 2001.
- 68 Levin A., Wieland V. ja Williams J. C., The performance of forecast-based monetary policy rules under model uncertainty. Heinäkuu 2001.
- 69 Gaspar V., Pérez-Quirós G. ja Sicilia J., The ECB monetary policy strategy and the money market. Heinäkuu 2001.
- 70 Bindseil U., Central bank forecasts of liquidity factors: Quality, publication and the control of the overnight rate. Heinäkuu 2001.
- 71 Hartmann P., Straetmans S. ja de Vries C. G., Asset market linkages in crisis periods. Heinäkuu 2001.
- 72 Corvoisier S. ja Gropp R., Bank concentration and retail interest rates. Heinäkuu 2001.
- 73 Ehrmann M. ja Worms A., Interbank lending and monetary policy transmission – evidence for Germany. Heinäkuu 2001.
- 74 Freixas X. ja Holthausen C., Interbank market integration under asymmetric information. Elokuu 2001.
- 75 Manganelli S. ja Engle R. F., Value at risk models in finance. Elokuu 2001.
- 76 Gropp R. ja Richards A. J., Rating agency actions and the pricing of debt and equity of European banks: What can we infer about private sector monitoring of bank soundness? Elokuu 2001.
- 77 Bouthevillain C., Cour-Thimann P., van den Dool G., Hernández de Cos P., Langenus G., Mohr M., Momigliano S. ja Tujula M., Cyclically adjusted budget balances: An alternative approach. Syyskuu 2001.
- 78 Mojon B., Smets F. ja Vermeulen P., Investment and monetary policy in the euro area. Syyskuu 2001.
- 79 Stracca L., Does liquidity matter? Properties of a synthetic divisia monetary aggregate in the euro area. Lokakuu 2001.
- 80 Hartmann P., Manna M. ja Manzanares A., The microstructure of the euro money market. Lokakuu 2001.
- 81 Morgan J. ja Mourougane A., What can changes in structural factors tell us about unemployment in Europe? Lokakuu 2001.
- 82 Hendry D. ja Clements M. P., Economic forecasting: some lessons from recent research. Lokakuu 2001.
- 83 Wallis K. F., Chi-squared tests of interval and density forecasts, and the Bank of England's fan charts. Marraskuu 2001.
- 84 Coenen G., Levin A. ja Wieland V., Data uncertainty and the role of money as an information variable for monetary policy. Marraskuu 2001.
- 85 Maeso-Fernandez F., Osbat C. ja Schnatz B., Determinants of the euro real effective exchange rate: a BEER/PEER approach. Marraskuu 2001.
- 86 Beeby M., Hall S. G. ja Henry S. B., Rational expectations and near rational alternatives: How best to form expectations. Marraskuu 2001.
- 87 Boissay F., Credit rationing, output gap, and business cycles. Marraskuu 2001.
- 88 Kilian L. ja Taylor M. P., Why is it so difficult to beat the random walk forecast of exchange rates? Marraskuu 2001.
- 89 Brousseau V. ja Detken C., Monetary policy and fears of financial instability. Marraskuu 2001.
- 90 Lambrecht S., Michel P. ja Vidal J.-P., Public pensions and growth. Marraskuu 2001.
- 91 Peersman G. ja Smets F., The monetary transmission mechanism in the euro area: more evidence from VAR analysis. Joulukuu 2001.

- 92 Majon B. ja Peersman G., AVAR description of the effects of the monetary policy in the individual countries of the euro area. Joulukuu 2001.
- 93 McAdam P. ja Morgan J., The monetary transmission mechanism at the euro-area level: issues and results using structural macroeconomic models. Joulukuu 2001.
- 94 Van Els P., Locarno A., Morgan J. ja Villetelle J.-P., Monetary policy transmission in the euro area: what do aggregate and national structural models tell us? Joulukuu 2001.
- 95 Agresti A.-M. ja Mojon B., Some stylised facts on the euro area business cycle. Joulukuu 2001.
- 96 Worms A., The reaction of bank lending to monetary policy measures in Germany. Joulukuu 2001.
- 97 Kaufmann S., Asymmetries in bank lending behaviour: Austria during the 1990s. Joulukuu 2001.
- 98 De Haan L., The credit channel in the Netherlands: evidence from bank balance sheets. Joulukuu 2001.
- 99 Hernando I. ja Martínez-Pagés J., Is there a bank lending channel of monetary policy in Spain? Joulukuu 2001.
- 100 Topi J. ja Vilmunen J., Transmission of monetary policy shocks in Finland: evidence from bank level data on loans. Joulukuu 2001.
- 101 Loupias C., Savignac F. ja Sevestre P., Monetary policy and bank lending in France: are there asymmetries? Joulukuu 2001.
- 102 Farinha L. ja Robalo Marques C., The bank lending channel of monetary policy: identification and estimation using Portuguese micro bank data. Joulukuu 2001.
- 103 Gambacorta L., Bank-specific characteristics and monetary policy transmission: the case of Italy. Joulukuu 2001.
- 104 Brissimis S. N., Kamberoglou N. C. ja Simigiannis G. T., Is there a bank lending channel of monetary policy in Greece? Evidence from bank level data. Joulukuu 2001.
- 105 Ehrmann M., Gambacorta L., Martínez-Pagés J., Sevestre P. ja Worms A., Financial systems and the role of banks in monetary policy transmission in the euro area. Joulukuu 2001.
- 106 Chatelain J.-B. ja Tiomo A., Investment, the cost of capital, and monetary policy in the nineties in France: a panel data investigation. Joulukuu 2001.
- 107 Butzen P., Fuss C. ja Vermeulen P., The interest rate and credit channel in Belgium: an investigation with micro-level firm data. Joulukuu 2001.
- 108 Valderrama M., Credit channel and investment behaviour in Austria: a micro-econometric approach. Joulukuu 2001.
- 109 Von Kalckreuth U., Monetary transmission in Germany: new perspectives on financial constraints and investment spending. Joulukuu 2001.
- 110 Gaiotti E. ja Generale A., Does monetary policy have asymmetric effects? A look at the investment decisions of Italian firms. Joulukuu 2001.
- 111 Lünemann P. ja Mathä T., Monetary transmission: empirical evidence from Luxembourg firm level data. Joulukuu 2001.
- 112 Chatelain J.-B., Generale A., Hernando I., von Kalckreuth U. ja Vermeulen P., Firm investment and monetary transmission in the euro area. Joulukuu 2001.
- 113 Bean C., Larsen J. ja Nikolov K., Financial frictions and the monetary transmission mechanism: theory, evidence and policy implications. Tammikuu 2002.
- 114 Angeloni I., Kashyap A., Mojon B. ja Terlizzese D., Monetary transmission in the euro area: where do we stand? Tammikuu 2002.
- 115 Orphanides A., Monetary policy rules, macroeconomic stability and inflation: a view from the trenches. Joulukuu 2001.
- 116 Hoffmann J. ja Kurz C., Rent indices for housing in West Germany 1985 to 1998. Tammikuu 2002.

- I 17 Bover O. ja Velilla P., Hedonic house prices without characteristics: the case of new multiunit housing. Tammikuu 2002.
- I 18 Tomat G. M., Durable goods, price indexes and quality change: an application to automobile prices in Italy, 1988–1998. Tammikuu 2002.
- I 19 Cassola N. ja Morana C., Monetary policy and the stock market in the euro area. Tammikuu 2002.
- I 20 Honkapohja S. ja Mitra K., Learning stability in economics with heterogenous agents. Tammikuu 2002.
- I 21 Beyer A. ja Farmer R. E. A., Natural rate doubts. Helmikuu 2002.
- I 22 Vijselaar F. ja Albers R., New technologies and productivity growth in the euro area. Helmikuu 2002.
- I 23 Tabakis E. ja Vinci A., Analysing and combining multiple credit assessments of financial institutions. Helmikuu 2002.
- I 24 Evans G. W. ja Honkapohja S., Monetary policy, expectations and commitment. Helmikuu 2002.
- I 25 Manganelli S., Duration, volume and volatility impact of trades. Helmikuu 2002.
- I 26 Monnet C. ja Quintin E., Optimal contracts in a dynamic costly state verification model. Helmikuu 2002.
- I 27 Honkapohja S. ja Mitra K., Performance of monetary policy with internal central bank forecasting. Helmikuu 2002.
- I 28 Smets F. ja Wouters R., Openness, imperfect exchange rate pass-through and monetary policy. Maaliskuu 2002.
- I 29 Al-Nowaihi A. ja Stracca L., Non-standard central bank loss functions, skewed risks and certainty equivalence. Maaliskuu 2002.
- I 30 Diewert E., Harmonized indexes of consumer prices: their conceptual foundations. Maaliskuu 2002.
- I 31 Wynne M.A. ja Rodríguez-Palenzuela D., Measurement bias in the HICP: what do we know, and what do we need to know? Maaliskuu 2002.
- I 32 Arratibel O., Rodríguez-Palenzuela D. ja Thimann C., Inflation dynamics and dual inflation in accession countries: a "new Keynesian" perspective. Maaliskuu 2002.
- I 33 Mourougane A. ja Roma M., Can confidence indicators be useful to predict short term real GDP growth? Maaliskuu 2002.
- I 34 Bode B. ja Van Dalen J., The cost of private transportation in the Netherlands, 1992–1999. Maaliskuu 2002.
- I 35 De Fiore F. ja Teles P., The optimal mix of taxes on money, consumption and income. Huhtikuu 2002.
- I 36 De Bondt G., Retail bank interest rate pass-through: new evidence at the euro area level. Huhtikuu 2002.
- I 37 Bindseil U., Equilibrium bidding in the Eurosystem's open market operations. Huhtikuu 2002.
- I 38 Mongelli F. P., "New" views on the optimum currency area theory: what is EMU telling us? Huhtikuu 2002.
- I 39 Fratzscher M., On currency crises and contagion. Huhtikuu 2002.
- I 40 Casares M., Price setting and the steady-state effects of inflation. Toukokuu 2002.
- I 41 Eschenbach F. ja Schuknecht L., Asset prices and fiscal balances. Toukokuu 2002.
- I 42 Cabrero A., Camba-Mendez G., Hirsch A. ja Nieto F., Modelling the daily banknotes in circulation in the context of the liquidity management of the European Central Bank. Toukokuu 2002.
- I 43 Blow L. ja Crawford I., A non-parametric method for valuing new goods. Toukokuu 2002.

- 144 Silver M. ja Heravi S., A failure in the measurement of inflation: results from a hedonic and matched experiment using scanner data. Toukokuu 2002.
- 145 Bussiere M. ja Fratzscher M., Towards a new early warning system of financial crises. Toukokuu 2002.
- 146 Carletti E. ja Hartmann P., Competition and stability: what's special about banking? Toukokuu 2002.
- 147 Casares M., Time-to-build approach in a sticky price, sticky wage optimizing monetary model. Toukokuu 2002.
- 148 Brousseau V., The functional form of yield curves. Toukokuu 2002.
- 149 Willman A. ja Estrada A., The Spanish block of the ESCB-multi-country model. Toukokuu 2002.
- 150 Gropp R., Vesala J. ja Vulpes G., Equity and bond market signals as leading indicators of bank fragility. Kesäkuu 2002.
- 151 Canova F., G-7 inflation forecasts. Kesäkuu 2002.
- 152 Camba-Mendez G. ja Lamo A., Short-term monitoring of fiscal policy discipline. Kesäkuu 2002.
- 153 Willman A., Euro area production function and potential output: a supply side system approach. Kesäkuu 2002.
- 154 Fratzscher M., The euro bloc, the dollar bloc and the yen bloc: how much monetary policy independence can exchange rate flexibility buy in an interdependent world? Kesäkuu 2002.
- 155 Jimeno J. F. ja Rodriguez-Palenzuela D., Youth unemployment in the OECD: demographic shifts, labour market institutions, and macroeconomic shocks. Kesäkuu 2002.
- 156 Pérez J. J. ja Hiebert P., Identifying endogenous fiscal policy rules for macroeconomic models. Heinäkuu 2002.
- 157 Nyborg K. G., Bindseil U. ja Strebulaev I. A., Bidding and performance in repo auctions: evidence from ECB open market operations. Heinäkuu 2002.
- 158 Sakellaris P. ja Wilson D. J., Quantifying embodied technological change. Heinäkuu 2002.
- 159 Monnet C., Optimal public money. Heinäkuu 2002.
- 160 Detken C., Dieppe A., Henry J., Marin C. ja Smets F., Model uncertainty and the equilibrium value of the real effective euro exchange rate. Heinäkuu 2002.
- 161 Stracca L., The optimal allocation of risks under prospect theory. Heinäkuu 2002.
- 162 Krogstrup S., Public debt asymmetries: the effect on taxes and spending in the European Union. Elokuu 2002.
- 163 Forsells M. ja Kenny G., The rationality of consumers' inflation expectations: survey-based evidence for the euro area. Elokuu 2002.
- 164 De Bondt G., Euro area corporate debt securities market: first empirical evidence. Elokuu 2002.
- 165 Peersman G. ja Smets F., The industry effects of monetary policy in the euro area. Elokuu 2002.
- 166 Beetsma R. M. W. J. ja Jensen H., Monetary and fiscal policy interactions in a micro-founded model of a monetary union. Elokuu 2002.
- 167 Faust J., Rogers J. H., Swanson E. ja Wright J. H., Identifying the effects of monetary policy shocks on exchange rates using high frequency data. Elokuu 2002.
- 168 Perotti R., Estimating the effects of fiscal policy in OECD countries. Elokuu 2002.
- 169 Onatski A. ja Williams N., Modeling model uncertainty. Elokuu 2002.
- 170 Mankiw G. ja Reis R., What measure of inflation should a central bank target? Elokuu 2002.
- 171 Smets F. ja Wouters R., An estimated stochastic dynamic general equilibrium model of the euro area. Elokuu 2002.

- 172 Jonker N., Constructing quality-adjusted price indices: a comparison of hedonic and discrete choice models. Syyskuu 2002.
- 173 De Fiore F. ja Liu Z., Openness and equilibrium determinacy under interest rate rules. Syyskuu 2002.
- 174 Sutherland A., International monetary policy coordination and financial market integration. Syyskuu 2002.
- 175 Gilchrist S., Hairault J.O. ja Kempf H., Monetary policy and the financial accelerator in a monetary union. Syyskuu 2002.
- 176 Corsetti G. ja Dedola L., Macroeconomics of international price discrimination. Syyskuu 2002.
- 177 Bacchetta P. ja van Wincoop E., A theory of the currency denomination of international trade. Syyskuu 2002.
- 178 Benigno P. ja López-Salido J. D., Inflation persistence and optimal monetary policy in the euro area. Syyskuu 2002.
- 179 Erceg C. J. ja Levin A. T., Optimal monetary policy with durable and non-durable goods. Syyskuu 2002.
- 180 Duarte M. ja Wolman A. L., Regional inflation in a currency union: fiscal policy vs. fundamentals. Syyskuu 2002.
- 181 Coenen G. ja Wieland V., Inflation dynamics and international linkages: a model of the United States, the euro area and Japan. Syyskuu 2002.
- 182 Rünstler G., The information content of real-time output gap estimates, an application to the euro area. Syyskuu 2002.
- 183 Faia E., Monetary policy in a world with different financial systems. Lokakuu 2002.
- 184 Holthausen C. ja Rochet J.-C., Efficient pricing of large value interbank payment systems. Lokakuu 2002.
- 185 Dorrucci E., Firpo S., Fratzscher M. ja Mongelli F. P., European integration: what lessons for other regions? The case of Latin America. Lokakuu 2002.
- 186 Manna M., Using money market rates to assess the alternatives of fixed vs. variable rate tenders: the lesson from 1989–1998 data for Germany. Lokakuu 2002.
- 187 Uribe M., A fiscal theory of sovereign risk. Lokakuu 2002.
- 188 Grüner H. P., Should central banks really be flexible? Lokakuu 2002.
- 189 Hiebert P., Pérez J. J. ja Rostagno M., Debt reduction and automatic stabilisation. Lokakuu 2002.
- 190 Yates T., Monetary policy and the zero bound to interest rates: a review. Lokakuu 2002.
- 191 Schuknecht L. ja Eschenbach F., The fiscal costs of financial instability revisited. Marraskuu 2002.
- 192 Perez-Quiros G. ja Sicilia J., Is the European Central Bank (and the United States Federal Reserve) predictable? Marraskuu 2002.
- 193 Marín J., Sustainability of public finances and automatic stabilisation under a rule of budgetary discipline. Marraskuu 2002.
- 194 Manganelli S., Ceci V. ja Vecchiato W., Sensitivity analysis of volatility: a new tool for risk management. Marraskuu 2002.
- 195 Inoue A. ja Kilian L., In-sample or out-of-sample tests of predictability: which one should we use? Marraskuu 2002.
- 196 Gonçalves S. ja Kilian L., Bootstrapping autoregressions with conditional heteroskedasticity of unknown form. Marraskuu 2002.
- 197 Ewerhart C., A model of the Eurosystem's operational framework for monetary policy implementation. Marraskuu 2002.

- 198 Andersen A. B. ja Wagener T., Extracting risk neutral probability densities by fitting implied volatility smiles: some methodological points and an application to the 3M Euribor futures option prices. Joulukuu 2002.
- 199 Werner T. ja Upper C., Time variation in the tail behaviour of bund futures returns. Joulukuu 2002.
- 200 Ehrmann M. ja Fratzscher M., Interdependence between the euro area and the US: what role for EMU? Joulukuu 2002.
- 201 Batini N., Euro area inflation persistence. Joulukuu 2002.
- 202 Calza A., Manrique M. ja Sousa J., Aggregate loans to the euro area private sector. Tammikuu 2003.
- 203 Fielding D. ja Stracca L., Myopic loss aversion, disappointment aversion, and the equity premium puzzle. Tammikuu 2003.
- 204 Cappiello L., Engle R. F. ja Sheppard K., Asymmetric dynamics in the correlations of global equity and bond returns. Tammikuu 2003.
- 205 Mercereau B., Real exchange rate in an inter-temporal n-country-model with incomplete markets. Tammikuu 2003.
- 206 Gerdesmeier D. ja Roffia B., Empirical estimates of reaction functions for the euro area. Tammikuu 2003.

Muita julkaisuja

- The TARGET service level. Heinäkuu 1998.
- Report on electronic money. Elokuu 1998.
- Assessment of EU securities settlement systems against the standards for their use in ESCB credit operations. Syyskuu 1998.
- Money and banking statistics compilation guide. Syyskuu 1998.
- Yhteinen rahapolitiikka kolmannessa vaiheessa: Yleisasiakirja EKPJ:n rahapolitiikan välineistä ja menettelyistä. Syyskuu 1998.
- Third progress report on the TARGET project. Marraskuu 1998.
- Correspondent central banking model (CCBM). Joulukuu 1998.
- Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1997 figures. Tammikuu 1999.
- Possible effects of EMU on the EU banking systems in the medium to long term. Helmikuu 1999.
- Euro area monetary aggregates: conceptual reconciliation exercise. Heinäkuu 1999.
- The effects of technology on the EU banking systems. Heinäkuu 1999.
- Payment systems in countries that have applied for membership of the European Union. Elokuu 1999.
- Improving cross-border retail payment services: the Eurosystem's view. Syyskuu 1999.
- Compendium: Säädöskokoelma. Kesäkuu 1998 – toukokuu 1999. Lokakuu 1999.
- European Union balance of payments/international investment position statistical methods. Marraskuu 1999.
- Money and banking statistics compilation guide, addendum I: money market paper. Marraskuu 1999.
- Money and banking statistics sector manual. Toinen painos. Marraskuu 1999.
- Report on the legal protection of banknotes in the European Union Member States. Marraskuu 1999.
- Correspondent central banking model (CCBM). Marraskuu 1999.
- Cross-border payments in TARGET: A users' survey. Marraskuu 1999.
- Money and banking statistics: Series keys for the exchange of balance sheet items time series. Marraskuu 1999.

Money and banking statistics: Handbook for the compilation of flow statistics. Joulukuu 1999.
 Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1998 figures. Helmikuu 2000.
 Interlinking: Data dictionary, Version 2.02. Maaliskuu 2000.
 Asset prices and banking stability. Huhtikuu 2000.
 EU banks' income structure. Huhtikuu 2000.
 EKP:n kokoamat tilastotiedot. Toukokuu 2000.
 Correspondent central banking model (CCBM). Heinäkuu 2000.
 Yleisiä taloustilastoja koskevat Euroopan keskuspankin tilastovaatimukset. Elokuu 2000.
 Seasonal adjustment of monetary aggregates and HICP for the euro area. Elokuu 2000.
 Improving cross-border retail payment services. Syyskuu 2000.
 Statistical treatment of the Eurosystem's international reserves. Lokakuu 2000.
 European Union balance of payments/international investment position statistical methods.
 Marraskuu 2000.
 Information guide for credit institutions using TARGET. Marraskuu 2000.
 Yhteinen rahapolitiikka kolmannessa vaiheessa: Yleisasiakirja eurojärjestelmän rahapolitiikan
 välineistä ja menettelyistä. Marraskuu 2000.
 EU banks' margins and credit standards. Joulukuu 2000.
 Mergers and acquisitions involving the EU banking industry: facts and implications. Joulukuu 2000.
 Vuosikertomus Euroopan keskuspankin petostentorjuntakomitean toiminnasta. Tammikuu 2001.
 Cross-border use of collateral: A user's survey. Helmikuu 2001.
 Price effects of regulatory reform in selected network industries. Maaliskuu 2001.
 Keskuspankkien rooli rahoitusvalvonnassa. Maaliskuu 2001.
 Money and banking statistics in the accession countries: Methodological manual. Huhtikuu 2001.
 TARGET: Annual Report. Toukokuu 2001.
 A guide to Eurosystem staff macroeconomic projection exercises. Kesäkuu 2001.
 Payment and securities settlement systems in the European Union. Kesäkuu 2001.
 Why price stability? Kesäkuu 2001.
 The euro bond market. Heinäkuu 2001.
 The euro money market. Heinäkuu 2001.
 The euro equity markets. Elokuu 2001.
 EKP:n rahapolitiikka. Elokuu 2001.
 Monetary analysis: tools and applications. Elokuu 2001.
 Review of the international role of the euro. Syyskuu 2001.
 The Eurosystem's policy line with regard to consolidation in central counterparty clearing.
 Syyskuu 2001.
 Provisional list of MFIs of the accession countries (as at the end of December 2000). Lokakuu 2001.
 TARGET: the Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system –
 update 2001. Marraskuu 2001.
 European Union balance of payments/international investment position statistical methods.
 Marraskuu 2001.
 Fair value accounting in the banking sector. Marraskuu 2001.
 Towards an integrated infrastructure for credit transfers in euro. Marraskuu 2001.
 Accession countries: balance of payments / international investment position statistical methods.
 Helmikuu 2002.
 List of Monetary Financial Institutions subject to minimum reserves. Helmikuu 2002.
 Labour market mismatches in euro area countries. Maaliskuu 2002.
 Compendium: Säädöskokoelma. Kesäkuu 1998 – joulukuu 2001. Maaliskuu 2002.

Evaluation of the 2002 cash changeover. Huhtikuu 2002.
TARGET: Annual Report 2001. Huhtikuu 2002.
Yhteinen rahapolitiikka euroalueella: Yleisasiakirja eurojärjestelmän rahapolitiikan välineistä ja menettelyistä. Huhtikuu 2002.
Euroopan keskuspankin petostentorjuntakomitean toimintakertomus. Tammikuu 2001 – helmikuu 2002. Toukokuu 2002.
Developments in banks' liquidity profile and management. Toukokuu 2002.
Talletus- ja ottoautomaattien käyttöä koskevat eurojärjestelmän ohjeet luottolaitoksille ja muille euroalueella sijaitseville laitoksille, joiden toimintaan kuuluu seteleiden lajittelu ja jakelu suurelle yleisölle. Toukokuu 2002.
Bond markets and long-term interest rates in European Union accession countries. Kesäkuu 2002.
TARGET minimum common performance features of RTGS systems within TARGET as at November 2001. Kesäkuu 2002.
TARGET Interlinking data dictionary as at November 2001. Kesäkuu 2002.
TARGET Interlinking specification as at November 2001. Kesäkuu 2002.
TARGET Interlinking user requirement as at November 2001. Kesäkuu 2002.
Task force on portfolio investment collection systems, Final Report. Kesäkuu 2002.
Measurement issues in European consumer price indices and the conceptual framework of the HICP. Heinäkuu 2002.
Payment and securities settlement systems in the European Union: Addendum incorporating 2000 figures. Heinäkuu 2002.
Financial Sectors in EU Accession Countries. Elokuu 2002.
Payment and securities settlement systems in accession countries. Elokuu 2002.
Target Interlinking specification. Marraskuu 2002.
Target Interlinking data dictionary. Marraskuu 2002.
Guidance Notes to Regulation ECB/2001/13 on the MFI balance sheet statistics. Marraskuu 2002.
Structural analysis of the EU banking sector. Marraskuu 2002.
European Union balance of payments/international investment position statistical methods. Marraskuu 2002.
Review of the international role of the euro. Joulukuu 2002.
Euro Money Market Study 2001 (MOC). Joulukuu 2002.

Esitteitä

TARGET: facts, figures, future. Syyskuu 1999.
The ECB payment mechanism. Elokuu 2000.
The euro: integrating financial services. Elokuu 2000.
TARGET. Elokuu 2000.
Euroopan keskuspankki. Huhtikuu 2001.
Eurosetelit ja -metallirahat. Toukokuu 2001.
TARGET – update 2001. Heinäkuu 2001.
The euro and the integration of financial services. Syyskuu 2001.
Euro. Yhteinen rahanamme. Syyskuu 2002.

